T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI: KIRŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DEMET BARAN

DANIŞMAN
PROF. DR. YUSUF ŞAHİN

AKSARAY 2018

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI: KIRŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DEMET BARAN

DANIŞMAN
PROF. DR. YUSUF ŞAHİN

AKSARAY 2018

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren altı (6) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Demet

Soyadı : BARAN

Bölümü : Kamu Yönetimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kırşehir Belediyesi Örneği

İngilizce Adı : Experiences of Social Municipality: The Case of Kirsehir Municipality

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Demet BARAN

İmza :

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ ONAY SAYFASI

Demet BARAN tarafından hazırlanan "Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kırşehir Belediyesi Örneği" başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği /~~oy çokluğu~~ ile Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN

(Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Nilüfer NEGİZ

(Kent, Çevre ve Yerel Yönetim Politikaları Anabilim Dalı,

Süleyman Demirel Üniversitesi)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Aysun YEMEN

(Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 06/08/2018

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 27/08/2018 tarih ve 2018/39-10 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Öğrenci

Demet BARAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Dr. Öğr. Üyesi Sevilay USLU DİVANOĞLU

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hazırlanmasında beni olumlu eleştirileri ile yönlendirip, alanındaki engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım ve çok yoğun çalışma temposuna rağmen her daim iletişime geçebildiğimiz saygıdeğer danışmanım Sayın Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN'e, tez çalışmamızın hazırlanması aşamasında benimle bu süreci yaşayan ve ellerinden gelen gayreti esirgemeyen anneme, babama, abime ve katkı sunan ismini telaffuz edemediğim herkese teşekkürlerimi saygıyla arz ederim.

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI: KIRŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Demet BARAN, Aksaray - 2018

ÖZET

Gerek dünya düzeninde gerekse Türkiye'de küreselleşmenin etkisiyle merkezi yönetimler yetkilerini ve görevlerini yerel yönetimlere devretme eğilimine girmektedir. 1980'lerden itibaren yaşanan değişim sürecinde sosyal devlet tarafından yerine getirilmesi gereken hizmetler noktasında belediyeler önemli sorumluluklar üstlenmektedirler. Ülkemizde de 2004 yılı sonrası yerel yönetimler alanında yapılan reformlarla belediyeler sosyal belediyecilik kapsamında sunulması gereken hizmetler açısından yetkilendirilmekte ve görevlendirilmektedirler. Belediyeler çağın gereklerine, bireysel ve toplumsal beklentilere uygun olarak sınırları dâhilinde yaşayan vatandaşların sosyal sorunları ile ilgilenmek, ekonomik, kültürel, sosyal nitelikteki taleplerine cevap vermek durumundadırlar.

Yürütülen bu çalışma ile sosyal belediyecilik anlayışı Kırşehir Belediyesi özelinde inceleme konusu yapılmıştır. Belediyenin bu anlayış kapsamındaki faaliyetleri, hizmetleri ve projeleri ele alınmış, sosyal sorumluluk düzeyi ve bilinci araştırılmıştır. Yapılan inceleme neticesinde tüm toplumsal kesimleri hedef alan faaliyet, proje ve hizmetlerin icra edildiği tespit edilmiştir. Kırşehir Belediyesi'nin belediyecilik misyonuna sosyal belediyecilik anlayışını kattığı ve bu anlayışın hâkim olduğu kanısına varılmıştır.

Kırşehir Belediyesi tarafından sunulan hizmetlerin halka nasıl yansıdığı, halkın bu hizmetlerden yararlanma durumu, memnuniyet düzeyi ve tutumuna yönelik algılarının ölçülmesi hedeflenmiş ve vatandaşa yönelik anket uygulaması yapılmıştır. Analiz sonuçları göz önüne alındığında kimi sosyal grup ve sosyal alanlara yönelik gerçekleştirilen faaliyetlerin memnuniyet, yararlanma ve yeterli bulunma düzeyi düşük kalmakla birlikte genel olarak Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı ve bu kapsamda sunulan hizmetlerin Kırşehir halkı tarafından olumlu değerlendirildiği sonucuna varılmıştır.

Bilim Kodu :

Anahtar Kelimeler : Sosyal Yardım, Sosyal Hizmet, Sosyal Politika, Sosyal Devlet, Sosyal Belediyecilik, Kırşehir Belediyesi.

Sayfa Adedi : 143 Sayfa

Danışman : Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN

T.C.

AKSARAY UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

EXPERIENCES OF SOCIAL MUNICIPALITY: THE CASE OF KIRSEHIR MUNICIPALITY

Master's Thesis

Demet BARAN, Aksaray - 2018

ABSTRACT

Not only in Turkey but also in the world, with the impact of globalization, centralized management tends to transfer their powers and duties to local governments. In the process of change which has been experienced since the 1980s, municipalities have taken important responsibilities in terms of services that must be fulfilled by the social state. With the reforms made in the field of local governments after 2004 in our country also municipalities are authorized and assigned by services to be presented within social municipalities. The municipalities need to deal with the social problems of the citizens living within their borders in accordance with the individual and social expectations, and to respond to their demands in economic, cultural and social qualities.

The concept of social municipality in Kirsehir Municipality was the subject of this study. The activities, services and projects of the municipality within the scope of social municipiality are addressed and the level of social responsibility and awareness were investigated. According to the results of the observation, it has been found that the activities, projects and services targeting at all social segments were carried out. It was concluded that Kirsehir Municipality included the concept of social municipalism to its municipality mission and this concept was dominant.

It was aimed to measure how the services provided by the Municipality of Kirsehir reflect to the public, the people's utilization of these services, their levels of satisfaction and attitudes and the scale was applied to the citizens. Considering the results of the analysis although the satisfaction, utilization and sufficiency level of activities carried out for some social groups and social areas remained low; in general, according to the findings, it was found that the understanding of social municipality Kirsehir Municipality and the services provided within this context were positively evaluated by the people of Kirsehir.

Science Code :

Key Words : Social Assistance, Social Service, Social Policy, Social State, Social Municipalism, Kirsehir Municipiality.

Number : 143 Pages

Supervisor : Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU i

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI ii

JÜRİ ONAY SAYFASI ..... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

TEŞEKKÜR iv

ÖZET v

ABSTRACT vi

TABLOLAR LİSTESİ xiii

ŞEKİLLER LİSTESİ xivv

KISALTMALAR LİSTESİ xv

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM 7

SOSYAL YARDIM, SOSYAL HİZMET, SOSYAL POLİTİKA VE SOSYAL DEVLET 7

1.1. Sosyal Yardım, Sosyal Hizmet ve Sosyal Politika 7

1.1.1. Sosyal Yardım Kavramı ve Türleri 7

1.1.2. Sosyal Hizmet Kavramı ve Türleri 13

1.1.3. Sosyal Politika 15

1.2. Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Kavramlarının Tarihi Gelişimi 20

1.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem 20

1.2.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem 25

1.3. Sosyal Devlet 31
1.3.1. Sosyal Devlet'in Amaçları 37
1.3.1.1. Adil Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele 37
1.3.1.2. Fırsat Eşitliği 38
1.3.1.3. Sosyal Güvenlik 39
1.3.1.4. Tam İstihdam ve İşsizliğin Önlenmesi 40
1.3.1.5. Sosyal Denge ve Sosyal Barışı Sağlamak 41
1.3.1.6. Ekonomik Büyüme ve Kalkınma 42
1.3.2. Sosyal Devlet'in Araçları 43
1.3.2.1. Herkese İnsan Haysiyetine Yakışır Bir Hayat Düzeyi Sağlamaya Yönelik Tedbirler 43
1.3.2.2. Vergi Adaleti 44
1.3.2.3. Devletleştirme ve Kamulaştırma 44
1.3.2.4. Planlama 45
1.3.2.5. Sosyal Haklar 46
İKİNCİ BÖLÜM 47
SOSYAL BELEDİYECİLİK 47
2.1. Sosyal Belediyecilik Kavramı ve Tarihi Gelişimi 47
2.2. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri 51
2.2.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon 51
2.2.2. Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme 52
2.2.3. Yardım Etme ve Gözetme 52
2.2.4. Yatırım 53
2.2.5. Sosyal Risklerin Önlenmesi 53
2.2.6. Belediye-Halk Etkileşimi 53
2.3. Belediyelerde Fonksiyonel Değişim Sürecinin Sosyal Belediyeciliğe Etkisi 54

2.4. Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetlere İlişkin Görevlerinin Kapsamı ve Yükümlülükleri 56
2.4.1. 1580 Sayılı Belediye Kanunu 57
2.4.2. 5393 Sayılı Belediye Kanunu 58
2.4.3. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu 61
2.4.4. 6360 Sayılı Kanun 63
2.5. Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri 64
2.5.1. Çocuklara ve Gençlere Yönelik Sosyal Yardımlar ve Hizmetler 64
2.5.2. Kadınlara Yönelik Sosyal Yardımlar ve Hizmetler 65
2.5.3. Yaşlılara Yönelik Sosyal Yardımlar ve Hizmetler 66
2.5.4. Engellilere Yönelik Sosyal Yardımlar ve Hizmetler 66
2.5.5. Yoksul ve Muhtaçlara Yönelik Sosyal Yardımlar ve Hizmetler 67
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 68
KIRŞEHİR BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK ALANINDAKİ FAALİYETLERİ VE SAHA ÇALIŞMASI 68
3.1. Kırşehir Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Alanındaki Faaliyetleri 68
3.1.1. Kırşehir İline ve Kırşehir Belediyesi'ne Genel Bir Bakış 70
3.1.2. Kırşehir Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Kapsamında Sunulan Hizmetleri 75
3.1.2.1. Aile Yaşam Merkezi 76
3.1.2.2. Kadın Emek Pazarı 78
3.1.2.3. Huzurlu Aile Mutlu Çocuk Projesi 78
3.1.2.4. Gönül Dağı Projesi 79
3.1.2.5. Şevkat Eli Projesi 80
3.1.2.6. Engelsiz Kalpler Kulübü 81
3.1.2.7. Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) 82
3.1.2.8. Hayır Evi 84

3.1.2.9. Kervansaray Konağı ve Bahçelievler Nene Hatun Konağı Kurs Merkezleri 85
3.1.2.10. Neşet Ertaş Kültür ve Sanat Merkezi 86
3.1.2.11. Belediye Spor Kulübü 86
3.1.2.12. Yaz Spor Okulu 87
3.1.2.13. Tenis Kulübü ve Tenis Kortu 87
3.1.2.14. Tarihe Yolculuk Projesi 87
3.1.2.15. Sünnet Şöleni 88
3.1.2.16. Yazlık Sinema Günleri 88
3.1.2.17. Kitap Fuarı 89
3.1.2.18. Ramazan İftarları ve Etkinlikleri 89
3.1.2.19. Kandil Simidi Dağıtımı 89
3.1.2.20. Uçurtma Şenliği 90
3.1.2.21. Ahi Pilavı Dağıtımı 90
3.1.2.22. Cenazelere Lokum ve Gül Suyu Dağıtımı, Cenaze Defin İşleri 90
3.1.2.23. Belediye Halk Ekmek Fırını 91
3.1.2.24. Yeni Doğan Bebek Seti Dağıtımı 91
3.1.2.25. Ak Masa İletişim Servisi 91
3.1.2.26. Yeşil Alanlar ve Kentsel Estetiğe Yönelik Faaliyetler 92
3.1.2.27. Kaynağından Ayrıştırma ve Geri Dönüşüm Projesi; "Gelecek İçin Geri Dönüşüm" 92
3.1.3. Kırşehir Belediyesi'nin Taşıdığı Sosyal Belediyecilik Kriterleri 93
3.2. Kırşehir Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Alanındaki Faaliyetlerine İlişkin Saha Çalışması 95
3.2.1. Araştırma Yöntemi 95
3.2.2. Araştırma Bulguları 99
3.2.2.1. Demografik Bulgular 100

3.2.2.2. Verilerin Geçerlik ve Güvenilirlik Bulgusu 101
3.2.2.3. Sosyal Belediyecilik Kelimesinin Anlamına İlişkin Analizler 103
3.2.2.4. Sosyal Yardım ve Hizmetlerden Yararlanma Durumuna İlişkin Analizler 104
3.2.2.5. Hangi Sosyal Yardımlardan Yararlanıldığına İlişkin Analizler..... 104
3.2.2.6. Hangi Sosyal Hizmet Projelerinden Yararlanıldığına İlişkin Analizler 106
3.2.2.7. Belediyenin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetlerinden Haber Alma Şekli 107
3.2.2.8. Kırşehir Belediyesi'nin En Önemli ve Öncelikli Hizmetinin Ne Olmasına Yönelik Analizler 108
3.2.2.9. Kırşehir Belediyesi'nin Hizmetlerinden Memnuniyet Durumuna Yönelik Analizler 109
3.2.2.10. Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'ne Yönelik Görüşleri..... 111
3.2.2.11. Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'ne Yönelik Görüşlerinin Demografik Değişkenler Açısından Farklılık Düzeyleri 113
3.2.2.12. Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'nin Yaptığı Faaliyetleri Yeterli Bulma Düzeyleri 114
3.2.2.13. Demografik Değişkenler Bakımından Kırşehir Halkının Belediyenin Faaliyetlerini Yeterli Bulma Açısından Farklılık Düzeyleri 116
SONUÇ..... 127
KAYNAKÇA 131
EKLER..... 141

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Aile Yaşam Merkezi Üye İstatistikleri 77

Tablo 2. 2013- 2017 Yılları Gönül Dağı Projesi Kapsamında Sunulan Hizmetler.....80

Tablo 3. 2013- 2017 Yılları Şevkat Eli Projesi Kapsamında İlgilenilen Öğrenci Sayıları ……...81

Tablo 4. 2014- 2017 Yılları Hayatı Kolaylaştırılan Engelli Birey Sayıları 82

Tablo 5. Belediye Gençlik Merkezi İstatistikleri 83

Tablo 6. 2009- 2017 Yılları Sünnet Ettirilen Çocuk Sayıları.....88

Tablo 7. 2013- 2017 Yılları Cenaze Defin Sayıları 90

Tablo 8. 2014- 2017 Yılları Muhtaç Ailelere Dağıtılan Ekmek Fişi Sayıları 91

Tablo 9. Kırşehir Belediyesi'nin Sunduğu Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler 94

Tablo 10. α= 0.05 İçin Örneklem Büyüklükleri.....96

Tablo 11. Kırşehir İlinde Yer Alan Mahalleler ve Büyüklükleri 97

Tablo 12. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Sayısal Değerler 102

Tablo 13. Sosyal Yardım ve Hizmetlerden Yararlanmak için Müracaat Yapıp Yapmama Durumu 104

Tablo 14. Katılımcıların Yararlandıkları Sosyal Yardım Türleri.....105

Tablo 15. Katılımcıların Yararlandıkları Sosyal Hizmet Projesi Türleri 106

Tablo 16. Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetlerden Haber Alma Şekli.....107

Tablo 17. Kırşehir Belediyesinin En Önemli ve Öncelikli Sunması Gereken Hizmeti 108

Tablo 18. Kırşehir Belediyesi'nin Hizmetlerinden Memnuniyet Durumu 110

Tablo 19. Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'ne Yönelik Görüşlerinin Betimsel İstatistik Değerleri 112

Tablo 20. Cinsiyet Açısından Kırşehir Belediyesine Yönelik Görüşlere İlişkin Bağımsız Ölçümlerde T –Testi Sonuçları 113

Tablo 21. Yaş, Meslek Türü, Eğitim Durumu Değişkenleri Açısından Kırşehir Belediyesi'ne Yönelik Görüşlere İlişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları 113

Tablo 22. Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'nin Yaptığı Faaliyetleri Yeterli Bulma Düzeyleri 115

Tablo 23. Cinsiyet Açısından Kırşehir Belediyesinin Yaptığı Faaliyetleri Yeterli Bulma Düzeylerine İlişkin Bağımsız Ölçümlerde T –Testi Sonuçları 116

Tablo 24. Yaş, Meslek Türü, Eğitim Durumu Açısından Kırşehir Belediyesi'nin Yaptığı Faaliyetleri Yeterli Bulma Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları 116

Tablo 25. Yaş Değişkeni Açısından Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'nin Faaliyetlerini Yeterli Bulma Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri 117

Tablo 26. Meslek Türü Değişkeni Açısından Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'nin Yaptığı Faaliyetleri Yeterli Bulma Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri..... 118

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Katılımcıların Sosyal Belediyecilikten Anladıkları Kelime Gruplarının Dağılımı…. 103

KISALTMALAR LİSTESİ

ASPB : Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

Bağ-Kur : Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu

BEGEM : Belediye Gençlik Merkezi

GSMH : Gayri Safi Milli Hasıla

IMF : Uluslararası Para Fonu

KESOB : Kırşehir Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği

KİT : Kamu İktisadi Teşebbüsü

SGK : Sosyal Güvenlik Kurumu

SHÇEK : Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

SSK : Sosyal Sigortalar Kurumu

STK : Sivil Toplum Kuruluşu

SYDGM : Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü

SYDTF : Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu

SYDV : Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

TKİ : Türkiye Kömür İşletmeleri

TSE : Türk Standartları Enstitüsü

TOKİ : T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi

yy : Yüzyıl

GİRİŞ

Sosyal yardımlar yoksul ve yardıma muhtaç durumdaki bireylerin farklı türdeki ihtiyaçlarını karşılayacak ölçüde kısa veya uzun süreli, az ya da çok oranda yaşamlarını garantiye alabilecek seviyede karşılıksız, devlet tarafından yapılan ayni ve nakdi nitelikteki maddi özellik gösteren yardımlardır. Aynı amaç etrafında şekillenen sosyal hizmetler ise kişilerin yaşam kalite standartlarının yükseltilmesi için hizmet sunmaya dönük bir yaklaşımdır. Sanayi Devrimi sonucunda ortaya çıkan sosyal politika kavramı işçilerin içinde bulunduğu olumsuz şartların hafifletilmesine yönelik uygulama alanı bulmuş, zamanla uygulama alanı, kapsamı, boyutları, içeriği genişlemiş ve toplumun tüm bireylerini hedef almıştır.

Sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal politika bireylerin ve toplumların karşılaştığı ya da karşılaşabileceği sosyal sorunların önlenmesine, çözümüne yönelik uygulamalar bütünüdür. Yoksul ve yardıma muhtaç durumdaki bireyleri ve sosyal grupları hedef alan, bireyin içinde bulunduğu kötü, zor yaşam şartlarının hafifletilmesine yönelik uygulamaya konulan sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal politika kişinin yaşam standardının yükseltilmesine, yoksunluklarının giderilmesine dolayısıyla da toplumsal hayattaki olumsuzlukların hafifletilmesine, sosyal çelişkilerin en aza indirilmesine ve toplumsal hayatın sağlıklı bir düzen içinde işleyebilmesine hizmet etmektedir. Temel gayesi bireyin ekonomik ve sosyal açıdan refah düzeyinin arttırılması, hayat kalitesinin yükseltilmesi, bireysel açıdan gerçekleşen mutluluğu toplumsal alana yaymak, sosyal yaşamın bir düzen ve bütünlük içinde işleyebilmesi, sosyal barışın tesis edilmesidir.

19. yüzyılın ortalarından itibaren liberal devlet anlayışının ekonomik, sosyal ve siyasal unsurlar gibi bir takım etkenler dolayısıyla zamanla önemini yitirmesi sosyal devlet anlayışının doğuşuna zemin hazırlamıştır. Özellikle Sanayi Devrimi'nin yol açtığı sanayileşme ile sosyal sorunlar artmış ve sosyal devletin doğmasındaki en önemli etken olmuştur. Sanayileşmenin ekonomik ve toplumsal alanda yol açtığı olumsuzluklara işçi

sınıfının gösterdiği tepki ve mücadelelerde eklenince toplumda huzursuzluklar yaşanmıştır. Artık devlete ekonomik ve sosyal alanda yaşanan toplumsal buhranlar konusunda kayıtsız kalamayacağı anlayışı yerleşmeye başlamış, işçi sınıfının mücadeleleri devleti ekonomik ve sosyal alanda bir dizi müdahalelere yöneltmiş ve devlet sosyal alanda aktif olmaya başlamıştır.

Sosyal devlet anlayışı çerçevesinde devletler; sosyal adalet ve sosyal barışı sağlamayı hedef edinen, toplumun bütün bireylerine asgari düzeyde insan onuruna yakışır bir yaşam standardı sağlamayı, gelirin adil dağıtılarak yoksullukla mücadele etmeyi, fırsat eşitliği, sosyal güvenlik, ekonomik büyüme ve kalkınmanın ülke düzeyinde dengeli sağlanması için ekonomik ve sosyal hayata aktif müdahaleyi benimseyen böylelikle refahı tüm topluma yayan görevler üstlenmişlerdir.

Bir insani hizmet alanı olan sosyal devletin tamamlayıcı unsuru niteliğindeki sosyal politika, sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramları sosyal alana yönelik uygulamalar bütünüdür. Bundan ötürü sosyal devlet, sosyal politika, sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramları birbiriyle yakın, bağlantılı ve ilişkisel bir özellik göstermektedir. Bu uygulamaların ve faaliyetlerin ana hedefi toplumsal yaşamın sağlıklı ve huzurlu bir biçimde işleyebilmesidir. Toplumsal düzen bireylerden, sosyal gruplardan meydana gelmektedir. Bu açıdan özellikle muhtaç durumda ve sosyal yoksunluk içinde olanlar, risk altında bulunanlar, dezavantajlı çocuklar, gençler, yaşlılar, kadınlar, engelliler, işsizler, yoksullar gibi korunma gereksinimi halindeki tüm bireylere yönelik gerçekleştirilen her türlü hizmetler sosyal devletin, sosyal politikanın, sosyal yardımın ve sosyal hizmetin ana faaliyet konusunu oluşturmaktadır.

Vatandaşları için sosyal refah sağlama amacına yönelen sosyal devlet 1970'li yılların sonuna kadar sosyal adalet ve sosyal refah sağlama rolünü aktif bir biçimde uygulamıştır. Nitekim 1980'li yıllarda sosyal devlet yönündeki uygulamaların sorgulanmaya ve eleştirilmeye maruz kaldığı yıllar olmuştur. Küreselleşme, yerelleşme, devlet paradigmasının değişimi, neo-liberal politikalar gibi unsurlar sosyal devlet anlayışının zayıflamasına, devletin sosyal alanda tek başına üstlenmiş olduğu sosyal politikadaki fonksiyonlarını yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, özel teşebbüsler kanalıyla yerine getirmesi anlayışına bırakmıştır.

Yaşanan bu değişim ve dönüşüm sürecinde merkezi yönetimler görev alanlarına giren hizmetlerin bir kısmını yerel yönetimlere devretme eğilimine girmiştir. Özellikle

belediyeler dünyada yaşanan birçok etken sebebiyle yeni oluşumlar içine girmektedir. Yoksulluk, işsizlik, kültürel yozlaşma, göç, hızlı nüfus artışı, kentleşme, bilgi-iletişim teknolojisi, bireylerin talep ve beklentilerinin değişmesi ve çeşitlenmesi gibi sebeplerin varlığı kentlerde meydana gelen sorunların çözümünde belediyeler daha aktif olabilmekte ve bu aşamada belediyelerin önemi daha fazla anlaşılmaktadır.

Avrupa Birliğine uyum sürecinde ülkemizde bir dizi reformlar gerçekleştirilmektedir. Reformların temel hedefi merkezi ve yerel yönetim ilişkilerinin yeniden düzenlenerek yerel yönetimleri, yerel yönetimler özelinde belediyeleri görev ve sorumluluklar noktasında daha aktif hale getirmektir. Belediyeler halka en yakın yönetim kademesi olmaları dolayısıyla toplumun ihtiyaçlarını en iyi gözeten, onların sorunlarını en iyi bilen, hizmet sunumunda etkinlik, verimlilik, hemşehrilerin beklentilerini daha iyi karşılama avantajına sahip olmaları başarılı hizmetler sunulmasının yolunu açmaktadır.

1990'lı yıllarda ortaya çıkan ve 2000'li yıllarda gelişme ivmesi gösteren sosyal belediyecilik yaklaşımı belediyecilik alanında bir dönüşüm öngörmektedir. Artık belediyelerden eski klasik belediyecilik anlayışı olarak tabir edilen yol, su, kanalizasyon, imar, ruhsat, zabıta gibi hizmetler ile yetinilmeyip çağın gerektirdiği ve insan hakkının öneminden hareketle sosyal, kültürel, ekonomik açıdan her türlü gereksinimlere yanıt verebilecek ölçüde sosyal ve kültürel program ve projeler üretmesi beklenmektedir.

Çalışmanın ana amacı 5393 Sayılı Belediye Kanunu ile tanınan yetkiler ve görevler kapsamında Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik yaklaşımını ortaya koymak, sosyal belediyecilik hizmetlerinin uygulanıp uygulanmadığını ve bu hizmetlerin yerine getirilmesiyle hangi fonksiyonların icra edildiğini tespit etmek ve bu alandaki performansını ortaya koymaktır. Çalışmanın bir diğer amacı ise Kırşehir Belediyesi'nin sunduğu sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarının Kırşehir halkı ile yapılan saha çalışması sonucunda elde edilen bulgular ışığında değerlendirilmesidir.

Kırşehir ilinin ve Kırşehir Belediyesi'nin inceleme konusu yapılmasının nedeni Osmanlı döneminde Türk toplumunun yaşayış tarzına yön veren, sosyal yardımlaşma ve dayanışma özelliklerini taşıyan, sosyal refah sağlama işlevlerine sahip olan Ahilik Teşkilatı'ndan esinlenilmesi ve Kırşehir'in Ahiliğin merkezi olarak nitelendirilmesidir. Sosyal bir kurum olan Ahiliğin, geleneğinden gelen özelliklerini yaşadığımız çağda Kırşehir Belediyesi'nin belediyecilik geleneğine yansıtıp yansıtamadığı merakının giderilmesidir. Ayrıca sosyal belediyecilik alanında birçok tez çalışması mevcut olmakla birlikte Kırşehir Belediyesi

özelinde çalışmaya rastlanılmaması da çalışmanın spesifik boyutunu belirlemede etken olmuştur.

Üç ana bölümden oluşan çalışmamızın birinci bölümünde sosyal yardım, sosyal hizmet, sosyal politika ve sosyal devlet kavramları inceleme konusu yapılmış ve kavramsal analizlere yer verilmiştir. Yoksul ve muhtaç durumda olan bireylere destek amacıyla yapılan sosyal yardım kavramının tanımı, ayni/nakdi nitelikteki ya da her iki niteliğe de sahip sosyal yardım türleri üzerinde durulmuştur. Sosyal yardım ile özdeş olan fakat nitelik açısından hizmet özelliği baskın olan sosyal hizmet kavramının tanımı ve türlerine temas edilmiştir. Sosyal alana yönelik uygulamalar bütünü olan sosyal politika kavramı ele alınmış, ilk ortaya çıktığı andan itibaren günümüze kadar yaşanan değişim ve dönüşümlerin etkisiyle kapsam genişliğine uğrayan sosyal politikanın hedeflerine ve hedef kitlesine değinilmiştir. Sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramlarının tarihi gelişimi Cumhuriyet öncesi dönem ve Cumhuriyet sonrası dönem olmak üzere iki ayrı döneme ayrılarak gelişimi incelenmiştir. Sosyal devletin anlamı ve niteliği, liberal devletten sosyal devlete geçiş sürecinin etkenleri üzerinde durulmuş, insanların refah düzeyinin yükseltilmesi amacına yönelen sosyal devletin amaçları açıklanmış ve bu amaçlarını yerine getirebilmesi için bir takım araçlara ihtiyaç duyulmasından ötürü sosyal devletin araçlarına da vurgu yapılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde çağdaş belediyecilik anlayışlarından olan sosyal belediyecilik yaklaşımı ele alınmıştır. Sosyal belediyecilik kavramı ve tarihi gelişimi, sosyal belediyeciliğin işlevleri ve belediyelerdeki fonksiyonel değişim süreci açıklanmaya çalışılmıştır. Belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmetlere ilişkin görevlerinin kapsamı ve yükümlülükleri 1580 sayılı Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 6360 sayılı Kanun çerçevesinde incelenmiş, bu alandaki hukuksal dayanaklarına madde hükümleri bazında temas edilmiştir. Belediyelerin kanunların kendilerine verdiği yetki, sorumluluk ve görev dolayısıyla ve sosyal belediyecilik anlayışı gereğince çocuklara ve gençlere, kadınlara, yaşlılara, engellilere, yoksul ve muhtaçlara yönelik bu sosyal kesimleri hedef alan, sosyal açıdan gelişimlerine olumlu katkı sağlayacak sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyet ve uygulamalarına değinilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı doğrultusunda sunmuş olduğu sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleri ve bu

faaliyetlerin Kırşehir halkı tarafından nasıl değerlendirildiğinin tespitine yönelik saha çalışması yer almaktadır.

Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyeciliğe dair faaliyetlerinin incelendiği kısımda Kırşehir ilinden ve Kırşehir Belediyesi'nden bahsedilmiştir. Ahilik Teşkilatı'ndan esinlenilmesi ve Kırşehir'in Ahiliğin merkezi olarak nitelendirilmesi dolayısıyla Ahilik Teşkilatı'nın doğuşu ve toplumsal düzendeki rolüne temas edilmiştir. Ahiliğin başkenti olan Kırşehir'i sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda cazibe merkezi haline getirme hedefi güden belediyenin sosyal belediyecilik alanındaki hizmet ve projeleri farklı toplumsal kesimlere hitap eden boyutlarıyla detaylı bir biçimde incelenmiştir. Gerekli incelemeler ve araştırmalar sonucunda Kırşehir Belediyesi'nin kadınlara, çocuklara, gençlere, yoksullara, yaşlılara, engellilere, mağdur ve muhtaç bireylere ayni ve nakdi sosyal yardımlar, sosyal hizmet projeleri, manevi destek hizmetleri icra ettiği tespit edilmiştir. Her ne kadar sosyal belediyecilik yaklaşımının öngördüğü bütün hizmet kriterlerini taşımasa da kimi sosyal grup ve alanlara yönelik hizmet noksanlığı mevcut olsa da genel olarak Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışına hâkim olduğu kanısına varılmıştır.

Belediyenin sunduğu hizmetlerin halk nezdinde yansımasını değerlendirmek amacı ile Kırşehir halkının görüşlerine başvurulduğu kısımda Kırşehir Belediyesi tarafından sunulan hizmetlerin halka nasıl yansıdığı, halkın bu hizmetlerden yararlanma durumu, memnuniyet düzeyi ve tutumuna yönelik algılarının ölçülmesi hedeflenmiş ve vatandaşa yönelik anket uygulaması yapılmıştır. 14 mahallesi bulunan Kırşehir ilinin belediye sınırları içerisinde yaşayan vatandaşlarına veri toplama aracı olarak 4 bölüm ve 47 sorudan oluşan anket formu hazırlanmış ve katılımcılara yöneltilmiştir.

Farklı toplumsal kesimlerin görüşlerinin alınmasının hedeflendiği çalışmada elde edilen bulgular neticesinde; hedef kitlede belediyenin sosyal yardım ve sosyal hizmet projelerinden yararlanma durumu düşük düzeyde kalmaktadır. Farklı sosyal gruplara yönelik sunulan sosyal belediyecilik hizmetlerinin memnuniyet durumu 5 üzerinden 3.07 sonucuna ulaşılmıştır. Kırşehir Belediyesi'ne yönelik görüşlerin ifade edildiği bölümde katılımcılar tarafından belediyenin sosyal belediyecilik alanındaki yönetim anlayışı 5 üzerinden 3.17 oranı ile olumlu görüş beyan edilmiştir. Belediyenin gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerin yeterlilik düzeylerine göre incelendiği kısımda Kırşehir halkının verdiği cevapların ortalaması 5 üzerinden 2.80 çıkmıştır.

Yürütmüş olduğumuz “Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Kırşehir Belediyesi Örneği” başlıklı tez çalışması sonuç kısmı ile tamamlanmıştır.

Sosyal belediyecilik anlayışının inceleme konusu yapıldığı bu çalışmanın Kırşehir Belediyesi’nin ve Kırşehir Belediyesi dışında sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde faaliyetlerde bulunan ya da bulunacak diğer belediyelerin neler yapabileceği, karar alıcıların hangi hususlara dikkat etmesi gerektiği, bu faaliyetlerin halk tarafından nasıl değerlendirildiği gibi konularda bu alanda çalışma yapacaklara yol gösterici olması umulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL YARDIM, SOSYAL HİZMET, SOSYAL POLİTİKA VE SOSYAL DEVLET

1.1. Sosyal Yardım, Sosyal Hizmet ve Sosyal Politika

Sosyal politikanın tamamlayıcı unsuru niteliğindeki sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramları sosyal alana yönelik uygulamalar bütünüdür. Bundan ötürü sosyal politika, sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramları birbiriyle yakın, bağlantılı ve ilişkisel bir özellik göstermektedir. Bu uygulamaların ve faaliyetlerin ana hedefi toplumsal yaşamın sağlıklı ve huzurlu bir biçimde işleyebilmesidir. Toplumsal düzen bireylerden, sosyal gruplardan meydana gelmektedir. Bu açıdan özellikle muhtaç durumda ve sosyal yoksunluk içinde olanlar, risk altında bulunanlar, dezavantajlı çocuklar, gençler, yaşlılar, kadınlar, engelliler, işsizler, yoksullar gibi korunma gereksinimi halindeki tüm bireylere yönelik gerçekleştirilen her türlü hizmetler sosyal politikanın, sosyal yardımın ve sosyal hizmetin ana faaliyet konusunu oluşturmaktadır.

1.1.1. Sosyal Yardım Kavramı ve Türleri

Sosyal yardımlar, bireylerin kendi ellerinde olmayan nedenlerden ötürü yoksul doğan yahut sonrasında yoksulluğa düşen, mutlak manada yardıma muhtaç duruma gelen ya da yeterli bir gelir düzeyine ulaşamadıkları için kısmen yardıma gereksinim duyanlara, asgari düzeyde dahi geçinme imkânı bulamayan insanlara en kısa sürede kendi kendilerine yeterli hale getirme maksadını taşıyan, bir sosyal hizmet ve bir sosyal güvenlik yöntemi olup, devletin bütçesinden yapılan karşılıksız mahiyetteki nesnel ve parasal sosyal gelir, maddi destek ve yardım sağlayıcı kamusal faaliyetler bütünüdür (Seyyar, 2011: 113-114; Çengelci, 1993: 10).

Sosyal yardımlar, toplumdan dışlanma tehlikesiyle karşı karşıya kalan bireylerin ve geçinme güçlüğü içinde olan, düşük gelirli ve fakir kişilerin, sosyal grupların hayatlarının güvenceye alınması hususunda, kamu sorumluluğu ilkelerinin kabul edilmesinden doğmaktadır. Yararlananların herhangi bir mali katkısının olmadığı bu yardımlarda bir karşılık söz konusu olmamakta, ihtiyaç halindeki insanları kapsamakta ve vergilerle finanse edilmektedir. Yani sosyal yardımlar tek yönlü devlet veya yasal görev ve yetkilere sahip gönüllü kuruluşlar tarafından yapılmaktadır (Kaya, 2009: 26-27).

Sosyal yardımlardan yararlanmak muhtaç olma koşuluna bağlıdır. Bu yardımlar vasıtasıyla sağlanan sosyal gelir bireylerin ihtiyaçlarının türüne, içinde bulunulan ortama, geçim sıkıntısının derecesine göre düşük ya da yüksek oranda, uzun veya geçici süreli olmaktadır. Belirli aralıklarla gerçekleştirilen durum kontrolü ve tespiti uygulamalarını bünyesinde barındıran sosyal yardımlar, yasalarla kati bir şekilde belirlenmiş olmayıp sosyal yardım kuruluşlarının ilkeleri ve mali kaynakları ölçüsünde sınırlar belirlemesi mümkündür (Çengelci, 1993: 18). Muhtaç bireylere muhtaçlık durumları giderilinceye ve yardıma gereksinim duymadan yaşam sürdürebilecek bir seviyeye ulaşıncaya kadar gelir güvencesinin sağlanması sosyal yardımların temel amacıdır. Çünkü bu yardımın özünde insanın insan gibi yaşaması ve en değerli varlık olan insanı koruma gayesi bulunmakta, insan varlığı güvence altına alınmaktadır (Ersöz, 2011: 161).

Devlet ya da sosyal yardımda bulunan kuruluşlar tarafından bireylerin, sosyal grupların muhtaçlık durumları dikkate alınmaktadır. Yoksulluk ve muhtaçlık ölçütünün düzeyine, gereksinimlerin türüne göre yapılan sosyal yardımların türü ve uygulama süresi de farklılık göstermektedir. Uzun süreli yoksunluk durumunda sosyal yardımlar da süreklilik arz etmektedir. Kısa süreli geçici yoksunluk durumunda ise sağlanan sosyal yardımlar kısmi ve geçici nitelikte olabilmektedir.

Sosyal yardımların önemi ve gerekliliği noktasında temel yaklaşımlardan biri cinsiyet, dil, ırk ve din ayrımı gözetmeksizin, bireyin insan olmasından kaynaklanan, insani yönünü baz alan, bu yardımlardan yaralanma hakkına sahip olduğu ve insan olmanın esas alınması gerekliliğidir. Bir diğer yaklaşım ise toplum odaklı bakış açısının temel alınmasıdır. Bu noktada sosyal yardımlara ihtiyaç duyanların bu ihtiyaçlarının kendilerinden mi yoksa toplumdan mı kaynaklandığı sorunsalı ile ilintilidir. Aksi durumda yalnızca kişileri ilgilendiren küçük sorunlar yerine daha büyük sosyal sorunların meydana gelmesi mümkündür (Karagöl ve Dama, 2015: 9).

Toplum örgütlenmesiyle doğrudan bağlantılı olarak meydana gelen yoksullaşma olgusunun geciktirilmesine, hafifletilmesine, geçici dahi olsa giderilmesine yönelik insani bir hizmet alanı olan sosyal yardım, mutlak manada insani olgu olup mutlak insani yoksulluğu önleyerek göreli yoksulluğa doğru hizmet sunulması işlemidir. İşsizlik sigortası paralarının, bursların, maaşların, emekli aylıklarının, aile üyelerinin desteğinin bulunmadığı veya eksik kaldığı zamanlarda tamamlayıcı bir unsur olarak devreye girer. İnsanların asgari geçimini tesis etmekten başka onların toplumda kaynaşmasını ve bağımsızlıklarını teşvik edici özelliğe de sahiptir (Aslaner, 2008: 6). Sosyal politikaların yoksullukla mücadeledeki temel enstrümanlarından olan belirli temel kıstaslar çerçevesinde periyodik ve sistemli yapılan ayni ve nakdi nitelikteki kamusal sosyal yardımlar vatandaşın ödediği vergilerle finanse edilmektedir. Bu durum hem muhtaçlar açısından sosyal bir hak hem de toplumsal dayanışmanın bir yansıması olarak görülmektedir (Seyyar, 2008: 245).

Devlet tarafından, devletin merkezi kurumlarınca yapılan yardımlar kamusal sosyal yardım olarak nitelendirilmektedir. Ülkemizde kamusal sosyal yardım alanında bazı kanuni düzenlemeler ve kuruluşlar bulunmaktadır. Bunlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM) bünyesinde yapılan sosyal yardımlar; Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) ayni ve nakdi yardımları; yeşil kart ve emekli sandığı (2022 sayılı Kanun) bünyesine yapılan sosyal yardımlar ve Vakıflar Genel Müdürlüğü eli ile yapılan sosyal yardımlar şeklinde sıralanabilmektedir (Taşçı, 2018: 131).

Sosyal yardımlar genellikle yoksullara parasız sağlık yardımı ve bakımı, dul annelere, engellilere ve yaşlılara aylık bağlanması, yoksul çocuklara yönelik yardımlar, aile ödenekleri, işsizlik yardımı, çocuklara ve annelere özel hizmet yardımları gibi alanlara yönelmektedir (Güven, 2013: 148).

Ayni veya nakdi niteliğe sahip olan sosyal yardımlar gıda, yakacak, barınma, giyim ve ev eşyası, eğitim ve sağlık yardımları olarak sıralanabilir. Ayrıca dezavantajlı sosyal kesimleri hedef alan sosyal yardımlar da bulunmaktadır. Bunlar yaşlılara, engellilere, işsizlere ve yoksul durumdakilere yönelik yapılan yardımlardır.

Gıda yardımları sıcak yemek ya da gıda paketi verilmesi şeklinde olabileceği gibi kişilerin bu ihtiyaçlarını kendilerinin satın alarak karşılayabilmeleri için gıda çeki verilmesi şeklinde de olabilmektedir. Bu yardımlarda amaç gıda maddelerinin temini olduğu için bu

yardım nakit olarak da verilse ayni nitelik taşıyan bir yardım türüdür. Kahvaltılık ve kuru gıda maddelerinden oluşan gıda paketleri, genel olarak bir kuruluştan gıda yardımı alan herkese aynı miktarda ve türde bu paketlerden verilmektedir. Gıda yardımları Vakıflar Genel Müdürlüğü, çeşitli hayır kurumları, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV) ve belediyeler tarafından yapılmaktadır (Kılıç ve Çetinkaya, 2012: 96-97).

Ayni nitelikte bir yardım olan yakacak yardımı muhtaç olan vatandaşlara kömür verilmesi şeklinde olmaktadır. Muhtaç bireylerin özel durumlarına göre odun ve doğalgaz masraflarının karşılanması gibi farklı uygulamalarda söz konusu olabilmektedir. Yardımı yapan kuruluş tarafından dağıtılan kömür Türkiye Kömür İşletmeleri'nden (TKİ) temin edilmekte ve yardım olarak verilen kömürün karşılığı Hazine Müsteşarlığı tarafından TKİ'ye aktarılmaktadır. Yakacak yardımlarını genellikle belediyeler ve SYDV'ler üstlenmektedir (Çiçek, 2012: 18).

Belli bir ihtiyacın karşılanmasına yönelik olan barınma yardımları ayni nitelikli bir yardım türüdür. SYDV'ler sağlıksız ve bakımsız konutlarda yaşayan muhtaç olan bireylere konutlarının onarım ve bakımı için barınma yardımı adı altında yardım yapmaktadırlar. Bu yardımlar para yardımı şeklinde olabileceği gibi malzeme desteği şeklinde de olabilmektedir. Muhtaç durumdaki bazı vatandaşlara kimi belediyeler konut sağlamakta ve bu amaç doğrultusunda para yardımında bulunmaktadırlar. Fakat bu türden yardımlar konut ya da barınma yardımı adıyla ve düzenli bir sosyal yardım programı olarak yürütülmemektedir (Kılıç ve Çetinkaya, 2012: 97).

Diğer yardım türlerine göre çok düşük oranda kalan ayni nitelik özelliği gösteren bir yardım türü de giyim ve ev eşyası yardımlarıdır. Bu yardımların büyük bir bölümü yardım yapan kuruluşlara yapılan bağışlardan oluşmaktadır. Düzenli bir biçimde yapılmayan giyim ve ev eşyası yardımlarında genellikle bağışlanan giysi ve eşyalar birinci veya ikinci el giysi ve eşyalardan oluşmaktadır. Bu yardımlarda dikkate alınan tek ölçüt bireyin muhtaç olma koşulunun bulunmasıdır. Halkın bağışladıkları birinci ve ikinci el giysi ve eşyaların bulunduğu son yıllarda kimi SYDV'ler tarafından açılan sosyal mağazalar aracılığıyla ve belediyeler kanalıyla ihtiyaç sahiplerinin gereksinimleri karşılanmaktadır (Çiçek, 2012: 20).

Eğitim yardımları öğrencilerin kırtasiye ihtiyaçlarının temini, giyim giderlerinin karşılanması, okul servis ücretlerinin ödenmesi, öğrenciye burs verilmesi gibi eğitim alanında birçok gereksinimlerinin giderilmesine yönelik yapılan yardımlardır. Eğer bu

yardımlar düzenli olarak yapılıyorsa okula devam koşulu aranmaktadır. Ebeveynleri evlatlarını okula göndermeleri hususunda teşvik etmek ve öğrenciye burs verilmesi şeklindeki para yardımları nakdi nitelik özelliği sergilerken, eğitim alanların servis masrafları, giyim ve kırtasiye ihtiyaçlarına yönelik yapılan yardımlar ayni niteliktedir. Eğitim yardımları Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü, SHÇEK, SYDV ve Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır (Çiçek, 2012: 15-16).

Vatandaşların sağlık masraflarının karşılanması amacını taşıyan sağlık yardımları ise ayni nitelikteki bir yardım türüdür. Sağlık imkânlarından faydalanan kişilere sağlık kontrolleri için Şartlı Nakit Transferi kapsamında para verilmesi biçiminde de sağlık yardımı yapılmaktadır. Bu bağlamda anne adaylarının doğum öncesi bakım almaları, sağlık kuruluşunda doğum yapmaları ve doğum sonrasında sağlık hizmetlerinden faydalanmaları ve 0- 6 yaş grubundaki okul öncesi çocuklara, temel sağlık hizmetlerinden yaralanmaları şartıyla nakit para yardımı yapılmaktadır (Çiçek, 2012: 16). Kamusal sosyal yardım kapsamındaki sağlık yardımlarına ilişkin bir diğer yardım yeşil kart uygulamasıdır. Bu uygulamanın özü yeşil kart sahibi olabilmenin şartı muhtaçlık durumunda olunması ve en önemlisi bu ölçütün yoksulluk ekseninde işlemesidir. Bu bakımdan yeşil kart uygulaması devlet tarafından yapılan ayni nitelik özelliğine sahip olan bir yardım türüdür (Taşçı, 2018: 133).

Yardım türlerinden bir diğeri yaşlı vatandaşlara yapılan yardımlardır. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından 65 yaş üstündeki muhtaç yurttaşlara verilen yaşlılık aylığı en geniş kapsamlı sosyal yardımdır. Bununla birlikte belli bir yaş şartına bağlı olmaksızın yaşlılara belediyeler ve SYDV'ler de sosyal yardımda bulunmakta ama bunlar SGK tarafından bağlanan aylıklar gibi düzenlilik arz etmemektedir. Belediyeler ve SYDV'lerin yaptığı sosyal yardımlar nakdi ve ayni nitelikte olabileceği gibi SGK kanalıyla verilen aylıklar nakdi nitelik özelliği sergilemektedir (Çiçek, 2012: 18-19).

Bir diğer yardım türü işsiz kesimleri hedef alan yardımlardır. Ülkemizde muhtaç olan işsizlere sosyal yardım olarak düzenli gelir sağlamak amacıyla bir yardım programı mevcut bulunmamakla birlikte SYDV'ler ve SYDGM'ler tarafından verilen proje destekleri önem arz etmektedir. Bu destekler kişilerin kendi kendilerine yetebilir duruma gelebilmelerini sağlamak üzere sosyal yardımlarla yürütülmektedir. İşsiz kesimlerin işgücü piyasasına entegrasyonunun sağlanması için ilgili kurumlarla istihdam amaçlı eğitimler düzenlenmesi, iş kurma desteği verilmesi gibi konuları kapsamaktadır (Kılıç ve Çetinkaya, 2012: 97- 98).

Toplumun dezavantajlı kesimlerinden olan engellilere yapılan yardımlar ise nakdi veya ayni nitelikli yardımlardan oluşmaktadır. Engelli bireylerin engellilik durumlarına göre yapılan yardımlar olduğu için belli bir kesimi hedef aldığından yani kategorik nitelik özelliği sergilemektedir. 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında muhtaç olan engellilere yapılan en geniş kapsamlı nakdi yardımlar engellilik aylığıdır. İşitme cihazı, tıbbı cihaz, tekerlekli sandalye, sağlık masrafları gibi yardımlar da engelli yurttaşlara yapılan ayni yardımlardır (Çiçek, 2012: 19).

Son olarak yapılan yardımlar ise belli aralıklarla ya da bir defaya mahsus muhtaç olan kişilere yapılan nakit yardımlarıdır. SYDV ve SYDGM'lere belli bir formüle göre belirlenen ve her ay gönderilen tutarları periyodik yardım olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda SYDV'ler kira ve personel masraflarının yanında sağlık, gıda, doğal afet yardımları gibi yardımları bu tutarlardan karşılamaktadır (Kesgin, 2012a: 98).

Bireylerin onurunun korunması ve sosyal varlığının güvenceye alınması sosyal yardımların özünü oluşturmaktadır (Güven, 2013: 147). Fakir doğan yahut sonradan fakirliğe düşen bireyler devlet tarafından kendi hallerine bırakılamaz. Aksi halde böyle bir durumun varlığı bireylerin hayatında ve toplumsal hayatta huzursuzluklara yol açabilecektir. Bundan ötürü muhtaç kişilerin korunması, gözetilmesi sosyal düzenin de korunması anlamına gelmektedir (Sözer, 1994: 29).

Yoksullukla ve yoksunlukla mücadelede politikalarında sosyal yardımların rolü yoksulluğun ortadan kaldırılması değil muhtaçlık durumunun giderilmesine yöneliktir. Yoksullukla mücadele politikaları orta ve uzun dönemli politikalar olduğu için yoksul kişilerin gereksinimlerinin acilen karşılanması gerektiği durumlarda sosyal yardımlar devreye girmektedir. Bu anlamda sosyal yardımlar yoksullara yönelik kısa vadede en büyük desteği sunan faaliyetlerdir. Fakat yaşlılık, engellilik gibi nedenlerden ötürü süreklilik arz eden ve uzun süreli sosyal yardımlara gereksinim duyan bireylerin bulunması halinde bu yardımların süreklilik özelliği taşıdığı ve uzun süreli yardımlara dönüştüğü de söylenilebilir (Ersöz, 2011: 161- 162).

Yoksul ve yardıma muhtaç durumdaki bireyleri ve sosyal grupları hedef alan, bireyin içinde bulunduğu kötü, zor yaşam şartlarının hafifletilmesine yönelik uygulamaya konulan sosyal yardımlar kişinin yaşam standardının yükseltilmesine, yoksunluklarının giderilmesine dolayısıyla da toplumsal hayattaki olumsuzlukların hafifletilmesine, sosyal

çelişkilerin en aza indirilmesine ve toplumsal hayatın sağlıklı bir düzen içinde işleyebilmesine hizmet etmektedir.

1.1.2. Sosyal Hizmet Kavramı ve Türleri

Sosyal sigorta ve sosyal yardım kurumlarından yararlanamayan toplumun kesimlerini sosyal hukuk kapsamına alan sosyal hizmetler (Özdemir, 2007: 99) toplum içinde bireylerin işgal ettikleri yer dolayısıyla kendilerini ifade edebilmeleri, hayat standartlarının yükseltilmesi ve sosyal adaletin sağlanmasına yönelik programların bütünüdür (Eroğlu, 2013: 25).

1983 tarih ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 3. Maddesine göre sosyal hizmetler;

> Kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütününü (2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu) olarak ifade edilmiştir.

Sosyal hizmetler insanlık onuruna yaraşır bir sosyal ortam yaratmak gayesiyle ülkenin genel şartları dâhilinde toplumdaki yoksul ve dezavantajlı bireylere çevreleri ile uyumlu insana yaraşır bir yaşam sürdürebilmeleri için maddi ve manevi, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik, devlet ve gönüllü özel kuruluşlar tarafından sağlanan hizmetlerdir (Aydın, 2009: 29). Sunulan hizmetler ile çocuk hakları, engelli hakları, fırsat eşitlikleri, kadın hakları, çevre hakları vb. tüm hakların hayata geçmesini, korunmasını ve gelişmesini hedefler (Küçükkaraca, 2013: 87).

Aile ve sosyal bağların zayıflaması, boşanmış ve tek ebeveynli ailelerin varlığı, sosyal ve ekonomik şartların ağırlaşması ile bakıma ihtiyaç duyan yaşlı nüfusun hızla artması, işsiz sayılarındaki artış, küresel bireyci davranış biçiminin dünyada giderek yaygınlık kazanması gibi etkenler sosyal hizmetlere olan gereksinimi artırmaktadır (Ersöz, 2011: 168).

Sosyal hizmette amaç kişilerin yeteneklerini, kapasitelerini geliştirmeleri, hayatlarını zenginleştirmelerini, yaşam kalite standartlarını yükseltmelerini sağlamak böylelikle toplumdan dışlanmadan toplumsal risk ve tehlikelerin meydana gelmesini önlemektir. Bir

uygulama, değer ve kuram sistemi olan sosyal hizmetler felsefi, dini, hümanist (insancıl) ve demokratik değerlerden ve ideallerden esinlenerek ortaya çıkmıştır (Seyyar, 2011: 120).

Bütün insanların sosyal işlevselliği ile ilgilenen sosyal hizmet önceliğini toplumun en hassas gruplarının gereksinimlerini gidermeye vermiştir. Bu hassas gruplar tipik olarak zulmün, sosyal adaletsizliğin ve ayrımcılığın kurbanı olmuştur. Bunlara gençler, kadınlar, yoksulluk içinde olan kişiler, çocuklar, fiziksel, duygusal ve zihinsel engeli olanlar, orta yaşlılar, ırk, etnik ve ulusal geçmişleriyle azınlık durumunda olanlar da dâhildir (Duyan, 2003: 6).

Sosyal güvenlik sistemi içinde bulunmayan, fırsat eşitsizliği ile karşı karşıya kalan ve sosyal refahtan yeterli bir pay alamayan bireylerin ihtiyaçları, sorunları, çözüm araçları ve çözüm yolları sosyal hizmetin konusunu teşkil etmektedir. İşsizlik, göç ve zorunlu göç, bağımlı bireyler, kadınlar ve çocuklara karşı şiddet, yoksulluk, suçluluk, sosyal güvenlik, çalışma ilişkilerindeki sorunlar, engelliler, dezavantajlı kişiler, sosyal gruplar gibi birçok sosyal sorun sosyal hizmetin temel çalışma alanı ve konusudur (Küçükkaraca, 2013: 93).

Sosyal hizmet risk unsuru taşıyan ve dezavantajlı bireyler ve sorunlar alanına yönelmektedir. Sosyal güvenlik, aile, barınma, sağlık, bağımlılık, yoksulluk, eğitim gibi sosyal sorunları hedef alır ve sorunların çözümünde sorun sahipleri ile grup ve bireysel çalışmalar yapılarak gerekli hizmetler sunulur. Bu hizmetler; kimsesiz çocukların korunması ve kurumsal bazda yetiştirilmesi, hiperaktif çocuklara ve ailelerine psiko-sosyal uyum ve eğitimde destek olunacak hizmetler, yaşlılara, kadınlara, gençlere ve yetişkinlere yönelik psiko-sosyal ve eğitsel destek hizmetleri, psiko-sosyal sorunlu kişilere psikolojik ve sosyal rehabilitasyon hizmetleri, engellilere yönelik mesleki rehabilitasyon ve psiko-sosyal hizmetler, toplumsal yaşama katılım faaliyetleri, sosyal sorun içinde olan ailelere ve göçmenlere maddî-manevî destek hizmetleri, bakıma ihtiyaç duyan kronik hastalar, yaşlı ve engellilere psiko-sosyal destek ve kurumda ve evde sosyal bakım hizmetleri, tabiî afet mağdurlarına yönelik manevi, psiko-sosyal ve ekonomik destek hizmetleri, manevî yönden boşluk içinde olan değişik psiko-sosyal sapmalar ve davranış bozukluğu gösteren bireylere dönük manevi rehabilitasyon hizmetleri şeklinde sıralanabilir. Göç nedeni ile meydana gelen çarpık kentleşme ve gecekondulaşmanın yol açtığı risklerin giderilmesi ve göç edenlerin toplumsal uyumlarının sağlanması, ulaşım, sağlık, eğitim vb. en temel gereksinimlerin karşılanmasına yönelik psiko-sosyal, psikoterapik, danışmanlık ve rehberlik hizmetleri de bu alanın kapsamına dâhildir (Genç ve Barış, 2015: 99).

Toplumsal sorunların çözümünde ve toplumsal erozyonun önlenmesinde önemli bir araç olan sosyal hizmetler toplumdaki farklı paydaşların yerel yönetim, merkezi yönetim, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının toplumsal gruplara yönelik hizmetlerin götürülmesinde birlikte hareket etmesine işaret etmektedir. Topluluk tipi ve birey merkezli yapılanmanın öne çıktığı değişen toplum yapısıyla birlikte yani postmodern toplum anlayışının gereği olarak sosyal hizmet anlayışı da bireyin bilinçlenmesi, bireylerin memnuniyetlerinin ve maksimum faydanın sağlanması yönünde bir anlam kazanmıştır (Eroğlu, 2013: 29).

Devletçe bakılma, sosyal çalışma, kamusal sosyal yardım gibi anlamlara gelen kamusal sosyal hizmetler sosyal güvenlik politikaları gibi devlet bütçesinden finanse edilmektedir. Sosyal hizmetler nitelik açısından maddi olmaktan ziyade toplumsal kalkınmaya ve hizmet sunmaya yöneliktir (Genç ve Barış, 2015: 97).

Toplumdaki tüm insanların hayatlarını kolaylaştırmak, ihtiyaç halindeki bütün bireylere en kısa sürede ulaşmak, bireysel memnuniyeti maksimize etmek böylelikle sosyal adaletin yaygınlaştırılması ve tesis edilmesi bakımından yapılan çalışmaların arttırılması sosyal hizmetler ile sağlanmaktadır (Eroğlu, 2013: 30).

Ülkemizde kentleşme, sanayileşme, aile yapısının değişmesi ve yaşlı nüfusun artması gibi sebeplerin varlığı sosyal hizmetlere olan gereksinimi derinleştirmektedir. Sosyal hizmetlerin planlanması, uygulanması, koordine edilmesi ve denetlenmesinden temel olarak sorumlu kurum "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü"dür. SHÇEK dışında, "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) Sekreterliği", "Aile Araştırma Kurumu", "Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü", "Özürlüler İdaresi Başkanlığı" gibi kurumlar da sosyal hizmet alanında faaliyet göstermektedir (Özdemir, 2007: 101- 102- 103).

1.1.3. Sosyal Politika

Sosyal politika Batı Avrupa'da yaşanan Sanayi Devrimi'nin yol açtığı büyük zenginliğe karşılık bu zenginliğe katkı sağlayan fakat bu zenginlikten yeterli pay alamayan emekçilerin içine düştükleri sefaletin bir sonucu olarak doğmuş, yoksulluğa, sosyal, ekonomik ve toplumsal dengesizliğe karşı daha sürdürülebilir bir toplumsal yaşam oluşturmayı hedeflemiştir. Sanayi Devrimi'nin izdüşümü olan sosyal politika işçi sınıfının

sorunlarına çözüm bulmak gayesiyle ortaya konan politikalar bütünüdür (Tokol ve Alper, 2014: 1; Yüksel, 2014: 13).

Sosyal politika dar kapsamda ele alındığında kapitalist toplum yapısından ve iktisadi düzenden ve bu düzende meydana gelen sosyal sınıf çelişkilerinden yola çıkmaktadır. Sanayi Devrimi'nin yol açtığı sosyal sorunları gidermeye, işçi sınıfının içinde bulunduğu kötü yaşam şartlarını iyileştirmeye, toplumsal düzenin sağlıklı sürdürülebilmesi için sosyal refahı, sosyal adaleti, sosyal bütünleşmeyi ve sosyal dengeyi tesis etmeyi, böylelikle ücretler, çalışma hayatında insan ilişkileri, çalışma koşulları, emek pazarları, toplu pazarlık, kooperatifçilik ve sendikacılık hareketleri gibi konularla ilgilenmektedir (Güven, 2013: 13-14). Dar kapsamlı sosyal politika tanımlarında, işçi sınıfının içinde bulunduğu yoksunluk "dezavantajlılığın" giderilmesine yönelik geliştirilip, uygulanan politikalar bütünü yer almaktadır (Gençler ve Çiftçi, 2013: 3).

Sanayi Devrimi işçi sınıfı açısından hem olumsuz hem de olumlu sonuçlara yol açmıştır. Sanayi Devrimi ilk etapta işçi sınıfının aleyhine gelişen bir olgudur. Kapitalist düzenin yaratmış olduğu kutuplaşmalar zengin yoksul ayrımını derinleştirmiştir. Bu ayrımda yoksul durumunda yer alan işçi sınıfı ve aileleri olmuştur. Bu sınıf sadece yoksulluk içinde boğulmamış insan olmanın verdiği değerden de yoksun kalmıştır. Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkarmış olduğu bu olumsuz şartlar zamanla işçi sınıfının tepkisi ile karşı karşıya kalmış ve bu tepkilerin sonucunda devletin uyguladığı sosyal politikalar devreye girmiştir. İşte bu noktada Sanayi Devrimi işçi sınıfının lehine gelişmiştir. Çünkü uygulanan aktif politikalar işçi sınıfının çalışma ve hayat şartlarının iyileştirilmesine yönelik kazanımların elde edilmesi sonucunu doğurmuştur.

Dar anlamda sosyal politikalar yalnızca işçi sınıfının kriz alanlarına ve sorunlarına çözüm bulma gayesindeki siyasa ve ekonomik sistemdir. Bu bağlamda dar anlamda sosyal politika anlayışında işçi sınıfının merkezde olduğu gözlemlenmektedir (Yüksel, 2014: 22).

Yaşadığımız çağda meydana gelen demografik, toplumsal, hukuksal, teknolojik, siyasal alanlarda oluşan birçok dönüşümler sosyal nitelikteki politikalara da yansımış ve daha önceki dönemlere göre sosyal politikalara farklı boyutlar kazandırmıştır (Altan, 2008: 5). Bu bağlamda işveren ve işçi sınıfları arasındaki sorunlara çözüm üretmek için ortaya çıkan sosyal politika zamanla yaşanan değişim ve dönüşümlere uygun olarak farklı sosyal sorunlara ve toplumdaki farklı kesimlere eğilmiş, toplumsal bütünlüğü ve düzeni

ilgilendiren daha geniş kapsama sahip olmuştur (Tokol ve Alper, 2014: 5). Geniş ve çok boyutlu sosyal politika anlayışı İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sosyal devlet anlayışı ile birlikte gelişmiştir (Güven, 2013: 15).

Geniş anlamda sosyal politika anlayışında bu uygulamaların merkezinde sadece işçi sınıfı değil, toplumun bütün kesimlerini içine alan bir anlayış hâkimdir. Bu anlayış tüm toplumsal kesimlere ve alanlara eşit bir biçimde yaklaşmaya başlamış, ortaya çıkış amacına uygun bir şekilde sosyal yapıda hiçbir ayrıcalık sergilemeden toplumun kendisinden ilham almıştır (Yüksel, 2014: 24). Bu itibarla toplumsal grupların sosyal yapı içinde uyumlu bir biçimde yer almasını amaçlamaktadır. Sosyal bütünlüğün sağlanabilmesi için gerginliklerin, çatışmaların, zıtlıkların barışçıl ve toplumdaki farklı kesimlerin ortak paydada birleşebileceği yöntemlerle çözümlenmesine yönelik politikalar üretmektir (Tokol ve Alper, 2014: 5).

Yaşadığımız yüzyılda geçerli modern yaklaşımları da dikkate alarak ve günümüzde geniş olarak tabir edilen sosyal politika tanımı; toplumda bağımlı çalışan, ekonomik ve sosyal açılardan güçsüz, muhtaç, özel olarak ilgilenilmesi gereken grupların karşılaştıkları veya karşılaşabilecekleri sorunlara karşı korunmasını öngören politikalardır (Altan, 2008: 9).

Sosyal devletin ana faaliyet alanı ile özdeş olan sosyal politika olumsuz sosyal ve ekonomik şartlarda bulunan kişileri korumak ve vatandaşlarının refah seviyesini sosyal adalet ilkesine uygun olarak yükseltmek amacındadır. Bu anlamda sosyal politikalar sosyo-ekonomik sorunların çözümünde birer araçtırlar (Seyyar, 2009: 32; Özdemir, 2007: 105).

Sosyal ve ekonomik hayatta yaşanan dönüşümler neticesinde bireylerin ve grupların sorunlarının ve ihtiyaçlarının giderek farklılaşması, değişen ihtiyaçlara bağlı olarak toplumsal hayatı olumsuz etkileyen ve toplumsal bütünlüğü tehdit eden her türlü sorunla mücadeleye yönelmiş bir politika kimliğine bürünmüştür. Çevre, sosyal dışlanma, tüketici hakları, ayrımcılık, dezavantajlı kesimler olarak tabir edilen yaşlılar, gençler, kadınlar, engelliler, çocuklar, göçmenler, eski hükümlüler ve diğer kesimlere yönelik üçüncü kuşak olarak nitelendirilen sosyal politikalar önem kazanmıştır (Tokol ve Alper, 2014: 6).

İhtiyaçların değişmesine bağlı olarak sosyal politikanın boyutları, içeriği, kapsamı ve araçları değişebilir, hatta değişmek durumundadır. Küresel ve toplumsal alanda bir yandan insan haklarını korumak, toplumlar ve kişiler arasındaki eşitsizlikleri azaltmak, böylece küresel-toplumsal bütünleşmeyi güçlendirmek gibi hedeflerin her zaman temelde tutulması

gerekir. Bu anlayışla sosyal politika bir arada yaşayabilmenin yalnız ahlaki boyutunu kurmakla kalmaz, toplumu bir arada tutan ve bütünleştiren bir harç görevi işlevini üstlenir (Koray, 2012: 25).

Sosyal politika, sosyal-ekonomik özgürlüklere ve haklara dayalı bir politika haline gelmiş ve bu hakları herkes için hayata geçirmek üzere kapsam genişliğine uğramıştır. Sağlıkta, eğitimde, barınma imkânlarında bütün insanlar için asgari bir seviyenin tesis edilmesi gibi bir düşünce gelişmiştir. Sosyal politikanın amacında da genişlemeler yaşanmış, "sosyal adalet ve sosyal eşitlik" gayesini hayata geçirmeye yönelik uygulamalara dönüşmüştür. Bu bağlamda işsizliğin yok edilmesi, yoksulluğun önlenmesi, tüm bireylerin eğitim ve sağlık hakkı ile donatılması, gelir dağılımındaki adaletsizliklerin ve eşitsizliklerin kısmen de olsa giderilmesi gibi hedefler sosyal politikanın ana hedefleri kapsamındadır (Koray, 2012: 29). Sosyal politikanın hedeflerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Seyyar, 2011: 11-12) :

- ✓ Ferdi muhtaçlığın yanında değişik psiko-sosyal sorunların ve yüklerin ortaya çıkması halinde muhtaç bireylere, sosyal güvenlik yöntemleri (devletçe bakılma, kamusal sosyal hizmet ve yardımlar, sosyal sigortalar) aracılığıyla geniş kapsamlı ve çok maksatlı maddi-manevi danışmanlık ve destek hizmetleri sunmak.
- ✓ İktisaden ve sosyal açıdan muhtaç olan bireylerin hayat standardını yükseltmek ve sürekli iyileştirmek.
- ✓ Refah toplumunun bir gereği olarak sosyal barışı ve adaleti temin etmek.
- ✓ Toplumun bütün üyelerini karşılaşabilecekleri risklere ve her türlü zararlara karşı sosyal güvenlik çatısı altında toplamak.
- ✓ Fırsat eşitliğini hayata geçirerek insan haysiyetine yaraşır bir yaşam sürdürülebilmesi için gerekli önlemler almak.
- ✓ Toplumda sosyal sorumluluk bilincinin kazandırılarak sosyal bütünleşmeyi ve sosyal tekâmülü oluşturmak ve geliştirmek.
- ✓ Kamu alanında ve sivil toplumda sosyal dayanışma ruhunu harekete geçirerek, sivil toplum örgütlerine bu manada katılımcı imkânlar sunmak.
- ✓ Sosyal pedagojik faaliyetler aracılığıyla toplumda sosyal ahlak esaslarının yerleşmesi yönünde çalışmalar yapmak.

Sosyal politika bir insani hizmet sahasıdır. Bu hizmette temel argüman insandır. İnsan ve onun mutluluğudur. Bireylerin mutluluğunun kaynağı ise temel insani ihtiyaçlardan mahrum olmamak, sosyal hayattan dışlanmamak, toplumla bütünleşik bir yaşam

sürdürmek, sosyal adalet ve sosyal refahtan adil olarak yararlanmak, toplumsal dengesizlik ve eşitsizlik içinde boğulmamak, psiko-sosyal açıdan huzurlu bir yaşam sürdürmesi ile mümkündür.

İlke olarak devletçe sürdürülen sosyal nitelikli politikaları konu alan sosyal politikanın çalışma alanına devletçe kamu yararı gözetilerek yapılan müdahaleler girer. Maliye politikaları, dış ticaret politikaları, ekonomi politikaları, tarım politikaları, ulusal savunma politikaları gibi sosyal politikalar da devlet eli ve denetimi altında izlenir. Bu özellik sosyal devlet ilkesini benimsemiş olmanın doğal bir gereği olarak sosyal politikalara kamusal bir nitelik kazandırır (Altan, 2008: 23).

Devleti kamu müdahalesine yönelten başlıca iki temel amaç vardır. Birinci amaç tam istihdamı sağlamak, sosyal refah programları aracılığıyla işçi-işveren ilişkilerini yumuşatmak ve emek piyasasını kontrol altına alarak ekonomik kalkınma hedefini gerçekleştirmektir. Birincisiyle paralellik taşıyan ikinci amaç ise altyapı, konut ve ulaştırma yatırımlarına hız verilmesi, temel toplumsal hizmetlerin tüm topluma arz edilmesi ve düşük gelirli gruplara gelir transferi politikalarının geliştirilmesidir. Toplumsal açıdan sosyo-ekonomik hayatta hakkaniyetli sonuçlar elde etmek için gerektiğinde zorlayıcı kanunlarla yeni düzenlemelerin yapılması da öngörülmüştür (Sallan Gül, 2006: 150).

Sosyal politikanın hedefine ulaşabilmesi için sosyal devletin ekonomik ve sosyal hayata müdahale etmesi gerekmektedir. Böyle bir kamusal müdahale tarzı toplumdaki bütün sosyal grupları ve kesimleri de dikkate alarak kapsamlı bir biçimde sosyal politikaları öngörmektedir. Bu açıdan bakıma muhtaç kişiler, gençler, engelliler, kadınlar, yaşlılar, çocuklar gibi özel olarak korunması gereken sosyal kesimlere daha fazla yönelmekte, istihdam, sağlık, eğitim, konut, sosyal pedagoji, mesleki eğitim, sosyal güvenlik ve sosyal hizmetlere ağırlık verilmektedir (Seyyar, 2011: 71).

Dinamik bir yapıya sahip olan sosyal politika sosyal yapı değiştikçe bu değişime uygun olarak yapısında ve kapsamında genişleme ve değişim yaşamıştır. Sanayi devriminin ilk dönemlerinde sosyal politika sorunları günümüzde oldukça farklı olmakla birlikte sosyal politikanın değişmeyen ve varlığını her zaman sürdürecek olan temel misyonu toplumu oluşturan bireyler ve gruplar arasındaki sosyo-ekonomik dengeyi korumaktır (Şenkal, 2011: 43).

1.2. Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Kavramlarının Tarihi Gelişimi

Sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal politika bireylerin ve toplumların karşılaştığı ya da karşılaşabileceği sosyal sorunların önlenmesine, çözümüne yönelik uygulamalar bütünüdür. Temel gayesi bireyin ekonomik ve sosyal açıdan refah düzeyinin arttırılması, hayat kalitesinin yükseltilmesidir. Bireysel açıdan gerçekleşen mutluluğu toplumsal alana yaymak böylelikle sosyal yaşamın bir düzen ve bütünlük içinde olması, sosyal barışın tesisi bakımından önem arz etmektedir.

Çalışmanın bu kısmında sosyal yardım ve sosyal hizmet alanlarına dönük ne tür uygulamalar olduğu, hangi sosyal kesimlere yönelik hizmetler sunulduğu, toplumsal yardımlaşma unsurları, merkezi devletin ve kamu kurum ve kuruluşlarının bu alanlara ve gruplara yönelik nasıl devreye girdiği ve müdahale ettiği, yapılan yasal düzenlemeleri, sosyal yardım, sosyal güvenlik, sosyal hizmet alanında rol oynayan kurumları Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası iki döneme ayrılarak tarihsel gelişimi incelenmiştir. Dünyada yaşanan gelişmelere bağlı olarak ülkemizde sosyal devlet anlayışının filizlenmeye başlamasıyla sosyal yardım ve sosyal hizmet yönündeki uygulamalar vatandaşlık hakkı olarak gelişme göstermiştir ve bu uygulamalar sosyal haklarla taçlandırılmıştır. Sosyal devlet ilkesinin ve bu ilkenin bir gereği ve ayrılmaz parçası olan sosyal hakların anayasalarımızdaki yerine temas edilmiştir.

1.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Osmanlı zamanında klasik dönem ile Tanzimat dönemlerinde yönetimin sosyal yardım ve sosyal hizmet alanındaki sorumluluğu İslam geleneğinin yön vermesiyle vakıflar tarafından, Tanzimat ve sonrası dönemde ise yine vakıfların rolüne ek olarak yönetimin yasal düzenlemeleri ile devam etmiştir (Negiz ve Akman, 2013: 48-51).

Osmanlı'da Batılaşmanın ve merkezileşmenin başladığı tarihlere kadar sosyal nitelikteki hizmetler yerel ve merkezi yönetim aracılığıyla olmaktan ziyade sivil insiyatifler kanalıyla gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde sosyal hizmetler yetim ve sahipsiz çocuklara ve muhacirlere yönelikken, sosyal yardımlar ise çalışamayacak ölçüde güçsüz, kimsesiz, yetim ve zayıflara yönelik uygulanmıştır (Kesgin, 2012a: 64-66).

Türk devlet geleneklerinin ilke ve prensiplerinde koruyuculuğun belirginliği dikkat çekicidir. Devletin vatandaşına karşı toplumsal, ekonomik, sosyal, adalet, güvenlik vb. tüm

alanlarda sorumluluğu onun baba olarak algılanışından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda da Osmanlı döneminde İslam dininin devlet geleneğine yön vermesiyle sosyal alanda yürütülen hizmetler, sosyal sorumluluğun devlet geleneğine yansımasıdır (Negiz ve Akman, 2013: 47).

Osmanlı'da padişahların ve aile fertlerinin ahaliye atiyye-i seniyye, para ve benzeri hediyeler dağıtma uygulamaları söz konusudur. 1840'lı yıllardan itibaren atiyye-i seniyyeler padişahın özel hediyeleri olmaktan çıkmış, bürokratik bir özellik kazanmış ve bu hediyeler maaş sistemi olmayan devlet memurlarına verilen bir çeşit teşvik ödülü ve ikramiye maksadıyla kullanılmıştır. II. Abdülhamit döneminde atiyye-i seniyyeler yoksul ve yardıma muhtaçlar gözetilerek sosyal yardım amacıyla kullanılmıştır (Özbek, 2002: 125- 126).

Cumhuriyet öncesi dönemde insanlar yüzyıllar boyunca güçlü bir dayanışma duygusu ile birbirlerine yardım ve güvence sağlamışlardır. İslam dininden kaynaklanan ve Osmanlı toplumunun yaşayış biçiminde rol oynayan sadaka, adak, bağış, kurban, zekât, kefaret, fitre gibi yardımlar muhtaçlık durumlarında ihtiyaçların karşılanması açısından büyük paya sahiptir. Korunma zaruriyetinde olan kimsesiz yaşlılar, yoksullar, yetimler, dullar, engelliler, hastalar ve öksüzler açısından Osmanlı yöneticilerinin ve varlıklı ailelerin katkıları ile kurulan vakıflar ve özellikle avarız vakıfları sosyal yardım alanındaki boşluğu doldurmaktadır (Altan, 2008: 65).

Tarihsel koşullar içerisinde merkezi devletin sosyal alana müdahale ederek refah sağlama olanaklarının sınırlı olduğu dönemlerde ahilik ve lonca teşkilatı tarzı mesleki dayanışmalar, cemaat, köy, mahalle dayanışmaları, kan ve aile bağı ilişkileri, zaviye, tarikat gibi dini amaçlı odaklaşmalardan meydana gelen beşeri ilişkiler toplum bireylerine doğal, ailevi ve sosyal krizler durumunda yardım ve koruma sağlayarak, refah sisteminin oluşturulmasında önemli bir rol oynamıştır (Özbek, 2002: 10).

Türk toplumun ekonomik ve sosyo-kültürel hayatına yön veren, tarım dışı üretim kesimini meydana getiren, esnaf ve zanaatkârların örgütlenerek meydana getirdiği Ahilik Teşkilatı, bir mesleğe yönelik ve bir arada yaşayan insanlar arasında kültürel, sosyal ve ekonomik hayatta düzeni sağlamak maksadıyla oluşturulan, özellikle Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde mesleki dayanışma, eğitim ve yardım alanında sosyal hayatta etkili olan dini ve mesleki bir kurumdur (Seyyar, 2011: 179). Ahilik kurumu 18. yüzyıldan sonra yerini özdeş niteliklere sahip ve işlevler gören lonca teşkilatına bırakmıştır. İş bölümünün

olmadığı loncalarda usta, çırak ve kalfalar aynı örgüt çatısı altında yer almışlar ve bugünkü anlamda işçi işveren ilişkisi söz konusu olmamıştır. Yardımlaşma adı verilen Orta Sandıkları ve Teavün Sandıkları ile çalışamayacak durumda olan üyelerine yardım sağlanmış, loncalar bir tür sosyal güvenlik örgütü işlevi kazanmışlardır (Tokol ve Alper, 2014: 59-60).

Ahilik ve lonca teşkilatları sahip oldukları nitelikler bakımından Osmanlı Devleti zamanında toplumsal yardımlaşma, dayanışma, sosyal güvenlik, sosyal yardım alanlarında en önemli sosyal refah sağlayıcı sosyal kurumlar özelliği sergilemektedir. Devletin yetersiz kaldığı alanlarda bu teşkilatlar üyelerini ve ailelerini korumaya dönük faaliyetler gerçekleştirmiş, sosyal alandaki boşlukları doldurmuş, toplumsal düzene yön vermeye çalışmıştır.

Osmanlı Devleti'nin modernleşme hareketlerinin başladığı 19. yüzyıldan itibaren sosyal refah sisteminin kurumsallaşması yönünde ilk adımlar atılmıştır. Sağlık alanında karantina uygulamaları başlatılarak karantina teşkilatı oluşturulmuş, aşılama, ebelik gibi koruyucu sağlık anlayışına yönelik ilk tedbirler alınmış ve ülke çapında devlet hastanelerinin açılması kararlaştırılmış, ayrıca temel eğitimin yaygınlaştırılması için gerekli düzenleme ve uygulamalar yapılmıştır (Sallan Gül, 2013: 77).

1863 yılında öksüz ve yetim çocukların eğitim hizmetlerini karşılamak amacıyla Darüşşafaka, hayırsever devlet adamları ve varlıklı kişiler tarafından kamu hizmetlerini yerine getirmek maksadıyla vakıf müesseseleri, savaş alanında yaralanan ya da hastalanan askerlere yardım etmek ve sağlık alanında askeri gereksinimlerin karşılanması amacıyla 1868 yılında Kızılay ve 1911 yılında Hilal-i Ahmer Cemiyeti kurulmuştur. 1895'te düşkünlere, kimsesizlere koruma sağlamak için Darülaceze, 1914 yılında yetim ve öksüz çocuklar için de Darüleytam kurulmuştur. Çocuklara ve yoksul kadınlara hizmet vermek amacıyla modern bir çocuk hastanesi özelliği gösteren Hamidiye Etfal Hastane-i Âlisi 1899 yılında hizmete açılmıştır. Küçük bir ilk mektep ve kimsesiz Müslüman yetimler ve sokak çocuklarının durumlarıyla yakından ilgilenmek ve onları himaye altına almak için üç yüz yetime barınma ve eğitim imkânı sağlayan bir tür yetimhane olan Darülhayr-ı Ali 1903 yılında açılmıştır. Bunlara ilaveten işçilere sosyal güvenlik sağlamak ve onların hukukunu korumak amacı ile 1921 yılında "İhtiyat ve Teavün Sandıkları" ve aynı yıl "Himaye-i Etfal Derneği" kurulmuştur. 1920'lerde ülkenin hekimlik alanındaki ihtiyaçları doğrultusunda kurulan "İşyeri Hekimlikleri ve Revirler" önemli sosyal yardım ve güvenlik

müesseselerindendir (Türkoğlu, 2013: 290-291; Kesgin, 2012a: 66; Özbek, 2013: 195-237).

Toplum sağlığına verilen önemden hareketle sağlık alanındaki ihtiyaçların karşılanması, toplum sağlığının korunması yönünde yapılan uygulamalar ve kurulan sağlık müesseseleri, korunma gereksinimindeki öksüz, yetim çocuklara, kimsesizlere, kadınlara barınma imkânı sağlayan hizmetler ve kurumlar, eğitim kurumlarının açılması ve eğitimin yaygınlaştırılması yönündeki düzenlemelerin varlığı Osmanlı zamanında özel olarak ilgilenilmesi gereken grupların gözetildiği, koruma altına alındığı bu açıdan da sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal politika alanlarına dönük uygulamalar yapıldığı gözlemlenmektedir.

Batı Avrupa ülkeleriyle benzer olarak modern sosyal güvenlik kurumlarının temelleri 19. yüzyılda atılmaya başlanmış, çalışma hayatını düzenlemeye dair tüzükler çıkarılmış ve çalışanlara ilişkin sandıklar kurulmuştur (Sallan Gül, 2013: 77).

1863 yılında Mevaddı-ı Madeniyeye Dair Nizamnamesi ve 1865 yılında çıkartılan Dilâver Paşa Nizamnamesi ile maden işletmelerinde işçi statüsü ile çalışanların iş ilişkileri ve yaşamlarının korunması hedeflenmiştir (Tokol ve Alper, 2014: 60; Altan, 2008: 68). Zorunlu çalıştırma usulüne son vermek, işçileri hayati tehlikelere karşı korumak amacıyla iş kazalarına karşı işverenlerin alması gereken önlemler de 1869 tarihli Maaddin Nizamnamesi'nde belirtilmiştir (Koray, 2012: 126). Bireysel iş ilişkilerini düzenlemeye yönelik olarak 1921 yılında "Zonguldak ve Ereğli Kömür Havzası"nda çalışan işçiler için "Zonguldak ve Ereğli Havza-i Fahmiyesinde Mevcut Kömür Tozlarının Amele Menafi-i Umumiyesine Olarak Füsuhtune Dair Kanun" ile 1921 yılında "Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun" çıkartılmış ve Ereğli Kömür madenlerindeki işçilerin çalışma koşullarını düzenlemeyi amaçlamıştır (Tokol ve Alper, 2014: 63). Yine bu dönemde Tanzimat sonrası yasalaşma çabalarının en önemli ürünlerinden biri olan Mecelle de 1926 yılına kadar bireysel iş ilişkilerinin hukuksal çerçevesini çizmiştir (Şişman, 2016: 45).

19. yüzyıl sonlarında yaşlılık sigortası işlevine sahip olan 1860'da Askeri Sefain Tekaüt Sandığı, 1881'de Sivil Memurlar Emekli Sandığı, 1890'da Seyri Sefain Tekaüt Sandığı kamu görevlilerinin sosyal güvenlik alanında ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulmuştur. İhtiyaç duyulan bazı alanlarda 1889'da Askeri Fabrikalar Nizamnamesi ve 1899'da Amele Tahririne Mahsusu Nizamnamesi gibi yeni nizamnameler hazırlanarak

yürürlüğe konulmuştur. Meşrutiyetin ilanından sonra 1909'da Tersane-i Âmiriye'ye Mensup İşçi ve Sairenin Tekaüdiyeleri Hakkında Nizamname, 1909'da Askeri ve Mülki Tekaüt Sandığı Nizamnamesi, 1910'da Hicaz Demiryolu Memur ve Müstahdemlerine Yardım Nizamnamesi, 1917'de Şirket-i Hayriye Tekaüt Sandığı Nizamnamesi kamu görevlilerine yönelik çıkartılan yardım ve biriktirme sandıklarına hukuki bir boyut kazandırılmıştır (Altan, 2008: 69).

19. yüzyıldan itibaren çalışma yaşamına yönelik yapılan hukuksal düzenlemelerin varlığı işçilerin ve kamu görevlilerinin iş ilişkilerinin düzenlemeye alındığı, sosyal güvenlik alanında gereksinimlerini karşılayacak ölçüde yardım ve biriktirme sandıklarının oluşturulduğu böylelikle çalışma hayatına yeni bir yön verilmek istendiğini göstermektedir.

Anayasacılık hareketlerinin başladığı ve ilk anayasal belge olma niteliğini taşıyan 1808 yılında kabul edilen Sened-i İttifak Osmanlı zamanında merkezi hükümet ile ayan temsilcileri arasında imzalanmıştır. Bu belge genel olarak halkın yararına yönelik madde hükümlerine sahiptir. "Yoksullar ve reaya korunacak, vergiler haksız ve ezici olmayacaktır" hükmü yer almıştır (Atar, 2013: 17). Osmanlı tebaasının ve özelde yoksulların gözetilmesi, vergilerin toplanmasında vatandaşın haksızlıklarla ve ağır vergi yükü altında zor durumda kalmaması açısından önemli bir düzenlemedir.

Tanzimat'tan sonraki dönemde ücretlere, çalışma koşullarına ve yükümlülüğüne, toplumsal güvenliğe dair kimi sosyal politika düzenlemelerine rastlanılmakla birlikte bu uygulamalar yetersiz ve istikrarsızdır. Aynı zamanda bu politikaların ve sosyal hakların ilk Türk Anayasası olan 1876 Anayasası'na yansıması son derece cılız ve yetersiz kalmıştır. Çünkü anayasanın hazırlandığı dönemde dünyada egemen olan liberal düşünce devletin ekonomik ve sosyal yaşama karışmasını sakıncalı görmektedir. Bu durum İkinci Meşrutiyet döneminin aydınlarının düşüncelerinde rol oynamıştır. Aydınların burjuvaziye duydukları özlem nedeniyle burjuvazi de siyasal güç açısından etkin olduğundan bu dönemin anayasaları sosyal haklara kapalı tutulmuştur (Talas, 1982: 52-53).

Sosyal hakların anayasalara yansıması ve Türkiye'de bu hakların doğuşu ve gelişmesi siyasal ve ekonomik yapısının niteliklerine bağlı olarak gelişme göstermiştir. Yeni devletin ilk anayasası Teşkilatı Esasiye Kanunu 20 Ocak 1921 yılında kabul edilmiştir. Siyasal ve vatandaşlık hakları, devletin içinde bulunduğu ve istilacı düşmana karşı bir ölüm kalım savaşının yürütüldüğü bu dönemde sosyal ve ekonomik haklar ve özgürlükler konusu ele

alınmamış, bu sonraya bırakılmıştır. Bu konulara ilişkin olarak Osmanlı İmparatorluğu döneminde çıkarılmış olan düzenleyici yasalar yürürlükte kalmıştır (Talas, 1982: 50-56).

Kısaca, Cumhuriyet öncesi dönemde devletin yönetim geleneği, İslam dinin kuralları, toplumun yaşayış tarzı, ailevi ilişkiler, mesleki dayanışmalar ve örgütler, vakıflar, kurulan yardım ve biriktirme sandıkları, dinsel amaçlı cemaat, tarikat, zaviye gibi geleneksel kurumlar sosyal yardımlaşma, sosyal dayanışma, sosyal güvenlik anlayışı bakımdan etkin rol oynamıştır. Devlet risk altında bulunan, mağdur ve dezavantajlı sosyal kesimlere dönük sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinde bulunmuştur. 19. yüzyılla birlikte modern anlamda sosyal güvenlik kurumlarının temelleri atılmış, çalışanlara ilişkin sandıklar kurulmuş, çalışma yaşamı tüzüklerle düzenlenmeye çalışılmış, sağlık ve eğitim alanında ülkenin ihtiyaçlarını karşılayacak hizmetler yapılmıştır.

1.2.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

Yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti, Batı uygarlık düzeyine ulaşmak maksadıyla kapitalist üretim biçimi temelinde bir ulus inşa etmek, ulusal sanayiyi geliştirmek için çalışma hayatının düzenlenmesi ve sürekliliğinin sağlanması hususunda sıkı tedbirler almıştır (Sallan Gül, 2006: 265). Yeni Türk Devleti'nde ulusal sanayinin kurulmasına ve korunarak geliştirilmesine yönelik 1923 yılında İzmir'de İzmir İktisat Kongresi düzenlenmiştir. Yabancı sermayeye son vermek ve ulusal sanayinin geliştirilmesinde izlenecek politikaları belirlemek amacıyla 1927 yılında Teşvik-i Sanayi Kanunu hazırlanarak yürürlüğe konmuştur (Altan, 2008: 70).

1925 yılında işçilere hafta tatilini öngören Hafta Tatili Kanunu yürürlüğe girmiştir. Korunmaya muhtaç çocuk ve kadın işçilerin çalışma hayatına ve işçi sağlığına yönelik hükümler barındıran kadınları ve çocukları özel olarak koruyan ilk yasa olma özelliği taşıyan Umumi Hıfzısıhha Kanunu 1930 yılında çıkartılmış lakin içerdiği hükümlerin uygulamaya aktarılmasını denetleyecek etkin bir mekanizma getirilemediğinden uygulama yetersiz kalmıştır. Yine çalışma yaşamı ile ilgili olarak 1926 yılında kabul edilen Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu ile bazı önemli düzenlemeler yapılmış ve Borçlar Kanunu'na göre işçilere işverenlerle umumi mukavele yapma hakkı tanınmıştır (Koray, 2012: 127-128).

Devlet, iktisadi alanda kalkınmanın sağlanması, ulusal sanayinin geliştirilmesi ve korunması, çalışan kesimlerin çalışma hayatına ve iş hukukuna yönelik ekonomik

kalkınmayı ve dolayısıyla da sosyal kalkınmayı sağlamak için hukuki düzenlemeler gerçekleştirmiştir.

Cumhuriyet sonrası dönemde en önemli gelişme 1926 yılında eğitim alanında yaşanmıştır. Eğitime verilen önemden hareketle her kademede eğitim parasız hale getirilmiştir (Sallan Gül, 2006: 265). Toplum bireylerinin okuma-yazma ihtiyacının karşılanması, farklı toplumsal kesimlerinde eğitim alabilmesi ve toplumun eğitim seviyesinin yükseltilmesi için önemli bir adım atılmıştır.

Cumhuriyetle birlikte sanayileşme ve kalkınma amaçlanmış, bir süre serbest piyasa sistemi denenmişse de 1930'lu yıllarda özel girişimin sanayileşme politikalarının başarısızlığı ve 1929 Dünya Ekonomik Krizi Türkiye'yi olumsuz etkilemiş, devletin ekonomik hayata müdahale etmesini kaçınılmaz kılmıştır. Devlet sanayileşme alanında gelişme sağlamak için yatırım yapmaya başlamış ve yatırımları bir plan dâhilinde gerçekleştirmek maksadıyla 1934- 1938 yılları arasında "1. Beş Yıllık Sanayi Planı"nı uygulamaya koymuş ve bu kapsamda çok sayıda "Kamu İktisadi Teşebbüsü (KİT)" kurulmuştur. 1. Planının başarısı üzerine 1939- 1943 yılları arasında "2. Beş Yıllık Sanayi Planı" hazırlanmış, İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi nedeniyle plan uygulamaya aktarılamamıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı yıllarda Keynesyen refah politikaları ile ulusal kalkınma ve demokratikleşme – çok partili temsili demokrasi ve demokratik hakların gelişimi- çabaları hız kazanırken, bu yıllarda Türkiye'de de siyasal alanda çok partili hayata geçilmiş ve kalkınmada ithalata yönelik bir yol izlenmiştir. Kalkınma seviyesinde ve refah düzeyinde Marshall ve Uluslararası Para Fonu (IMF) yardımları ile başlayan dış kaynak girişiyle hızlı bir büyümenin yaşanması politik ve ekonomik gelişmelere paralel olarak devletçi kalkınma ve sosyal güvenlik alanında değişimlere yol açmıştır (Sallan Gül, 2013: 77-78; Koray, 2012: 128-129; Tokol ve Alper, 2014: 62).

Çalışma ilişkileri ve emek piyasası merkezli sosyal politika gündeminin oluşumu bakımından 1940'lı yıllar bir dönüm noktasıdır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında işçi sigortaları, sosyal güvenlik, sendikalaşma ve çalışma hayatına yönelik devletin sosyal alana müdahalesi bir rotaya oturmuştur (Özbek, 2002: 20-21). Sosyal güvenlik alanında 1936 tarihli 3008 sayılı İş Kanunu çıkarılana kadar Cumhuriyet'in ilanından beri kapsamlı bir düzenleme yapılmamış ve bu alanda ilerleme 1945 sonrası dönemde yaşanmıştır (Türkoğlu, 2013: 291). Bu kapsamda 1936 yılında çıkarılan 3008 sayılı İş Kanunu emek ve sermaye arasındaki uyumu sağlamaya yönelik olarak yürürlüğe girmiştir (Seyyar, 2011: 188). Bu kanun ile çalışma hayatına yönelik bütün konuları yürütmekle sorumlu olan 1945

yılında Çalışma Bakanlığı ve takip eden yılda İş ve İşçi Bulma Kurumu işgücü piyasasının düzenlenmesi amacıyla kurulmuştur. Demokratikleşme ve liberalleşme hareketlerine bağlı olarak Cemiyetler Kanunu'ndaki sınıf temeline göre dernek kurma yasağı 1946 yılında kaldırılmış, izleyen yılda da ilk Sendikalar Kanunu çıkartılmıştır (Koray, 2012: 130).

İşçilerin çalışma koşullarında görülen aksaklıkların giderilmesi amacıyla 1946 yılında " İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortası Kanunu" yürürlüğe girmiştir. Kıdem tazminatı ile işten çıkarılmaları önlemek için önleyici tedbirler alınmış, işçilerin sendikaya üye olması, işten çıkarılması gibi durumlarda tazminat alması bir hak olarak kabul edilmiştir. 1950 yılında yürürlüğe konulan "Yaşlılık Sigortası Kanunu" ile yaşlılık sigortası kolu kurulmuştur (Sallan Gül, 2006: 267-268-269).

Dünyadaki refah devleti uygulamalarından hareketle sosyal refah yardımı politikalarına öncelik verilerek 1954 yılında Sosyal Hizmetler Enstitüsü kurulması yönünde çalışmalar başlatılmış ve 1959 yılında Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı) bünyesinde kurulmuştur. 1963 yılında da "Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü" kurulmuştur (Türkoğlu, 2013: 292).

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak görme ve işitme engelliler temel ve özel eğitimleri açısından 1951- 1952 yıllarında ilk kez kamusal politikalara konu olmuştur. 1957 yılında uygulamaya konulan Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun sosyal yardımlar açısından ilk hukuki düzenleme niteliği taşımaktadır (Altan, 2008: 75).

Çalışan kesimi risklere karşı korumak, sosyal açıdan güvenceye almak maksadıyla memurlar için Emekli Sandığı, kendi hesabına çalışanlar için Bağ-Kur, işçiler ve tarım işçileri için Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) kurulmuştur. 1959 yılından itibaren işsizlik sigortası kapsamında girişilen düzenlemeler, uzun yıllar bir sonuç vermemiş, ancak 2003 yılından itibaren uygulamaya konulabilmiştir (Sallan Gül, 2013:78-79).

1936 tarihli 3008 sayılı İş Kanunu'nun ülkenin ekonomik ve toplumsal yapısında meydana gelen gelişmeleri yansıtabilme noktasında yetersiz kalması ve 1961 Anayasa hükümleri arasındaki uyumsuzluklar yeni bir iş kanununa gereksinim olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda çalışma ilişkilerini düzenleyen 1967 yılında 931 sayılı İş Kanunu yürürlüğe giren ikinci iş kanunudur. Ancak Anayasa Mahkemesi'nin ikinci iş kanununu iptal etmesi üzerine 1971 yılında 1475 sayılı İş Kanunu yürürlüğe girmiştir. 1982 Anayasası' nın kabulü üzerine 274 sayılı Sendikalar Kanunu ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu yerlerini 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 sayılı Toplu İş

Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'na bırakarak ülkemizde toplu iş ilişkileri yeni bir yörüngeye yerleşmiştir (Altan, 2008: 76; Tokol ve Alper, 2014: 66).

1970'lerden itibaren özel yardım kuruluşlarının da faaliyet alanında olan korunma gereksinimindeki yaşlılar, engelliler, özel eğitim gerektirenler, muhtaçlar ve çocuklar gibi sosyal risk gruplarına yönelik sosyal yardım ve hizmetler ağırlıklı olarak "Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK)" bünyesinde yer almıştır. Yarı kamusal nitelikte olan "Kızılay Derneği" ile gönüllü bir kuruluş olan "Türkiye Yardım Sevenler Derneği" gibi birçok dernek dezavantajlı guruplara muhtaçlık durumlarında etkin olarak yardım faaliyetleri sunmuşlardır. 1977'de uygulamaya konan 2022 sayılı kanun 65 yaşını dolduran güçsüz, engelli, kimsesiz ve muhtaç Türk vatandaşlarına aylık bağlayarak, devlet hastanelerinden ücretsiz yararlanma hakkı tanımıştır (Sallan Gül, 2013: 79-80). 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda yaşlı evleri açılması yönünde hüküm olduğu halde ilk huzur evi ancak 1966 yılında Konya'da açılabilmiştir (Seyyar, 2011: 188).

Sosyal devlet anlayışı doğrultusunda konut alanında da sosyal konut üretimini destekleyen politikalar dikkat çekicidir. 1980'lerden itibaren T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi (TOKİ) serbest piyasada sosyal konut üretimine aracılık etmiş ve destek olmuştur. 1986 yılında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu kurulmuş ve 1992 yılından itibaren de yeşil kart uygulamasına geçilmiş ve bu programlardan yararlanma hakkı muhtaçlığını kanıtlamak kaydıyla bir vatandaşlık hakkı olarak düzenlenmiştir (Gül ve Sallan Gül, 2007: 18-19).

Ülkemizdeki siyasal ve sosyal gelişmelere bağlı olarak sosyal politikaların tek elden yürütülmesi maksadıyla 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) kurulmuş ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ve sosyal alanda etkinlik gösteren tüm kamu kurumlarının faaliyetlerini bünyesinde toplamıştır (Türkoğlu, 2013: 278; Eroğlu, 2013: 30).

Dünyada yaşanan ekonomik ve sosyal dönüşümler ve değişimler doğrultusunda devletin sosyal yönündeki gelişimler Türkiye'yi de etkilemiştir ve bu alanda birçok uygulamalara rastlanılmaktadır. Devlet ekonomik ve sosyal alana müdahale etmiş, sanayileşmeyi ve kalkınmayı sağlamak için planlama yapmış, işçi sigortaları, sosyal güvenlik, sendikal haklar, çalışma hayatının ve işçilerin korunması amacıyla yasal düzenlemeleri yürürlüğe koymuştur. Korunmaya muhtaç çocuklar, yaşlılar, engelliler, kimsesizler, muhtaçlık durumunda olan yoksul kesimlere yönelik sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal politika

uygulamaların varlığı ve bu kapsamda da gerekli kamu kurum ve kuruluşlarının tesis edilmesi Türkiye Cumhuriyeti döneminde sosyal devlet politikaları olarak dikkat çekmektedir.

1924 Anayasası sosyal muhtevalı hürriyet anlayışına, o dönemin yeni anayasalarında yer alan sosyal ve ekonomik haklar akımına yabancı kalmıştır. Bu yeni haklar kategorisi ülkenin o zamanki şartları bakımından henüz geniş ölçüde eksikliği duyulan bir kategori olarak belirmemiştir (Kapani, 2013: 110). Anayasa yapıldığı dönemde Batı anayasalarında tam olarak görülmeyen sosyal haklar dışındaki hak ve hürriyetleri genel olarak düzenlemekle birlikte sendika, grev ve toplu pazarlık, toplu sözleşme gibi kolektif emekçi hakları tanınmamıştır. Sosyal güvenlik, iş hakkı, sağlık ve konut hakları gibi alanlarda da devlete düşen ödevlerden söz olmamakla birlikte tek istisna, parasız ilköğretim hakkı ve zorunluluğudur (Atar, 2013: 25; Tanör, 2014: 311).

1924 Anayasası'nda Halkçılık ve Devletçilik ilkeleri temel ilke olarak kabul edilmiştir. Devletin halkçı niteliği belirtilmekle birlikte halkçılığın doğal bir uzantısı olan yasa önünde eşitlik, her türlü ayrıcalığın kaldırılması ve yasaklanmasıdır. Ancak sosyal ve ekonomik hakların sağlamadığı bir toplumda ayrıcalığı ve sınıfsal farklılaşmayı önlemek mümkün değildir. Aynı şekilde anayasada devletçilikle ilgili yol gösterici ekonomik hükümler yer almamakta bunun tek istisnası devletin elindeki anayasal bir araç olan kamulaştırma yapılmasıdır (Aliefendioğlu, 1993: 7-8). Kısacası, 1924 Anayasa'nın devlet felsefesi sosyal değil liberaldir (Tanör, 2014: 311).

1960'dan sonra sosyal uyanışın başlıca dinamiklerinden olan, sosyal haklara getirmiş olduğu boyut sayesinde çağdaş ve ilerici bir anayasa niteliğine sahip olan, sosyal haklar açısından özel bir yeri bulunan 1961 Anayasası'nda devletin "sosyal" yönüne vurgu yapılarak sosyal ve ekonomik haklar zamanın anlayışına uygun olarak ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir (Talas, 1982: 67; Erdoğan, 2011: 63).

Sosyal devlet ilkesinin ilk kez benimsendiği 1961 Anayasası'nda sosyal hakların uygulamaya aktarılması için devlete bir takım ödevler yüklenmiştir. "Devlet, kişinin temel hak ve hürriyetleri, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, iktisadi ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar" (1961 Anayasası) hükmüne yer verilmiştir.

Burada dile getirilen anlayış, devlete hürriyet ortamını yaratma bakımından yapıcı bir rol tanıyan, ona kişiyi hür kılma ödevini yükleyen anlayıştır. İnsanın kişiliğine bağlı haklara

sahip olduğunu açıklamanın ötesinde bu hakların pratik alanda kullanılabilmesi için gerekli şartları ve imkânları sağlamak, karşılaşılan engelleri ortadan kaldırmak devletin temel görevi sayılmıştır (Kapani, 2013: 120).

1982 Anayasası tıpkı 1961 Anayasası gibi sosyal devlet anlayışını benimsemiş ve bu niteliğini öne çıkaran hükümleri anayasal güvence altına almıştır. Anayasamız Cumhuriyetin niteliklerinin sıralandığı 2. maddesinde devleti sosyal bir hukuk devleti olarak tanımlamıştır. Sosyal adalet ve eşitlik ilkelerinin gereği olarak vatandaşların temel hak ve hürriyetlerin kullanımında, maddi-manevi varlığının bütünlüğü ve geliştirilmesinde, insanın onurlu bir hayat sürdürebilme hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanımında anayasa; engellerin kaldırılacağı ve hiçbir surette sınırlanamayacağı, birey ve toplumun refahı, mutluluğu ve huzurunu sağlamak için gerekli koşulları sunmak noktasında devlete sorumluluk yüklemektedir.

Anayasada temel haklar ve ödevlerin sıralandığı ikinci kısmın üçüncü bölümünde:

> Ailenin korunması ve çocuk hakları, eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi, kıyılardan yararlanma, toprak mülkiyeti, tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması, kamulaştırma, devletleştirme ve özelleştirme, çalışma ve sözleşme hürriyeti, çalışma hakkı ve ödevi, çalışma şartları ve dinlenme hakkı, sendika kurma hakkı, sendikal faaliyet, toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı, grev hakkı ve lokavt, ücrette adalet sağlanması, sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması, konut hakkı, gençliğin korunması, sporun geliştirilmesi ve tahkim, sosyal güvenlik hakkı, sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları, Tarih, Kültür ve Tabiat varlıklarının korunması, sanat ve sanatçının korunması, devletin iktisadi ve sosyal ödevlerinin sınırları (1982 Anayasası)

gibi bir çok alanda sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler düzenleme konusu yapılmıştır.

Toplumun sosyal yoksunluk ve eşitsizlik içinde bulunan kesimleri ilgilendiren, sosyal eşitsizlikleri törpülemeyle çalışan sosyal haklar devletin temel amaç ve görevlerinin yerine getirilmesinde birer araçtırlar. Bu haklar devlete pozitif edimlerde bulunma borcu yükler. Devlet kendisine yüklenen sosyal edimleri amaç-uygunluk önceliği ve mali kaynak yeterliliğini gözeterek yerine getirme sorumluluğu altındadır (Tanör ve Yüzbaşıoğlu, 2013: 185).

Türk anayasacılık tarihimizde sosyal hakların anayasal güvenceye alınması açısından 1961 Anayasası bir dönüm noktasıdır. Bu anayasanın benimsediği sosyal ve ekonomik haklar 1982 Anayasası'nda da benimsenmiş ve devlet sosyal bir devlet olarak ifade edilmiştir.

1.3. Sosyal Devlet

Devletin vatandaşlarına karşı görevlerinin yahut devlete yüklenilmesi gereken işlevlerin nasıl olması gerektiği hususunda tartışmalar tarihin her döneminde olmuştur. Devletin niteliği ve devlete yüklenilmesi gereken görevler tarihsel süreç itibariyle sürekli değişim geçirmiş ve hâlâ da geçirmektedir (Şenkal, 2016).

Devleti oluşturan en önemli unsurlardan bir tanesi sınırları dâhilinde yaşayan insanlardır. Sosyal bir varlık olarak nitelendirilen bireyler yaşamları boyunca sürekli etkileşim ve değişim halindedirler. Kaçınılmaz olarak devletin vatandaşlarının isteklerine, gelişen ve değişen dünya düzeninde kayıtsız kalması düşünülemez.

Kökleri çok eskilere uzanan sosyal devlet veya refah devleti (*welfarestate*), 20. yy'da Batı demokrasilerinde belirmiş ve Avrupa'da da 1940'lı yıllardan itibaren önem kazanmıştır (Türkoğlu, 2013: 278).

Sosyal devlet, liberal devletin siyasal, sosyal-ekonomik yapısı, hak ve özgürlük, eşitlik ve mülkiyet anlayışı konusundaki temel ilke ve kurumlarını korumuştur. Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısında değişen ve gelişen ekonomik ve sosyal koşulları ve doktrin alanındaki yeni görüşleri de dikkate alarak yapısında değişiklik yapmıştır (Göze, 2013a: 203).

Sosyal devlet yönündeki uygulamalar batılı devletlerin Sovyetler' deki 1917 yılı Ekim Devrimi sonucu oluşan sosyalizm tehlikesine karşı aldıkları tedbirlerle başlamıştır. Ancak bu uygulamalar 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı' nın ardından John Maynard Keynes tarafından düşünsel boyutu ile geliştirilmiş, felsefi bir nitelik kazandırılmış ve refah devleti uygulamaları hızla yaygınlaşmış ve 1970'li yılların ortalarına kadarda etkin bir şekilde sürdürülmüştür (Alp, 2009: 276).

Modern sosyal devletin oluşumunu her şeyden önce siyasi, sosyal ve ekonomik bir dizi dönüşüm sonucunda değerlendirmek gerekir. Bunlar modern sanayinin ortaya çıkışı ile tarımsal üretimin ticarileşmesi, kentleşme, geleneksel kırsal yapıların çözülmesi, demografik değişimler ve kapitalist üretim ilişkilerinin yaygınlaşmasıdır (Özbek, 2002: 9). Ekonomik yapıdaki bir değişim sosyal yapıyı etkilemekte, sosyal alanın dönüşümü ise siyasi yapıya etki etmektedir. Bu noktada devletin sosyal devlet yönündeki niteliğinin değişim ve gelişim aşamasında ekonomik, sosyal ve siyasi yapının birbirleriyle iç içe ve bağlantılı olan etkisi ortaya çıkmaktadır.

18. yüzyılın yarısında dünyanın sosyal ve ekonomik yönüne etki eden ve büyük bir zenginlik ve üretim hacmine yol açan Birinci Sanayi Devrimi insan ve çalışma ilişkilerine yeni bir anlam ve boyut getirmiştir. Üretim mal ve araçlarının sınırlı ellerde yığışması toplumların birbirinden kesin çizgilerle ayrılarak anamalcı sınıf ve işçi sınıfı olmak üzere sınıflı toplumların oluşmasına yol açmıştır. İnsanın bedensel ve düşünsel takatini aşan çalışma süreleri, çocukların çok küçük yaşta çalışma hayatında yer almaları, işyerlerinin kötü çalışma şartları, sefil yaşam ücretleri insanı ve onun yaşam hakkını ikincil plana iten düşünsel yapısı serveti ve maddesel zenginliği öne geçirerek gelirin ve servetin çok adaletsiz dağılımına yol açmıştır. Bu durum işçi sınıfının tepkisi ile yumuşama eğilimine girmiş, ulusal ve uluslararası boyutlarda başlayan uyanışlar ve hareketler toplumsal hakların doğmasını sağlamıştır. İşçi sınıfı siyasal yönden devlet yönetimine katılma imkânlarına ulaştıkça toplumun huzuru açısından sömürü, adaletsizlik ve haksızlık karşında devlet yansız kalma hakkına sahip olmadığı düşüncesini kabul etme ve benimseme yoluna girmiştir (Talas, 1990: 86-87).

Sanayi Devrimi, devletin üstlendiği görevler konusunda milat sayılır. Çünkü sosyal yapının değişmesi ve sosyal sınıflar arasındaki uyuşmazlıklar devletin görevlerinin belirleyicisi olmuştur. Artık devlet sınırları koruyan totaliter bir sistem olarak değil vatandaşların sorunlarına da ilgi gösteren ve çözüm üreten bir sistem olarak algılanmaya başlamıştır (Şenkal, 2016).

Sanayi Devrimi sonucu oluşan zenginlik ekonomik ve toplumsal düzende birçok olumsuzluklara yol açmıştır. Gelirin ve servetin dağılımı üretim araçlarına sahip olanlar lehine gelişirken emeği ile geçim sağlamak durumunda olan işçi sınıfı kötü yaşam koşulları ve çok düşük gelir düzeyinde hayatlarını sürdürmek zorunda kalmışlardır. Bu olumsuzluklara gösterilen tepkiler karşısında devlet vatandaşlarının refah ve huzuru için müdahaleci bir yol izleyecektir.

Devlet özgürlükler konusunda pasif kalmayacak, ekonomik ve sosyal hakların geliştirilmesine yönelik aktif bir tavır takınacaktır. Bu bağlamda 1848 Fransa Anayasası refah devleti anlayışına yer vererek klasik hakların yanı sıra sosyal ve ekonomik haklar bakımından sosyal hukuk anlayışına öncülük etmiştir (Özdemir, 2007: 22-23).

Liberal devletten sosyal devlete doğru büyük dönüşüm sosyal sorunlar karşısında oluşan toplumsal tepkilere bağlı olarak, toplumsal şartlar ve sınıfsal konum ile bağlantılı olan birey özgürlüklerin kullanımının ancak eşitlik ile bir anlam ifade edebileceği gerçeği

açıklık kazandı. Bu anlamda hukuksal eşitliği anlamlı kılan eşit özgürlük ilkesi sosyal adalet, fırsat ve olanak eşitliği ilkelerini gündeme getirir (Mütevellioğlu, 2006: 28-29). Bir paylaştırma ilkesi olan sosyal adalet, sosyal ve ekonomik şans eşitliğinin gözetilmesinden önemle eğitim ve öğrenimde, meslek sahibi olmada kültürel, sosyal ve ekonomik yaşam imkânlarının dengeli sağlanması ve dağıtılmasını öngörür. Bu çerçevede sosyal devlet, "sosyal güvenliğin" ve "sosyal adaletin" tesisi ve korunması ile yükümlü bir devlettir (Gören, 2014: 27).

Sosyal devlet liberal devletin eşitlik, özgürlük ve hak ilkesini korumakla birlikte; temel hak ve özgürlüklerin ekonomik ve sosyal hak ve özgürlüklerle, hukuki ve siyasal eşitlik kuralını da şans ve olanak eşitliği ilkesi ile tamamlamaya çalışır. Bireyin, toplumun ve devletin kaynağı ve amacı olduğu ilkesini korur, bireylerin oluşturdukları çeşitli sosyal kuruluşları da göz ardı etmez, toplumun bireylerden ve sosyal kuruluşlardan oluştuğu gerçeğini kabul eder. Liberal devletin özel mülkiyete, girişim özgürlüğüne, ekonomik özgürlüğe dayanan ekonomik yapısına ilaveten iktisadi alandaki gelişmelerin zorunlu kıldığı kısıtlamaları, devlet müdahalelerini ve planlı ekonomiyi öngörür (Göze, 2013a: 203-204).

Sosyal devlet temel hak ve özgürlüklerin ekonomik hak ve özgürlüklerle, hukuksal eşitlik ilkesini eşit özgürlük ilkesi ile uygulamaya koyan bir anlayışa sahiptir. Ekonomik, toplumsal ve sosyal alanda fırsat ve olanak eşitliği kuralı ile bireylerine sosyal adaletin, sosyal güvenliğin adil ve hakkaniyetli dağılımı açısından her türlü önleyici, müdahale edici ve planlayıcı uygulamalar öngörmektedir.

Liberal devlet anlayışı toplumun genel çıkarından ziyade kişisel çıkarları koruduğu, sermayenin belli ellerde toplanmasına ve emeğin sömürüsüne karşı çıkmadığı için birçok ülkede toplumsal barışın bozulmasına elverişli ortamlara yol açmıştır. Yaşanan ekonomik bunalımlara silahlanma yolu ile çözümler getirilmeye çalışılınca Birinci ve İkinci Dünya Savaşı böylesi bir ortamda bu politikaların bir ürünü olarak toplumların önüne gelmiştir (Talas, 1993: 5). Devletlerin ekonomik ve toplumsal alanlara yönelik düzenlemeleri Birinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı yıllarda artmış fakat refah devleti politikalarında durgunluk olmuştur (Sallan Gül, 2013: 69).

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ekonomide durgunluk, yaygın ve orantılı işsizlik, tüketimde gerileme, büyük stokların oluşması ve bunların doğal sonuçları olarak toplumsal çalkantılar yaşanmasına sebebiyet veren 1929 yılında gün ışığına çıkan Dünya Ekonomik Bunalımı dünya ekonomisini büyük sarsıntılara uğratarak toplumsal ve ekonomik açıdan

sanayileşmiş ülkelerde şaşkınlık yaratmıştır. Klasik düşüncenin yön verdiği kapitalist düzen çatırdamaya başladı ve ekonomik yaşamda devletin de rolünün olması gerektiği ilkesinden hareketle yeni bir düşünce akımı olan Keynesçi akım 1936'larda gün yüzüne çıkarak kapitalist düzeni çöküşten kurtardı (Talas, 1993: 8). "Seyirci devletten" "müdahaleci devlet" anlayışına yönelen devlet zaman içerisinde başta sosyal ve ekonomik alan olmak üzere, bütün toplumsal alana müdahalesini ve ilgisini artırarak sosyal görevler üstlenmeye, sosyal önlemler almaya başlamıştır (Özdemir, 2007: 29).

Keynes ile birlikte etkin kaynak kullanımı, tam istihdamın sağlanması, fiyat mekanizmasının olumsuz yanlarını düzeltmek amacıyla devlet para ve maliye politikalarıyla ekonomiyi yönlendirmiş, piyasa mekanizması sonucu ortaya çıkan gelir ve servet dağılımını düzenlemeyi içeren uygulamaları yaygınlaşmış, bazı stratejik alanlarda bizzat kurduğu kamu iktisadi teşebbüsleri aracığıyla işletmeci olarak işveren fonksiyonunu üstlenmiş devletin ekonomiyi yönlendirmesini öngören uygulamalar geçerlilik kazanmıştır (Öztürk, 2006: 21).

Keynesçi düşünce İkinci Dünya Savaşı öncesinde ve sonrasında ekonomik ve toplumsal alanda devletin rolü olabileceği düşüncesinden hareketle ekonomik politikalara uygun bir süre yön verince liberalcilik ömrünü tamamlamıştır. İşsizlik gerileyerek tam istihdam düzeylerinin oluşması sunum ve istemi canlandırdı ve ekonomiler dengeye geldi. Bu dönemde toplumsal politikalarda, özellikle toplumsal güvenlik alanında büyük ilerlemeler sağlanarak sosyal devlet ilkesi yayıldı ve önemli boyutlar kazandı (Talas, 1993: 5-8).

Liberal yönetim tarzı, 19. yüzyılın ortalarından itibaren ciddi bir kırılmaya maruz kalmıştır. Avrupa tarih sahnesine damgasını vuran işçi hareketlerinin toplumsal ve siyasal olarak güçlenmesi ve piyasa ilişkilerinin yaygınlaşması ile artık sosyal alanı devlet müdahalesi ve denetimi olmadan sürdürmek imkânsızlaşacaktır. Bu bağlamda 1840'lardan başlayıp İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar sınıf çatışmaları, savaşlar ve devrimlerle geçen uzun tarihsel süreci, refah devletinin modern biçimini aldığı bir evre olarak değerlendirebiliriz (Özbek, 2002: 14).

Liberal anlayışa hâkim olan görüşlerin toplumsal ve ekonomik hayatta birçok sorunlar doğurması, bu alanların sağlıklı ve dengeli bir düzen içinde işletilememesi, toplumsal huzursuzlukların ve kaosun yaşanması liberal görüşün eleştirilere maruz kalmasına ve zamanla önemini yitirmesine yol açmıştır. Çünkü bu anlayış toplum yerine bireyi esas almakta, sermayenin belli ellerde toplanmasına böylelikle adaletsiz bir toplum düzeninin oluşmasına göz yummakta, ekonomik ve toplumsal alanda devletin müdahalesini kabul

etmemektedir. Toplumsal çalkantıların, ekonomik bunalımların, savaşların yaşanması Keynesçi düşüncenin önem kazanmasına, bu akımın aktif politika ve uygulamalarının yaygınlaşmasına, tüm toplumsal alanlara yönelik devletin müdahaleci ve dengeleyici rolünün önemine dikkat çekilmiş, devletin sosyal yönünde büyük ilerleme ve gelişmeler yaşanmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana sosyal politika ve sosyal refah alanındaki temel düşünce ve öngörülerden bazıları 1970'li yılların sonlarından itibaren değişmiştir. Refah devletinin ekonomik, politik ve ideolojik yapısında önemli değişikliklere yol açan birbirleriyle bağlantılı ve birbirlerini etkileyen faktörler sosyalist alternatifin çöküşü, liberal felsefenin yükselişi, ekonominin küreselleşmesi ve ulus devletin görece düşüşü olarak sıralanabilir (Özdemir, 2009: 56).

Vatandaşların sosyal durumları ile ilgilenen ve asgari bir yaşam standardı sunmakla görevli olan sosyal devlet, özellikle 1980'li yıllarda yeniden yükselen ve bugün de etkisini sürdüren liberal akım çerçevesinde ve özellikle devletin ekonomiye gereğinden fazla müdahalesine izin verdiği gerekçesiyle, yoğun bir biçimde eleştirilmektedir. Sosyal refah uygulamalarındaki artışın kamu bütçesine büyük bir yük olması bu eleştiri ve tartışmaların en önemli noktasını oluşturmaktadır (Şenkal, 2011: 273; Bulut, 2003: 173).

Küreselleşmenin etkisi ile dünyada çok boyutlu değişim sürecinin yaşanmaya başladığı 1980 sonrası dönemde, yeni liberal refah anlayışı refah devletinin dönüşümde ve yeniden yapılanmasında belirleyici rol oynamıştır (Toprak, Ağcakaya ve Gül, 2016: 1021). Neo-liberal yaklaşım olarak adlandırılan bu anlayışın öngörüsü devletin ekonomiye müdahale etmemesi gerektiği yönündedir. Çünkü piyasanın üretim, tüketim ve gelir dağılımında kendiliğinden etkinlik sağlayacağı ve piyasa kendi haline bırakıldığında bütün sorunları çözebileceği tam rekabet piyasası varsayımı benimsenmiştir (Öztürk, 2006: 34). Bu bağlamda sosyal devletin yardım ve hizmetleri daha da kısıtlı ve sınırlı hale gelerek devletin dengeleyici ve koruyucu yönü zayıflamış, devlet seyirci konumunu almıştır (Dedeoğlu, 2009: 44).

Benimsenen yeni politik ve ekonomik felsefe devletin tüm alanlardan sosyal alanda dâhil olmak üzere elini çekmesini savunmaktadır. Yarım yüzyılı aşkın zaman zarfında sosyal politika konusunda temel aktör olan devletin niteliği değişme eğilimine girmiş ve sosyal refah sağlamada "Refah Karması" (*welfare mix*) olarak adlandırılan karma bir yapı ortaya çıkmıştır. Sosyal refah alanında kamu sektörüne sivil, gönüllü ve özel sektörün yardımcı olmaya başladığı çoğulculuk dönemine girilmiştir. Artık devlet kendisi hizmet

üretmeyecek, hizmetlerin sunumunda diğer sosyal refah kurumlarını teşvik edecek, onlara finansal destek sağlayacak ve hizmetlerin düzenlenmesi sorumluluğunu yöntem olarak benimseyecektir (Özdemir, 2007: 344-345).

Küreselleşmenin ekonomik yaşamdaki yansımaları, ulus devletin zayıflaması, neo-liberal düşünce anlayışı sosyal ve toplumsal alanda baş aktör olan devletin üstlendiği sosyal sorumlulukları ve görevleri çoklu aktörlerle paylaşmasını öngörmektedir. 1980'lerden sonraki bu dönüşüm artık sosyal devletin temel varsayımları olan sosyal refah, sosyal hizmet, sosyal adalet gibi fonksiyonların devletin yanında yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, gönüllü kuruluşlar, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının ortaklaşa işbirliği ile çalışmasını öngörmektedir. Bu durum toplumsal refahın sağlanması açısından devletin yükünün hafifletilmesine, çoklu aktörlerin devreye girmesi ile toplumda sosyal dayanışma, yardımlaşma, barış ve huzurun yerleşmesine imkân verecektir.

Sonuç olarak sosyal devletçi yaklaşımın temel görüşleri kısaca şöyle sıralanabilir (Gül ve Sallan Gül, 2007: 8) :

- ✓ Serbest piyasa ve kapitalist sistemin yetersizlikleri ve başarısızlıkları noktasında sosyal devletin olumlu katkılar yapması öngörülür.
- ✓ Eğitimsizlik, yaşlılık, hastalık, engellilik ve yoksulluk gibi olumsuz durumların giderilmesini istemek vatandaşların temel hakları olarak görülmektedir.
- ✓ Negatif özgürlüklerin gerekli ama yetersiz olduğu görüşünden hareketle tüm vatandaşların negatif özgürlüklerden adil ve etkin bir şekilde yararlanmasını sağlamak maksadıyla vatandaşların sosyo-ekonomik hayata katılımı için fırsat eşitliği, pozitif özgürlükler, sosyal ve ekonomik haklar ile bunları gerçekleştirmek için sosyal devletin olumlu edimlerinin gerekli olduğu savunulur.
- ✓ Vergi, ücret, tam istihdam ve sosyal güvenlik politikaları aracılığıyla serbest piyasada oluşan eşitsiz gelir dağılımına müdahalesi ve toplumsal adaleti sağlayıcı önlemler alması savunulur.
- ✓ Sosyal devletin sosyal haklar kapsamında sosyal politika önlemleri ile yoksullukla ve yoksunlukla mücadele etmesi gerekli görülür.
- ✓ Toplumu oluşturan bireylerin siyasal sistemde temsilini sağlayacak sosyal demokrasi anlayışı benimsenir.

1.3.1. Sosyal Devlet'in Amaçları

Sosyal devlet bireylerin, sosyal grup veya kesimlerin ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan tazyikini ve mağduriyetini kabul etmeyen, mücadele eden ve kaldırmaya çalışan, toplumun refahı ve mutluluğunu sağlamak amacında olan devlet sistemidir (Azrak, 1961: 210; Gören, 1997: 118).

Toplumdaki mevcut refah seviyesindeki eşitsizlikleri gidermek ve gelir düzeyi düşük grupların sosyal ve ekonomik durumlarını sosyal politikalar ile iyileştirmeyi hedeflemektedir. Sosyo-ekonomik hayata müdahale ederek sosyal yoksunluk içinde olan kişileri korur, sosyal kurumlarını tesis eder, önleyici ve koruyucu tedbirler ile toplumun sorunlarını çözmeye çalışır. Bütün vatandaşlarının asgari hayat standardına ulaşabilmesi ve fırsat eşitliğini oluşturulabilmesine yönelik sosyal sorumluluklar yüklenir, kamu harcamalarının; eğitim, sağlık, konut, çevrenin korunması, işsiz ve muhtaçlara yardım, altyapı gibi yatırım alanlarına kaydırılması için bilinçli politikalar üretir ve uygular (Seyyar, 2011: 163-164).

Sosyal devlet yoksullukla mücadele etmek, gelirin ve refahın hakkaniyetli bir şekilde dağıtılması, yasal eşitliğin fırsat eşitliği ile tamamlanması, sosyal güvencenin bütün vatandaşları için tesis edilmesi, işsizlikle mücadele edilerek tam istihdam düzeylerine ulaşmak, ülkenin iktisadi ve sosyal alanda büyümesi ve kalkınmasını sağlamak böylelikle de toplumsal dengeyi gözeterek toplumsal barışa olumlu katkı yapmak temel amaçlarındandır.

1.3.1.1. Adil Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele

Adil gelir dağılımı, milli gelirin toplum bireyleri ve sınıfları arasında toplumsal gerginliklere yol açmayacak ve kişilerin elde ettikleri gelirler arasında büyük uçurumlar doğurmayacak şekilde gelir paylaşımıdır. Sosyal devlet; adaletsiz dağılan milli gelir neticesinde kamu gelir ve harcamalarını kullanarak toplum bireyleri arasında zenginden fakire doğru gelir ve servet arasındaki eşitsizlikleri azaltarak, gelirin daha adil bir biçimde dağıtılmasını sağlar (Keleş, 2008: 46). Zenginliğin yaratılmasından çok onun hakkaniyetli ve adil dağılımı üstünde durur. Pratikte bu, yoksulluğun ortadan kaldırılması ve sosyal eşitsizliğin azaltılması amacına yöneliktir (Erdoğan, 2013: 340).

Genel tanımı itibariyle yoksulluk, maddi gereksinimler nedeni ile üretim faktörlerine ve kaynaklara ulaşamama, beslenme, barınma, sağlık ve eğitim gibi en temel ihtiyaçları yeterince karşılayamama ve bundan ötürü asgari hayat düzeyini sürdürecek gelirden

yoksun bulunma durumudur. Yoksulluğun sosyal açıdan göstergesi maddi açıdan yetersizlik durumunda insanın toplumsal standartların (çok) gerisinde, şahsiyetine ve haysiyetine yaraşır bir hayat düzeyinin altında yaşama halidir (Seyyar, 2011: 261). Transfer ödemeleri, gelir destekleri, sosyal hizmetler gibi sosyal koruma ağı çerçevesinde yoksulluğun önlenmesi temel hedeftir (Mütevellioğlu, 2006: 35).

Gelir dağılımındaki eşitsizliğin azaltılması ve yoksulluğun önlenmesi için dikkate alınan politikaların uygulanabilmesi açısından yardımseverlik yetmez, devletin sosyal refah devleti anlayışı ve uygulamasını epeyce ciddiye alması gerekmektedir. Kuşkusuz gelir dağılımının daha adil olmasını sağlayacak politikalar her şeyden önce insana yatırımla başlamaktadır. İnsanların eğitim düzeylerinin yükseltilmesi, istihdam imkânlarının geliştirilmesi, spordan sanata kadar uzanan sosyal etkinliklerin desteklenmesi gibi birçok uygulama, doğrudan yararları kadar toplumdaki insan kaynağının niteliğini geliştiren ve onlar için fırsat eşitliği sağlayan uygulamalar olmaktadır (Koray, 2012: 233-234). Bu bakımdan devlet vergi politikası araçlarından yararlanabileceği gibi, düşük gelir gruplarının temel ihtiyaçlarını karşılayan mal ve hizmetleri üretip bu hizmetleri bedelsiz ya da maliyetinin çok altında bir bedelle düşük gelir gruplarına sunarak bu amacını gerçekleştirebilir (Pehlivan, 2016: 55).

Sosyal devletin amaçlarından olan adil gelir dağılımı ve yoksullukla mücadele önemli bir yere sahiptir. Gelir dağılımında adaletin sağlanması ve yoksullukla mücadele devletin aktif müdahalesi sayesinde mümkündür. Çünkü hakkaniyetli dağılan milli gelir yoksulluğun önlenmesi ve ortadan kaldırılmasına, bireysel ve toplumsal refah düzeyinin yükselmesine olumlu etki edecektir.

1.3.1.2. Fırsat Eşitliği

Kanunen kişilere tanınan eşitliğin, temel hak ve özgürlüklerin, sosyal ve ekonomik hak ve özgürlüklerle desteklemek ve kullanılabilir hale getirmek sosyal devletin temel amacıdır (Yay, 2014: 149).

İnsana soyut bir varlık olarak bakan ve soyut eşitlik anlayışını kabul eden liberal yaklaşım, doğuştan gelen veya sosyal koşulların oluşturduğu eşitsizlikleri bir veri olarak kabul eder, eşitsizliklerin giderilmesi noktasında müdahalelerden yana değildir. Aynı yasal düzenlemelerin tüm bireyler açısından geçerli olması, yani yasal eşitlik ortamının gerçekleştirilmesi gibi negatif bir eşitlik ve özgürlük anlayışını dikkate alır, sosyo-ekonomik koşullardaki eşitsizliklere karşı kayıtsız kalır. Oysaki en temel insan hakları da

dâhil olmak üzere herkesin insan haklarından yararlanabildiklerini düşünmek kolay olmadığı gibi, bu koşullarda yalnızca serbest piyasa mekanizması ve "görünmeyen el" aracılığıyla toplumsal iyiliğin yaratılacağını savunmak da pek mümkün değildir. Gerçekte ne bireyler eşit, ne de piyasa serbesttir; eşitsizliğin hüküm sürdüğü ortamda ise birilerinin bu mekanizmaları kendi çıkarları doğrultusunda kullanacağını bilmek de zor olmasa gerekir (Koray, 2012: 63). Oysa sosyal devlet liberal devletin aksine sosyal ortamdan kaynaklanan eşitsizliklerle mücadele etmek gayesini taşır. Negatif eşitlik ve özgürlük anlayışını reddetmemekle birlikte sosyal ve ekonomik ortamdan kaynaklanan eşitsizliklerin giderilebilmesi için herkese fırsat eşitliğinin tesis edilmesi ile görevli ve yükümlüdür.

Kapitalist güdümlü sanayileşmenin yol açtığı eşitsizliklere gösterilen tepkilerin bir sonucu olarak ortaya çıkan sosyal devlet, makineli üretim, güçlü sermaye ve standartlaşmış kitlesel ihtiyaçların olduğu toplumsal ve ekonomik düzende sınıfsal farklılıkların azaltılması, eşitsizliklerin en aza indirilmesi, kültürel ve sosyal olanaklardan herkesin faydalanabilmesi için etkin işlevlere sahiptir (Doğan, 2015: 659). Hedef bireyi mensubu olduğu sosyal ve ekonomik ortamın, kötü şansın etkisinden kurtararak, kanunen eşitlik ilkesini, şans ve olanak eşitliği ile tamamlamak ve etkili kılmaktır. Bu bağlamda sosyal devlet, ekonomik ve sosyal nedenlerden kaynaklanan eşitsizlikleri hafifleterek, sosyal adaletin tesis edilmesinde zenginliğin daha dengeli dağılımını sağlayacak koruyucu önlemler alır (Göze, 2013b : 428). Bu kapsamda pozitif ayrımcılık toplumsal alanda sosyal politikalarla özel olarak ilgilenilmesi gereken sosyal gruplara makul oranda sosyal hayata katılım ve fırsat eşitliğini sağlamak için tanınan imtiyazlar olup, fırsat eşitliğinin hayata geçirilmesi bakımından önemli görülmektedir (Seyyar, 2009: 35).

1.3.1.3. Sosyal Güvenlik

Sosyal güvenlik devletin geliştirdiği aktif politikalar aracılığıyla bireyin sahip olduğu hayat düzeyinin korunması ve sürdürülmesi amacını taşır (Sallan Gül, 2006: 151). Sosyal devlet anlayışının temel dinamiklerinden biri olarak kabul edilen sosyal güvenlik kavramı ilk kez Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde 1935 yılında çıkarılan "Sosyal Güvenlik Yasası"nda (*Social Security Act*) kullanılmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü sosyal güvenliği hastalık ve analık durumlarında, iş kazası, meslek hastalığı, işsizlik, sakatlık, yaşlılık ve ölüm nedenlerine bağlı olarak meydana gelebilecek bireyin gelirinin kesilmesi ya da büyük oranda azalması neticesinde sosyal ve ekonomik risklere yönelik kamu önlemleri aracılığıyla bireyler için sosyal koruma sistemi olarak ele almakta ve primli

ödeme sistemleri dışında sağlık hizmetlerini, aile yardımlarını içeren geniş bir sosyal güvenlik anlayışını benimsemektedir (Koray, 2012: 247).

Toplum bireylerinin kazançları ne olursa olsun kişilerin karşılaşabilecekleri sosyal risk durumunda geliri ve kazancı yitirilen ya da azalan kişileri kimseye ihtiyaç duymadan sosyal tehlikelerden kaynaklanan zararların telafisine yönelik sosyal ödemeler yoluyla geçinme ve yaşama gereksinimlerini karşılayan bir ekonomik güvence sistemi, kurumsal tedbir ve uygulamalar bütünüdür (Seyyar, 2011: 57-58).

Dinamik bir süreci yansıtan sosyal güvenlik sistemleri gelirin yeniden dağıtımı ilkesi çerçevesinde zengin-fakir, çalışan-emekli arasında gelirin adil dağılımını sağlayarak, düşük gelirli bireylerin korunması adına yoksulluğun yenilmesini amaçlamaktadır (Yüksel, 2014: 75-76). Kamusal sosyal düzenlemeler aracılığıyla bir kamu hizmeti olarak devlet ulusal gelirin ikincil dağılımını sağlayarak bu amacına ulaşmaktadır (Güven, 2013: 144).

Devlet, sosyal ve ekonomik tehlike ile karşılaşan ya da karşılaşma riski olan vatandaşlarına uygulayacağı farklı sosyal güvenlik politikaları ile destek olmaktadır. Bu itibarla sosyal güvenlik sistemi, farklı uygulamalar ile bütün toplumsal kesimleri kapsayan bir güvence sistemidir.

1.3.1.4. Tam İstihdam ve İşsizliğin Önlenmesi

Günümüz toplumlarının temel sorunlarından biri olarak işsizlik emeğini arz eden bireyin çalışabilecek ve gelir sahibi olabilecek herhangi bir iş bulamaması olarak tanımlanmaktadır. Emek piyasasında bu tür bireylere "işsiz" adı verilmektedir. Bu durum sadece iş sahibi olamayan bireyin hayatını etkilememekte bütün toplum nezdinde olumsuz sonuçlara yol açmakta ve bu bağlamda siyasi iktidarın sürdürülebilirliğini etkilemektedir. Gelirden yoksun olan bireyler toplumsal hayatta suça eğilimli olmakta ve sosyal hayatın dengesini olumsuz yönde etkilemektedir (Yüksel, 2014: 247).

Sosyal devlet işsizliğe son vermek ve tam istihdam düzeylerinin gerçekleşmesini sağlayacak gerekli koşulları hazırlayarak kişilerin kendi geçimlerini temin etmeleri için iş bulmalarını amaçlamaktadır (Yay, 2014: 149). Piyasanın kendi haline bırakıldığında ekonomideki yapısal aksakları gideremeyeceğini öne süren Keynes sürekli ve yaygın işsizliğin ekonomik ve toplumsal hayatta büyük tehlikeler doğuracağını savunmuş, işsizliğin önlenerek tam istihdamı sağlayacak tedbirlerin yaşama geçirilmesini ileri sürmüştür (Öztürk, 2006: 22).

İşsizlik bir toplumda görülen en büyük sorun alanlarından biridir. Bu durum sadece işsiz kişiyi etkilemekle kalmayacak, bakmakla yükümlü olduğu kişileri ve toplumun tümünü olumsuz açıdan etkileyecektir. Yaşamsal ihtiyaçlarını dahi karşılayamayan, sorumluluğu altındakilere bakmaktan mahrum kalan bu kesim ihtiyaçların temini için farklı yollara sapma eğiliminde olabilirler. Bu açıdan kendi ihtiyaçlarını kendilerinin temin edebileceği asgari ölçüde dahi olsa gelir düzeyine sahip olmaları gerekmektedir.

İşsiz ve gelirden yoksun olan insanların maddi ve manevi yaşam olanaklarına sahip olabilmeleri ve varlıklarını sürdürebilmeleri için gerekli olan temel ihtiyaçlarının karşılaması noktasında büyük noksanlıklar mevcuttur. İnsan onuruyla bağdaşır asgari hayat düzeyi sunmak ve herkese gelir elde edebilmeleri için çalışma imkânının tanınması gerekir (Atar, 2013: 102).

1982 Anayasası çalışma hayatına ve işsizlere yönelik hükümler barındırmaktadır. "Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır" (1982 Anayasası). Sosyal devlet ilkesini benimseyen anayasamız işsiz kesimleri korumak, işsizliği önlemek için gerekli tedbirlerin alınmasını emretmektedir.

1.3.1.5. Sosyal Denge ve Sosyal Barışı Sağlamak

Sosyal devletin görevi sosyal farklılığın parçalayıcı (ayırıcı) etkisi sonucu oluşan olumsuzlukları engellemek ya da dengelemektir (Gören, 1997: 140). Sosyal denge toplumu oluşturan farklı kesimlerin büyük oranda uyum içinde yaşamalarını sağlayan toplumsal bütünleşme durumudur. Bölgeler arası gelişmişlik düzeylerindeki farklılıkların azaltılması, az gelişmiş bölgelerin sosyo-ekonomik açıdan gelişmesi ve kalkınması, sunulan ekonomik ve toplumsal hizmetlerden çeşitli bölgelerde yaşayan insanların dengeli ve hakkaniyetli biçimde yararlanmalarının sağlanması, sosyal dengenin kurulmasında geniş kapsamlı sosyal devletin hedeflerini oluşturur. Eğitim, sağlık, konut, alt yapı ve çevresel hizmetlerin ve sosyal güvenlik hizmetlerinin toplumdaki çeşitli sosyal gruplara, çeşitli bölgelerde yaşayan toplum kesimlerine dengeli bir biçimde götürülerek, sosyal refahın adil dağıtılması sonucunda sosyal farklılıkların azaltılması sosyal dengenin kurulmasında önem taşımaktadır (Güven, 2013: 29).

Bölgesel, toplumsal ve bireysel ayrıcalıkların minimum düzeylere indirilmesi önem taşımaktadır. Devlet sunacağı kamusal nitelikteki hizmetlerini ülke düzeyine eşit dağılımı

ile mükelleftir. Bu açıdan özellikle geri kalmış, kalkınmada öncelikli az gelişmiş bölgelere ve muhtaçlık durumundaki sosyal kesimlere öncelik vererek sosyal dengenin inşasına hizmet etmelidir.

Toplumun farklı kesimlerinde doğabilecek uyuşmazlıkları, menfaat çatışmalarını sulhçu yöntemlerle ve sosyal diyalog mekanizmalarıyla çözmeye çalışan, sosyal gerilimleri azaltan ve bunun yerine toplumsal huzuru ve gelişimi tesis etme gayesinde olan sosyal barış toplumsal ilişkilerin düzenliliğini ve sürekliliğini geliştiren bir durumdur. Beşeri münasebetlerde, sosyal gruplar arasındaki ilişkilerde, çalışma hayatında (işçi-işveren ilişkileri) ve devlet-millet ilişkilerinde sosyal barışın her zaman hâkim olması halinde iktisadi ve sosyal kalkınmada da olumlu sonuçlar elde edilebilir (Seyyar, 2011: 55).

1.3.1.6. Ekonomik Büyüme ve Kalkınma

Bir ülkede belli bir zaman diliminde üretilen mal ve hizmetlerin toplam tutarındaki artış olan ekonomik büyüme (Pehlivan, 2016: 53), nicel bir olay olup, gayri safi milli hasıla (GSMH)'ın artışını ifade eder. Sosyal sorunları çözerek dengeli bir biçimde ekonomik büyümenin sağlanabilmesi için sosyal politikalara gereksinim vardır. Kültürel gelişme de dâhil olarak ekonomik ve sosyal gelişme bir bütünlük içinde gittiği takdirde ekonomideki üretim artışı, sosyal refah artışına dönüşmektedir. Ekonomik eşitsizlikleri gidermeye ya da azaltmaya yönelen sosyal politika ekonomik büyümenin belli bir hıza ve yoğunluğa ulaştığı aşamada önem kazanmakta, böylece sosyal refah devleti anlayışına yaklaşılmaktadır. Sosyal politika uygulayan refah devleti anlayışı, ekonomik büyümeyle gelen refah artışının bir sonucu olarak görülmelidir (Güven, 2013: 89).

Sosyal devlet Keynesyen politikalar kapsamında ekonomik kalkınma ve büyümenin gerçekleştirilmesi maksadıyla sermaye yatırımlarını teşvik eder, tam istihdam düzeylerini oluşturacak gerekli koşulları ve ortamı sağlayarak, ekonomik faaliyetlere yön vermeye çalışır. Ülkenin beşeri sermayesi olan insana yatırım yaparak sağlık, eğitim, sosyal güvenlik gibi alanlara müdahale edip ekonomik büyüme ve kalkınmada aktif rol oynayan işgücünün sağlıklı ve verimli çalışmasını sağlayacak olanakları hazırlama ve çalışan kesimi geliştirme yönünde gerekli önlemleri alır (Keleş, 2008: 51-52).

İktisadi alanda müdahaleci bir yol izleyen sosyal devlet üretim hacmini, kapasitesini arttırmak, ekonomik büyüme ve kalkınmayı dengeli bir şekilde sağlamayı hedeflemektedir. Ekonomideki meydana gelen artışları sosyal alana yansıtarak sosyal gelişmeyi de desteklemektedir. Böylelikle ekonomik kalkınma ve büyümenin gerçekleştirildiği bir

ortamda sosyal alanda da kalkınma sağlanmış olacak ekonomideki refah artışı sosyal refah artışına etki edecek ve toplumların refah seviyesi yükselecektir.

1.3.2. Sosyal Devlet'in Araçları

Sosyal devlet amaçlarını gerçekleştirebilmek için bir takım araçlara gereksinim duymaktadır. Gelirin adil dağılması, yoksullukla ve yoksunlukla mücadele, herkese fırsat ve imkân eşitliğinin tanınması, sosyal güvenliğin sağlanması, tam istihdam, işsizlikle mücadele, toplumda sosyal denge ve sosyal barışın hâkim olabilmesi, ekonomik büyüme ve kalkınmanın dengeli bir biçimde gerçekleştirilebilmesi düzenleyici, uygulayıcı ve önleyici tedbirlerle mümkün olabilmektedir.

Sosyal refahın ve sosyal adaletin daha adil ve dengeli dağılımının sağlanabilmesi noktasında sosyal devletin araçları; herkese insan haysiyetine yakışır bir hayat düzeyi sağlamaya yönelik tedbirler, vergi adaleti, devletleştirme ve kamulaştırma, planlama ve sosyal haklar kısaca açıklanmaya çalışılacaktır.

1.3.2.1. Herkese İnsan Haysiyetine Yakışır Bir Hayat Düzeyi Sağlamaya Yönelik Tedbirler

İnsan sosyal bir varlık olması hasebiyle mutluluğu manevi kaynaklardan elde ederek yani iletişim içinde olduğu bireylerle kurulan dengeli ve iyi ilişkilere dayanarak bir anlam kazanır. Bu itibarla devletin, insanı tüm değerleri ile birlikte özgür, gelişmiş bir kişilik ve erdemleri vasfı ile üstün tutarak, maddi ve manevi sıkıntılarla yıpranmamasına ve yıkılmamasına çaba göstermesi gerekmektedir (Gören, 1997: 151).

Asgari hayat standardı bireyin yaşamını huzurlu, sağlıklı bir ortamda ve gelecek kaygısından uzak, bireysel ihtiyaçlarının yanı sıra kültürel ve sosyal gereksinimlerini de karşılayabilecek miktarda kazanca sahip olacak ölçüde insan haysiyetine yaraşır bir yaşam düzeyinin sağlanması ve devam ettirilebilmesidir (Seyyar, 2009: 33).

Herkesin insanca yaşayabilmeleri için çalışma imkânının sağlanarak, çalışmayı desteklemek, adaletli bir ücret elde edebilmelerini sağlamak, sosyal güvenlik önlemleri ile de çalışacak durumu olmayanların korunması, sağlıklı konut içinde hayat sürdürme ve asgari kültürel beklentilerin tatmini sosyal devletin temel gereğidir (Özbudun, 2009: 82).

Bu bağlamda herkese insan haysiyetine yakışır asgari hayat standardı insanların mutluluğunun, huzurunun sağlanması, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda maddi ve manevi gereksinimlerinin karşılanması açısından bir araç işlevi görevini üstlenmektedir.

1.3.2.2. Vergi Adaleti

Doktrinde egemen olan görüşe göre; sosyal refah devleti; toplumun tüm bireylerini kapsayan bir sosyal sigorta olup, bunun primleri ise yurttaşların ödedikleri vergilerdir (Akalın, 1994: 79). Sosyal devlet her şeyden önce çalışmasına rağmen sefaletten kurtulamayan, iktisaden yaşama imkânlarını ya tamamen kaybetmiş veya bu imkânlara çok dar ölçüde sahip olan kütlelere yardım edecektir. Bu adilane ve semereli bir vergi sistemiyle sağlanabilir. Zira devletin yardım adı altında muhtaç fertlere ödediği meblağları, devlete ödeyenler vergi mükellefleridir. Devlet, vergi mükelleflerinin ödeme güç ve kabiliyetlerine göre muhtaç fertlere ihtiyaçları nispetinde yardımda bulunacaktır (Azrak, 1961: 210).

Servet ve gelir eşitsizliklerinin azaltılmasında en etkin araç, vergi politikası sayesinde olmaktadır. Anayasanın vergi ödevini düzenleyen maddesinde herkesin mali gücü nispetinde kamu giderlerini karşılamak maksadıyla vergi ödemekle yükümlü olduğu ve maliye politikasının sosyal amacının da bu yükümlülüğün adil ve ölçülü dağılımı anlayışına vurgu yapılmıştır. Bu ilke ile vergi oranlarının saptanmasında mükelleflerin mali gücü dikkate alınmaktadır. Artan oranda (müterakki) vergi denilen vergi hukukunda ve Türk Gelir Vergisi'ndeki vergilendirme yöntemine göre yüksek gelir gruplarının yüksek oranlarda, düşük gelir gruplarının düşük oranlarda vergiye tabi tutularak sosyal adalet ve sosyal devlet ilkelerinin bir gereği olarak gelir eşitsizliklerinin azaltılması amaçlanır. Böylelikle toplanan vergi gelirlerinin bir kısmı ile devlet, sosyal nitelikteki kamusal faaliyetleri düşük gelir düzeyine sahip grupların yararlanması için sunar (Özbudun, 2009: 82).

Uygulanan aktif vergi politikaları sayesinde yüksek ve düşük gelir düzeyine sahip kesimler arasında gelirin yeniden ve dengeli dağılımı yapılmaktadır (Gözler, 2015: 78).

1.3.2.3. Devletleştirme ve Kamulaştırma

Devletleştirme, kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüslerin yönetiminin, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devlet tarafından devralınmasıdır. Devletleştirmenin konusu özel teşebbüslerdir. Devlet söz konusu faaliyetlerin idaresini belli bir kamu sektörüne veya onun denetimi altında ve belirli hizmet esaslarına göre faaliyet gösteren

özel hukuk tüzel kişilerine devredebilmektedir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sosyal devlet düşüncesinin ön plana çıkmasıyla birlikte pek çok Batılı ülkede büyük endüstri alanlarının devletleştirilmesi söz konusu olmuştur (Gümüş, 2010: 218).

Kamulaştırma kamu yararının zorunlu olduğu durumlarda devlet ve kamu tüzel kişileri, karşılığını peşin ödemek koşuluyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların bir bölümünü veya tamamını sahiplerinin isteğine bakmaksızın kamunun mülkiyetine geçirilmesi şeklinde anayasamızın 46. maddesinde tanımlanmaktadır (1982 Anayasası).

Anayasa aynı maddede sosyal amaçlı kamulaştırmaya da yer vermiştir. Buna göre, "tarım reformunun uygulanması… iskan projelerinin gerçekleştirilmesi" amacıyla da kamulaştırma yapılabilir. Anayasa, sosyal amaçlı kamulaştırmaları kolaylaştırmak için kamulaştırma bedelinin taksitle ödenebilmesini kabul etmiştir. Kamulaştırılan toprak sahibi küçük çiftçi ise bedelinin peşin ödenmesi hükmüne yer vermiştir (Atar, 2013: 106).

Kamulaştırma ve devletleştirmeler doğrudan sosyal adaleti ilgilendiren ve sosyal devletin varlığı için zorunlu hususlar değildirler. Ancak sosyal amaçlı kamulaştırmalar ve çok sınırlı da olsa devletleştirmeler bazı hallerde sosyal adaleti sağlamaya yönelik araçlar olarak kabul edilmektedir (Gümüş, 2010: 218).

1.3.2.4. Planlama

Sosyal devlet, devletin sosyal müdahaleleri olmaksızın sosyal düzenin kendiliğinden oluşmasını, sosyal kurumlardan geriye dönüşü yasaklamakta ve sosyal yasaların reformuna izin vermektedir. Bunu gerçekleştirebilmek için de devletin aktif politikalar ile tedbirler alması ve devamlılık arz eden sosyal planlamaya ilişkin uygulamalar yapmasını öngörmektedir (Gören, 2014: 38-39).

Sosyal alana müdahaleyi gerekli gören sosyal devletin temel ilke ve araçlarından olan planlama, toplumun ekonomik kaynaklarının, ekonomik büyüme, kalkınma ve gelişmeyi sağlamak maksadıyla, bilimsel, akılcı, etkin ve rasyonel olarak kullanılmasıdır. (Özbudun, 2009: 83).

Planlamada şehirleşme, sağlık hizmetleri, kırsal alanda çiftçilerin sorunları, fakirliğe karşı mücadele, refahın arttırılması, sosyal hizmetler, sosyal pedagoji, göç, konut sorunu, bölgesel gelişme, kooperatifçilik, tüketicinin korunması, çevre sorunları, sürdürülebilir kalkınma gibi çağdaş konular ve sorunlar yer almaktadır. Devletin ekonomik hayata müdahalede kullandığı kamu politikası kapsamında yer alan tüm araçları kapsamaktadır.

Bunlar ise başlıca para, kredi, maliye, dış ticaret politikası, regülasyon ve kontroller politikası ve KİT politikası araçlarından oluşmaktadır. Toplumun refah düzeyini yükseltmek için devletin her alanda ulaşmaya çaba harcadığı ekonomik kalkınmadan fiyat istikrarına, ödemeler bilançosu dengesinden etkin kaynak tahsisine kadar tüm amaçları işaret etmektedir (Seyyar, 2011: 102).

Planlama fonksiyonu devlete yatırım, istihdam, tarım, sanayi, ticaret, eğitim, sağlık, konut, yoksulluk, kentsel ve bölgesel gelişim gibi tüm alanlara yönelik ekonomik, sosyal, kültürel alanda gelişme ve kalkınmayı sağlayacak politikalar üretmesini ve uygulamasını gerektirmektedir. Dikkat edilmesi gereken en önemli husus plan dâhilinde gerçekleştirilen her türlü politikaların kaynaklarda israfa yol açmayacak ölçüde ve akılcı yapılmasıdır.

1.3.2.5. Sosyal Haklar

Klasik hak ve hürriyetler, vatandaşlara fırsat eşitliği dâhilinde maddi imkânlar sağlayan sosyal haklarla zenginleştirilmediği takdirde toplumların huzurunu (refahını) ve sosyal gelişimini sağlaması mümkün değildir (Seyyar, 2011: 22). Bu bağlamda günümüzde hâkim olan anlayış ve uygulama klasik negatif haklar yanında bazı pozitif hakları da insan hakları sayma yönündedir. Klasik sivil ve siyasi haklara ilaveten, devlete pozitif faaliyet yapma yetkisi tanıyan bu "ikinci kuşak" haklara "sosyal, ekonomik ve kültürel haklar" denilmektedir (Erdoğan, 2013: 167). İkinci kuşak haklar olarak tabir edilen sosyal haklar, sosyal hizmetlerle sağlanıp, sosyal eşitlik amacına yönelmiş olmaları dolayısıyla devletin olumlu ve etkin düzenlemeleri ve işlevsel bir sosyal devlet ile sağlanabilir (Doğan, 2015: 658).

Sosyal devlet sosyal haklar aracılığıyla bireyi ve toplumu korumayı amaç edinir ve kişilerin sosyal gelişmelerini sağlayıcı, topluma katılmasını sağlayan ve istihdam, konut, eğitim, yeterli beslenme, giyim, sosyal güvenlik, insan haysiyetine uygun bir yaşam vb. gibi sosyal ve insani ihtiyaçların karşılanmasına yönelik haklardan oluşmaktadır (Doğan, 2015: 659; Küçükkaraca, 2013: 88).

Sosyal hakların varlığı, vatandaşların geleceğe ümitle bakabilmelerini temin eden en önemli sosyal güvenlik unsurlarındandır. Genel anlamda insan haklarının ve bunun geliştirilmiş şekli olan sosyal hakların esas alınması durumunda, devletin sosyal politika alanındaki girişimleri, bir hayırseverlik, ihsan veya lütuf olmaktan çok herkese eşit haklar tanıyan bir sosyal koruma güvencesidir. Toplumun bütün fertlerinin asgari refah seviyesini güvence altına alan bir refah devleti, gelişmiş bir sosyal devlettir (Seyyar, 2011: 23).

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYECİLİK

2.1. Sosyal Belediyecilik Kavramı ve Tarihi Gelişimi

Türkiye'de belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmetler alanındaki etkinlikleri üç dönem halinde incelenebilir. Birincisi yerel nitelikteki hizmetlerin sunulmasında belediyelerin aktif olduğu Cumhuriyet'in ilk yıllarından İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar olan dönemdir. İkinci dönem sosyal politikaların sağlanmasında merkezi yönetimin baskın olduğu 1990'lı yılların başlarına kadar devam eden dönemdir. Üçüncü dönem ise 1990'lı yıllardan itibaren özellikle de büyükşehir belediyelerinin etkinliğinin artmaya başladığı dönem olarak sıralanabilir (Ersöz, 2005: 138).

Ülkemizde 1854 yılında İstanbul'da ilk belediye teşkilatı kurulmuştur. Ancak belediyelerin vatandaşın günlük yaşamına etki eden birimler olması Cumhuriyet'ten sonraki dönemde olmuştur. Bu dönemde belediyelerin kentsel hizmetler alanındaki fonksiyonları ve görevleri 2005 yılına kadar yürürlükte kalan 1930 yılında çıkartılan 1580 sayılı Belediye Yasası ile çizilmiştir (Ersöz, 2016).

1580 sayılı yasa belediyelere çok geniş bir hizmet sahası çizmiş ve belediyelerin görev alanlarının sınırlılığından bir yakınma olmamıştır. Yakınmalar belediyelerin yasa ile tanınan hizmetleri yapabilecek yeterli mali kaynaklara sahip olamamaları ve bundan ötürü zamanla görevlerini merkezi yönetime devretmeleri konusunda olmuştur. 1580 sayılı kanunun uzun bir zaman zarfında değişmeden kalmasında geniş bir görev alanının belirlenmesi etken olmuştur. Merkezi idare zamanla belediyelerin hizmet alanlarının daralması yönünde yetkilerini ve işlevlerini arttırmıştır. Belediye görevlerindeki daralma kentsel altyapı ve kentsel ekonomiden ziyade temel kültürel ve sosyal hizmetler noktasında olmuştur. Bunun nedeni bu gibi görevlerin yasal olarak belediyelerden alınmasından çok belediyelerin ilgi alanı dışında kalmasıdır. Belediyelerdeki görev daralmasında iki etken söz konusudur. Birincisi merkezi yönetim refah devleti anlayışına paralel olarak sosyal ve

kültürel alanlarda görev alanını genişletmesidir. İkinci etken ise hızlı bir büyüme ve gelişim gösteren kentlerde alt yapı ve temel kentsel hizmet taleplerinin hızla artması ile yeterli kaynağa sahip olamayan belediyelerin kültürel ve sosyal hizmetleri sunabilmek için kaynak ayıramamasıdır (Tekeli, 1983: 14-15).

1950'li yılllardan itibaren kırdan kente doğru yaşanan göç olgusu kentlerde hızlı bir nüfus artışını ve kentleşme sorununu da beraberinde getirmiştir. Kentlerde meydana gelen nüfus artışı temel kentsel hizmetlere gereksinimi de arttırmıştır. Belediyeler sınırları içerisindeki vatandaşlarının ihtiyaçlarını teminle yükümlüdürler. Ancak mali kaynak sıkıntısı yaşayan belediyeler vatandaşa hizmet sunumunda önceliğini sosyal ve kültürel hizmet alanlarından ziyade ve daha da önem taşıyan yol, su, konut, ulaşım, kanalizasyon, katı atık, imar gibi alanlara yöneltmek durumunda kalmışlardır. Kentsel yaşamda bu hizmetlere yönelik gereksinimler yeterli düzeyde karşılanmadığı taktirde sosyal ve kültürel hizmetlerin sunulması çokta anlam ifade etmeyecektir. Çünkü kentsel alanda temel insani ihtiyaçların karşılanması sosyo-kültürel ihtiyaçların karşılanmasından daha da önemlidir.

1990'lı yıllardan itibaren büyükşehir belediyelerinin yasal bir değişikliğe ve gelirlerinde artışa dayanmayan ancak görev ve fonksiyonlarının artmaya başladığı yıllardır. İstanbul ve Ankara Büyükşehir Belediye yönetimlerini devralan belediye başkanları kişisel hizmet anlayışları ile o güne kadar sunulmayan sosyal ve kültürel içerikli hizmetlere yönelmişler ve sosyal belediyecilik anlayışının doğuşunu sağlamışlardır. Böylelikle temelleri atılan sosyal belediyecilik anlayışı 2000'li yıllardan itibaren yerel toplumun sosyo-kültürel ve ekonomik gelişiminden sorumlu yönetim birimleri olmuştur (Ersöz, 2009a: 42-43).

Türkiye'de 1990'lardan itibaren özellikle büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyecilik alanındaki uygulamaları yoğunluk kazanmıştır. Bu dönemde önce kültürel ve sosyal alanlarda sunulan hizmetlere daha sonra engellilerden başlamak üzere farklı sosyal grupları içine alacak şekilde sosyal hizmet ve sosyal yardımlar yapılmıştır. 2000'lerden itibaren yetkileri arttırılan belediyelere 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerinde bulunabilecek çok geniş yetkiler tanınmıştır. Böylelikle sosyal belediyecilik alanındaki uygulamalar 2000'li yıllarda nicelik ve nitelik açısından gelişme göstermiştir (Güloğlu ve Es, 2008: 262).

Sosyal belediyecilik belediye sınırlarındaki vatandaşı ilgilendiren mahalli idarelerin sunduğu sosyal politikaları kapsayan kamusal faaliyetlerdir (Sevinç, 2015: 204). Bu itibarla sosyal devlet anlayışının yerel düzeyde yansıması olan sosyal belediyeciliğin

belediyelerin halkın sorunlarıyla ilgilenmesi ve onlara çözüm üretme düşüncesinin bir sonucu olarak ortaya çıktığı söylenilebilir (Alodalı, Usta ve Güneş, 2010: 533). Yeni belediyecilik anlayışı klasik belediyecilik hizmetlerine ilaveten vatandaşın değişen ve çeşitlenen ihtiyaçlarını, taleplerini ve beklentilerini dikkate alarak sosyal, kültürel, eğitsel nitelikteki hür türlü sosyal yardımları ve hizmetleri sunması yaklaşımını benimsemektedir.

Yerel yönetimlere kamu harcamalarını sosyal amaçlara kanalize eden, sosyal dayanışma ve entegrasyonun sağlanması, bilinçli politikalar üretilerek sosyo-kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, sosyal adalet ve güvenliğin tesisi için sosyalleştirme, sosyal kontrol, sosyal alanların düzenlenmesi ve planlanması sorumluluğunu yükleyen sosyal belediyecilik, mahalli düzeyde risk grubu olarak nitelendirilen toplumun dezavantajlı kesimi, kadınlar, yaşlılar, engelliler, sokak çocukları, gençler, yoksullar, bakıma muhtaç kimselerin tespit edilmesi ve ihtiyaçları doğrultusunda politika ve hizmet üretilmesi amacını taşımaktadır. Bu uygulamalar doğrultusunda sosyal risk gruplarının sosyal hayata katılımını sağlamak işlevi de görmektedir (Ökmen ve Parlak, 2015: 417; Alodalı vd., 2010: 533). Halkın katılımına olanak sağladığı için de toplumsal ve sosyal alanda birlik, dayanışma ve yardımlaşma bilincinin ve ruhunun güçlenmesine olumlu yönde etki edecektir.

Mahalli idareler düzeyindeki bir tür izdüşümünün adı olan sosyal belediyecilik, sosyal devlet anlayışının yerel alandaki uygulamasıdır. Belediyeler uygulayacağı sosyal politikalar ile kentte yaşayanların esenliğini, refahını, huzurunu arttırmak, onlara en iyi hizmeti sunmak, onların bütçelerine sosyal adalet sağlayıcı yöntemlerle katkı yapmak böylece toplumsal dengeyi tesis ederek sosyal barışı ve sosyal kalkınmayı gerçekleştirmektedir. Merkezi yönetimin bölge ve ülke kalkınma program ve planlarına aktif destekte bulunarak ülkenin kalkınmasında önemli rol üstlenmektedirler (Pektaş, 2010: 5).

Yerel yönetimler istihdam, yoksullukla mücadele, sağlık, çevrenin korunması, eğitim, konut, sosyal danışmanlık, sosyal yardım ve hizmetler gibi çeşitli sosyal alanlara ve sosyal gruplara yönelik programlar hazırlamakta ve uygulamaya koymaktadırlar. Yerel sosyal politika ve programlar mahalli düzeyde sosyal hayatın yerel ekonomik ve sosyal gelişmeyle desteklenmesini öngören sosyal politikalardır. Bu politikaları başarılı bir biçimde yerel düzeyde gerçekleştiren belediyeler, sosyal devlet anlayışının yerel yansıması olarak "sosyal belediye" ismini almaya hak kazanmaktadırlar (Seyyar, 2008: 240).

Belediyeler sınırları içerisindeki birey, aile ve toplulukların üç ayrı kaynaktan gelen sorunlarıyla yakından ilgilenmek durumundadır. Bunlar; temelde toplumsal sistemin yapısından ve işleyişinden kaynaklanan, özellikle büyük şehirlerde acil müdahaleyi gerektirecek boyutlardaki yoksulluk, işsizlik, dilencilik, suçluluk ve benzeri sorunlar; belediyelerin hizmet alanları içinde oluşan afetlerden zarar gören birey ve ailelerin karşılaştıkları sorunlar ve insanın doğasından kaynaklanan, çevresel koşulların da etkisiyle somutlaşan çocuk, yaşlı ve engellilerin karşılaştıkları sorunlardır. Belediyelerin sosyal belediyeciliğe dair uygulamaları, işte bu üç kaynaktan gelen sorunların çözümüne yönelik çabalar olup, temelde sosyal hizmetler ve sosyal yardımlardan oluşmaktadır (Toprak ve Şataf, 2009: 19-20).

Sosyal belediyecelik kapsamında belediyeler tarafından sunulan sosyal hizmet ve yardımlar aşağıdaki gibi sıralanabir (Pektaş, 2010: 15-16):

- ✓ Kimsesiz çocuklar, kadınlar, evsizler, sokak çocuklarının barınma gereksinimlerini karşılamak, bakıma muhtaç düşkün ve yaşlılar için huzurevleri açmak ve evde bakım hizmeti sunmak.
- ✓ Çevre koşulları uygun ucuz sosyal konut alanları yapmak.
- ✓ Bireylerin toplumsallaşmasında rolü olan psiko-danışmanlık merkezleri oluşturmak.
- ✓ Muhtaçlık durumunda olanlar için imarethaneler ve aşevleri kurmak, yiyecek, giyecek ve yakacak yardımı yapmak.
- ✓ İş sahibi olmak isteyenlere teknik destek ve rehberlik hizmeti ile yardımcı olmak, istihdam ofisleri kurmak.
- ✓ Kültürel ve sosyal hayatın gelişimine katkı sağlayacak merkezler açmak.
- ✓ Öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için gereken yardımı yapmak.
- ✓ Engellilerin sosyal hayata entegre olabilmeleri için kolaylaştırıcı tedbirler noktasında her türlü hizmeti sunmak.
- ✓ Sağlık üniteleri oluşturarak muhtaç olanlara ücretsiz tedavi hizmeti sunmak.
- ✓ Hasta yakınlarının konaklama ihtiyacı için hastaneler etrafında misafirhaneler yapmak.
- ✓ Meslek ve beceri kazandırmak için kurslar açmak.
- ✓ Sokak çocukları, madde bağımlıları için koruma, rehabilete ve meslek edindirme amaçlı merkezler kurmak.

- ✓ Yardımlaşma ve dayanışmayı güçlendirmek için toplumsal kesimler, sivil toplum kuruluşları ve kitle örgütlerine rehberlik etmek.
- ✓ Giyim-gıda bankaları, tanzim şatış mağazaları ve ekmek fabrikaları kurarak ihtiyaç sahiplerine ucuz yoldan temin etmek.

Sosyal belediyecilik büyükşehir belediye başkanlarının sosyo-kültürel nitelikteki hizmetlere yönelimleri ile temelleri atılmış ve bu hizmetlerin başarı ile uygulanması diğer belediyelere örnek teşkil etmiştir. Bu yaklaşım toplumun demografik yapısının değişmesi, nüfusun artması, teknolojik gelişmeler ve ilerlemeler, bireylerin hizmet beklenti ve gereksinimlerinin farklılaşması, özel olarak ilgilenilmesi gereken grupların varlığı belediyeleri, halkın maddi ve manevi sorunlarının çözümünde daha etkin ve verimli idare birimleri olarak görmektedir. Belediyelerde vatandaşla yakından ilgilenmeye, sorunlarına çözüm ve hizmet üretmeye yönelerek sosyal sorumluluklar ve görevler üstlenmektedirler.

2.2. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri

Sosyal belediyecilik anlayışı 2000'li yılların başından itibaren önemli bir gelişme göstermiştir. Belediyelerin üstlenmiş oldukları sosyal belediyecilik faaliyetlerine yönelik işlevleri; sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon, mobilize etme, yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme, yardım etme ve gözetme, yatırım, sosyal risklerin önlenmesi ve belediye-halk etkileşimi olarak altı başlık altında ele alınacaktır (Sönmez, 2009: 880).

2.2.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon

Toplumun bir parçası haline gelme süreci olan sosyalleşme, bireyin içinde yer aldığı toplumsal kurumların ve yaşadığı kültürel ortamın kendisinden beklenilen bir şekilde hareket etmeyi ve ilişkili olduğu kişilerle uyum içinde yaşamayı öğrenmesidir. İnsanların sosyalleşememesi birçok problemlere yol açabilmektedir. Bu manada yerel yönetimler özellikle belediyeler toplumsal düzenin uyum içinde devam edebilmesi adına bireye uygun değer, kural ve davranış aşılayarak sosyal eğitim hizmeti sunarak, sosyal kontrol mekanizması işlevini üstlenecektir. Belediyeler mahalle kütüphaneleri, esnaf ziyaretleri, halk meclisleri, kıraathane toplantıları vasıtasıyla vatandaşa mesaj verebilmektedir (Toprak ve Şataf, 2009: 16).

İnsan hayat serüveninde yaşadığı çevreyle kültürel etkileşim, iletişim ve alış-veriş içindedir. Bundan dolayı tek bir varlık olarak yaşam sürdürebilmesi mümkün değildir. Sosyal bir varlık olan insanın toplumsallaşma sürecinde diğer bireylerin ve toplumsal kurumların etkisi kaçınılmazdır. Belediyeler toplumdan soyutlanma tehlikesi içerisinde olan bireylerin sosyalleşmesi, onların kontrol ve rehabilite edilebilmeleri için meslek edindirme kursları, danışmanlık ve psikolojik eğitim destekleri, huzur evleri, kadın ve çocuk sığınma evleri gibi hizmetleri ile toplumsal bütünleşmeye ve sağlıklı bir sosyal düzen kurulmasına katkı sağlamaktadırlar.

2.2.2. Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme

Belediyeler toplumsal kesimleri belli gün ve olaylarda yönlendirme, karşılaştıkları sorunların çözümünde hangi yolu izleyebilecekleri, sorunlarını nasıl ve hangi kurumlar vasıtasıyla çözebilecekleri hususunda yardımcı olma, onlara danışmanlık hizmeti verme gibi fonksiyonlar üstlenmektedir (Toprak ve Şataf, 2009: 16).

Tek başına sorun çözme konusunda sıkıntı yaşayan bireyler belediyelerin yönlendirici ve rehberlik etme fonksiyonu sayesinde hem bilinçlenmekte hem de sorunlarının çözümünde danışmanlık hizmeti ile yardım alabilmektedirler.

2.2.3. Yardım Etme ve Gözetme

Mahalli idareler sınırları dâhilindeki muhtaç ve fakir bireylerin bilgilerine kolaylıkla ulaşabilmekte, onların sosyo-ekonomik durumlarını izleyebilmekte, asgari yaşam sınırında olanlara gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi, tekerlekli sandalye gibi yardımlarda bulunabilmektedir (Kaya, 2016).

Belediyeler, yoksun sosyal kesimlerin ihtiyaçlarını göz önüne alarak muhtaçlık durumlarında gereksinimleri doğrultusunda sosyal yardım faaliyetleri ile destek olabilmektedirler. Yoksun ve mağdur bireylerin bilgilerine ulaşılması, onların gözetilerek tespit edilmesi yapılacak olan yardımların amaç dışı kullanılmasına engel olacak ve ihtiyaç sahiplerini hedef alması sağlanmış olacaktır.

2.2.4. Yatırım

Belediyeler halkın geçim sıkıntısını tamamen gidermeye yönelik köklü tedbirler alamamakla beraber, geçim şartlarını kolaylaştırıcı bir takım hizmetleri de yürütmektedirler. İşsizliği bütünüyle bertaraf edebilecek bir alt yapıya sahip olmadıkları halde, işsizliği azaltacak tarzda işsiz ve işveren arasında köprü görevi görebilecek istihdam masaları kurma, tanzim satış mağazaları, ekmek fabrikaları, aşevleri, sığınma evleri, sağlık ocakları, mahalle kütüphaneleri gibi yatırımlar yapmak suretiyle halkının sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına cevap verebilecek imkâna sahiptirler (Pektaş, 2010: 14; Beki, 2008: 41).

İş arayan ve gelirden yoksun olan bireyler belediyelerin aracılık işlevi ile daha kolay çalışma imkânlarına sahip olabilirler. Mağdur, muhtaç ve yoksulların temel besin maddelerini daha ucuz yoldan ve ücretsiz temin edebilmeleri için yapılan yatırımlar önem taşımaktadır.

2.2.5. Sosyal Risklerin Önlenmesi

Bireylerin insanlık haysiyetini rencide edici yaşam olanaklarından kurtarılmaları ve kendi hallerine terk edilerek toplumdan kopmalarının önlenmesi için yapılacak olan bütün sosyal içerikli hizmetler toplumsal düzende meydana gelecek muhtemel sosyal çözülmeleri ve sosyal patlamaları engelleyecektir. Sunulan hizmetler toplumsal alanda sosyal risklerin azaltılması ve önlenmesi açısından büyük öneme sahiptir (Sönmez, 2009: 881).

Belediyelerin sosyal riskleri engelleyici sosyal hizmetleri ile bireylerin sosyal düzende daha sağlıklı iletişim kurmaları gerçekleştirilecek böylelikle toplumsal ve sosyal huzurun zedelenmesinin önüne geçilerek sosyal yaşamın korunması sağlanacaktır.

2.2.6. Belediye-Halk Etkileşimi

Mahalli idareler halkın sosyal, ekonomik ve kültürel alandaki taleplerini karşılayarak yöneten-yönetilen ilişkisine yön vererek, halkla ilişkilerini dinamik tutmaktadır (Özer, 2015: 90).

Belediyeler hemşehrilerinin problemlerini daha iyi tespit etmek, sorunlarına daha hızlı cevap verip çözmek ve daha iyi hizmet sunabilmek için vatandaşla olan ilişkilere önem vermektedirler. Bu önemden hareketle halkın doğrudan şikâyet ve taleplerinin alındığı

Beyaz Masa-İletişim Merkezi-Çözüm Masası vb. hizmet birimleri aracılığı ile vatandaşlar günlük hayatta karşılaştıkları sorunlarını ve taleplerini belediyelere iletebilmektedirler. Belediye-halk etkileşimi ve iletişimini arttırmaya yönelik istişare toplantıları, sokak, kahve ve mahalle toplantıları gerçekleştirerek vatandaş ile bir araya gelmektedirler. Bu durum halkın yönetime katılımına olanak vermekle birlikte halkla ilişkiler güçlendirilmektedir (Sönmez, 2009: 881).

2.3. Belediyelerde Fonksiyonel Değişim Sürecinin Sosyal Belediyeciliğe Etkisi

Yerel yönetimlerin sorumluluklarının ve fonksiyonlarının kapsam ve düzeyinin genişlemesinde ve değişmesinde birden çok etken söz konusudur. Bunlar kentsel altyapı ve üstyapı ihtiyacı, hızlı nüfus artışı, göç ve kentleşmenin getirdiği konut, eğitim, sağlık gibi temel ihtiyaçlar, Keynesyen ekonomi politikaları, küreselleşme, rekabetin yerelleşmesi, kamu ağını da kapsayan yeni yönetim paradigmaları ile Avrupa Birliği (AB)'nin yerelleşme politikası ve mahalli idareleri kamu yönetim anlayışı içerisinde daha önemli bir unsur olarak gören uluslararası belgelerdir (Ersöz, 2009b: 81).

Tüm yapılarda, köklü değişiklikler ve dönüşümler öngören küreselleşme ile bir yandan ulus devlet nitelik değiştirirken diğer yandan yönetimde yerelleşme, sivil toplumun etkinliği, katılım ve yönetişim gibi ilkeler önem kazanmaya başlamıştır. Kentsel alanlarda merkezi yönetimlerin konumları sınırlanırken yerel yönetimler önemli aktör olmuşlardır. Kentlerin önem kazanmasıyla özellikle küresel kentlerin ulus devlet etkinliğini ve gücünü aşan bir konuma sahip olduğu gerçeği kabul görmüştür. Merkezi yönetim, yerel yönetim, sivil toplum, kapitalist örgütlenmelerle meslek örgütlenmeleri kentte faaliyet göstererek iktidar çoklu aktörlerin paylaşımına girmiştir. Özellikle anakentler alt yapıdan üst yapıya, konuttan sağlığa, sosyal hizmetten sosyal yardıma kadar yerel nitelikteki tüm hizmetleri sunan ana birimler olmuştur (Kesgin, 2012b: 171-172).

Türkiye'de dünyada yaşanan gelişmelere kayıtsız kalmamış 2000'li yılların başından itibaren yerel yönetim alanında reformlar gerçekleştirilmiştir. Küreselleşme, yerelleşme, AB süreçlerinin etkisi ile kentlere ve bireylere verilen önemden hareketle hazırlanan yerel yönetim kanunlarında sosyal, ekonomik ve kültürel hayatta daha aktif olunabilecek hizmetler sunulması yönünde düzenlemeler yapılmıştır.

Artık belediyelerden klasik kentsel altyapı ve teknik hizmetler dışında sosyal, kültürel, ekonomik ve eğitsel alanda işlevler üstlenmesi beklenmektedir. Çünkü 21. yüzyılda "yerel

sürdürülebilir kalkınma", "kentlilik bilincinin oluşturulması", "sosyal belediyecilik" gibi söylem ve politikalar çağdaş belediyecilik anlayışında önem kazanmaktadır (Toprak ve Şataf, 2009: 12).

Türkiye'de sosyal politikaların uygulanmasında temel yetkili birim merkezi yönetimdir. Ancak merkezi devletin yerel düzeydeki sosyal politikalarının etkinliği yerel yönetimlerin özellikle belediyelerin dolaylı-dolaysız desteği ile elde edilebilmektedir. Sosyal politika aktörü olarak sadece merkezi yönetimi baş aktör olarak görmek sosyal politikaların yerel etkinliğini azaltabileceği gibi katılımcı demokrasinin gelişimini de engeller (Seyyar, 2008: 237). Bu manada yerel yönetimler özellikle belediyeler merkezi yönetime kıyasla halkla iç içe olmaları sebebiyle vatandaşlarının sorunlarını, ihtiyaçlarını en iyi gözeten ve yerinde tespit eden yönetim kademeleridir. Bireyler de her türlü ihtiyaç ve taleplerini merkezi idareye oranla yerel idarelere daha kolay iletebilmekte ve sorunların çözümü hız kazanabilmektedir. Bu yönüyle de yerel yönetimler merkezi yönetime göre daha avantajlı durumdadırlar.

Kentsel nüfusun ve hizmet taleplerinin hızla artması yerel yönetimlerin özellikle de kent yönetimlerinin kıt kamu kaynaklarını daha etkin ve verimli kullanma gereksinimi doğurmuştur. Bu durum yerel yönetimlerin yönetim anlayışında dışa açık, katılımcı, şeffaf, hesap verilebilir ve sosyal sorumluluk bilinci anlayışını ön plana çıkarmıştır (Yaylı, 2009: 400).

Mahalli idareler hizmetlerden yararlananlara daha yakın olmaları, sosyal ve kültürel hizmetlerin yöresel özelliklere göre farklılıklar göstermesi, yöreye özgü değişik ihtiyaçların ortaya çıkması, yerel dezavantajlı kesimler envanterleri ile sosyal politikanın başarıya ulaşması bakımından, doğrudan mahalli düzeydeki ihtiyaç sahiplerini hedef alma yeteneğine sahip olunması gibi nedenler sosyal hizmetlerin mahalli idareler tarafından sunulmasını zorunlu kılmaktadır. Bir beldede uygulanan sosyal programların ve transfer harcamalarının yapılması merkezi yönetimin sosyal programlarına göre çok daha sonuç getirici olmaktadır. Çünkü bu hizmetlerin yerel niteliği genel niteliğinden fazladır. Diğer yandan belediyelerin görev alanına giren çeşitli kentsel hizmetler sosyal boyutu olan hizmetlere dönüşmekte ve kentte yaşayanların ihtiyaçları da giderek daha fazla yerel hizmetler lehine değişmektedir (Aygen, 2014: 179- 180).

Küreselleşme, teknolojik gelişmeler, neo-liberal politikalar merkezi yönetimlerin ekonomik ve sosyal yaşamdaki etkisini sınırlandırırken, gelişmekte olan ülkelerde yerel

yönetimlerin önemini arttırmıştır. Mahalli idareler 1970'li yılların ortalarına kadar Batılı refah toplumlarında sosyal politikaları yerel düzeyde uygulamışlar ve "yerel refah devleti", "refah belediyesi" olarak nitelendirilmişlerdir. Türkiye'de küreselleşen dünya düzenine ayak uydurmakta, kamu yönetimi anlayışı değişmekte, mahalli düzeyde yerel yönetimler merkezi yönetime oranla önem kazanmakta, özellikle 1990'lı yılların ortalarına kadar kentsel hizmetleri yerine getirme görevlerini dahi yeterince gerçekleştiremeyen belediyeler sosyal politika alanında önemli işlevler yüklenmektedir. Ekonomik ve siyasal istikrarın 2002 yılı sonrasında sağlanması ile hükümetin, yerel yönetimleri mahalli düzeydeki hizmetlerin sağlanmasında daha etkin yönetim birimleri olarak görmesi de süreci hızlandıran bir etkendir (Ersöz, 2009b: 80).

2.4. Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetlere İlişkin Görevlerinin Kapsamı ve Yükümlülükleri

Küreselleşme, yerelleşme, hızlı nüfus artışı, sosyal ve ekonomik dönüşümlerin etkisi ile sosyal belediyecilik önemli belediyecilik anlayışından biri haline gelmiştir. Çağın gereklerine, bireysel ve toplumsal beklentilere uygun olarak belediyeler vatandaşlarının taleplerine cevap vermek durumundadırlar. Sosyal politikanın yerelleşmesi belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmet alanında işlevlerini ve görevlerini de arttırmaktadır.

Cumhuriyet'ten sonra ilk belediye kanunu olan 1580 sayılı kanun ile belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmet alanında sorumlulukları bulunmaktadır. Fakat bu dönemde belediyelerin karşılaştığı sorunlar ve sosyal devlet anlayışının da etkisi ile merkezi yönetim bu hizmet sahalarında birincil öncelikli yönetim birimleri olmuştur. Nitekim yine de bu kanunun yürürlükte olduğu zaman sürecinde yasal yükümlülüğün de etkisi ile belediyeler sosyal yardım ve sosyal hizmetlere dair faaliyetler ifa etmişlerdir.

Ülkemizde 2004 yılı sonrası 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 6360 sayılı Kanun ile yapılan reformlarla belediyelere sosyal belediyecilik açısından oldukça geniş yetki, görev ve sorumluluklar yükleyen düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda sosyal belediyeciliğe dair düzenlemeleri anılan kanunlar çerçevesinde incelemekte yarar vardır.

2.4.1. 1580 Sayılı Belediye Kanunu

Türkiye Cumhuriyeti'nde belediyecilik önemli bir evrim geçirmişse de ilk oluşum yıllarındaki yapısal özellikler genellikle korunmuştur. Cumhuriyet dönemindeki belediyecilik sistemi, esas itibariyle 1930'lu yılların başında çıkartılan bir dizi kanunla belirlenmiştir. Cumhuriyet'in ilanından 1930 yılına kadar geçen dönemde Osmanlı sistemi genel olarak korunmuş ve buna ilaveten belediyelerin mali yönden güçlendirilmesi şeklinde bazı kararlar alınmışsa da kısa bir zaman sonra yapılan yasa değişiklikleriyle belediyelerin mali imkânsızlıklarının azaltılmaya çalışıldığı ve bunların merkezi hükümete aktarıldığı görülmektedir. Yeni Cumhuriyet ile birlikte belediyelerin temel kanunu olan 1580 sayılı Yasa 1930 yılında kabul edilmiş ve bu yasada belediyelere birçok hizmet verilmiştir (Kesgin, 2012a: 148).

1580 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyelerin vazifeleri tek tek ve ayrıntılı bir biçimde 76 madde halinde sayılmıştır. Belediyelerin vazifelerinin sıralandığı 15. maddesinde sosyal yardım ve sosyal hizmetlere ilişkin madde hükümleri bulunmaktadır. Bu kapsamda belediyelerin bu alandaki görevlerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

> Dilencileri dilenmekten menedecek tedbirler almak; bırakılmış ve bulunmuş çocukları, delileri, sokakta bayılanları, kazaya ve afete uğrayanları koruyup gözetmek; halk için kütüphane ve okuma salonları açmak, belediye bahçeleri, fidanlıkları, çocuk bahçeleri, oyun ve spor yerleri yapmak, belediye koruları yetiştirmek, bunları korumak ve işletmek; fakir ailelerin ikiz çocuklarına, alelümum öksüz, fakir, kimsesiz çocuklara para, hekim, ilaç, yeme, içme, giyinme, barınma, tahsil, terbiye cihetlerinden yardım etmek, fakir hastalara meccanen bakmak, ilaç vermek, fakir cenazelerini meccanen kaldırmak, alil, isten aciz olup da bakacak kimsesi olmayanlara bakmak; gıda ve zaruri ihtiyaç maddelerini ihtiyacı olanlara maksada göre dağıtmak üzere bir fon tesis ederek tanzim satış mağazaları kurmak ve hayatı ucuzlatacak sair tedbirleri almak; yetimhane, acazehane, doğum ve emzirme ve mecburi olarak meccani doğum evleri tesisat ve teşkilatı ve mahalleri Sıhhat Vekâleti' nce tayin ve tasdik edilmek şartıyla tımarhane, fenni tebhirhane ve tathir istasyonları vücuda getirmek ve işletmek; yersiz, yurtsuz olanlara iş bulmak, bunlardan garip olup çalışmayanları memleketine göndermek, kimsesiz kadın ve çocukları korumak; beldenin ihtiyacıyla mütenasip ücretli, ücretsiz belediye hastanesi; gençler için mahallin ihtiyacıyla mütenasip stadyumlar tesis etmek ve işletmek; belediyeye ait eğlence yerleri tesis etmek ve işletmek; eczanesi olmayan yerlerde hususi kanuna tevfikan eczane açmak, fakirlere parasız veya ucuz ilaç vermek, ücretli ücretsiz muayenehane, dispanser vücuda getirmek, fakirler için meccani doğum yardımını temin etmek üzere ebe istihdam etmek; belediye tiyatrosu, sineması, halk müzeleri ve hayvanat ve nebatat bahçeleri yapmak ve idame etmek ve yaptırıp işletmek; belediye fırınları yapmak ve işletmek; ucuz belediye meskenleri yapmak; fakirler için yatı evleri yapmak ve idare etmek; muhtacin için iane sandıkları tesis ve idare etmek; her türlü yapılar ve çevrenin, yolların, park, bahçe ve rekreasyon alanlarının, sosyal ve kültürel hizmet alanları ile ulaşım araçlarının özürlülerin kullanımına ve ulaşabilirliğine uygun olarak yapılmasını sağlamak ve denetlemek, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak genç ve yetişkin özürlüler için bölgenin işgücü piyasasına uygun mesleklerde, meslek ve beceri kazandırma kursları, iş eğitim merkezleri ve yaşam evleri açmak; özürlüler için, ulaşım ile sosyal ve kültürel amaçlı hizmetlerden ücret almamak veya indirimli tarife uygulamak, belediyelere ait ve belediyeler tarafından işletilen veya kiraya verilen büfeler, otoparklar gibi işyerlerinin özürlüler tarafından işletilmesi konusunda kolaylık sağlamak; afetlerde kurtarma ve yardım hizmetlerinde bulunmak, afetzedelere yardımcı olmak (1580 Sayılı Belediye Kanunu).

1930 yılında yürürlüğe giren ve yaklaşık 75 yıl boyunca yürürlükte kalan, belediyelerle ilgili ilk kapsamlı düzenlemeye sahip olan 1580 sayılı Belediye Kanunu halka en yakın yönetim birimi olarak bu kanun kapsamında belediyeler faaliyetlerini sürdürmüşler ve temel sosyal ve kentsel hizmetlerin ifasında yetkili kurum olmuşlardır. 1950'li yıllarda yaşanan göçler ve nüfus artışı, kentlerin nüfusunun kalabalıklaşmasına ve belediyelerin öncelikli hizmetlerini sosyal politikalardan kentsel altyapı ve hizmetlerinin karşılanmasına yöneltmiştir. Bundan ötürü 1580 sayılı Kanun ile belediyelere verilen kültürel ve sosyal içerikli birçok görev, bu görev ve sorumlulukların başka kurumlara ya da merkezi yönetime aktarılmasından değil kaynak yetersizliği sorunuyla belediyelerin ilgisizliğinden ötürü zamanla belediyelerin görev ve sorumluluk alanı dışında kalmıştır. Bu kanun zamanında çoğu belediyeler konut, eğitim, sağlık, sosyal hizmet ve sosyal yardımlar alanında başarılı hizmetler de gerçekleştirmişlerdir (Ersöz, 2005: 148-149).

Sonuç olarak 1580 sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu zaman zarfında sosyal yardım ve hizmete ilişkin görevler belediyelerin görevlerinden sayılmışken; uygulamada bu durumun işlevsel olmadığı söylenebilir (Negiz ve Akman, 2013: 53).

2.4.2. 5393 Sayılı Belediye Kanunu

Belediyeler yerel halkın sosyal, ekonomik ve kültürel alandaki ihtiyaçlarını en iyi bilen ve bu ihtiyaçların karşılanması için her türlü faaliyet ve girişimlerde bulunabilecek yönetim kademeleridir. 5393 sayılı Belediye Kanunu belediyelere sosyal belediyecilik alanında görev ve sorumluluk yükleyen ve bu konuda belediyelerin yetki alanını genişleten hükümler içermektedir.

Hemşehri hukukunun düzenlendiği 13. maddesinde kanun belediye sınırlarındaki herkesi o beldenin hemşehrisi olarak görmekte ve belediye yönetiminin yardımlarından yararlanma haklarının olduğunu ve bu yardımların da insan haysiyetine yakışacak şekilde sunulmasını emretmektedir. Hemşehrilere belediye faaliyetlerine, hizmetlerine ve kararlarına katılma ve bilgilenme haklarının tanınması, kültürel değerlerin korunması, kültürel ve sosyal ilişkilerin ve dolayısıyla da hayatın geliştirilmesi noktasında belediyeler özel ve kamu kurum ve kuruluşlarının desteği ile çalışmalar yapabilecektir (5393 Sayılı Belediye Kanunu).

Toplumsal ilişkilerin geliştirilmesi adına farklı toplumsal katmanların bir arada çalışabileceği hükmü ile katılım olgusuna vurgu yapılmış ve katılımın önemine dikkat çekilmiştir. Belde halkına yardım sunma noktasında da insan haysiyetine yakışır bir şekilde sunulması önemli bir düzenlemedir.

Kanunun 14. maddesi çeşitli hizmet alanlarında belediyelere görev ve sorumluluk yüklemiştir. Sağlığa ilişkin; çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, acil yardım, kurtarma, ambulans, ağaçlandırma, sağlıkla ilgili her türlü tesisi açma ve işletmedir. Eğitime yönelik; devlete ait okul binalarının inşaatını, bakımını, onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme teminini sağlayabilir. Spora yönelik; gençlere, amatör spor kulüplerine spor malzemesi, ayni ve nakdi yardım ve gerekli katkı sağlamak, bu alanda başarıları ödüllendirmek. Kültürel alanda; mabetlerin, kent tarihi ve dokusu açısından önem arz eden mekânların bakımı, sanata ve turizme yönelik hizmetlerdir. Bunların dışında konut, nikâh, beceri ve meslek kazandırma, öğrenci yurtları, ticaret ve ekonominin geliştirilmesi, gıda bankacılığı, sosyal hizmet ve yardım faaliyetleri yapmakla yükümlüdürler. Ayrıca kanun nüfusu 100 000'in üzerindeki belediyeler ile büyükşehir belediyelerine kadınlar ve çocukların barınmaları için konukevleri açma zorunluluğu getirmiştir (5393 Sayılı Belediye Kanunu).

Belediyeye hizmetlerin ifası için her türlü girişim ve faaliyetleri gerçekleştirebilecek yetki ve imtiyazlar kanunun 15. maddesinde tanınmıştır. Bu bağlamda kayıt dışı ticaret ve ekonominin önüne geçilmesi amacıyla kayıt dışı faaliyette bulunanlara faaliyetten men etme, cezai işlem uygulama, bu işlemler neticesinde ele geçirilen gıdasal ürünleri gıda bankalarına, gıda dışı malları ise yoksullara verme yetkisi bulunmaktadır (5393 Sayılı Belediye Kanunu).

Kanunun 18. maddesine göre belediye meclisi; sosyal ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi adına spor, kültür ve sanata dair projelerde yurt içi ve yurt dışındaki belediyeler ve mahalli idare birlikleriyle iş birliği yapmak, kardeş kent ilişkilerinin inşa edilmesine karar vermek noktasında görevlendirilmiş ve yetkilendirilmiştir (5393 Sayılı Belediye Kanunu).

Belediye başkanının yetki ve görevlerinin hüküm altına alındığı 38. maddesinde hemşehrilerinin ve özellikle risk grubu olarak nitelendirilen kesimlerin hayatlarını idame ettirebilmeleri için gereken her türlü faaliyetleri yapması ve önlemler alması açısından belediye başkanına görevler yüklenmiştir. Bunlar; "…Şartsız bağışları kabul etmek, belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak, bütçede yoksul ve

muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak" (5393 Sayılı Belediye Kanunu) olarak sıralanabilir.

Belediye sadece klasik belediyecilik anlayışının gereği olarak giderler yapmakla kalmayacak, sosyal belediyecilik anlayışına uygun olarak dezavantajlı gruplara ve belde halkının tümüne yönelik gerçekleştireceği faaliyet ve projeler için harcama yapacaktır. Bu itibarla kimsesizlere, engellilere, dar gelirlilere, muhtaçlara, yoksullara sosyal yardım ve hizmetler, bilimsel, kültürel, sanatsal ve sosyal etkinlikler için yapılan her türlü harcamalar belediyenin giderleri arasında sayılmıştır.

Belediyeler sınırları dâhilinde yaşayan vatandaşlarının konut ihtiyacını düzenli kentleşmeyi de göz önünde bulundurarak karşılarlar. Bu kapsamda yoksun kesimlere yönelik sosyal konut üretimine destek vererek, sanayi ve ticaret alanı, teknoloji parkları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturarak bireylerin ekonomik ve sosyal açıdan yaşam standardının yükselmesine katkıda bulunacak projeler uygulayabilirler.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun getirdiği en önemli yeniliklerden bir tanesi de 76. maddesinde düzenlenen kent konseyleridir. Kanuna göre:

> Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar (5393 Sayılı Belediye Kanunu).

şeklinde ifade edilerek kent konseyi tanımlamakta ve işlevleri sıralanmaktadır. Burada dikkat çeken en önemli husus sivil, özel ve kamu sektörlerinin katılımı ile oluşan kent konseyi sosyal yardımlaşma ve dayanışma ilkelerini çerçevesinde kente mensup bireyler için çalışmalar yapacağı ve belediyenin de bu doğrultuda katkı sağlayacağı yönündedir.

Kanunun sosyal belediyecilik alanındaki bir diğer düzenlemesi ise belediyenin hizmetlerine gönüllü katılımın yer aldığı 77. maddesidir. Bu kapsamda belediye kendisine yüklenen sosyal ve kültürel sorumlulukları beldede dayanışmayı, katılımı sağlamak, hizmet sunumunda etkinlik, verimlilik ve tasarrufu artırmak maksadı ile düşkünlere, yoksullara, engellilere, çocuklara, kadınlara yönelik sağlıktan eğitime, spordan çevreye kadar bütün sosyal yardım ve hizmetlerindeki faaliyetlerinde gönüllü vatandaşları ile ortak programlar uygulayacağı ve birlikte çalışabileceği belirtilmiştir. Belediye, gönüllü kişiler

ve yoksun toplumsal kesimler arasındaki iletişim ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik kapsamında sunacağı hizmetler sadece 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belirtilen maddelerle sınırlı değildir. Genel olarak uluslararası sözleşmeler, kanun ve kanun hükmünde kararnameler ve bunlara taalluk eden yönetmelikler belediyeleri bağladığı gibi özel olarak da Asker Ailelerinden Muhtaç olanlara Yardım Hakkında Kanun (4109), Belediye Gelirleri Kanunu (2464), Belediye Opera ve Tiyatroları Sanatkâr, Mütehassıs, Hizmetli ve Stajyerlerine Verilecek Ücretler Hakkında Kanun (37), Çevre Kanunu (2872), Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (2863), Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu (3257) gibi kanunlar; Danıştay, Sayıştay ve Yargıtay kararları ile Belediye Mevzuatı ile ilgili tüzük ve yönetmelikler belediyeleri bağlayan temel unsurlardır (Özer, 2015: 94).

2.4.3. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Mali kaynak kısıtlılığı ve öncelikli olan kentsel altyapı gereksimleri yerel yönetimlerin sosyal politika alanına geçişini engelleyen temel etmenlerdir. Merkezi karakteri ağır basan 1580 sayılı Belediye Kanunu, sosyal politikaya ilişkin bir çok uygulama alanını yerel yönetimlerden ziyade merkezi idareye yüklemiştir. Ancak 1990'lı yıllardan itibaren yerel yönetimler sosyal politika uygulamalarında etkin rol oynamaktadır. Özellikle büyük kentlerde büyükşehir belediyelerinin elde ettiği deneyim ve başarılar mevzuat dışındaki engelleri büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır. Nihayet 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu yerel yönetimlere sosyal politika alanında geniş bir hareket alanı sağlamıştır (Ökmen ve Parlak, 2015: 420).

10/07/2004 tarihli ve 5216 Sayılı Kanun'un sosyal belediyecilik kapsamanında büyükşehir belediyelerine vermiş olduğu yetkiler, sorumluluklar ve görevler mevzuat hükümleri doğrultusunda aşağıdaki gibidir:

Büyükşehir belediyelerinin görev ve sorumluluklarının düzenlendiği 7. maddesinde:

> Büyükşehrin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek, sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve

> çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak (5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu).

şeklinde sıralanmıştır. Kanun büyükşehir belediyelerine sağlığa, eğitime, kültürel ve sosyal alana ilişkin her türlü gereksinimlerin karşılanması noktasında görev atfetmektedir. Bir meslek ve gelirden yoksun olan kadınlar, gençler, çocuklar ve diğer toplumsal kesimler için açacağı meslek ve beceri kazandırma kursları ile hem onların gelir elde edebilmeleri için meslek sahibi olmalarına hem de boş vakitlerini bir sanat öğrenerek toplumsallaşmalarına katkı sağlayacaklardır.

İhtisas komisyonlarının yer aldığı 15. madde kanunun getirdiği yeni bir düzenlemedir. Kanun, belediye meclis üyelerinden oluşacak ihtisas komisyonlarında çevre ve sağlık komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonlarının kurulmasını zorunlu kılmaktadır.

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkilerinin ve belediye giderlerinin düzenlemeye alındığı maddelerinde de sosyal belediyeciliğe ilişkin hükümler mevcuttur. Bu doğrultuda belediye başkanı: "Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli merkezleri oluşturmak" (5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu) ile yükümlüdür. Belediyenin giderlerine ilişkin maddesinde de: "Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar, spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler" (5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu) hükümleri doğrultusunda belediye başkanı dezavantajlı kesimler lehine olacak şekilde onlara her türlü desteği vermek, engellilerin hayatlarını kolaylaştırmak, belediye giderlerini sosyal risk gruplarına harcamak, kanun ile kendisine tanınan ödeneği kullanarak sosyal hizmet ve yardım faaliyetleri gerçekleştirecek, belediye bütçesinden bu hususta giderler yapabilecektir.

Büyükşehir belediyeleri engelli veri tabanı oluşturmak, engelli aileleri bilinçlendirici seminerler vermek, danışmanlık yapmak, engelli olma riskini önlemeye yönelik yayınlar yapmak, engellilere yönelik mesleki eğitimler vermek, fakir olanlara yardımda bulunmak ve ihtiyaç halinde hastane, okul gibi yerlere ulaşmalarını sağlamak maksadıyla 2006 yılında çıkarılan Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği de bu birimlerin görevlerini netleştirmiş bulunmaktadır (Aygen, 2014: 176).

Belediyeler, vatan görevini yapan askerlerin maddi durumu kötü olan ailelerine sosyal yardım ve destekle yükümlüdürler. 4109 sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun'a göre, askerliğini yapan kişinin geçimini sağladığı ve hiçbir geliri olmayan anne ve babası, karısı ve çocukları ile kız ve erkek kardeşlerine belediyeler sosyal yardım faaliyetleri ile destek olacaklardır (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 251).

2.4.4. 6360 Sayılı Kanun

12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı "On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" un büyükşehir kurulması ve sınırlarının belirlenmesi başlıklı 1. maddesinde:

> Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerinde, sınırları il mülki sınırları olmak üzere aynı adla büyükşehir belediyesi kurulmuş ve bu illerin il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülmüştür. Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya ve Samsun büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırlarıdır. Sayılan illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı bulundukları ilçenin belediyesine katılmıştır. İstanbul ve Kocaeli il mülki sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı bulundukları ilçe belediyesine mahalle olarak katılmıştır (6360 Sayılı Kanun).

6360 sayılı Kanun'a istinaden büyükşehir belediyelerinin kuruluşu kanunla yapılabilecektir. Toplam nüfus sayısı 750 binden fazla olan illerin belediyeleri yasayla büyükşehir belediyesine dönüştürülmekte, bu durumda sadece ilin nüfusu dikkate alınmakta ve büyükşehir belediyesi kurulması kolaylaştırılmaktadır. Bu kanun ilçe belediyeleri ve büyükşehir belediyelerinin sınır tespitini de ilçe ve il sınırı olarak belirlemektedir. Bu bağlamda ilçe belediyelerinin sınırları ilçe sınırı, büyükşehir belediyelerinin sınırları ise il sınırı durumuna getirilmektedir. Yasanın getirdiği düzenlemenin doğal bir sonucu olarak büyükşehir belediyesi olan yerlerde 6360 sayılı Kanun ile şu değişikliklere de gidilmiştir (Şahin, 2015: 161) :

- ✓ İl özel idareleri kaldırılmıştır.
- ✓ Belde belediyeleri kapatılarak bağlı olduğu ilçe belediyesinin mahallesi durumuna dönüştürülmüştür.
- ✓ Köylerin tüzel kişilikleri kaldırılmış, bağlı olduğu ilçe belediyesinin mahallesi durumuna getirilmiştir.

Türk yerel yönetim tarihindeki köklü değişikliklerden biri olan 6360 sayılı Kanun, getirmiş olduğu düzenlemeler ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nu ortadan kaldırılmamış, ancak önemli ölçüde değiştirilmiş olmaktadır (Karakılçık, 2013: 186).

12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanun belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerine ilişkin hükümler barındırmaktadır. Nitekim bu hükümler 03.07.2005 tarihinde kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesi a ve b bentlerine ve 75. maddenin c bendine işlendiği haliyle şöyle ifade edilebilir:

> Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100 000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler. Gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan dernekler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir. Diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirilecek ortak hizmet projeleri için mahallin en büyük mülki idare amirinin izninin alınması gerekir (6360 Sayılı Kanun).

Belediyelerin ortak hizmet gerçekleştirebileceği muhataplar arasında sayılan özürlü dernek ve vakıfları, bu kapsamdan çıkartılmış, diğer dernek ve vakıflar arasında yer almış ve bu bende ayrıca diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirilecek ortak hizmet projeleri için yerelin en büyük mülki idare amirinin izninin alınması gerektiğine ilişkin hüküm eklenmiştir (Mermer, Şataf ve Negiz, 2016: 1306).

2.5. Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri

Belediyeler kanunların kendilerine verdiği yetki, sorumluluk ve görev dolayısıyla ve sosyal belediyecilik anlayışı gereğince çocuklara ve gençlere, kadınlara, yaşlılara, engellilere, yoksul ve muhtaçlara yönelik bu sosyal kesimleri hedef alan, sosyal açıdan gelişimlerine olumlu katkı sağlayacak sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinde bulunmaktadırlar.

2.5.1. Çocuklara ve Gençlere Yönelik Sosyal Yardımlar ve Hizmetler

5393 sayılı kanun büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100 000' i geçen belediyelerde çocukların barınmaları için konukevi açma zorunluluğu getirmiştir. Bu düzenleme ile barınacak bir yeri olmayan mağdur çocukların belediyenin açacağı konukevlerinde

gözetim ve denetim altında tutulması, tehlikelerden korunması amaçlanmıştır. Bu açıdan kanun belediyelere çocuklara ve gençlere yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, işletmek veya işlettirmek görevini atfetmiştir.

Çocuklara ve gençlere yönelik belediyeler bütün kültürel ve sosyal gereksinimlerini karşılayacak gençlik evi, gençlik merkezi gibi sosyal hizmet binaları tesis etmek, bu merkezlerde çocukların ve gençlerin kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak, yeteneklerini, bilgilerini arttırmaya dönük sanatsal, eğitsel, kültürel ve sosyal programlar, rehabilitasyon, danışmanlık ve psikolojik destek hizmetleri, yakacak, gıda, giysi, kırtasiye gibi yardımlar, eğitim bursları, eğitim kursları, kitap kulübü, üniversite yurtları, eğitimlerinde yol gösterici nitelikte rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlayacak spor okulları, meslek ve beceri kazandırma kursları, kötü alışkanlıklar ve madde bağımlılığın önlenmesi, kreş, şenlikler düzenlenmesi gibi faaliyetler ve hizmetler gerçekleştirmektedir.

2.5.2. Kadınlara Yönelik Sosyal Yardımlar ve Hizmetler

1982 Anayasası sosyal devlet olmanın da bir gereği olarak kadınlara yönelik alınacak tedbirler noktasında pozitif ayrımcılığın hiçbir şekilde eşitlik ilkesine aykırılık olarak yorumlanamayacağı anlayışına sahiptir. Bu açıdan 5393 sayılı yasa da özel olarak ilgilenilmesi gereken gruplar arasında yer alan kadınlara yönelik büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100 000'in üzerindeki belediyelerde kadınların barınmaları için konukevi açmakla yükümlendirmektedir. Ayrıca belediyelerin kadınlarımız için her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, işletmek veya işlettirmek gibi görevleri bulunmaktadır.

Belediyeler tarafından kadınlara sunulan hizmetler meslek ve beceri kazandırma kursları, gelir elde edebilecek istihdam olanakları sunulması, sosyalleşmelerine katkı sağlayacak aile yaşam merkezleri açmak ve bu merkezlerde bilgi, beceri ve nitelik kazanmalarına yardımcı olacak kültürel, sanatsal, eğitsel faaliyetler gerçekleştirmek, psikolojik, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunmak, gezi, seminer, eğlence, tiyatro, sinema gibi faaliyetler gerçekleştirmek olarak sıralanabilir.

2.5.3. Yaşlılara Yönelik Sosyal Yardımlar ve Hizmetler

Gerek 5393 sayılı Belediye Kanunu gerekse 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda yaşlıları sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan destekleyen, gereksinimlerini karşılayacak hükümler yer almaktadır. Bu kapsamda ilgili yasalar yaşlıların ihtiyacı olan her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, işletmek veya işlettirmek görev ve sorumluluklarına sahiptirler.

Belediyeler ekonomik durumu kötü olan, kimsesi olmayan, bakıma muhtaç ve düşkün yaşlılara barınmaları için huzurevi, yaşlılar yurdu, yaşlı bakım evleri açmak, evlerinde kalan fakat evin ihtiyaçlarını karşılayamayanlara evlerinde rutin temizlik, tamir, bakım hizmetleri sunmak, yemek hizmeti vermek, gıda, yakacak, eşya, kıyafet ve nakit yardımı gibi yardımlar yapmak, belediye otobüslerinden ücretsiz yararlandırılmalarını sağlamak, yalnızlık hissi duymamaları için ziyaretler gerçekleştirmek, yemek organizasyonları, geziler, sinema, tiyatro ve eğlence gibi sosyal organizasyonlar düzenlemek, yaşam şartlarını kolaylaştıracak fiziki alan düzenlemeleri yapmak, kurum bakımı ve evde bakım hizmetleri sunmak, yaşlıların sağlığına yönelik her türlü teknik malzeme yardımında bulunmak ve sağlıkla ilgili hizmetler sunmak gibi faaliyetler gerçekleştirmektedir.

2.5.4. Engellilere Yönelik Sosyal Yardımlar ve Hizmetler

5393 sayılı ve 5216 sayılı belediye kanununlarında belediye başkanı engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelli merkezi oluşturmakla görevlidir. Bunlara ilaveten büyükşehir belediyeleri kapsamında 2006 yılında Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği de büyükşehir belediyelerinin engellilere yönelik hizmet sunumunda yasal dayanağını teşkil etmektedir.

Belediyelere imar yönetmeliklerinde engellilerin sosyal hayatını kolaylaştıracak düzenlemeler yapma sorumluluğu da verilmiştir. Belediyeler, öncelikle sosyal yardıma muhtaç olan engellilerin giysi, yakacak, gıda, gibi ihtiyaçlarını temin ederler. Ayrıca belediyeler, Türk Standartları Enstitüsü'nün (TSE) engellilere yönelik standartlarına da uymak zorundadırlar. Bununla beraber çeşitli mevzuatlarda belediyelere; engellilere yönelik mesleki kurslar, iş eğitim merkezleri ve yaşam evleri açmaları dışında yine engellilere ulaşım ve sosyal kültürel faaliyetleri ücretsiz veya indirimli sunmaları, belediyelere ait otopark ve büfe gibi yerlerin engellilerce işletilmesini sağlamaları gibi görevler verilmiştir. Belediyeler engellilerin fiziki hareket kabiliyetlerini arttıran hizmetleri

de yapmakla yükümlüdürler. Özellikle engellilerin kapalı mekânlardan sosyal hayata açılması; belediyelerin engellilere uygun trafik sinyalizasyonu, kaldırım yükseklikleri, alt ve üst geçit, kavşaklar, otobüsler, tuvalet, tiyatro, sinema, park gibi ortak mekânları oluşturmasına bağlıdır (DPT, 2001: 125-126'dan aktaran Yıldırım ve Göktürk, 2008: 249).

2.5.5. Yoksul ve Muhtaçlara Yönelik Sosyal Yardımlar ve Hizmetler

5393 sayılı ve 5216 sayılı belediye kanunlarında belediye başkanı hemşehrilerinin sosyal refahı için her türlü faaliyetlerde bulunması ve önlemler alınması noktasında görevli ve yetkili kılınmaktadır. Bu yetki çerçevesinde belediye başkanı yoksul ve muhtaçlar için bütçede ayrılan ödeneği bu kesimler için kullanabilecektir. Anılan kanunlarda dar gelirli, yoksul ve muhtaçlar için yapılacak olan sosyal yardım ve sosyal hizmet harcamaları belediyenin giderleri arasında sayılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yoksul vatandaşların gözetildiği bu açıdan yasal olmayan yollardan ekonomik ve ticari faaliyetlerde bulunanların ellerindeki gıda dışı malları yoksullara vermek yetki ve imtiyazına sahiptir.

Belediyeler sadece belediye kanunlarına dayanarak muhtaç durumdaki halka sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleriyle yükümlü değildirler. 4109 sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun kapsamında vatan görevinde bulunan askerlerin kötü ekonomik şartlar altında bulunan ailelerine de sosyal yardım yapmakla yükümlüdürler.

Genel olarak belediyelerin yoksul ve muhtaçlara sunduğu sosyal yardım ve sosyal hizmetler; aşevleri kurarak bedava yemek hizmeti vermek, ekmek fişi dağıtmak, gıda paketleri dağıtmak, toplu nikâh ve toplu sünnet şölenleri gerçekleştirmek, yakacak, yiyecek, giyecek, eşya, eğitim yardımı, iftar yemekleri düzenlemek, cenaze yardımı, ucuz sosyal konut temin etmek, barınma hizmeti vermek, ücretsiz tedavi hizmetleri sunmak, tanzim satış mağazaları kurmak, nakit yardımında bulunmak şeklinde sıralanabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KIRŞEHİR BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK ALANINDAKİ FAALİYETLERİ VE SAHA ÇALIŞMASI

Çalışmanın üçüncü bölümünde Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı doğrultusunda Kırşehir halkına sunduğu sosyal yardımları, sosyal hizmetleri ve projeleri incelenmiştir. Kırşehir ili ve Kırşehir Belediyesi hakkında genel hatlarıyla tanıtım amaçlı bilgi verilmiştir. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma özelliklerini, sosyal refah sağlama işlevlerini taşıyan Ahilik Teşkilatı'ndan esinlenilmesi ve Kırşehir'in Ahiliğin merkezi olarak nitelendirilmesi dolayısıyla Ahilik Teşkilatı'na temas edilmiştir. Çalışmanın hazırlanmasında yol gösterici nitelikte olan sosyal belediyecilik, sosyal yardım ve sosyal hizmet alanındaki önemli çalışmalara vurgu yapılmıştır. Kırşehir Belediyesi'nin sunduğu hizmetlerin halk nezdinde yansımasının değerlendirildiği ve Kırşehir halkının görüşlerinin alındığı saha çalışması kısmında Kırşehir Belediyesi tarafından sunulan hizmetlerin halka nasıl yansıdığı, halkın bu hizmetlerden yararlanma durumu, memnuniyet düzeyi ve tutumuna yönelik algılarının ölçülmesi maksadıyla yapılan saha incelemesi neticesinde elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

3.1. Kırşehir Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Alanındaki Faaliyetleri

Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı doğrultusunda yapmış olduğu faaliyetlerin incelemesine geçmeden sosyal belediyecilik ile ilgili daha önce yapılmış birçok makale, yüksek lisans ve doktora tezleri mevcut olmakla birlikte bu çalışmamızın hazırlanması ve yapılması aşamasında yararlandığımız, yol gösterici nitelikte olan ve önem

taşıyan sosyal belediyecilik, sosyal yardım, sosyal hizmet alanında yapılan çalışmaların bir kısmını sunmakta yarar görmekteyiz.

Çalışmalardan ilki Nilüfer Negiz tarafından 2011 yılında yapılan "Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma" başlıklı makalesidir. Çalışmada sosyal devlet, sosyal belediye, sosyal hizmet kavramlarının analizi, belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmet sorumluluğu ele alınmış ve hukuksal dayanaklarına yer verilmiştir. Isparta Belediyesi'nin sosyal belediye ve sosyal hizmet anlayışına dönük faaliyetleri incelenmiştir. Isparta ilinde (merkezde) yerel halkın sosyal belediye ve sosyal hizmet anlayışı kapsamında bu hizmetlerden haberdar olma, yararlanma ve değerlendirme düzeylerine yönelik durum değerlendirmesi için saha çalışması yapılmıştır.

Çalışmalardan ikincisi Bilgihan Mermer, Ceyda Şataf, Nilüfer Negiz tarafından 2016 yılında yapılan "Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği" başlıklı makaledir. Makalede sosyal refah devleti ve sosyal belediyecilik kavramlarının tanımı ve kapsamı, sosyal belediyeciliğin hukuksal dayanakları üzerinde durulmuştur. Denizli merkezinde yaşayan halkın Denizli Büyükşehir Belediyesi tarafından sunulan sosyal belediyecilik faaliyetlerini farkındalık ve yararlanma düzeyleri açısından ölçmek maksadıyla alan araştırması yapılmıştır.

Bir başka çalışma Nilüfer Negiz ve Elvettin Akman tarafından yapılan "Sosyal Devlet, Sosyal Hizmet ve Yerel Yönetimler" konu başlıklı çalışmalarıdır. Çalışmada sosyal devlet ve tarihsel gelişimi, yerel yönetimler ve sosyal hizmet kavramları ve ilişkiselliği, sosyal belediyecilik, sosyal belediyeciliğin işlevleri, belediyelerin sosyal hizmet uygulamaları ele alınmıştır. Çankaya Belediyesi özelinde belediyenin sosyal hizmet faaliyetlerine temas edilmiştir.

Bir diğer çalışma 2010 yılında kabul edilen Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda Şefika Eda Çiçek tarafından hazırlanmış olan "Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Politikaları: Batı Akdeniz Örneği" başlıklı doktora tezidir. Bu çalışmada sosyal yardım ve sosyal hizmet kavramları, türleri ve tarihi gelişimleri, sosyal politika içindeki yeri, merkezi ve yerel yönetimlerin, belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmet politikaları ve uygulamaları ele alınmıştır. Antalya Büyükşehir Belediyesi, Isparta Belediyesi ve Burdur Belediyesi'nin sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerine temas edilmiştir. Antalya,

Isparta ve Burdur şehir merkezinde yaşayan, sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinden yararlanan dezavantajlı kesimlere yönelik alan araştırması yapılmıştır.

Bir başka çalışma 2008 yılında kabul edilen Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda Abdülhakim Beki tarafından hazırlanmış olan "Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları: Ümraniye Belediyesi Örneği" konu başlıklı doktora tezidir. Çalışmada devlet, sosyal devlet, refah devleti kavramları, Türkiye'de belediyeler ve görevleri, Ümraniye Belediyesi'nin sosyal belediyecilik alanında sunmuş olduğu uygulamaları ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Afyonkarahisar Belediyesi, Antalya Büyükşehir Belediyesi, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, Nazilli Belediyesi, Malatya Büyükşehir ve Elazığ Belediyesi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Kütahya Belediyesi, İstanbul, İzmir, Adana ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Zeytinburnu Belediyesi, Kâğıthane Belediyesi, Bağcılar Belediyesi, Arnavutköy Belediyesi, Nilüfer Belediyesi ve Yıldırım Belediyesi, Bayrampaşa Belediyesi, Esenler Belediyesi, Kırıkkale Belediyesi, Maltepe ve Kadıköy ilçe belediyeleri, Eminönü Belediyesi ve Beşiktaş Belediyesi, Tokat Belediyesi, Biga Belediyesi gibi birçok belediyenin sosyal belediyecilik, sosyal politika alanındaki faaliyetleri inceleme konusu yapılmıştır. Bu manada yapmış olduğumuz literatür taraması sonucunda sosyal belediyecilik alanında Kırşehir Belediyesi özelinde bir çalışmaya rastlanılmamakla birlikte bunun tek istisnası Ahmet Yalçınkaya tarafından hazırlanan 2013 yılında kabul edilen "Halkın Belediyelerden Spor Hizmetlerine İlişkin Beklentileri ve Memnuniyetleri Üzerine Bir Araştırma (Kırşehir Belediyesi Örneği)" başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasıdır. Yapılan bu çalışma sosyal belediyecilik alanında kapsamlı bir çalışma değil de sadece Kırşehir Belediyesi'nin spor hizmetlerine yönelik bir çalışma olduğundan, Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik kapsamındaki hizmetlerini ele alan çalışmanın olmayışı, çalışmamızın spesifik boyutunu belirlemede etken olmuştur.

3.1.1. Kırşehir İline ve Kırşehir Belediyesi'ne Genel Bir Bakış

İç Anadolu Bölgesinin Orta Kızılırmak Bölümü'nde yer alan ve Orta Anadolu masifinin bir parçası olan Kırşehir'in; Nevşehir, Aksaray, Kırıkkale, Yozgat ve Ankara illeri ile sınır komşuluğu bulunmaktadır. İlin toprak genişliği Türkiye topraklarının binde 8'i ve İç

Anadolu Bölgesi topraklarının % 2,9'u kadardır (Kırşehir Belediyesi 2015- 2019 Stratejik Planı: 17).

Eski Tunç Çağı'na kadar uzanan tarihi ile Kırşehir yöresinde Hititler, Firigler, Persler, Makedonlar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar hüküm sürmüştür. 13. yüzyılda Ahi Evran; Anadolu'daki Türk birliğini sağlamak, esnaf ve sanatkârları teşkilatlandırmak amacı ile Kırşehir'e gelmiş ve Anadolu'nun ticari ve ekonomik yaşamında büyük rol oynayan Ahilik Teşkilatı'nı Kırşehir'de kurmuş ve Kırşehir'i Ahiliğin merkezi durumuna getirmiştir (Kırşehir Belediyesi 2015- 2019 Stratejik Planı: 18).

Ahilik kelime anlamı Arapça "kardeşim" demektir (Anadol, 2001: 60). XIII. yüzyılda görülmeye başlayan Ahilik XIX. yüzyıla kadar Türkistan, Balkanlar ve Anadolu'da yaşayan Türklerin meslek ve sanat alanında yetişmelerini, ahlaki açıdan gelişmelerini sağlayan esnaf ve sanatkâr birliklerine verilen addır (Niray, 2002).

Ahilik Teşkilatı Türkiye topraklarında politik, dini, iktisadi ve askeri bir oluşum olarak ortaya çıkmış ve kaynağı Abbasi Hanedanlığı sırasında ortaya çıkan Fütüvvet akımına dayanmaktadır. Dini ve ahlaki kurallar ile birbirine bağlanan genç adamları ifade eden Fütüvvet Tasavvufi kökene sahip olmakla birlikte kelimenin kökünde "genç adam, cesur" anlamına gelen "feta" yer almaktadır. XI. yüzyıldan itibaren esnaf teşekkülleri Fütüvvet teşkilatının bünyesinde oluşmuştur. Türklerin Fütüvvet ile ilk karşılaşması XIII. yüzyılda Abbasi Halifesi Nasır'ın Selçuklu Sultanı I. Gıyaseddin Keyhüsrev, I. İzzettin Keykavus ve I. Alaaddin Keykubat ile görüşmeleri sonucunda Fütüvvet örgütlenmesi ve felsefesi Anadolu'da etkinlik kazanmıştır. Sultanlar düzeyinde kurulan ilişki çerçevesinde, İslam dininin temel prensiplerini çağrıştıran Fütüvvet ilkeleri, Anadolu'da esnaf kesimi arasında kısa sürede benimsenmiştir. Bunun sonucunda Fütüvvet felsefesi Suhreverdi, Muhyiddin B. Arabi ve Ahi Evran adı ile bildiğimiz Nasıruddin Mahmud aracılığıyla Türkiye'de yayılmıştır. Ahiliğin Anadolu'da kurulup yayılmasında, 1205'te İran'dan gelerek Kayseri'ye yerleşen Ahi Evren (Nasırü'd-Din Mahmud el-Hoyi) isimli bir Türk mutasavvıfının önemli bir yeri vardır. Ahi Evren, şeyhi Evhaduddin Kirmani'yle XIII. yüzyılın başlarında Anadolu şehirlerinde Ahi Teşkilatı'nı kurmuş, Kirmani' nin ölümünden sonra (1238) Anadolu'da ahilerin önderi olmuştur (Tireli, 2010: 19; Mahiroğulları, 2018: 141-142).

XIII. yüzyılda Anadolu'da beliren Ahilik, Anadolu'da meydana gelen Moğol istilası Selçukluların sonunu hazırlamış ve Anadolu'da beylikler dönemi başlamış, Selçuklu

Devleti'nin yıkılmasından sonra Anadolu'daki birliğin sağlanması ve Osmanlı Devleti'nin kurulmasında büyük rol oynamıştır. Moğol istilası neticesinde olumsuz siyasal şartlara rağmen Ahilik Teşkilatı varlığını sürdürmüştür. Ahiler, esnaf, tüccar ve diğer meslek gruplarının örgütlenmesini sağlamış, böylece yerleşim merkezlerinde sosyal ve ekonomik düzenin kurulması yanında, kültüründe gelişmesini gerçekleştirmiştir (Mahiroğulları, 2018: 143; Niray, 2002).

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan XVIII. yüzyıla kadar Ahi Birlikleri gelişmiş ve Türk iktisadi hayatında önemli bir rol oynamışlardır (Bayram, 2012: 96). Osmanlı Devleti'nin her yanına hâkim olan Ahiliğin merkezi Kırşehir'dir. Ahilik esas hüviyet ve şeklini büyük Türk teşkilatçısı Ahi Evran-ı Veli ile birlikte kazanmıştır (Çalışkan ve İkiz, 2001: 9).

Ahilik halka dönük bir düzendir. Ahi kişisi mutluluğu halka hizmet edip yararlı olmada arar, kendi nefsini hiçbir zaman diğerinden üstün tutmaz. Allah'ın kendisine ihsan buyurduğu yüce insanlık niteliklerinden ve İslam dininin ilkelerinden yola çıkarak, bedenen ve ruhen yararlı bir biçimde çalışmak, insanca yaşamak, milleti ve bütün insanlığı yaşatmak aynı zamanda dünyada iken ahiretini kazanmak ahi kişisinin temel gayesidir. Bu gaye ahiliği yaşa-yaşat felsefesine götürmüştür (Anadol, 2001: 64-65).

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma ahiliğin en önemli özelliklerinden birisidir. Ahilik kurumundaki bu sosyal özellik Kur'an'a dayanmaktadır. Kur'an iyilik üzerine yardımlaşmaları insanlara öğütlemektedir. Bu dayanışma ruhunun kaynağı olan Kur'an-ı Kerim Fütüvvet anlayışının da temelini oluşturmuştur. Ahiliğin sosyal fonksiyonu İslami referanslardan kaynaklanan sosyal ahlaka dayanır. Ahiliğin ahlak prensipleri bireyci değil bireyin toplum içinde kişiliğini koruyacak şekilde toplumcudur. Ahiliğin sosyal dayanışma ruhu sayesinde devletin hiçbir tesiri olmadan şehir esnafı ve halk kendi kendini idare etmiştir. Bu bağlamda ahiler kendi kendilerini kontrol ederek toplum düzeninin korunmasına yardımcı olmuşlardır (Tireli, 2010: 20).

Ahiler sosyal yardımlaşma ruhunu güçlendirmek için kendi bünyelerinde yardımlaşma sandıkları kurmuşlardır. Bu manada Ahi teşkilatında sosyal yardım alanında yapılan en önemli düzenlemelerden biri Orta Sandığıdır. Orta Sandığı Ahi teşkilatında hem hazinenin yerini tutmakta hem de dayanışma fonu işlevi görmektedir. Karşılıksız yardımlar ve faiz geri ödemesi şartının bulunmadığı krediler bu sandığın faaliyet konusunu oluşturmuştur (Tireli, 2010: 21).

Türk eğitim tarihinde öncelikli ve önemli bir yere sahip olan Ahi birliklerinin önem taşıyan özelliklerinden bir tanesi de üyelerine ortak ve mesleki davranışlar kazandırmayı hedefleyen kurumlar olmalarıdır (Özerkmen, 2004: 74).

Ahilik hareketlerinin göç ve savaşlar sonucunda politik yönünün olgunlaştığı da görülmektedir. Her politik eylemin sonucunda sosyo-ekonomik oluşumlar meydana geldiğinden hareketle, Ahilik için de böyle bir sıralama yapmak mümkündür. Ahiliğin Türkleşme ve İslamlaşmada, toplum ahlakı ve dayanışma duygusunun gelişmesinde, toplumsal hukuk düzeninin oluşmasında, üretimin denetlenmesinde, ticaret ve tarımın koordinasyonunda, sendikal faaliyetler üzerinde ve siyasal örgütlenmenin oluşumunda büyük önem ve etkisinin olduğu bilinmektedir (Niray, 2002).

Ferdiyetçilikten uzak olan Türk toplum yapısı dayanışmacı bir yapıyı özelliği gösterir. Toplum maddi ve manevi değerleri ile bir bütünlük arz eder yani soyutlanmış değil bütünleşmiştir. Yardımlaşma, sosyal kesimler arasındaki gözetim ve dengeleyici kültürel kodlar yanında iktisadi hayatı bir düzen içinde ayakta tutan Ahilik Teşkilatı ve onu temsil eden esnaf ideolojisi, vakıflar düzeni Türk toplumunun tarihi gelişimi, inanç ve değerler sisteminin temel dinamiklerini meydana getirir (Bayram, 2012: 111).

Ahiliğin sosyal işlevi devletin toplumsal düzende sahip çıkamadığı birey ve gruplara sahip çıkma, kimsesizin kimsesi olma üzerine inşa edilmiştir. Bu itibarla Ahilikteki sosyal dayanışma ve yardımlaşma kardeşlik anlayışının zorunlu bir gereğidir. Manevi yönünü Kur'an'a dayandıran Ahiliğin sosyal yardımlaşma ve dayanışma geleneği günümüze kadar sürmüştür (Özerkmen, 2004: 73).

Sosyal devlet, sosyal politika ve Ahilik Teşkilatı'nın birçok ortak özellikleri bulunmaktadır. Sosyal devlet ve sosyal politika Sanayi Devrimi sonucunda ortaya çıkmış kavramlardır. Bu devrim işçi sınıfı mücadelelerine sahne olmuştur. Bu mücadelelerin asıl amacı içinde bulunulan sefil hayatın sonlandırılması, daha iyi çalışma şartlarına sahip olabilmek, sosyal adalet ve sosyal refahtan hakkaniyetli pay alabilmek, insanın insan olmasından ötürü onurlu, şerefli, insan haysiyetiyle uyumlu hayat sürdürebilmek ve bütün bu fırsatlara erişebilmeyi devletin vatandaşlık hakkı olarak görmesi ve bu hakların vatandaşlarına tanıması imkânını elde edebilmektir. Ahilik de savaşlar ve bu savaşların yarattığı göçler sonucu ortaya çıkmış yani bir mücadele sonucu meydana gelmiştir. Bu mücadelenin de asıl amacı Anadolu'daki Türk birliğini sağlamak, esnaf ve sanatkârları

örgütleyerek birleştirmek ve bulundukları yerlerde sosyal, ekonomik ve kültürel hayatın düzenli bir biçimde işleyebilmesine olumlu yönde etki etmektir.

Özdeş niteliklere sahip olan ve aynı dönemde doğan ve gelişme ivmesi gösteren sosyal devlet ve sosyal politikanın ana argümanı işçi sınıfı ve bu sınıfın sorunlarına çözüm üretmektir. Ahiliğin ise esnaf ve sanatkârlardan oluşan meslek birliklerinin sorunlarına yardımcı olmaktır. Nitelik açısından bakıldığında bu üç kavram üreten sınıf üzerine yoğunlaşmıştır. Toplumsal düzen üzerine odaklanan bu kavramlar sosyal yardımlaşma, dayanışma, sosyal düzenin korunması, sosyal kesimlerin gözetilmesi, bireysel ve toplumsal ihtiyaçların karşılanması anlayışına ve işlevine sahiptir. Bu itibarla sosyal, iktisadi ve kültürel hayata etki ederek gelişmesini sağlamışlardır.

Zamanla sosyal devletin ve sosyal politikanın üstlenmiş olduğu merkezi düzeydeki görevler ve sorumluluklar mahalli düzeyde belediyeler üstlenmiştir. Belediyeler sosyal belediyecilik olarak tabir edilen bu anlayış doğrultusunda hizmetler sunmaktadırlar. Ahilikte görülen yardımlaşma, dayanışma, iktisadi ve sosyal alanın düzenlenmesi gibi işlevler sosyal belediyecilik anlayışında da rastlanılmakta ve kendisini göstermektedir.

Anadolu'daki Türk birliğinin kurulmasında ve Kırşehir'in Ahiliğin merkezi olmasında Ahi Evran-ı Veli büyük bir role sahiptir. Çalışmada Kırşehir ilinin ve Kırşehir Belediyesi'nin inceleme konusu yapılmasının nedeni Osmanlı döneminde Türk toplumunun yaşayış tarzına yön veren, sosyal yardımlaşma ve dayanışma özelliklerini taşıyan, sosyal refah sağlama işlevlerine sahip olan Ahilik Teşkilatı'ndan esinlenilmesi ve Kırşehir'in Ahiliğin merkezi olarak nitelendirilmesidir. Sosyal bir kurum olan Ahiliğin, geleneğinden gelen özelliklerini yaşadığımız çağda Kırşehir Belediyesi'nin belediyecilik geleneğine yansıtıp yansıtamadığı merakının giderilmesidir.

Kırşehir 1867 yılında bucak, 1869 yılında ilçe, 1870 yılında sancak, 1921 yılında bağımsız mutasarrıflık, 1924 yılında il olmuş ancak 20 Temmuz 1954 tarihinde 6429 sayılı kanun ile Nevşehir il, Kırşehir'de Nevşehir iline bağlı bir ilçe haline getirilmiştir. 1 Temmuz 1957 tarihinde 7001 sayılı kanunla Kırşehir'e tekrar il statüsü verilmiştir (Kırşehir Belediyesi 2010- 2014 Stratejik Planı: 10). 1957 yılından itibaren il olan Kırşehir'in Boztepe, Çiçekdağı, Kaman, Akçakent, Mucur ve Akpınar olmak üzere altı ilçesi bulunmaktadır.

Kırşehir, şehirleşme oranı, yıllık nüfus artış hızı, kişi başına gayrisafi yurtiçi hasıla ve sanayi sektöründe çalışanların toplam istihdama oranı açısından ülke ortalamasının altında olmakla birlikte tarım kolunda çalışanların toplam istihdama oranı bakımından Türkiye

ortalamasının üstündedir. Çevre illerle kıyaslandığında küçük ve büyük baş hayvancılıkta önemli bir yeri olan Kırşehir'in tarım ve hayvancılık başlıca geçim kaynağıdır. Sanayisinin toplam üretim ve istihdama katkısı sınırlı olan Kırşehir'de 1993 yılında Kırşehir Organize Sanayi Bölgesinin kurulması ve 1997 yılında kalkınmada öncelikli yöreler arasına alınması, yatırımların artmasında önemli bir etken olmuştur (Kırşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı: 18).

Kırşehir'de bilinen ilk belediye teşkilatı 1870 yılında kurulmuştur. Kırşehir Belediyesi'nin örgüt yapısı, belediye başkanına bağlı dört belediye başkan yardımcılığı, bu başkan yardımcılıklarına bağlı çeşitli müdürlükler, belediye başkanına direkt bağlı olan yirmi bir müdürlük ve İç Denetim Koordinatörlüğü'nden oluşmaktadır. Bu müdürlükler; Özel Kalem Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, İşletme ve İştirakler Müdürlüğü, Bilgi İşlem Müdürlüğü, Emlak ve İstimlak Müdürlüğü, Mali Hizmetler Müdürlüğü, Yazı İşleri Müdürlüğü, Dış İlişkiler Müdürlüğü, Hukuk İşleri Müdürlüğü, İnsan Kaynakları Müdürlüğü, Fen İşleri Müdürlüğü, Etüt ve Proje İşleri Müdürlüğü, Muhtarlık İşleri Müdürlüğü, Destek Hizmetleri Müdürlüğü, Su ve Kanalizasyon Müdürlüğü, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, İtfaiye İşleri Müdürlüğü, Zabıta Müdürlüğü ve Veteriner İşleri Müdürlüğü olarak sıralanmaktadır (Kırşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 21).

Kırşehir Belediyesi doğal zenginlikleri ve çevreyi koruyan kentlilik bilinci ile kentsel görümünde çağdaşlaşmayı amaçlayan, sürdürülebilir kalkınma, katılımcılık, şeffaf ve hesap verilebilir bir yönetim ve sosyal belediyecilik anlayışı ile Ahiliğin başkenti olan Kırşehir'i sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda bir cazibe merkezi hâline getirme ve kültürel mirasına sahip çıkma (Kırşehir Belediyesi 2015- 2019 Stratejik Planı: 97; 2010-2014 Stratejik Planı: 100) misyon ve vizyonuna sahiptir.

3.1.2. Kırşehir Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Kapsamında Sunulan Hizmetleri

Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı ile topluma sunduğu hizmetlerin bir kısmı Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde gerçekleştirilirken daha sonra Belediye Meclisi kararıyla Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün koordinasyonuna bırakılmıştır. Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı ile yapmış olduğu faaliyetler Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü kanalıyla gerçekleştirilmektedir.

Bu müdürlük tarafından sunulan hizmetler aşağıda madde başlıkları bazında şöyle sıralanabilir (Kırşehir Belediyesi 2013 Yılı Faaliyet Raporu: 38):

- ✓ Halk ekmek fırını vasıtasıyla vatandaşların ekmek ihtiyacını karşılamak.
- ✓ Hayır Evi birimi ile mağdur durumda olanların giysi ve okul kıyafetlerini karşılamak.
- ✓ Fakir, kimsesiz, ihtiyaç sahibi ve üniversite öğrencilerine Ramazan aylarında iftar yemeği sunmak.
- ✓ İhtiyaç sahibi olduğu tespit edilenlere gıda paketi dağıtmak.
- ✓ Ozanlar Şöleni, Ahi Esnaf Bayramı gibi sosyal etkinlikler ve sinema, tiyatro, konser, sirk gibi kültürel etkinlikler gerçekleştirmek.
- ✓ Kimsesiz fakirlerin ve şehit ailelerinin cenaze yemeklerini karşılamak.
- ✓ Her yıl Aşure Günü'nde aşure dağıtmak.
- ✓ İtfaiye Müdürlüğü ile işbirliği halinde özel günlerde ilin muhtelif yerlerine günün anlam ve önemini belirten bayrak ve afişler asmak.
- ✓ Kadın Sosyal Tesisleri ve Aktivite Merkezi'nde kadınlara yönelik faaliyetler gerçekleştirmek.

Kırşehir Belediyesi'nin farklı toplumsal kesimlere ve toplumsal alanlara yönelik sosyal belediyecilik kapsamında sunulan hizmetleri belediyenin faaliyet raporları, stratejik planları, performans programları ve belediye web sitesi detaylı bir biçimde taranarak, inceleme yapılmıştır. Belediyenin kimi yıllara ait faaliyet raporlarında sosyal belediyecilik alanındaki hizmetlerden hiç bahis olmamakla birlikte, hizmetlerden bazısı faaliyet raporlarına yansıtılmış, bazı faaliyet raporlarında hizmetlere yönelik sayısal veriler yer almamakta ve bir kısım faaliyet raporlarına erişilmemektedir. Sunulan hizmetlerin istatistiki verileri kimi faaliyet raporlarında sistemli bir şekilde raporlaştırılmadığından ve Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Brifing Dosyası' ndan ulaştığımız bilgilerinde yardımı ile bazı yıl aralıklarının sayısal verileri toplu bir şekilde sunulmuştur.

3.1.2.1. Aile Yaşam Merkezi

Hanımların, yetişkin ve engelli bireylerin sosyal, kültürel, sanatsal ve eğitimsel tüm faaliyetlerini ve mesleki kazanımlarını hedefleyen bir sosyal hizmet projesi olan Aile Yaşam Merkezi 2012 yılında hizmete açılmıştır. Merkezin amacı; çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin güven ve sorumluluk duygusunu geliştirmek, onlar için farklı ilgi alanları oluşturmak böylece bilgi, beceri ve nitelik kazanmalarına yardımcı olmak, gençlik faaliyetlerini planlamak amacı ile kurulan kurs merkezlerinin iş ve işleyiş esaslarını

düzenlemektir. Kurs merkezinde piyano, gitar, bağlama, resim, ebru, halk oyunları, Kur'an-ı Kerim, zekâ oyunları, tezhip sanatı kursları verilmekte, okul öncesi etkinlikler yapılmakta ve bayanlar için spor salonu bulunmaktadır. Kurs merkezlerinin amaçları ise şöyle sıralanabilir (Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Brifing Dosyası):

- ✓ Üyelerine ilgi ve yetenekleri ölçüsünde sanatsal alanda beceri kazandırmak, mesleki ve sosyal gelişimlerinin sağlanarak, onları çağın getirdiği bilgilerle donatmak.
- ✓ Üyelerin istihdam edilebilirliklerini arttırmak, gelir elde etmelerine katkıda bulunmak.
- ✓ Toplumsal değerlerin yayılma ve yaşatılmasına katkı sağlamak ve vatandaşların ihtiyaçlarına cevap verebilmek amacı ile sosyal sorumluluk projelerini gerçekleştirmek.
- ✓ Yapılan etkinliklerle üyelerin ruh ve beden sağlıklarını korumak, ulusal birlik ve beraberlik duygularını güçlendirmek.
- ✓ Üyelerin kültürel, psikolojik ve sosyal gereksinimlerini karşılayarak, insan ilişkilerinde sağlıklı ve dengeli kişilik geliştirmelerine katkıda bulunmak ve onları zararlı alışkanlıklardan korumak.
- ✓ Üyelerine rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunmak.
- ✓ Üyelerine uyumluluk, gönüllülük ve sosyal sorumluluk bilinci kazandırılarak onların sosyal kişiliklerinin gelişmesine katkıda bulunmak.
- ✓ Engelli vatandaşların hayatlarını kolaylaştırmak, onları hayata hazırlamak.

Aile yaşam merkezinde 2012-2017 yıllarında mevcut bulunan branş, grup, kurs sayıları ile kursiyer ve üye sayıları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Aile Yaşam Merkezi Üye İstatistikleri

Yıllar	Branş	Grup	Kurs	Kursiyer	Üye
2012	-------	-------	-------	-------	-------
2013	45	-------	65	1603	-------
2014	28	58	-------	1410	7730
2015	40	102	-------	2395	9000
2016	71	120	-------	6000	-------
2017	39	123	-------	2538	-------

Kaynak: **(**Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2013: 102; 2014: 133; 2015: 175; 2017: 147; Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Brifing Dosyası).

Aile Yaşam Merkezi faaliyetlerine başladığı günden 2017 yılı sonuna kadar toplamda 43 kez, yalnızca 2017 yılında 6 kez ülkemizin çeşitli illerine geziler düzenlenmiştir. 2017 yılı sonuna kadar 182 adet, yalnızca 2017 yılında ise 33 adet eğitim ve seminer verilmiştir. 2017 yılı da dâhil olmak üzere 4 kez Türk Halk Müziği Korosu gösterisi, 2 kez Türk Sanat Müziği Korosu gösterisi ve 4 kez tüm kurs merkezlerinin katılımı ile karma sergi düzenlenmiştir. Merkezin faaliyete başlamasından bu yana toplam 3534 eser ile 20 kez resim sergisi düzenlenmiştir. 2017 yılında ise 903 eser ile 4 resim sergisi düzenlenmiştir (Kırşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 147-148).

3.1.2.2. Kadın Emek Pazarı

Kırşehir Ahi Çarşısı Kültür-Sanat Sokağı'nda her yıl yaz ayları boyunca kurulan Kadın Emek Pazarı'nda unutulmaya yüz tutmuş olan el sanatları yeniden canlandırılmaktadır. Kadın Emek Pazarı'nda iğne oyası, takı tasarımı, kurdele nakış, tel kırma, keçe tasarımı, örgü ve kırk yama alanlarında gerçekleştirilen el emeği göz nuru el işleri sergilenmektedir. Özellikle el işleri noktasında hanımların büyük ilgi gösterdiği Kadın Emek Pazarı'nda yıllarca el dokuması kilimleri ile akla gelen Kırşehir'in el halı dokumacılığı da yapılmaktadır (Kırşehir Belediyesi 2015 Yılı Faaliyet Raporu: 164).

Belediyenin ücretsiz tahsis ettiği küçük dükkânlarda 2011 yılından bu yana Kırşehir'de yaşayan kadınlar bahar ve yaz dönemlerinde yılın altı ayı el emeklerini sergileyerek faaliyet göstermektedir. Bu kapsamda 2016 yılında 17 dükkân ile faaliyet göstermiş, 2017 yılında 9 farklı kadın, 2011- 2017 yıllarında toplamda 96 farklı kadın el emeklerini sergilemek ve satışa sunmak için dükkânlardan yararlanmışlardır (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2016: 152; 2017: 150). El becerilerinin ve emeklerinin sunulduğu pazarda kadınlar el emeği göz nuru olan ürünlerini sergileyerek boş vakitlerini değerlendirme ve yaptıkları ürünleri satışa sunarak ekonomik açıdan bir gelir elde etme imkânı elde edebilmektedirler.

3.1.2.3. Huzurlu Aile Mutlu Çocuk Projesi

Projenin amacı toplumsal değerler korunarak aile mensuplarının iletişim düzeyini yükseltmek, problem çözme becerilerini geliştirmek ve aile bireylerine çocuk yetiştirme bilinci kazandırmaktır. Belediye bünyesinde açılan Aile Danışmalığı Birimi ile Kırşehir Belediyesi sınırları içerisinde yaşayan ailelere ve evlenecek çiftlere yönelik eğitimler ve aile bağları kopma noktasına gelmiş eşlere psikolojik destek hizmetleri vermeyi hedeflemektedir. Aile içerisinde meydana gelen sıkıntıların doğru iletişim kaynakları

kullanılarak çözümlenmesini öğretmek aile eğitimlerinin amacıdır (Kırşehir Belediyesi 2015 Yılı Faaliyet Raporu: 164).

Proje kapsamında verilen hizmetler; Güçlü Kadın "0" Tolerans, Kaygıya Dayanak Semineri, Empati, İletişim Becerileri, Ailede Huzur Semineri, Kadın Hakları İle Söyleşi, Kişisel Gelişim Semineri, Değerler Eğitimi (Anne-Baba Hakkı), Aile Akademisi, Evlilikte Mutluluğun Sırları, Ailede Sevgi İletişimi, Çocuk Terbiyesinde Doğru Bilinen Yanlışlar, Çocuklarda Sorumluluk ve Özgüven Eğitimi, Ergenlik Dönemi Sorunları ve Aile İçi İletişim, Madde Bağımlılığı ve Alınacak Tedbirler, Okul Evde Başlar, Bir Aile Modeli Sevgi Anne Güven Baba gibi eğitimler ve seminerler verilmiştir. Bu proje kapsamında Acıbadem Hastanesi ile ortak yapılan sağlık semineri sayısı 10 adet olup, toplamda 30 adettir. Toplam verilen seminer sayısı 50'dir. Kursiyerler tarafından düzenlenen 7 adet gezi, toplamda 873 resmin sergilendiği 4 adet resim sergisi, 2 adet karma sergi, Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği konserleri gibi etkinlikler düzenlenmektedir (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2013: 52-54; 2015: 164; 2016: 150-151).

3.1.2.4. Gönül Dağı Projesi

Kırşehir ve ilçelerinde ikamet eden 60 yaş ve üstü bakıma muhtaç, ekonomik durumu kötü olan, kimsesi olmayan ve yalnız vatandaşlara hizmet vermeyi amaçlamaktadır. Proje kapsamında gıda, eşya, kıyafet, yakacak yardımları, yemek dağıtımı yapılmakta, temizlik hizmeti verilmekte, yaşlıların evlerinde rutin bakım gerçekleştirilmekte, onların yalnız olmadıklarını hissettirmek maksadı ile periyodik ziyaretler yapılmakta ve sosyal programlar düzenlenmektedir. 2013 yılında başlanılan proje Aile Yaşam Merkezi personeli tarafından yürütülmekte olup projeye gönüllü vatandaşlar ve öğrenciler de destek vermekte ve proje kapsamında aktif rol üstlenmektedirler (Kırşehir Belediyesi 2015 Yılı Faaliyet Raporu: 165).

Toplumumuzda önemli bir yeri olan büyüklerimizin maddi ve manevi gereksinimlerini karşılamak hedefini güden projeye ildeki gönüllü bireylerinde sosyal sorumluluk bilinci ile projeye dâhil edilmesi ve bu kapsamda hizmet sunulması açısından önemli bir sosyal hizmet projesi olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda belediyenin 2013- 2017 yıllarına ilişkin Kırşehir'de yaşayan yaşlı vatandaşlara yönelik sunulan hizmetleri Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. 2013- 2017 Yılları Gönül Dağı Projesi Kapsamında Sunulan Hizmetler

Yıllar	Gönül Dağı Projesi Kapsamında Yardım Yapılan Kişi Sayısı ve Verilen Hizmetler
2013	Proje kapsamında yaşlılarımıza bir kez yemek organizasyonu düzenlenmiştir.
2014	29 aile, 38 yaşlı, 8 eve düzenli temizlik hizmeti ve 19 erzak dağıtımı yapılmıştır.
2015	Rutin olarak 21 aileye erzak dağıtımı, 14 aileye yemek hizmeti, 8 eve temizlik hizmeti verilmiş, 34 aile ve 45 yaşlı bireylerin gereksinimleri karşılanmıştır.
2016	Toplam 45 yaşlı, 10 çift, 25 tek yaşayan vatandaşlara hizmet verilmiştir.
2017	38 yaşlımız ile bir kez yemek programı gerçekleştirilmiştir.

Kaynak: (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2013: 11; 2014: 133; 2015: 175; 2016: 149; 2017: 148).

2013- 2017 yılları arasında belediyenin proje kapsamında verdiği hizmetler ile ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan gereksinim halindeki il sınırları içinde yaşayan yalnız ve yaşlı vatandaşlara ulaşılmış, ihtiyaçları giderilmeye çalışılmıştır.

3.1.2.5. Şevkat Eli Projesi

2013 yılında hayata geçirilen Şefkat Eli Projesi ile çeşitli nedenlerden dolayı anne- baba sevgisinden mahrum kalan ve mağdur olan yetim ve öksüz çocuklara yönelik sosyal sorumluluklara dikkat çekmek ve toplumsal duyarlılığı harekete geçirmek hedeflenmektedir. Projeye dâhil olan çocukların sosyal yaşantılarında ve okul hayatlarında onların psiko-sosyal, kültürel ve maddi açıdan eksiklileri karşılanarak sağlıklı bireyler olarak topluma kazandırılması sağlanmaktadır. Belediye, gönüllüler ve ilgili kurumların iş birliği ile çocuklara ve ailelerine hizmetler ulaştırılmakta, belirlenen çocuklar sorumlu eğitmenler tarafından evlerinde ziyaret edilmekte, gereksinimleri karşılanmaktadır. Bu bağlamda yapılan faaliyet ve hizmetler madde başlıkları şeklinde aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Kırşehir Belediyesi 2015 Yılı Faaliyet Raporu: 165- 166):

- ✓ Kırtasiye-eğitim, giysi (kaban-bot), yakacak, gıda yardımı gibi ekonomik destek hizmetleri.
- ✓ Tarihi değerleri tanıtıcı ve eğitici geziler, hobi ve yardımcı etüt kursları, kitap kulübü gibi sosyal ve kültürel hizmetler.

- ✓ Bireysel terapi ve grup terapisi, okul seçimi, üniversite tercih danışmanlığı gibi rehberlik ve danışmanlık hizmetleri.
- ✓ Önemli gün ve hafta etkinlikleri, çocuklara ve ailelere yönelik eğlence, seminer programları gibi diğer hizmetler şeklinde sınıflandırılabilir.

Projenin amaçları doğrultusunda 2013- 2017 yıllarında ilde bulunan maddi ve manevi gereksinim halindeki mağdur çocuklara ilişkin sayısal değerler Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3. 2013- 2017 Yılları Şevkat Eli Projesi Kapsamında İlgilenilen Öğrenci Sayıları

Yıllar	Öğrenci Sayısı
2013	49
2014	47
2015	33
2016	30
2017	40

Kaynak: (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014: 133; 2015: 175; 2016: 149; 2017: 149).

2013- 2017 yılları arasında belediye, ilgili kurumlar ve gönüller aracılığıyla anne veya babası olmayan 199 yetim öğrenciye ulaşılmış, topluma entegre olmaları bakımından maddi ve manevi destek hizmetleri verilmiştir.

3.1.2.6. Engelsiz Kalpler Kulübü

Kırşehir il sınırları içerisindeki engelli bireylerin belirlenerek ekonomik, sağlık, kültürel, sosyal ve eğitsel alanda desteklenmesi, sunulan hizmetler vasıtasıyla problemlerinin çözümüne katkı sağlanması amaç edinilmiştir. Toplumda engelli bireylerin kaynaşmasını sağlamak için ailelere yönelik eğitim ve danışmanlık hizmeti, üyelerin engel durumuna uygun kurslar, üye ve aileleri için düzenlenen geziler ve piknik organizasyonları, eğlence, seminer ve eğitim programları, engelli ailelere yönelik danışmanlık hizmetleri, ev ziyaretleri, mesleki kurslar, hobi kursları vb. kulüp üyelerine verilen hizmetlerdir (Kırşehir Belediyesi 2014 Yılı Faaliyet Raporu: 125). Bu bağlamda şehirde yaşayan 10 engelli vatandaşın aileleri ile birlikte sosyal yaşamlarına katkıda bulunmak amacıyla 2015 yılında Antalya iline gezi düzenlenmiş ve tekerlekli sandalye dağıtımı gerçekleştirilmiştir (Kırşehir Belediyesi 2015 Yılı Faaliyet Raporu: 84-154).

Engelsiz Kalpler Kulübü'nün yapmış olduğu faaliyetler neticesinde 2014- 2017 yıllarında hayatı kolaylaştırılan engelli birey sayısı Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. 2014- 2017 Yılları Hayatı Kolaylaştırılan Engelli Birey Sayıları

Yıllar	Engelli Birey Sayısı
2014	20 [1]
2015	36
2016	78
2017	78

Kaynak: (Kırşehir Belediyesi 2015 Yılı Performans Programı: 81; Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2015: 265; 2016: 176; 2017: 174).

3.1.2.7. Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM)

2014 yılında Kırşehir Belediyesi Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde faaliyete geçen merkez, 2016 yılında Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne bağlanarak faaliyetlerine devam etmektedir. Belediye Gençlik Merkezi gençlerin kaliteli, nitelikli ve güven içerisinde vakit geçirebilecekleri, onların gelişimlerinde olumlu rol oynayan, gençlerin sosyal kabiliyetlerinin gelişip gelecekte kendini daha iyi ifade edebilen, problem çözme yetenekleri gelişmiş bilinçli bireylerin oluşmasında önemli bir yeri olan sosyal belediyeciliğin güzide bir örneğidir (Kırşehir Belediyesi 2016 Yılı Faaliyet Raporu: 153).

Belediye Gençlik Merkezi bünyesinde 2014 yılında hizmete açılmış olan Kitap Kafe kursiyerlerin ve halkın kitap, gazete okuyabilecekleri kaliteli, temiz, nezih bir mekân olarak hizmet vermiş ve 2015 yılında BEGEM Kitap Kafe hizmetine son verilmiş ve devredilmiştir. Merkezde bağlama, keman, gitar, resim, ebru, Kur'an-ı Kerim, İngilizce, diksiyon, bilgisayar, halk oyunları gibi farklı alanlarda kurslar verilmektedir. BEGEM'in görevleri maddeler halinde şöyle sıralanabilir (Kırşehir Belediyesi 2015 Yılı Faaliyet Raporu: 166- 167) :

- ✓ Çocuklar ve gençlerin ruh ve beden sağlıklarını korumak, onları zararlı alışkanlıklardan uzak tutmak, sorunlarının çözümünde danışmanlık ve rehberlik hizmeti vererek bireysel ve toplumsal ilişkilerinde sağlıklı ve dengeli kişilik geliştirmelerine katkıda bulunmak.
- ✓ Genç engelliler için uygun ortamlar sunarak onları hayata hazırlamak, çocukların ve gençlerin yeteneklerini, bilgilerini arttırmaya yönelik sanatsal, eğitsel, kültürel, sosyal, sportif etkinlikler ve programlar düzenlemek.
- ✓ İl ve ilçe nezdindeki çalışmalarda, ulusal ve uluslararası gençlik organizasyonlarında diğer gençlik merkezleri, okullar ve yurt dışı gençlik

[1] Gerçekleşmeler 2014 Haziran sonu itibariyledir.

kuruluşları ile uluslararası projeler ve değişim programları gerçekleştirmek, ortak projeler üretmek, böylelikle üyeler arasında iletişimin güçlendirilmesine katkı sağlamak.

- ✓ Gönüllük ve sosyal sorumluluk düzeyi geliştirilerek, tarihi mirası ve sosyal dokuyu önemseyen, medeniyet değerlerinin, ulusal birlik ve beraberlik hissinin güçlendirilmesini önemseyen genç nesiller yetişmesine imkân sağlamak.
- ✓ Bilim ve sanat alanındaki yeteneklerin tespit edilerek gelişimine yardımcı olmak, araştıran, sorgulayan, haklarını savunabilen, hoşgörü, vatan ve millet sevgisi, saygı, sevgi gibi değerler ışığında kendine güvenen bireyler olarak onları hayata hazırlamak.

Gençlere yönelik önemli bir sosyal hizmet projesi olarak faaliyet gösteren Belediye Gençlik Merkezi'nin 2014- 2017 yıllarına ait branş, grup, kulüp, kursiyer ve üye sayıları Tablo 5'te belirtilmiştir.

Tablo 5. Belediye Gençlik Merkezi İstatistikleri

Yıllar	Branş	Grup	Kulüp	Kursiyer	Üye
2014	22	39	5	1100	1722
2015	27	74	12	1030	2500
2016	22	71	12	1886	--------
2017	22	109	15	1671	--------

Kaynak: (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014: 133; 2015: 175; 2016: 153; 2017: 151).

Açılışından 2016 yılına kadar 32 etkinlik (eğitim, toplantı, konferans, seminer, sergi, sahne oyunu, gezi) düzenlenmiştir. 200'ü aşkın farklı bireye psikolojik destek hizmeti verilmiş, 2 kez açık havada şenlik ve 2 kez kapalı alanda buluşma düzenlenmiştir. Gençlerin öncelikle Kırşehir'i ve ülkemizin başka şehirlerini tanıması adına kültürel 11 adet gezi gerçekleştirilmiştir. 2016 yılı itibariyle 5 gezi, 12 seminer-eğitim-konferans, 1 şenlik düzenlenmiştir (Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Brifing Dosyası). Çeşitli kişisel gelişim ve hobi kurslarının yanı sıra kütüphane hizmeti de verilen BEGEM' de 2017 yılında 2 kez ülkemizin çeşitli yerlerine geziler düzenlenmiş, 4 adet eğitim, seminer ve konferans verilmiş, 3 kez gençlik buluşması ve 3 kez gençlik şöleni düzenlenmiştir. (Kırşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 150-151).

3.1.2.8. Hayır Evi

2010 yılında Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde faaliyete başlamıştır. Sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak, ihtiyaç sahibi insanlara yardım eli uzatmak, Kırşehir ilinde yardıma muhtaç insanları rencide etmeden gıda, giyim ve her türlü yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamak için Kırşehir halkına yasalar çerçevesinde azami katkı sunmak amaçlanmaktadır (Kırşehir Belediyesi 2016 Yılı Faaliyet Raporu: 154).

Hayır Evi'nin görevleri ve bu bağlamda yapmış olduğu hizmetleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Brifing Dosyası):

Görevleri:

- ✓ Kırşehir Belediyesine başvuran ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarını karşılamak.
- ✓ İlde bulunan savaş mağduru mültecilerin evlerinde kullanmak üzere hayır sahiplerinin bağışladığı eşyaların bakımı yapıldıktan sonra sahiplerine ulaştırılmasını sağlamak.
- ✓ Geliri 1 300 000 TL'nin altında bulunan ihtiyaç sahibi şahıslara ekmek fişi dağıtmak.
- ✓ İhtiyaç sahiplerinin yılda 2 kere olmak üzere gıda ihtiyaçlarını karşılamak.
- ✓ Belediyeye ait 15 adet hasta yatağını ihtiyacı olan vatandaşlara temin etmek.
- ✓ Evde bakım hizmetinden faydalanan hasta ve yaşlı vatandaşların ulaşım ihtiyaçlarını karşılamak.
- ✓ İl sınırları içindeki ihtiyaç sahibi öğrencilere, eğitim yardımı yapılması işlemlerini yürütmek.

2016 yılına kadar yapılan yardımlar:

- ✓ 2010 yılından 2016 yılına kadar ortalama günlük 4000 adet ekmek 1800 aileye ekmek fişi karşılığı dağıtılmıştır.
- ✓ Yılda en az iki defa, gıda ve malzeme durumuna göre üç defa toplam 6000 aileye gıda yardımı, 8000 aileye ayakkabı ve muhtelif giyim yardımı yapılmıştır.
- ✓ Muhtelif ev eşyası olarak (halı, battaniye, yorgan, kanepe, soba, ısıtıcı vb.) yılda 250 ailenin ihtiyacı giderilmiştir.
- ✓ Kurulduğu günden bu güne kadar 48 engelli hastaya hasta yatağı, 36 engelli insanımıza akülü araba ve tekerlekli sandalye temin edilerek hayatları kolaylaştırılmıştır.

- ✓ Aile Yaşam Merkezi ile ortaklaşa yürütülen Gönül Dağı Projesi kapsamında 30 aileye düzenli olarak her ay gıda ve 16 aileye sıcak yemek desteği verilmiştir.

2016 yılında yapılan yardımlar (Kırşehir Belediyesi 2016 Yılı Faaliyet Raporu: 154- 155) :

- ✓ 5490 aile yani 20 520 kişiye gıda yardımı yapılmıştır.
- ✓ 1880 aileye günlük 3973, 11 ay boyunca toplam 1 311 090 adet ekmek yardımı sağlanmıştır.
- ✓ Öğrenci yurtlarına ve öğrenci evlerine günlük 850 adet olmak üzere yılda 310 250 adet ekmek dağıtılmıştır.
- ✓ Genel toplamda dağıtılan ekmek miktarı 1 760 395 adettir.
- ✓ Yardım yapılması araştırmalar sonucunda uygun görülen ihtiyaç sahibi 1900 aileye 10 650 defa giysi, ayakkabı vb. yardımlar yapılmış ve bu yardımlardan yararlanan kişi sayısı ise 36 300'dür.

2017 yılında ise 2085 adet kıyafet, 610 adet muhtelif eşya, 142 kez eğitim yardımı, 10 adet hasta bezi, 12 adet hasta yatağı, 5 adet akülü araba, 11 adet tekerlekli sandalye, 19 adet soba ve soba borusu, 3684 adet gıda, 3000 adet un yardımı ve 2263 aileye toplamda 20 893 adet ekmek yardımı yapılmıştır (Kırşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 155).

3.1.2.9. Kervansaray Konağı ve Bahçelievler Nene Hatun Konağı Kurs Merkezleri

2013 yılında Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından tefrişatı hazırlanan konaklar 2013 yılında Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bünyesinde Aile Yaşam Merkezi birimine bağlı olarak faaliyete başlamış, 2016 yılında meclis kararıyla tekrar Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne bağlanmıştır. Kervansaray Mahalle Konağı'nda ve Nene Hatun Mahalle Konağı'nda Kırşehir Belediyesi tarafından uygun koşulları taşıyan mahalle sakinlerinin bulunduğu yerlerde mahalle bireylerinin ve çocukların sosyal faaliyetlerini planlamak, programlamak, yönetmek, denetlemek, değerlendirmek ve geliştirmek, onların bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamak için sanatsal, kültürel ve sosyal faaliyetler gerçekleştirmek amaçlanmıştır. Kur'an-ı Kerim okuma, resim, el sanatları, ev aksesuarı hazırlama, tiyatro, bağlama, okul öncesi yaz etkinliği, takı tasarımı, İngilizce, diksiyon, pasta yapımı, satranç, iğne oyası, kurdela nakışı, çeyiz ürünleri hazırlama, tel kırma gibi birçok farklı alanda kurs verilmektedir (Kırşehir Belediyesi 2016 Yılı Faaliyet Raporu: 155).

Kervansaray Mahalle Konağı Kurs Merkezinde; 2013 yılından 2016 yılına kadar 450 üye ile beraber 27 branşta 88 kurs, 21 program, seminer, etkinlik, 19 gezi, 4 adet karma sergi

yapılmıştır. 2016 yılında 150 üye ile beraber 13 branşta 33 kurs, 15 program, seminer ve etkinlik, 2 karma sergi ve 6 adet gezi düzenlenmiştir. Yalnızca 2017 yılında ise; 16 branş ile beraber 29 gruba kurs verilmiş ve 300 kişi merkezde kurslara katılmıştır. 11 adet etkinlik, eğitim ve seminer programı, 1 adet karma sergi ve 4 kez ülkemizin çeşitli yerlerine geziler düzenlenmiştir (Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Brifing Dosyası; 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 152).

Bahçelievler Nene Hatun Konağı Kurs Merkezinde; 2013 yılından 2016 yılına kadar 458 üye ile beraber 28 branşta 70 kurs, 10 program, 9 gezi, 15 seminer ve 3 adet karma sergi yapılmıştır. 2016 yılı içerisinde 115 üye ile beraber 12 branşta 22 kurs, 2 program, 2 gezi, 4 seminer ve 1 adet karma sergi düzenlenmiştir Yalnızca 2017 yılında ise; 13 branş ile beraber 21 gruba kurs verilmiş ve 259 kişi merkezde kurslara katılmıştır. 9 adet etkinlik, eğitim ve seminer programı, 1 adet karma sergi ve 3 kez ülkemizin çeşitli yerlerine geziler düzenlenmiştir (Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Brifing Dosyası; 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 153).

3.1.2.10. Neşet Ertaş Kültür ve Sanat Merkezi

Kırşehir'de sanatsal ve kültürel faaliyetlerin nezih bir ortamda yapılabilmesi ve ilin konferans salonu ihtiyacının giderilebilmesi maksadıyla Neşet Ertaş Kültür ve Sanat Merkezi 2017 yılı Eylül ayında hizmete açılmıştır. Merkezde 180 kişilik Aşık Said konferans salonu, 750 kişilik Muharrem Ertaş konferans salonu, 350 kişilik çok amaçlı yemek salonu, Aydos ve Gönül Dağı toplantı salonları, fuaye alanları ve çeşitli kursların verildiği 22 adet atölye bulunmaktadır. 2017 yılında hizmete açılan merkezde 11 konferans, eğitim ve seminer, 11 toplantı ve 12 kez de çeşitli etkinlikler yapılmıştır (Kırşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 153- 154).

3.1.2.11. Belediye Spor Kulübü

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nden maddi ve lojistik destek alan Belediye Spor Kulübü belediyenin katkısı neticesinde 2009 – 2017 yılları arasında çeşitli başarılara imza atmıştır. Bu kapsamda 2013 yılında Muay Thai Dünya Şampiyonası'nda 1.'ik, 2015 yılında Avrupa Taekwando Şampiyonası'nda 3.'lük, yine Türkiye Liselerarası Taekwando Şampiyonası'nda 2.'lik elde etmiştir (Kırşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 144).

3.1.2.12. Yaz Spor Okulu

Sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi, çocukların ve gençlerin yaz aylarında boş vakitlerini daha iyi değerlendirebilmeleri, kötü alışkanlıklardan uzak durabilmeleri için her yıl yaz aylarında açılan yaz spor okulu Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile Kırşehir Belediyesi'nin ortaklaşa yaptıkları önemli bir sosyal sorumluluk projesidir.

Çocukların zihinsel ve fiziksel gelişimini sağlamak için yaz spor okulundan 2009- 2016 yılları arasında toplamda 25 000 sporcu, 2016 yılında 23 branşta toplamda 11 522 öğrenci ve 2017 yılında ise 24 branşta toplam 11 500 öğrenci yararlanmıştır (Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Brifing Dosyası; Kırşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 141). 2009 – 2017 yıllarında toplam 48 022 öğrenci yaz spor okulundan yararlanmaları sağlanmıştır.

3.1.2.13. Tenis Kulübü ve Tenis Kortu

Kırşehir Belediyesi'nin spora destek projeleri kapsamında 2013 yılında açılışı gerçekleştirilen spor tesisleri ve tenis kafe-restoran farklı yaş gruplarına verilen tenis kursları ile tenisçilere ve halka yiyecek, içecek ve spor hizmetleri sunmaktadır. Tesiste tenis kort ve raket kiralama gibi hizmetler sağlanarak Kırşehir halkının tenise ilgisi artırılmaya çalışılmaktadır (Kırşehir Belediyesi 2014 Yılı Faaliyet Raporu: 203).

Kuşdilli Mahallesi'nde bulunan Tenis Kortları Kompleksinde hizmet veren Tenis Kulübü'nün düzenleyeceği kurslar ve katılacağı müsabakalar için spor malzemesi ve ulaşım ihtiyaçları da dâhil her türlü ihtiyaçları karşılanarak, maddi ve lojistik destek sağlanmaktadır. Tenis Kulübü 2013 Tekler Klasman Turnuvası 2. Ligi'nde mücadele etmiş, Çiftler Kış Klasman Turnuva 1.si olmuştur. 2014 Uluslararası Hitit Kupası Yarı Finali oynamış, 2014 Türkiye Şampiyonası 2.'si olmuştur. 2015 yılında 4 kez yaz ve Klasman Turnuvası 2.'si olmuştur. 2015 yılında Milli Takım ile Rusya Turnuvası'nda 14 ülke arasında 4'lük başarısını elde etmiştir (Kırşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 144).

3.1.2.14. Tarihe Yolculuk Projesi

Geleneksel hale getirilen Tarihe Yolculuk Projesi Kırşehir'de bulunan tarihi eserlerin ve değerlerin öğrencilere gezdirilerek tanıtımının yapılması, tarih bilincinin pekiştirilmesi, yaşanılan şehrin kültürel değerlerinin farkında olunması adına belediyenin öğrencilere yönelik gerçekleştirmiş olduğu bir sosyal sorumluluk projesidir.

Sanat Tarihi Uzmanı öncülüğünde proje kapsamında 2012- 2015 yılları arasında 100 okuldan toplam 3000 öğrenciye, 2016 yılında 25 okuldan toplam 1000 öğrenciye ve 2017 yılında 20 okuldan toplam 1000 öğrenciye program dâhilinde Kırşehir'in tarihi ve kültürel değerlerinin tanıtımı yapılmıştır (Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Brifing Dosyası; 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 79). 2012-2017 yıllı sonuna kadar toplam 145 okul ve 5000 öğrenci tarihe yolculuk projesi kapsamında gezdirilmiş, tarihi ve kültürel değerlerin tanıtılmasına vesile olunmuştur.

3.1.2.15. Sünnet Şöleni

Kırşehir Belediyesi tarafından 2009 yılından itibaren geleneksel hale getirilmiştir. 2017 yılında dokuzuncusu düzenlenen sünnet şöleninde sünnet olacak çocukların sünnet kıyafetleri, çocuklar için hediyeler, şölen için müzik grubuyla anlaşılması gibi bütün ihtiyaçları belediye tarafından karşılanmakta böylece ailelere maddi destek sağlanmaktadır. Bu kapsamda 2009- 2017 yıllarında belediyenin katkısı ile sünnet ettirilen çocuk sayılarına ilişkin sayısal değerler Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. 2009- 2017 Yılları Sünnet Ettirilen Çocuk Sayıları

Yıllar	Çocuk Sayısı
2009- 2013	1045
2014	200
2015	155
2016	250
2017	248

Kaynak: (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014: 21; 2015:102; 2016: 145; 2017: 141).

2009- 2017 yıllarında toplamda 1898 çocuk sünnet ettirilmiştir.

3.1.2.16. Yazlık Sinema Günleri

2009 yılından itibaren Kırşehir'de yaşayan vatandaşların hoşça ve nostaljik vakit geçirebilecekleri, kültürel ve sanatsal etkinliklerinden biri de yazlık sinema günleridir.

2013 yılında 1 adet, 2014 yılında 1 adet, 2015 yılında 7 gün süren etkinlikte her gün 7 ayrı film gösterime sunulmuştur. Sekizincisi 2016 yılında gerçekleştirilen yazlık sinema günlerinde 7 gün süren etkinlikte her gün 7 ayrı film ve dokuzuncusu 2017 yılında gerçekleştirilmiş ve 5 film gösterime sunulmuştur. 2009- 2017 yıllarında toplamda 61 film yazlık sinema günleri etkinliği kapsamında Kırşehir halkı için gösterime sunulmuştur (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2013: 63; 2014; 2015: 97; 2016: 145; 2017: 142).

3.1.2.17. Kitap Fuarı

Kırşehir Belediyesi'nin ilde ikamet eden vatandaşları kitaplarla buluşturduğu kültürel, eğitsel ve sanatsal etkinliklerinden biri de kitap fuarıdır.

2016 yılında ilki düzenlenen kitap fuarına 67 yayınevi ve 50 yazar katılmıştır. 2017 yılında ise 55 yayınevi kitap satışı, 29'u yerel, 29'u ulusal yazar olmak üzere toplamda 58 yazar katılım sağlamış ve 20 yazar için söyleşi programı ve imza günleri gerçekleştirilmiştir. 2016 ve 2017 yıllarında toplamda 122 yayınevi kitap satışı yapılmış, 108 yazarın katılımı ile söyleşi ve imza programları gerçekleştirilen kitap fuarını 50 000 kişi ziyaret etmiştir (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2016: 80; 2017: 79).

3.1.2.18. Ramazan İftarları ve Etkinlikleri

Birlik, beraberlik, kardeşlik, yardımlaşma ve manevi değerlerin yüksek olduğu Ramazan aylarında kurulan iftar çadırları ile hem muhtaç olan vatandaşlara iftar yemeği ikramında bulunulmakta hem de palyaço gösterimi, Karagöz ve Hacivat animasyonları, tasavvuf ve mehter takımı konserleri gibi kültürel faaliyetlerle halkın sosyal açıdan kaynaşmasına vesile olunmaktadır.

2009 yılında başlayan Ramazan ayının her günü düzenlenen iftar yemeği organizasyonları, sonraki yıllarda ayın belirli günlerinde yapılmıştır. Bu kapsamda 2014 yılında 3000 kişilik kimsesiz çocuklar için kardeşlik iftarı düzenlenmiştir. 2016 yılında 29 gün boyunca toplamda 29 000 kişilik iftar yemeği düzenlenerek halkın hizmetine sunulmuştur. 2017 yılında 5 gün boyunca yetim çocuklar için verilen iftar yemeğine 6000 kişi katılmış ve toplamda 35 000 kişiye ilin belirli yerlerinde iftar yemeği hizmeti verilmiştir (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014; 2016: 145; 2017: 142).

3.1.2.19. Kandil Simidi Dağıtımı

2010 yılında başlayan, her yıl kandil gecelerinde ve önemli dini günlerde belirlenen camilerde kandil simidi dağıtımı gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda 2015 yılında toplam dağıtılan kandil simidi sayısı 15 000 adet, 2016 yılında 42 000 adet, 2017 yılında ise 37 500 adettir. Her yıl kandil gecelerinde ve önemli dini günlerde ortalama 8400 adet kandil simidi dağıtımı gerçekleştirilmektedir (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2015: 57-76; 2016: 146; 2017: 143).

3.1.2.20. Uçurtma Şenliği

2011 yılında başlayan Uçurtma Şenliği vatandaşların yoğun ilgisi karşısında geleneksel hale getirilmiştir. 2014 yılında yaklaşık 5000 kişi katılmış, 2015 yılında kültürel etkinlikler kapsamında beşincisi düzenlenmiş, toplam 6000 adet uçurtma ve şapka katılımcılara dağıtılmış, ayrıca vatandaşlara sucuk ekmek, ayran, su ikramlarında bulunulmuştur. 2016 yılında ise çeşitli nedenlerden dolayı gerçekleştirilememiştir (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2014; 2015: 80).

3.1.2.21. Ahi Pilavı Dağıtımı

2009 yılından beri her ayın ilk cuma günü Kırşehir Belediyesi tarafından belirlenen alanda Ahi Pilavı dağıtımı Kırşehir Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği (KESOB) ile ortaklaşa gerçekleştirilmektedir. 2015 yılında bir yıl boyunca 37 000 kişilik, 2016 yılında Ramazan ayı haricinde her ay ortalama aylık 3000 kişilik ve 2017 yılında dokuz ay boyunca ortalama 13 500 kişilik pilav dağıtımı hizmeti gerçekleştirilmiştir (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2015; 2016: 81; 2017: 80).

3.1.2.22. Cenazelere Lokum ve Gül Suyu Dağıtımı, Cenaze Defin İşleri

Kırşehir Belediyesi dar gelirli ve yası olan vatandaşların zor günlerinde sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak adına onlara hem maddi hem de manevi açıdan destek olmaktadır. Bu itibarla Kırşehir Belediyesi'nin 2013- 2017 yıllarına ilişkin defnedilen cenaze sayıları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. 2013- 2017 Yılları Cenaze Defin Sayıları

Yıllar	İl ve İlçe Mezarlıkları	İl Dışı	Toplam
2013	355	456	811
2014	906	69	975
2015	415	64	479
2016	401	572	973
2017	492	555	1047

Kaynak: (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2013: 332; 2014: 49; 2015: 56; 2016: 104; 2017: 102).

Kırşehir Belediyesi tarafından 2014 yılından beri yas evlerine taziye ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. 2014 yılında 595, 2015 yılında 395, 2016 yılında 540 ve 2017 yılında ise ortalama 100 cenaze evlerine ziyaretler yapılmış, taziyelerde bulunulmuş, lokum ve gülsuyu yardımı yapılmıştır (Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Brifing Dosyası, Faaliyet Raporları, 2015; 2016: 148; 2017: 146).

3.1.2.23. Belediye Halk Ekmek Fırını

Hayır Evi tarafından tespit edilen ihtiyaç sahibi vatandaşların günlük ekmek ihtiyaçları Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü aracılığıyla ekmek fişi dağıtılarak karşılanmaktadır. Kentin 36 noktasındaki büfelere 2014- 2015 yıllarında günlük ortalama 8000- 12 000 arası ekmek, 2016- 2017 yıllarında ise günde 9000- 12 000 arası ekmek çıkartılarak dağıtım yapılmakta ayrıca Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü kanalıyla muhtaç ailelere, yurtlara ve vakıflara ücretsiz ekmek verilmektedir (Kırşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 163). Bu bağlamda 2014- 2017 yıllarında muhtaç ailelere dağıtılan ekmek fişi sayıları Tablo 8' de belirtilmiştir.

Tablo 8. 2014- 2017 Yılları Muhtaç Ailelere Dağıtılan Ekmek Fişi Sayıları

Yıllar	Fiş Sayısı
2014	2300 (Her ay)
2015	2075 (Her ay)
2016	3762 (Her ay)
2017	14 941

Kaynak: (Kırşehir Belediyesi 2015 Yılı Performans Planı: 81; 2017 Yılı Performans Programı: 88; 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 174).

3.1.2.24. Yeni Doğan Bebek Seti Dağıtımı

2013 yılından itibaren Kırşehir'de bulunan hastanelerde doğum yapan anneler ve yeni doğan bebekler için belediye tarafından bebek ihtiyaç malzemelerinin bulunduğu set dağıtılmaktadır. Bu kapsamda 2013'ten 2016 yılına kadar toplam 4375 bebek seti, 2016 yılında ise 1375 bebek için set ve 2017 yılında 783 bebek için set dağıtılmıştır (Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Brifing Dosyası, 2017 Yılı Faaliyet Raporu: 146).

3.1.2.25. Ak Masa İletişim Servisi

AK masa iletişim servisi vatandaşlardan bire bir, telefon ya da e-mail yoluyla gelen günlük arıza ve talepleri kayıt altına alıp, ilgili birimlere yönlendirerek, şikâyetlerin ne ölçüde giderildiğini takip ederek, talep sahibi ile birim yetkilileri arasındaki koordinasyonu sağlamaktadır. Bu sayede halkın sorunlarını dinlemek, hızlı ve somut çözümler üretmek amacındadır. Bu kapsamda 2013 yılında AK masa servisine gelen 6760 talepten 5154 adedi çözüme kavuşturulmuş olup, çözüme kavuşturulma oranı ise % 98'dir. 2016 yılında AK masa iletişim servisine 15 752 şikâyet ve istek gelmiştir. Bu şikâyet ve isteklerin büyük kısmı kanal, fosseptik, mıcır, asfalt, su arıza, temizlik hizmetleri, park ve bahçeler

ve veteriner isteklerinden oluşmaktadır. İlgili taleplerin % 96' sı çözüme kavuşturulmuştur. AK masa iletişim servisine 2017 yılında ise 16 578 şikâyet ve istek gelmiş olup ilgili taleplerin % 97' si çözüme kavuşturulmuştur (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2013: 97; 2016: 69; 2017: 70).

3.1.2.26. Yeşil Alanlar ve Kentsel Estetiğe Yönelik Faaliyetler

Belediye cadde, sokak ve parkların daha güzel bir görünüm sergilemesi, halkın hoş ve nezih ortamlarda vakit geçirebilmesi, sağlıklı ve kentin estetik boyutunu da dikkate alarak kentin çeşitli yerlerinde ağaçlar ve gül dikimi gerçekleştirmektedir.

2013 yılında begonya, kadife, petunya, yıldız ve camgüzelinden oluşan 85 000 adet, 2014 yılında 300 000 adet ve 2015 yılında 329 900 adet yazlık mevsimlik çiçek dikimi yapılmıştır. 2013 yılında hercai, menekşe, lale, sümbül, nergis ve çiğdemden oluşan 449 000 adet, 2015 yılında 855 050 adet kışlık mevsimlik çiçek dikimi gerçekleştirilmiştir. Şehrin caddelerinde Çınar, Şeker Akçaağacı, Süs Eriği, Süs Kirazı, Kırmızı Çiçekli Akasya, Ihlamur, Kırmızı Huş, Bulut Ağacı, Mavi Servi, Çiçekli Akasya, Çınar Yapraklı Dut, Karaağaç ve Dişbudaktan oluşan 2016 yılında 14 000 nitelikli ağaç ve 2017 yılında 15 000 nitelikli ağaç cadde ve sokak ile buluşturulmuştur. 2018 yılında 2000 nitelikli ağaç ve 30 000 adet gül ve 50 000 adet çalı dikimi yapılması planlanmaktadır (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2013: 331; 2014: 48; 2015: 53- 54; 2016: 99; 2017: 98).

3.1.2.27. Kaynağından Ayrıştırma ve Geri Dönüşüm Projesi; "Gelecek İçin Geri Dönüşüm"

Kaynağından Ayrıştırma Projesi kapsamında, 2013 yılında belirlenen pilot mahallelerde 16 104 haneye, 2014 yılında 16 264 konuta ulaşılmıştır. 2016 yılında 1479 bina da toplam 15 759 konuta ulaşılarak bu konutlardan her hafta düzenli atık poşeti alınabilen konut sayısı 4455 adettir. Bu faaliyetler neticesinde sadece "Kaynağından Ayrıştırma Projesi" kapsamında 2016 yılında; 383 260 kg kâğıt, 41 180 kg plastik, 12 600 kg naylon, 9560 kg hurda olmak üzere toplam 446 600 kg atık toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. 2017 yılında ise 1650 binada toplam 18 000 konuta ulaşılmış ve bu konutlardan her hafta düzenli atık poşeti alınabilen konut sayısı 6500 adettir. Bu faaliyetler neticesinde "Kaynağından Ayrıştırma Projesi" kapsamında 2017 yılında 402 420 kg kâğıt, 43 230 kg plastik, 13 270 kg naylon, 9975 kg hurda olmak üzere toplam 468 895 kg atık toplama işlemi gerçekleştirilmiştir (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2013: 240; 2014: 64; 2016: 96; 2017: 95).

2009- 2010- 2011- 2012 ve 2013 yılları içerisinde Kırşehir merkezde bulunan ilköğretim okullarına "Kentli Olma Bilinci ve Çevre" konulu seminer düzenlenmiş yaklaşık 14 000 öğrenci bilgilendirilmiştir. 2015 yılında toplam 63 okula eğitim semineri düzenlenmiş ve 2014- 2015 yılları içerisinde yaklaşık 28 000 öğrenciye ulaşılmıştır. 2016- 2017 yılları içerisinde Kırşehir merkezde bulunan ilköğretim ve ortaokullarda "Çevre Kirliliği Bilinci ve Kaynağından Ayrıştırma" konulu seminer düzenlenmiştir. 2016 yılı 1. dönem 30 okula ve 2017 yılında 1. dönem de 36 olmak üzere toplam 66 okula eğitim semineri verilerek çocuklar bu kapsamda bilgilendirilmiştir. 2017- 2018 yılları içerisinde çevre bilinci eğitimi kapsamında Kırşehir merkezde bulunan ortaokul ve liselerde, "Karbon Salınımı, Çevre Kirliliği Bilinci ve Kaynağından Ayrıştırma" konulu seminer düzenlenerek 45 adet okula ulaşılmış, öğrenciler proje ile ilgili bilgilendirilmişlerdir (Kırşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2013: 240; 2015: 187; 2016: 97; 2017: 96).

3.1.3. Kırşehir Belediyesi'nin Taşıdığı Sosyal Belediyecilik Kriterleri

Sosyal devletin mahalli düzeydeki uygulayıcı fonksiyonunu üstlenen sosyal belediyecilik anlayışı belediyelere sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel, sanatsal, eğitsel alanlara müdahale etmesini ve sosyal yaşamın sağlıklı işleyebilmesi için hizmetler sunulmasını öngörmektedir. Bu itibarla belediyeler anılan alanlara yönelik sınırları dahilindeki kadınlara, çocuklara, yaşlılara, engellilere, gençlere, yoksullara, muhtaçlara, koruma gereksinimindeki kesimlere ve beldedeki tüm vatandaşlarına yaşam olanaklarını iyileştirmeye, mahrumiyetlerini gidermeye, her türlü sosyo-kültürel ve ekonomik gereksimlerini karşılamaya dönük sorumluluklar yüklenmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde sosyal belediyecilik yaklaşımının hangi toplumsal kesimlere ,hangi alanlara yönelik bir anlayış olduğuna, amaçlarına, işlevlerine temas edilmiştir. Bir önceki kısımda Kırşehir Belediyesi'nin farklı toplumsal kesimleri hedef alan sosyal belediyecik alanındaki sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleri detaylı bir biçimde incelenmiştir. Bu kapsamda sosyal belediyecilik yaklaşımının öngördüğü sosyal alan ve sosyal kesimlere yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet kriterlerini Kırşehir Belediyesi'nin ne ölçüde karşıladığı Kırşehir halkına sunduğu sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler nezdinde toplu bir biçimde Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Kırşehir Belediyesi'nin Sunduğu Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler

SOSYAL GRUP	SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN ÖNGÖRDÜĞÜ SOSYAL HİZMET VE YARDIMLAR	KIRŞEHİR BELEDİYESİ TARAFINDAN SUNULAN SOSYAL HİZMET VE YARDIMLAR
KADINLAR	Kadın Sığınma Evleri	-
	Kadınlara Yönelik Merkezler	+
	Meslek ve Beceri Kazandırma Kursları	+
	Psikolojik ve Danışmanlık Hizmetleri	+
	Gelir Sağlayıcı İstihdam Olanakları	+
	Ekonomik, Sosyal, Sanatsal ve Kültürel Faaliyetler	+
ÇOCUKLAR VE GENÇLER	Gençlik Merkezi	+
	Çocuk Sığınma Evleri/Kreş/Çocuk Yuvaları	-
	Meslek, Beceri ve İş Edindirme Kursları	+
	İstihdam Masaları	-
	Sosyal Gelişme Katkı Sağlayan Kurslar	+
	Spor Okulları,Sportif Etkinlikler ve Faaliyetler	+
	Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri	+
	Öğrenci Yurtları/ Üniversite Yurdu	-
	Eğitim Bursu	+
	Eğitim, Kırtasiye Yardımı	+
	Gıda, Giyim Yardımı	+
	Diğer Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Sanatsal Faaliyetler	+
YAŞLILAR	Fiziki Yaşam Olanakları Kolaylaştıracak Düzenlemeler	+
	Huzurevleri	-
	Sosyal Organizasyonlar	+
	Gıda, Giyim ve YakacakYardımı	+
	Ulaşım Hizmeti	+
	Sağlık Yardımı	+
	Bakım/Evde Bakım	+
ENGELLİLER	Fiziki Alan Düzenlemeleri	+
	Meslek ve İş Edindirme Kursları	+
	Ayni ve nakdi yardımlar	+
	Teknik Malzeme Yardımı	+
	Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi	-
	Tedavi ve Bakım Hizmetleri	+
	Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri	+
YOKSULLAR, MUHTAÇLAR VE KİMSESİZLER	Hayır Kurumları Açmak	+
	Ekmek, Gıda, Giyim, Yakacak, Ev Eşyası, Eğitim Yardımı	+
	Cenaze Yardımı	+
	Aşevleri ve İmarethaneler Kurmak/ Aşevi Yemek Hizmeti	+
	Ucuz Sosyal Konutlar	-
BÜTÜN TOPLUMSAL KESİM/ HALKIN TÜMÜ	Kültür Merkezleri	+
	Sağlığa İlişkin Tesisler Açmak	-
	Sosyal, Kültürel, Sanatsal, Bilimsel ve Sportif Etkinlikler Gerçekleştirmek	+
	Belediye ve Halkın İletişim Düzeyini Arttıracak İletişim Kanalları Oluşturmak	+

Tablo 9 incelendiğinde Kırşehir Belediyesi'nin kadınlar, çocuklar ve gençler, yaşlılar, engelliler, yoksullar, muhtaçlar, kimsesizler ve Kırşehir halkının tümüne yönelik büyük ölçüde sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleri icra ettiği görülmektedir. Fakat kimi sosyal grup ve sosyal alanlara yönelik eksiklikleri de bulunmaktadır. Bunlar kadınlara yönelik kadın sığınma evleri, çocuklara yönelik çocuk sığınma evleri, çocuk yuvaları, kreş, gençlere yönelik istihdam masaları, öğrencilere yönelik öğrenci yurdu, üniversite yurdu, yaşlılara yönelik huzurevleri, engellilere yönelik fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezi, yoksul ve muhtaçlara yönelik ucuz sosyal konutlar ve tüm toplumsal kesime hitap edecek belediyenin sağlığa ilişkin sağlık tesisleri bulunmamaktadır.

3.2. Kırşehir Belediyesi'nin Sosyal Belediyecilik Alanındaki Faaliyetlerine İlişkin Saha Çalışması

Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışını, bu alandaki faaliyetlerini ve projelerini incelemeye aldığımız tez çalışmasında bu anlayışın, gerçekleştirilen faaliyet ve projelerin Kırşehir'de ikamet eden vatandaşlar tarafından nasıl değerlendirildiğini ölçmek maksadı ile nicel araştırma yöntemi olarak anket kullanılmıştır. Kırşehir Belediyesi tarafından sunulan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin halka nasıl yansıdığı, halkın bu hizmetlerden yararlanma durumu, memnuniyet düzeyi ve tutumuna yönelik algılarının ölçülmesi hedeflenmiş, yapılan saha incelemesi ve elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

3.2.1. Araştırma Yöntemi

Bu çalışma ile Kırşehir Belediyesi'nin dezavantajlı ve riskli gruplar olarak nitelendirilen kadınlar, çocuklar, gençler, yoksullar, yaşlılar, engelliler, kimsesizler, mağdur bireyler ve genel olarak Kırşehir halkının tümüne yönelik Kırşehir Belediyesi'nin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda gerçekleştirmiş olduğu sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarına yönelik Kırşehir halkının görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde kimi sosyal alanlara, sosyal gruplara ve hemşehrilerinin tümüne yönelik hizmetler sunduğu yapılan inceleme neticesinde tespit edilmiştir.

Araştırma alanını Kırşehir ili (merkez) oluşturmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu 2016 yılı nüfus verilerine göre Kırşehir ilinin toplam nüfusu 229 975'tir (TÜİK, 2017).

Araştırma alanında evren büyüklüğü Ahi Evran, Aşıkpaşa, Bağbaşı, Bahçelievler, Çukurçayır, Gölhisar, Güldiken, Kayabaşı, Kervansaray, Kındam, Kuşdilli, Medrese, Nasuhdede ve Yenice olmak üzere 14 mahallesi bulunan Kırşehir'in mahalleler bağlamında 2016 yılı toplam mahalle nüfusu 130 915 kişiden oluşmaktadır. Bu bağlamda bu evreni temsil edecek örneklem büyüklüğü 384 olarak belirlenmiştir. Örnek hacminin belirlenmesinde %95 güven aralığında ve ± 0,05 örnekleme hatası ile çalışılmıştır.

Tablo 10. α= 0.05 İçin Örneklem Büyüklükleri

Evren Büyüklüğü	±0.03 örnekleme hatası (d)			±0.05 örnekleme hatası (d)		
	p= 0.5 q= 0.5	p= 0.8 q= 0.2	p= 0.3 q= 0.7	p= 0.5 q= 0.5	p= 0.8 q= 0.2	p= 0.3 q= 0.7
100	92	87	90	80	71	77
500	341	289	321	217	165	196
750	441	358	409	254	185	226
1000	516	406	473	278	198	244
2500	748	537	660	333	224	286
5000	880	601	760	357	234	303
10000	964	639	823	370	240	313
25000	1023	665	865	378	244	319
50.000	1045	674	881	381	245	321
100000	1056	678	888	383	245	322
1000000	1066	682	896	384	246	323
100 Milyon	1067	683	896	384	245	323

Kaynak: (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014: 50).

Çalışmada örneklemin hesaplanmasında Kırşehir ilinde yer alan 14 mahallenin nüfus büyüklükleri alınarak, her bir mahalleyi temsil edebilecek katılımcı sayısı hesaplanmıştır. Gerekli oransal hesaplamalar yapıldıktan sonra toplamda 384 katılımcıya ulaşılmıştır. Toplam mahalle nüfusu bağlamında 14 mahallenin hepsi için ayrı ayrı hesaplanan ve ulaşılan katılımcı sayısı Tablo 11'de belirtilmiştir.

Araştırmada hedef evrende 2017 yılında Kırşehir ilinde toplam 384 kişi ile tarama yoluyla anket uygulaması yapılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada yer alan kişilerin seçilmesi sırasında amaçsal örnekleme yoluna gidilmiştir. Amaçsal örnekleme yöntemi bireylerin seçiminde belirli kriterlerin alınması temeline dayanır (Fraenkel, Wallen ve Huyn, 2012: 267).

Tablo 11. Kırşehir İlinde Yer Alan Mahalleler ve Büyüklükleri

Mahalle Adı	Evren Büyüklüğü (Mahalle Nüfusu)	Her Bir Mahallenin Toplam Mahalle Nüfusuna Oranı	Örneklem Büyüklüğü (Ulaşılması Gereken)	Ulaşılan Örneklem Büyüklüğü
Ahievran	11.864	9,06%	35	35
Aşıkpaşa	18.581	14,19%	55	55
Bağbaşı	11.579	8,84%	34	34
Bahçelievler	4.454	3,40%	13	13
Çukurçayır	1.815	1,39%	5	5
Gölhisar	816	0,62%	2	2
Güldiken	6.420	4,90%	19	19
Kayabaşı	2.848	2,18%	8	8
Kervansaray	11.772	8,99%	35	35
Kındam	2.685	2,05%	8	8
Kuşdilli	3.373	2,58%	10	10
Medrese	19.196	14,66%	56	56
Nasuhdede	6.823	5,21%	20	20
Yenice	28.689	21,91%	84	84
Toplam Nüfus	**130.915**	**100%**	**384**	**384**

Kaynak: (TÜİK, 2017).

Bu araştırma kapsamında katılımcılar tarafından doldurulmak üzere cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, meslek türü, doğum yeri, Kırşehir'de ikamet etme süresi ve ikamet edilen mahalle gibi demografik özelliklerden oluşan bir kişisel bilgi formu verilmiştir. Bununla birlikte tarafımızca geliştirilen "sosyal belediyecilik ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin uygulama süresi yaklaşık olarak 20 dakika sürmüştür.

Sosyal belediyecilik ölçeğinin geliştirilmesinde esinlendiğimiz, ölçeğin oluşturulmasında büyük oranda yol gösterici nitelikte olan iki ana çalışmadan yararlanılmıştır. Bu çalışmalardan ilki Nilüfer Negiz tarafından 2011 yılında yapılan "Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma" başlıklı makalesidir. Isparta ilinde (merkezde) yerel halkın sosyal belediye ve sosyal hizmet anlayışı kapsamında bu hizmetlerden haberdar olma, yararlanma ve değerlendirme düzeylerine yönelik saha çalışması ve durum değerlendirmesi yapılmıştır.

İkinci çalışma ise Bilgihan Mermer, Ceyda Şataf, Nilüfer Negiz tarafından 2016 yılında yapılan "Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği"

başlıklı makaledir. Denizli merkezinde yaşayan halkın Denizli Büyükşehir Belediyesi tarafından sunulan sosyal belediyecilik faaliyetlerini farkındalık ve yararlanma düzeyleri açısından ölçmek maksadıyla alan araştırması yapılmıştır. Elde edilen bulguların yorumlamasına yer verilmiştir.

Bu iki ana çalışmanın yanı sıra sosyal belediyecilik ölçeğinin geliştirilmesinde Kırşehir Belediyesi'nin faaliyet raporlarından, stratejik planlarından ve performans programlarından da yararlanılmıştır. Belediyenin hangi sosyal alanlara, sosyal kesimlere dönük ne tür hizmetler sunduğu tespit edilerek ve derinlemesine inceleme yapılmıştır. Bu incelemenin soruların oluşturulmasında büyük katkısı olmuştur.

Sosyal belediyecilik ölçeği dört bölümden oluşmakta olup ilk bölümde Kırşehir halkının sosyal belediyecilik kelimesinden ne anladıkları ve onlar için ne ifade ettiği, belediyenin faaliyetlerine yönelik bilgi düzeyleri, müracaat durumları, belediyenin sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinden yararlanılıp yararlanılmadığı, yararlanıldıysa hangi tür sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinden yararlanıldığı, belediyenin sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinden nasıl haberdar oldukları ve Kırşehir Belediyesi'nin en önemli ve öncelikli hizmetinin ne olması gerektiği gibi birden fazla seçeneğin de işaretlenebileceği 6 sorudan oluşan bir bölüm bulunmaktadır.

İkinci bölümünde, belediye tarafından kimi kesimlere ve alanlara yönelik sunulan hizmetlerden memnun olunup olmadığını ölçen 5'li likert tipinde 8 soru bulunmaktadır. Ölçek "Hiç Memnun Değilim", "Memnun Değilim", "Kararsızım", "Memnunum" ve "Çok Memnunum" şeklinde hazırlanmıştır. Katılımcıların sorulara verdikleri cevaplara göre "Hiç Memnun Değilim (1)", "Memnun Değilim (2)", "Kararsızım (3)", "Memnunum (4)" ve "Çok Memnunum (5)" şeklinde 1'den 5'e doğru puanlama yapılmıştır.

Üçüncü bölümde, belediyenin yönetim anlayışına ve verdiği hizmetlere yönelik görüşlerin alınması amaçlanmıştır. Bu bölüm 5'li likert tipinde toplam 15 sorudan oluşmaktadır. Ölçek "Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum" ve "Kesinlikle Katılıyorum" şeklindedir. Katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar "Kesinlikle Katılmıyorum (1)", "Katılmıyorum (2)", "Kararsızım (3)", "Katılıyorum (4)" ve 'Kesinlikle Katılıyorum (5)" olacak şekilde 1'den 5'e doğru puanlanmıştır.

Son bölümde ise, belediyenin sunmuş olduğu hizmetlerin yeterli bulunup bulunmadığına yönelik Kırşehir halkının görüşleri alınmıştır. Bu bölüm de 5'li likert tipinde toplam 10 sorudan oluşmaktadır. Ölçek "Kesinlikle Yetersiz", "Yetersiz", "Kararsızım", "Yeterli" ve

"Kesinlikle Yeterli" şeklindedir. Katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar "Kesinlikle Yetersiz (1)", "Yetersiz (2)", "Kararsızım (3)", Yeterli (4)" ve "Kesinlikle Yeterli (5)" olacak şekilde 1'den 5'e doğru puanlama yapılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 20 programı aracılığıyla çözümlenmiştir. Çalışmada yer alan verilerin analizi için betimsel analiz ve çıkarımsal istatistiklerden yararlanılmıştır. Betimsel analiz ile ilgili olarak;

> Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da, araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256).

Araştırmada ortalama, frekans, yüzde, mod, medyan ve standart sapma gibi betimsel istatistikler tablolaştırılarak yorumlamaları yapılmıştır. Bunun yanında çıkarımsal istatistiklerden yararlanmak adına bağımsız örneklemler t testi ve tek yönlü varyans analizinden (One-way ANOVA) yararlanılmıştır.

Parametrik testlerin uygulamasından önce bu analizlerin yapılmasına ilişkin bazı varsayımlar kontrol edilmiştir. Parametrik testlerin varsayımları içerisinde, verilerin normal dağılım göstermesi, gözlemlerin birbirlerinden etkilenmemesi, grup varyanslarının eşitliği ve verilerin aralıklı ya da oransal olması yer almaktadır (Kalaycı, 2014: 122; Pallant, 2005: 147). Yapılan analizler sonucunda Skewness ve Kurtosis değerleri -2 ile +2 arasında olduğu için dağılımın normal olduğu söylenebilir (George ve Mallery, 2003: 56).

Bunun yanında Levene's Testi analizi sonucunda $p=.94>.05$ olduğu için varyansların eşitliği varsayımının da sağlandığı söylenebilir. Anket uygulamasının yapımı sırasında katılımcıların yanında olduğumuz için gözlemlerin birbirlerinden etkilenmediği varsayımı da sağlanmış olur.

3.2.2. Araştırma Bulguları

Bu çalışma ile Kırşehir Belediyesi'nin dezavantajlı ve riskli gruplar olarak nitelendirilen kadınlar, çocuklar, gençler, yoksullar, yaşlılar, engelliler, kimsesizler, mağdur bireyler ve genel olarak Kırşehir halkına yönelik ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda gerçekleştirmiş olduğu sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleri Kırşehir halkının görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırmada betimsel istatistik verileri yer

almaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara yönelik analiz sonuçları aşağıda başlıklar altında gösterilmiştir.

3.2.2.1. Demografik Bulgular

384 kişi ile tarama yoluyla anket uygulaması yapılan çalışmada katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi yönünden demografik değişkenlerin sayısal bulguları Tablo 12'de yer almaktadır. Buna göre; cinsiyet açısından araştırmaya katılan bireylerin %53,39'u (205) kadın iken ve %46,61'i (179) erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %35,94'ü (138) bekar, %53,39'u (205) evli, %3,65'i (14) boşanmış, %5,99'u (23) dul ve %1,04'ü (4) eşinden ayrı yaşamaktadır.

Örneklemin yaş gruplarına bakıldığında, 15-24 yaş aralığında %25,52 (98), 25-64 yaş aralığında %65,10 (250) ve 65 ve üstü yaş aralığında %9,38 (36) birey olduğu görülmektedir. Katılımcıların yarıdan fazlasının 25-64 yaş aralığındaki genç ve orta yaşlı bireylerden oluştuğu görülmektedir. 65 ve üstü yaş aralığındaki bireylerin sayısının 36 ile sınırlı kalmasında ankete katılım sağlamak istememeleri etken olmuştur.

Bireylerin eğitim durumları incelendiğinde, okuryazar olmayan %0,78 (3), okuryazar %5,73 (22), ilköğretim mezunu %17,71 (68), lise mezunu %27,34 (105), üniversite mezunu %36,98 (142) ve lisansüstü eğitim alan %11,46 (44) kişi bulunmaktadır. Eğitim durumları açısından araştırmaya katılanların yaklaşık dörtte birinin eğitim düzeyleri düşük olmakla beraber dörtte üçünün eğitim düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılanların mesleklerine yönelik bulgular incelendiğinde, ev hanımı %17,97 (69), memur %24,22 (93), esnaf %5,99 (23), işçi %10,68 (41), serbest meslek %7,29 (28), çiftçi %1,82 (7), öğrenci %21,35 (82), emekli %7,03 (27) ve herhangi bir mesleğinin olmadığını belirten %3,65 (14) kişinin olduğu görülmüştür. Katılımcıların mesleklerine yönelik bulguların meslek türleri açısından oransal olarak eşit dağılım sağladığı söylenemez. En yüksek orana sahip meslek türünü memurlar, öğrenciler ve ev hanımları oluşturmaktadır. Esnaf, serbest meslek ve emeklilerin oranları birbirine yakın olmakla birlikte en düşük düzeyde çiftçilere ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan kişilerin doğum yerlerinin tespitine yönelik soruda katılımcıların %66,67'si (256) Kırşehir doğumlu iken , %33,33'ü (128) ise Kırşehir dışında doğmuştur. Katılımcılara kaç yıldır Kırşehir'de ikamet ediyorsunuz şeklinde soru sorulduğunda %21,35'i (82) 1-5 yıl arası yaşadığını belirtmiş, 6-10 yıl arası %11,20 (43), 11-15 yıl arası

%13,02 (50) ve 16 ve daha fazla şeklinde cevap veren %54,43 (209) kişi bulunmaktadır. Katılımcıların yarıdan fazlası Kırşehir doğumlu ve uzun süredir Kırşehir'de yaşamakta oldukları tespit edilmiştir.

Kırşehir'de ikamet ettikleri mahalleye yönelik sorulan soruya cevap verenlerin %9,11'i (35) Ahi Evran Mahallesi, %2,60'ı (10) Kuşdili Mahallesi, %14,58'i (56) Medrese Mahallesi, %5,21'i (20) Nasuhdede Mahallesi, %21,88'i (84) Yenice Mahallesi, %4,95'i (19) Güldiken Mahallesi, %14,32'si (55) Aşıkpaşa Mahallesi, %8,85'i (34) Bağbaşı Mahallesi, %3,39'u (13) Bahçelievler Mahallesi, %1,30'u (5) Çukurçayır Mahallesi, %0,52'si (2) Gölhisar Mahallesi, %2,08'i (8) Kayabaşı Mahallesi, %9,11'i (35) Kervansaray Mahallesi ve %2,08'i (8) Kındam Mahallesi'nde ikamet ettiklerini belirtmişlerdir. Demografik değişkenlere ilişkin bilgiler Tablo 12' de yer almaktadır.

3.2.2.2. Verilerin Geçerlik ve Güvenilirlik Bulgusu

Tarafımızca yapılan ve geliştirilmiş olan ölçeğin güvenilirlik çalışması sonucunda Alpha güvenilirlik katsayısı .97 çıkmıştır. Bir testte ya da ölçekte bulunan maddelerin birbirleriyle olan tutarlılığını ve kullanılan ölçekteki sorunu ne ölçüde yansıttığını güvenilirlik açıklar. Likert tipi maddelerin betimsel analizinin yapılması için Ranj (dizi genişliği)/Grup Sayısı formülü kullanılarak aralıklar belirlenir (Taşdemir, 2003). Güvenirlik testinde kullanılan Alfa (α) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenirliğinin yorumunun yapılması adına belirlenen bu aralıklara ilişkin değerlendirmeler aşağıdaki aralıklar vasıtasıyla sağlanır (Kalaycı, 2014: 67):

$0{,}00 \leq \alpha < 0{,}40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0{,}40 \leq \alpha < 0{,}60$ ise ölçeğin güvenirliği düşüktür.

$0{,}60 \leq \alpha < 0{,}80$ ise ölçek güvenilirdir.

$0{,}80 \leq \alpha < 1{,}00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Bu değerler baz alındığında, hesaplanan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı araştırma kapsamında kullanılan ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Yapılan analizler neticesinde hesaplanan güvenirlik katsayılarına göre .40'ın altında ölçekte hiçbir madde yer almadığından dolayı hiçbir bir madde ölçekten çıkartılmamıştır.

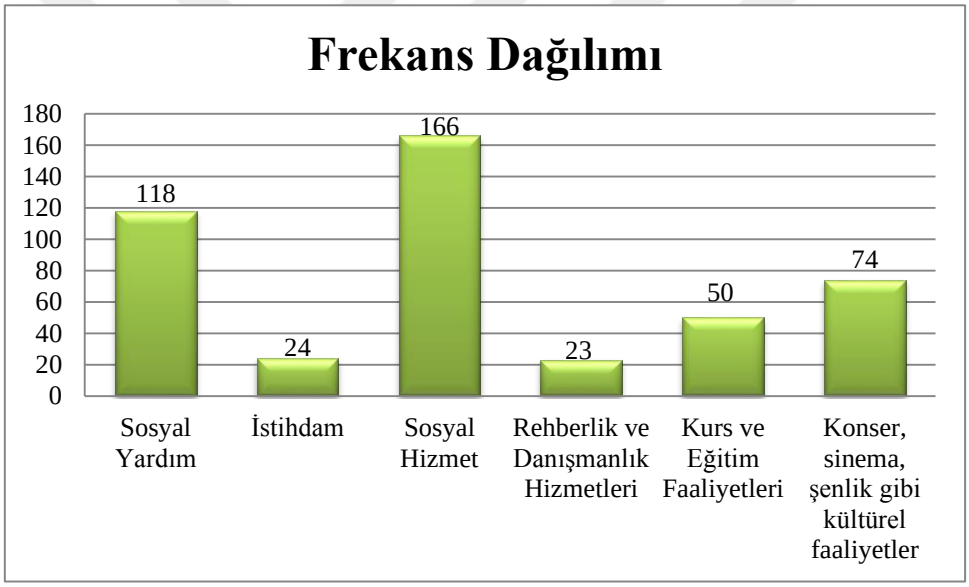
Tablo 12. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Sayısal Değerler

Demografik Özellik	f	%
Cinsiyet		
Kadın	205	53,39
Erkek	179	46,61
Medeni Durum		
Bekar	138	35,94
Evli	205	53,39
Boşanmış	14	3,65
Dul	23	5,99
Eşinden Ayrı	4	1,04
Yaş		
15-24	98	25,52
25-64	250	65,10
65 ve Üstü	36	9,38
Eğitim Durumu		
Okur Yazar Olmayan	3	0,78
Okur Yazar	22	5,73
İlköğretim	68	17,71
Lise	105	27,34
Üniversite	142	36,98
Lisansüstü	44	11,46
Meslek		
Ev Hanımı	69	17,97
Memur	93	24,22
Esnaf	23	5,99
İşçi	41	10,68
Serbest Meslek	28	7,29
Çiftçi	7	1,82
Öğrenci	82	21,35
Emekli	27	7,03
Herhangi Bir Mesleği Olmayan	14	3,65
Doğum Yeri		
Kırşehir	256	66,67
Kırşehir Dışı	128	33,33
Kırşehir'de İkamet Etme Süresi		
1-5 yıl	82	21,35
6-10 yıl	43	11,20
11-15 yıl	50	13,02
16 ve Üstü	209	54,43
İkamet Edilen Mahalle		
Ahi Evran Mahallesi	35	9,11
Kuşdili Mahallesi	10	2,60
Medrese Mahallesi	56	14,58
Nasuhdere Mahallesi	20	5,21
Yenice Mahallesi	84	21,88
Güldiken Mahallesi	19	4,95
Aşıkpaşa Mahallesi	55	14,32
Bağbaşı Mahallesi	34	8,85
Bahçelievler Mahallesi	13	3,39
Çukurçayır Mahallesi	5	1,30
Gölhisar Mahallesi	2	0,52
Kayabaşı Mahallesi	8	2,08
Kervansaray Mahallesi	35	9,11
Kındam Mahallesi	8	2,08

3.2.2.3. Sosyal Belediyecilik Kelimesinin Anlamına İlişkin Analizler

Araştırmanın katılımcılarına "sosyal belediyecilik" kelimesinden ne anladıkları sorulmuş ve soruya birden çok cevap verebilecekleri ifade edilmiştir. Anlam ifade eden seçenekler içerisinde birden fazla seçim yapılmasına izin verilmesinin nedeni, katılımcıların sosyal belediyecilik kelimesinden tam olarak ne anladıklarını bütün yönleriyle ortaya koymaktır.

Katılımcıların cevapları incelendiğinde araştırmaya 384 kişi katılmasına rağmen toplam 455 cevap gelmiştir. Şekil 1'de görüldüğü üzere, sosyal belediyecilik kelimesinden Kırşehir halkı tarafından en çok anlaşılanı sosyal hizmet (N=166) iken, ikinci sırada sosyal yardım (N=118), üçüncü sırada konser, sinema, şenlik gibi kültürel faaliyetler (N=74), dördüncü sırada kurs ve eğitim faaliyetleri (N=50), beşinci sırada istihdam (N=24) ve en az anlaşılan kelime grubu ise rehberlik ve danışmanlık hizmetleri (N=23) olmuştur.

Şekil 1. Katılımcıların Sosyal Belediyecilikten Anladıkları Kelime Gruplarının Dağılımı

Ankete katılım sağlayan 384 kişi olmasına rağmen soruya verilen cevabın 455 olması sosyal belediyeciliğin tek bir hizmet alanında yoğunlaşması değil birden fazla hizmet alanına yönelik olmasını göstermektedir. Sosyal belediyecilik sosyal yardım, istihdam, sosyal hizmet, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, kurs ve eğitim faaliyetleri, konser, sinema, şenlik gibi kültürel faaliyetlerin hepsini kapsayan bir hizmet anlayışa sahiptir. Katılım sağlayan bireylerden gelen cevapların da farklılık göstermesi, her ne kadar cevaplar oransal olarak farklı olsa da bu anlayışın farklı hizmet alanlarına dönük bir anlayış olduğunu desteklemektedir. Cevapların yarıdan fazlasını sosyal belediyeciliğin

sosyal hizmet ve sosyal yardım olarak anlaşılması oluşturmuştur. Verilen yanıtlar Kırşehir halkının sosyal belediyeciliğe ilişkin bir fikir sahibi olduklarını göstermektedir.

3.2.2.4. Sosyal Yardım ve Hizmetlerden Yararlanma Durumuna İlişkin Analizler

Katılımcılara belediyeye kendiniz, yakınlarınız ve tanıdıklarınız için sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanmak için hiç müracaatınız oldu mu? sorusu yöneltilmiştir. Gelen cevaplar içerisinde %22,7'si (N=87) sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanmak için müracaat yaptığını belirtirken, %77,3'ü (N=297) ise sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanmak için hiç müracaat yapmadığını belirtmiştir. Verilen cevaplara ilişkin veriler Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13. Sosyal Yardım ve Hizmetlerden Yararlanmak için Müracaat Yapıp Yapmama Durumu

Yanıtlar	N	%
Evet	87	22,7
Hayır	297	77,3
Toplam	384	100,0

N= Örneklem Sayısı

384 kişi içinde 297 kişi sosyal yardım ve sosyal hizmetlerden faydalanmak için ne kendileri ne de çevresindeki bireyler için müracaat yapmamışlardır. Bu durum araştırmaya katılanların ve çevresindeki bireylerin sosyal yardım ve sosyal hizmetlere gereksinim duymadıklarını göstermektedir. Her ne kadar ankete katılanlardan tanımlayıcı özel bilgiler (ad, soyad, ev ve iş adresi gibi) talep edilmese de yardım alan bireyler kimi zaman ve bazı sebeplerle yardım aldıklarını gizleme gereği duyabilirler. Bu sayının yüksek olmasında verilen cevapların objektif olmaması da bir etken olabilir. Katılım sağlayanların yaklaşık olarak dörtte birinin müracaatta bulunması yani 87 bireyin ve çevresindeki bireylerin sosyal yardım ve sosyal hizmetlere gereksinim duyduklarını, düşük oranda da olsa dezavantajlı kesimlere ulaşıldığını göstermektedir.

3.2.2.5. Hangi Sosyal Yardımlardan Yararlanıldığına İlişkin Analizler

Araştırmanın katılımcılarına belediyenin sosyal yardımlarından hangisinden yararlandınız? sorusu yöneltilmiş ve soruya birden fazla yanıt verebilecekleri ifade edilmiştir. Anlam ifade eden seçenekler içerisinde birden fazla seçim yapılmasına izin verilmesinin nedeni, katılımcıların birden fazla sosyal yardımdan yararlanmaları durumunda ifade seçeneğini zenginleştirmektir.

Katılımcıların cevapları incelendiğinde, araştırmaya 384 kişi katılmasına rağmen toplam 421 cevap gelmiştir. Tablo 14'te görüldüğü üzere, ankete cevap verenlerin % 71,73'ü (N=302) hiçbir sosyal yardımdan yararlanmadığını ifade etmektedir. Bununla beraber, Kırşehir halkının yararlandıkları sosyal yardım türleri içerisinde en çok yakacak yardımı %5,46 (N=23), eğitim yardımı %5,46 (N=23) ve gıda yardımı %5,46 (N=23) bulunmakta iken, kırtasiye yardımı %0,71 (N=3), giysi yardımı %0,48 (N=2) ve yeni doğan bebek seti yardımı %0,48 (N=2) en az yararlanılan sosyal yardım türleridir.

Tablo 14. Katılımcıların Yararlandıkları Sosyal Yardım Türleri

Sosyal Yardım Türü	N	%
Sosyal Yardımdan Yararlanmadım	302	71,73
Gıda Yardımı	23	5,46
Yakacak Yardımı	23	5,46
Eğitim Yardımı	23	5,46
Ekmek Yardımı	20	4,75
Cenaze Yardımı	12	2,85
İftar Yemeği	11	2,61
Kırtasiye Yardımı	3	0,71
Giysi Yardımı	2	0,48
Yeni Doğan Bebek Seti Yardımı	2	0,48
Toplam	421	100

Tablo 14 incelendiğinde 384 kişiden 421 yanıt gelmesi birden fazla sosyal yardımdan yararlanıldığını göstermektedir. Katılımcıların büyük bir kısmının yani 302 kişinin hiçbir sosyal yardımdan yararlanmamaları sosyal yardıma ihtiyaç duymayan, muhtaç durumda olmayan bireylerden oluştuğu söylenilebilir. Soruya yanıt verenlerin dörtte birinden az kısmının sosyal yardımlara gereksinimi olan muhtaç durumdaki bireylerden oluştuğu söylenilebilir. 82 katılımcıdan gelen 119 cevap sosyal yardımlardan yararlanıldığı ve aynı zamanda birden fazla sosyal yardım türünden yararlanılması yönündedir. Gıda, yakacak ve eğitim yardımından yararlananların sayılarının eşitliği dikkat çekmektedir. Yani gıda yardımı alan birinin aynı zamanda yakacak ve eğitim yardımı da aldığı sonucuna ulaşabiliriz.

3.2.2.6. Hangi Sosyal Hizmet Projelerinden Yararlanıldığına İlişkin Analizler

Araştırmanın katılımcılarına belediyenin sosyal hizmet projelerinden hangilerinden yararlandınız? sorusu yöneltilmiş ve soruya birden çok cevap verebilecekleri ifade edilmiştir. Anlam ifade eden seçenekler içerisinde birden fazla seçim yapılmasına izin verilmesinin nedeni, katılımcıların birden fazla sosyal hizmet projelerinden yararlanmaları durumunda ifade seçeneğini zenginleştirmektir.

Katılımcıların cevapları incelendiğinde, araştırmaya 384 kişi katılmasına rağmen toplam 397 cevap gelmiştir. Tablo 15' te görüldüğü üzere, ankete cevap verenlerin % 70,53'ü (N=280) hiçbir sosyal hizmet projesinden yararlanmadığını ifade etmektedir. Bununla beraber, Kırşehir halkının yararlandığı sosyal hizmet projesi türleri içerisinde en çok Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) %11,34 (N=45) hizmeti bulunmakta iken, Engelsiz Kalpler Kulübü %0,25 (N=1) hizmeti en az yararlanılan hizmet türüdür.

Tablo 15. Katılımcıların Yararlandıkları Sosyal Hizmet Projesi Türleri

Sosyal Hizmet Projesi Türü	N	%
Gönül Dağı Projesi	11	2,77
Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM)	45	11,34
Mahalle Konakları Kurs Merkezleri	26	6,55
Hayır Evi	7	1,76
Engelsiz Kalpler Kulübü	1	0,25
Diğer	27	6,80
Herhangi Bir Sosyal Hizmet Projesinden Yararlanmadım.	280	70,53
Toplam	397	100

Belediyenin sunduğu sosyal hizmet projelerinden yararlanmayan bireyler yani 280 kişi büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu sonuç gösteriyor ki araştırmaya katılanların büyük bir kısmının sosyal hizmetlere gereksinim duymadıkları, dezavantajlı durumda olmadıkları yönündedir. Geriye kalan 104 katılımcıdan 117 yanıtın alınması birden fazla sosyal hizmet projesinden yararlanan bireylerin olduğu sonucu çıkartılabilir. Demografik özelliklere ilişkin sayısal değerlerin yer aldığı Tablo 12'de 65 ve üstü 36 bireyin bulunduğu tespit edilmiş ve bu kapsamda 36 yaşlı birey arasında Gönül Dağı Projesi'nden yararlanan 11 yaşlı vatandaşa ulaşılmıştır. Çocuklara, gençlere ve kadınlara yönelik faaliyette bulunan ve çok sayıda üyeye sahip olan Belediye Gençlik Merkezi ve Mahalle Konakları Kurs Merkezlerinden yararlananların sayısı diğer sosyal hizmetlerden yararlananlardan daha fazladır. Araştırmaya katılan bireyler tarafından fazla yararlanılan

hizmet türü olmasında bu merkezlerin geniş bir kesime ulaşmasının ve hizmet sunmasının etkisi vardır. Belediyenin faaliyetlerinin incelendiği kısımda Hayır Evi birimi tarafından ihtiyaç sahibi birçok vatandaşın gereksinimlerini karşılamaya dönük hizmetler yapılmıştır. Ancak 7 katılımcı Hayır Evi'nden yararlandığını belirtmiş ve bu sayı düşük düzeyde kalmıştır. Engelsiz Kalpler Kulübü en az yararlanılan hizmet türleri arasında yer almakta ve araştırmaya katılan 1 tane engelli bireye ulaşıldığı tespit edilmiştir. Sosyal belediyecilik adına sunulan sosyal hizmet projelerinden yararlananların sayısı düşük düzeyde kalmıştır. Bu itibarla 384 birey içinde 104 kişinin yoksun sosyal kesimleri oluşturduğu sonucuna ulaşabiliriz.

3.2.2.7. Belediyenin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetlerinden Haber Alma Şekli

Araştırmanın katılımcılarına belediyenin sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinden nasıl haberiniz oluyor? sorusu yöneltilmiş ve soruya birden çok cevap verebilecekleri ifade edilmiştir. Anlam ifade eden seçenekler içerisinde birden fazla seçim yapılmasına izin verilmesinin nedeni, katılımcıların sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinden birden fazla haber alma şekli olması durumunda ifade seçeneğini zenginleştirmektir. Katılımcıların cevapları incelendiğinde, araştırmaya 384 kişi katılmasına rağmen toplam 409 cevap gelmiştir. Tablo 16'da görüldüğü üzere, ankete cevap verenlerin % 32,27'si (N=132) akraba, komşu ve yakınlardan şeklinde cevap verirken, %26,89'u (N=110) sosyal paylaşım sitelerinden şeklinde yanıt vermiştir. Bununla beraber, en az haber alma biçimleri arasında % 4,16'sı (N=17) yazılı yerel medya şeklinde yanıt verirken, %3,67'si (N=15) ise muhtarlık yanıtını vermiştir.

Tablo 16. Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetlerden Haber Alma Şekli

Haber Alma Şekli	N	%
Sosyal Paylaşım Sitelerinden (Twitter, Facebook, You Tube)	110	26,89
Belediye Yayınları (Dergi, gazete, broşür)	36	8,80
Belediye Web Sitesi	19	4,65
Yazılı Yerel Medya	17	4,16
Görsel Yerel Medya	30	7,33
Muhtarlık	15	3,67
Akraba, Komşu ve Yakınlardan	132	32,27
Diğer	50	12,23
Toplam	409	100

Tablo 16 incelendiğinde belediyenin Kırşehir halkına sunduğu sosyal belediyecilik alanındaki hizmetleri farklı iletişim kanallarından vatandaşa iletilmekte olduğu gözlenmektedir. Vatandaş sadece bir iletişim kanalından bu hizmetlerden haberdar olmamakta, birden çok iletişim kanalı vasıtasıyla belediyenin faaliyetlerinden haberdar olmaktadırlar.

3.2.2.8. Kırşehir Belediyesi'nin En Önemli ve Öncelikli Hizmetinin Ne Olmasına Yönelik Analizler

Araştırmanın katılımcılarına Kırşehir Belediyesi'nin en önemli ve öncelikli hizmeti ne olmalıdır? sorusu yöneltilmiş ve soruya birden çok cevap verebilecekleri ifade edilmiştir. Anlam ifade eden seçenekler içerisinde birden fazla seçim yapılmasına izin verilmesinin nedeni, katılımcıların belediyenin yapması gereken hizmetlerinin içerisinde birden fazla seçeneğin olmasını düşünebileceklerinden dolayı ifade seçeneğini zenginleştirmektir.

Katılımcıların cevapları incelendiğinde, araştırmaya 384 kişi katılmasına rağmen toplam 497 cevap gelmiştir. Tablo 17'de görüldüğü üzere, en yüksek oranda cevap verenlerin içerisinde %27,77'si (N=138) belediyenin en önemli ve öncelikli hizmetinin imar, su ve kanalizasyon olması gerektiğini düşünürken, % 23,14'ü (N=115) sosyal ve kültürel hizmetler olması gerektiğini düşünmektedir. Bununla beraber, en düşük oranda cevap verenlerin oranı ise % 1,21 (N=6) ile itfaiye cevabını vermiştir.

Tablo 17. Kırşehir Belediyesinin En Önemli ve Öncelikli Sunması Gereken Hizmeti

Belediye Hizmeti	N	%
İmar, Su ve Kanalizasyon	138	27,77
İtfaiye	6	1,21
Ağaçlandırma, Park ve Yeşil Alanlar	84	16,90
Sosyal ve Kültürel Hizmetler	115	23,14
Temizlik ve Katı Atık	70	14,08
Kentsel Dönüşüm ve Konut	48	9,66
Diğer	36	7,24
Toplam	497	100

Katılımcılar tarafından 497 yanıt alınmasının nedeni vatandaşın birden fazla hizmet önceliğinin ve önemli görülen hizmet alanlarının olmasıdır. En önemli ve öncelikli hizmet sıralamasında imar, su ve kanalizasyon gibi alt ve üst yapıya yönelik hizmetlerin yer alması Kırşehir'de yaklaşık iki yıldır yapılan alt ve üst yapı çalışmalarına bağlanabilir. Çünkü yapılan çalışmalar her ne kadar halk için yapılsa da onların yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik olsa da çalışmaların tamamlanmasına kadar geçen süreçte vatandaşın hayatını olumsuz etkileyecek, bir bakıma zora sokacak durumlarda mevcut olmaktadır. Anketin uygulanması aşamasında da katılımcılar bu yönde ciddi eleştirilerde bulunmuşlar, yaşadıkları zorlukları ve tanık oldukları bazı durumları dile getirmişlerdir. İkinci en önemli ve öncelikli hizmet alanında sosyal ve kültürel hizmetlerin yer alması Kırşehir halkı tarafından bu hizmetlere ihtiyaç duyulduğunu, daha fazla sosyal ve kültürel hizmetlerin yapılması gerektiğini göstermektedir. Vatandaşın öncelik sıralamasında itfaiye hizmeti en son sırada yer almış, diğer hizmet alanlarından geride kalmıştır.

3.2.2.9. Kırşehir Belediyesi'nin Hizmetlerinden Memnuniyet Durumuna Yönelik Analizler

Kırşehir Belediyesi'nin sosyal gruplara ve kimi hizmet alanlarına yönelik sunduğu hizmetlerin Kırşehir halkı tarafından memnuniyet durumlarının ölçülmesi adına sekiz farklı hizmet alanındaki memnuniyet durumları incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre halkın memnuniyet seviyesi 5 üzerinden 3,07 çıkmıştır.

Hizmet alanlarına göre değerlendirme yapıldığında Kırşehir halkının en çok memnuniyet duyduğu hizmet alanı Ramazan ayı boyunca gerçekleştirilen konser, sohbet, tiyatro, halk oyunları gibi etkinlikler (M=3,62, SS=1,205) iken, ardından en yüksek ortalamadan en düşük ortalamaya doğru sırasıyla meslek ve beceri kazandırma kursları (M=3,22; SS=1,107), çocuklara ve gençlere yönelik hizmetler (M=3,10; SS=1,156), kadınlara yönelik hizmetler (M=3,09; SS=1,137), yaşlılara yönelik hizmetler (M=2,93; SS=1,100), yoksullara yönelik hizmetler (M=2,91; SS=1,145), eğitim ve psikolojik destek hizmetleri (M=2,89; SS=1,070) gelmektedir. Bununla beraber, Kırşehir halkının en az memnuniyet duyduğu hizmet alanı ise engellilere yönelik hizmetler (M=2,79; SS=1,129) olmuştur. Bu bulguya ilişkin betimsel analiz değerleri Tablo 18'de gösterilmektedir.

Tablo 18. Kırşehir Belediyesi'nin Hizmetlerinden Memnuniyet Durumu

	Minimum	Maximum	M	SS
Ramazan Ayı Boyunca Gerçekleştirilen Konser, Sohbet, Tiyatro, Halk Oyunları gibi Etkinlikler	1	5	3,62	1,205
Meslek ve Beceri Kazandırma Kursları	1	5	3,22	1,107
Çocuklara ve Gençlere Yönelik Hizmetler	1	5	3,10	1,156
Kadınlara Yönelik Hizmetler	1	5	3,09	1,137
Yaşlılara Yönelik Hizmetler	1	5	2,93	1,100
Yoksullara Yönelik Hizmetler	1	5	2,91	1,145
Eğitim ve Psikolojik Destek Hizmetleri	1	5	2,89	1,070
Engellilere Yönelik Hizmetler	1	5	2,79	1,129

SS= Standart Sapma, M= Ortalama, 1= Hiç Memnun Değilim, 2= Memnun Değilim, 3= Kararsızım, 4= Memnunum, 5= Çok Memnunum.

Belediyenin sunmuş olduğu hizmetlerden Ramazan ayı boyunca gerçekleştirilen etkinlikler, meslek ve beceri kazandırma kursları, çocuklara, gençlere ve kadınlara yönelik hizmetleri 3,07 memnuniyet ortalamasının üstünde bir değer göstermektedir. Bunun nedeni ise bu kesimlere ve hizmet alanlarına yönelik hizmetlerin yaygınlık göstermesi, katılımcılar tarafından bilinen hizmetler olmasının etkili olduğu söylenilebilir. Özellikle Ramazan ayı boyunca gerçekleştirilen etkinlikler Kırşehir halkının belli bir kesimine yönelik hizmet olmaktan ziyade toplumun tümüne yönelik bir hizmet türüdür. Açık havada gerçekleştirilmesi, bu hizmetten yararlananların fazla olması ve bu etkinliklere katılım sağlanmasa dahi haberdar olunması en fazla memnuniyet duyulan hizmet olmasında büyük etkisi vardır. Diğer yandan yaşlılara, yoksullara, engellilere yönelik hizmetler ve eğitim ve psikolojik destek hizmetleri memnuniyet ortalamasının altında bir değer göstermektedir. Bu alanlara yönelik hizmetler spesifik bir özellik göstermektedir. Yani hizmetten faydalanan kişiler ve onların yakınındaki bireyler sunulan bu hizmetlerin farkında olabilmektedirler. Bu açıdan çok bilinen hizmet olmaması ya da bilinmesine rağmen kimi nedenlerden ötürü örneğin belediyenin hizmet sunum tarzı ya da hizmetlerin yeterli düzeyde sunulmaması gibi olası durumların olması bu hizmetlerin memnuniyet durumu ortalamanın altında kalmasında etkili olduğu sonucuna ulaşabiliriz.

3.2.2.10. Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'ne Yönelik Görüşleri

Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik yaklaşımı kapsamındaki yönetim anlayışına ve sunduğu hizmetlere yönelik görüşlerinin alınması amacıyla 15 soru sorulmuştur. Bu 15 soru içerisinde halkın verdiği cevapların ortalaması 5 üzerinden 3,17 çıkmıştır.

Maddeler açısından değerlendirme yapıldığında, en yüksek ortalama Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) çok yerinde ve gerekli bir sosyal hizmet projesidir (M=3,66; SS=1,172) maddesine yöneliktir. Bununla beraber, en yüksek düzeyde olumlu görüş ifade edilen maddelerden bir diğeri Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) gençlerin ve çocukların gelişimi ve sosyalleşmesine katkı sağlıyor (M=3,64; SS=1,216) maddesidir. En düşük ortalamaya sahip maddeler içerisinde, Kırşehir Belediyesi eşitlik ve tarafsızlık ilkeleri doğrultusunda hizmetler sunuyor (M=2,79; SS=1,178) ve Kırşehir Belediyesi halkın sosyal ihtiyaçlarına zamanında ve hızlı bir biçimde cevap veriyor (M=2,76; SS=1,112) maddeleri Kırşehir halkı tarafından en düşük düzeyde değerlendirilen görüşlerdir. Bu bulgulara ilişkin betimsel analiz değerleri Tablo 19'da yer almaktadır.

Belediyenin sosyal belediyecilik anlayışına ve sunulan hizmetlere yönelik görüşlerde çocuklara ve gençlere yönelik faaliyette bulunan Belediye Gençlik Merkezi ve Kadın Emek Pazarı'nın en yüksek değer ifade eden maddeler olmasında bu uygulamaların geniş bir kitleye hizmet vermesi, vatandaş tarafından bilinmesi, katılımcılar tarafından gerekli görülen ve gerçekleştirilen faaliyetlerin takdir edildiğini göstermektedir. İfade edilen görüşler içerisinde 3,17 genel ortalamanın üstünde yer alan maddeler içerisinde sosyal belediyecilik faaliyetlerinin toplumda önemli bir yerinin olduğu, toplumsal refaha ve sosyal dayanışmaya katkı sağladığı yönündeki olumlu görüşleri sosyal belediyecilik anlayışının temel amacıyla da bağdaşmaktadır. Yani katılımcılar belediyenin sosyal belediyecilik adına sunmuş olduğu hizmetleri toplumsal ve sosyal açıdan gerekli görmekte ve takdir etmektedirler.

Diğer yandan ortalamanın altında kalan maddeler de bulunmaktadır. Belediyenin sosyal belediyeciliğe dair hizmet sunumunda daha etkin olması, ihtiyaçlara hızlı bir biçimde yanıt vermesi, eşitlik ve tarafsızlık ilkeleri ve objektif kriterler ölçüsünde hizmetler sunması, yeterli istihdam olanakları sağlaması gerektiği yönündeki görüşler ortalamanın altında kalan görüşlerdir. Anılan maddeler vatandaşın belediyeden daha iyi bir hizmet performansı beklediğini göstermektedir. Ayrıca belediyenin asıl ulaşılması gereken ihtiyaç sahiplerine

tam anlamıyla ulaşmadığı ya da belki de siyasi sebeplerden ötürü ayrımcılık yaptığı, taraflı davrandığı yönünde eksikliğinin olduğu sonucuna ulaşabiliriz.

Tablo 19. Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'ne Yönelik Görüşlerinin Betimsel İstatistik Değerleri

No	Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesine Yönelik Görüşleri	Minimum	Maximum	Ortalama (M)	Standart Sapma (SS)
1	Kırşehir Belediyesi sosyal belediyeciliği etkin uyguluyor.	1	5	2,97	1,172
2	Kırşehir Belediyesi çalışanları halkın ihtiyaçlarına cevap verebilecek ölçüde sosyal proje üretme konusunda yetkindir.	1	5	2,97	1,151
3	Kırşehir sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan gelişmiş, yaşanılabilir bir kenttir.	1	5	3,61	1,169
4	Kırşehir Belediyesi toplumun beklentilerine yönelik hizmetler sunuyor.	1	5	3,06	1,177
5	Kırşehir Belediyesi halkın sosyal ihtiyaçlarına zamanında ve hızlı bir biçimde cevap veriyor.	1	5	2,76	1,112
6	Kırşehir Belediyesi eşitlik ve tarafsızlık ilkeleri doğrultusunda hizmetler sunuyor.	1	5	2,79	1,178
7	Sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler objektif kriterler dikkate alınarak ihtiyaç sahiplerine ulaştırılıyor.	1	5	2,89	1,135
8	Kırşehir Belediyesi yerel toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel gelişiminden sorumlu bir belediyecilik misyonu sergiliyor.	1	5	2,98	1,131
9	Belediyenin sunmuş olduğu sosyal belediyecilik faaliyetlerine yönelik hizmetleri toplumda önemli bir yer teşkil ediyor.	1	5	3,17	1,215
10	Toplumun refahı açısından sosyal belediyecilik faaliyetleri topluma önemli bir katkı sağlıyor.	1	5	3,26	1,200
11	Belediyenin sosyal hizmet ve yardımları sosyal dayanışmanın güçlendirilmesine katkı sağlıyor.	1	5	3,32	1,139
12	Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) çok yerinde ve gerekli bir sosyal hizmet projesidir.	1	5	3,66	1,172
13	Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) gençlerin ve çocukların gelişimi ve sosyalleşmesine katkı sağlıyor.	1	5	3,64	1,216
14	Kadın girişimcilerin üretime katılması amacıyla yaz aylarında açılan Kadın Emek Pazarı kadınlarımıza ekonomik ve sosyal açıdan destek sağlıyor.	1	5	3,61	1,169
15	Kırşehir Belediyesi yeteri kadar istihdam olanakları sağlıyor.	1	5	2,89	1,210

1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorun, 3= Kararsızım, 4= Katılıyorum,
5= Kesinlikle Katılmıyorum.

3.2.2.11. Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'ne Yönelik Görüşlerinin Demografik Değişkenler Açısından Farklılık Düzeyleri

Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik yaklaşımı kapsamındaki yönetim anlayışına ve sunduğu hizmetlere yönelik görüşlerinin cinsiyet, yaş, meslek türü ve eğitim durumu gibi demografik özellikler açısından anlamlı farklılığın olup olmadığını anlamak için çıkarımsal istatistiklerden yararlanılmıştır.

Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'ne yönelik görüşlerinin cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız ölçümlerde t-testi ile yapılmıştır. Tablo 20'de yer alan analiz sonuçlarına göre erkek ve kadınlar arasında Kırşehir Belediyesi'ne yönelik görüşler açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır.[$t_{(382)}$= 1.418, p>.05].

Tablo 20. Cinsiyet Açısından Kırşehir Belediyesine Yönelik Görüşlere İlişkin Bağımsız Ölçümlerde T –Testi Sonuçları

Grup	N	Sd	M	SS	t	p
Kadın	205	204	3,2062	,91429	1,418	,157
Erkek	179	178	3,0726	,92832		
Toplam	384	382				

N= Örneklem Sayısı, SS= Standart Sapma, M= Ortalama, Sd= Serbestlik Derecesi

Tablo 21. Yaş, Meslek Türü, Eğitim Durumu Değişkenleri Açısından Kırşehir Belediyesi'ne Yönelik Görüşlere İlişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları

Demografik Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Yaş	Gruplar Arası	1,236	2	,618	,726	,485
	Gruplar içi	324,397	381	,851		
	Toplam	325,632	383			
Meslek Türü	Gruplar Arası	9,273	8	1,159	1,374	,206
	Gruplar içi	316,359	375	,844		
	Toplam	325,632	383			
Eğitim Durumu	Gruplar Arası	6,044	6	1,007	1,188	,312
	Gruplar içi	319,588	377	,848		
	Toplam	325,632	383			

Sd: Serbestlik Derecesi

Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'ne yönelik görüşlerine ilişkin yaş, meslek türü ve eğitim durumu değişkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 21' de yer almaktadır.

Tablo 21'de gösterildiği gibi, analiz sonuçları Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'ne yönelik görüşlerine ilişkin yaş değişkeni [F(2-383)=.726, p>.05], meslek türü [F(8-383)=1,374, p>05] ve eğitim durumu değişkeni [F(6-383)=1.188, p>.05] açısından anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

3.2.2.12. Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'nin Yaptığı Faaliyetleri Yeterli Bulma Düzeyleri

Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin yaptığı faaliyetleri yeterli bulma düzeylerine ilişkin görüşlerinin alınması amacıyla 10 soru sorulmuştur. Bu 10 soru içerisinde halkın verdiği cevapların ortalaması 5 üzerinden 2,80 çıkmıştır.

Maddeler açısından değerlendirme yapıldığında, en yüksek oranda yeterli olunan hizmet Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) çocukların ve gençlerin beklentilerini karşılama açısından yeterli midir? (M=3,31; SS=1,190) maddesine yöneliktir. Bununla beraber, en yüksek düzeyde olumlu görüş ifade edilen maddelerden bir diğeri sosyal belediyeciliği misyon edinen Kırşehir Belediyesi kentsel ve kültürel gelişimi yeterli düzeyde gerçekleştiriyor mu? (M=2,95; SS=1,100) maddesidir. En düşük ortalamaya sahip maddeler içerisinde, Belediye ve halk arasındaki iletişim düzeyi yeterli seviyede midir? (M=2,48; SS=1,140) ve engelsiz bir yaşam için kentin fiziki yapısı engelli hemşerilerimizin hayatlarını kolaylaştırma açısından yeterli midir? (M=2,48; SS=1,140) maddeleri Kırşehir halkı tarafından en düşük düzeyde yeterli bulunan faaliyetlerdir. Bu bulgulara ilişkin betimsel analiz değerleri Tablo 22'de gösterilmektedir.

Belediyenin faaliyetlerinin yeterlilik düzeylerine yönelik görüşlerde 2,80 genel ortalamanın altında kalan belediye halk arasındaki iletişim seviyesi, engelli vatandaşlar için kentin fiziki yapısı, bireylerin toplumsallaşmasını sağlayacak proje ve merkezler, sosyal yardımların yeterlilik düzeyi, sosyal ve kültürel programlar Kırşehir halkı tarafından yeterli bulunmayan hizmetlerdir. Bu durum vatandaşın belediyeden bu alanlara yönelik daha fazla hizmet beklentilerinin olduğu göstermektedir.

Tablo 22. Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'nin Yaptığı Faaliyetleri Yeterli Bulma Düzeyleri

No	Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesinin Yaptığı Faaliyetleri Yeterli Bulma Düzeyleri	Minimum	Maximum	Ortalama (M)	Standart Sapma (SS)
1	Sosyal ve kültürel hayatın gelişimine katkıda bulunacak sosyal ve kültürel programlar yeterli düzeyde midir?	1	5	2,78	1,139
2	Belediyenin sosyal belediyeciliğe dair hizmet sunumundaki performans düzeyi yeterli midir?	1	5	2,83	1,083
3	Belediyenin dezavantajlı gruplara yönelik sosyal sorumluluk ve duyarlılığı yeterli midir?	1	5	2,88	1,079
4	Sağlıklı toplum oluşturmak ve destek vermek amacıyla spor yapılabilecek alanlar yeterli midir?	1	5	2,87	1,198
5	Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) çocukların ve gençlerin beklentilerini karşılama açısından yeterli midir?	1	5	3,31	1,190
6	Yapılan sosyal yardımlar yoksulluğu giderme açısından yeterli düzeyde midir?	1	5	2,68	1,095
7	Gençlerin, çocukların, kadınların, yaşlıların vs. toplumsallaşmasını sağlayacak projeler ve merkezler yeterli midir?	1	5	2,71	1,090
8	Belediye ve halk arasındaki iletişim düzeyi yeterli seviyede midir?	1	5	2,48	1,140
9	Engelsiz bir yaşam için kentin fiziki yapısı engelli hemşerilerimizin hayatlarını kolaylaştırma açısından yeterli midir?	1	5	2,48	1,140
10	Sosyal belediyeciliği misyon edinen Kırşehir Belediyesi kentsel ve kültürel gelişimi yeterli düzeyde gerçekleştiriyor mu?	1	5	2,95	1,100

1=Kesinlikle Yetersiz, 2= Yetersiz, 3= Kararsızım, 4= Yeterli, 5= Kesinlikle Yeterli.

Belediye Gençlik Merkezi Kırşehir halkı tarafından takdir edilen ve yeterli görülen bundan ötürü en yüksek yeterlilik düzeyine sahip olan hizmet alanıdır. Bunda daha önceki analiz sonuçlarında da bahsettiğimiz gibi bu merkezin çocuklar ve gençler gibi geniş bir kesime hizmet sunması, çok sayıda üyeye sahip olması ve vatandaş tarafından bilinen hizmet alanı olmasıdır. Kırşehir'deki çocuklar ve gençler için önemli bir sosyal sorumluluk projesi olarak görülmektedir.

Sonuç olarak her ne kadar anılan hizmet alanlarına yönelik faaliyetlerin yeterlilik düzeyleri birbirine yakın olsa da çok yüksek oranda yeterli bulunan hizmetler değildirler. Bu açıdan genel itibariyle Kırşehir halkı belediyeden sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerine dönük sosyal ve kültürel yaşama etki edecek daha fazla hizmet arz etmesini beklemektedir. Bu alanlara yönelik hizmetler mevcut olmakla birlikte yeterli bulunmamakta, belediyenin hizmet performansının yüksek olması beklenmektedir.

3.2.2.13.Demografik Değişkenler Bakımından Kırşehir Halkının Belediyenin Faaliyetlerini Yeterli Bulma Açısından Farklılık Düzeyleri

Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin yaptığı faaliyetleri yeterli bulma düzeylerine ilişkin cinsiyet, yaş, meslek türü ve eğitim durumu gibi demografik özellikler açısından anlamlı farklılığın olup olmadığını anlamak için çıkarımsal istatistiklerden yararlanılmıştır. Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin yaptığı faaliyetleri yeterli bulma düzeylerine ilişkin cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız ölçümlerde t-testi ile karşılaştırılmıştır. Erkek ve kadınlar arasında Kırşehir Belediyesi'nin yaptığı faaliyetleri yeterli bulma düzeyleri açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır.[$t_{(382)}$= 1,709, p>.05]. Bağımsız ölçümlerde t –testi sonuçları Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. Cinsiyet Açısından Kırşehir Belediyesinin Yaptığı Faaliyetleri Yeterli Bulma Düzeylerine İlişkin Bağımsız Ölçümlerde T –Testi Sonuçları

Grup	N	M	SS	t	p
Kadın	205	2,9054	,85114	1.709	.088
Erkek	179	2,7525	,90033		

SS= Standart Sapma, M= Ortalama

Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin yaptığı faaliyetleri yeterli bulma düzeylerine ilişkin yaş, meslek türü ve eğitim durumu gibi demografik değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 24'te yer almaktadır.

Tablo 24. Yaş, Meslek Türü, Eğitim Durumu Açısından Kırşehir Belediyesi'nin Yaptığı Faaliyetleri Yeterli Bulma Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları

Değişken	**Varyansın kaynağı**	**Kareler Toplamı**	**Sd**	**Kareler Ortalaması**	**F**	**p**	**Anlamlı fark (Scheffe)**
Yaş	Gruplar Arası	5,419	2	2,710	3,574	,029	15-25
	Gruplar içi	288,884	381	,758			65 ve üzeri
	Toplam	294,303	383				
Meslek Türü	Gruplar Arası	12,494	8	1,562	2,078	,037	
	Gruplar içi	281,809	375	,751			Ev hanımı
	Toplam	294,303	383				
Eğitim Durumu	Gruplar Arası	7,670	6	1,278	1,681	,124	
	Gruplar içi	286,633	377	,760			
	Toplam	294,303	383				

Sd: Serbestlik Derecesi

Analiz sonuçları, Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin yaptığı faaliyetleri yeterli bulma düzeylerine ilişkin eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığını göstermekle beraber [F(6-383)=1.278, p>.05], yaş değişkeni [F(2-383)=3574, p<.05] ve meslek türü değişkeni [F(8-383)=2.078, p<.05] açısından anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Varyanslar homojen olduğu için hangi düzeyler arasında fark olduğunu saptamak amacıyla ileri analizde Scheffe testi kullanılmıştır.

İleri analiz sonuçlarına göre alt-üst ve alt-orta seviyeleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre 65 yaş ve üzerindeki bireylerin görüşleri (M=3,12, SS=.88), 25-64 (M=2,85, SS=.85) yaş aralığındakilerden ve 15-24 (M=2,68, SS=.91) yaş aralığındaki bireylerin ortalamalarından daha yüksektir. Betimsel istatistik değerlerine ilişkin veriler Tablo 25'te yer almaktadır.

Tablo 25. Yaş Değişkeni Açısından Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'nin Faaliyetlerini Yeterli Bulma Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri

	Minimum	Maximum	N	M	SS
15-24	1,00	5,00	98	2,68	,91629
25-64	1,00	5,00	250	2,85	,85123
65+	1,90	4,70	36	3,12	,87867
Total	1,00	5,00	384	2,83	,87659

Tablo 25'e göre 65 yaş ve üstündeki vatandaşların belediyenin faaliyetlerini diğer yaş aralığındaki bireylere oranla daha yeterli bulmaları gençlere, yetişkinlere, orta yaşlılara göre hizmet beklentilerinin düşük seviyede olmasıyla ilişkilendirilebilir. Çünkü 15-24 ve 25-64 yaş aralığındaki bireyler hayattan daha fazla beklenti içinde olabilirler, hizmet talepleri ve ihtiyaçları daha farklı olabilmektedir. Tablodan da görüleceği üzere en yüksek yeterlilik düzeyi 65 ve üstündeki bireylerin görüşleridir. İkinci sırada 25-64 yaş aralığındakiler, üçüncü sırada 15-24 yaş aralığında bulunan bireyler yer almaktadır. Bu durum gösteriyor ki yaş değişkeninin küçülmesi hizmet yeterliliğinin az bulunmasına, daha fazla hizmet çeşidi ve beklentisinin olduğu, faaliyetlerin daha yaygın ve etkin sunulması gerektiği yönünde bir sonuç çıkartabiliriz.

Meslek türü değişkeni açısından ileri analiz sonuçlarına göre ev hanımı ile diğer değişkenler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre ev hanımı olan bireylerin

görüşleri (M=3,11, SS=.90), diğer meslek grubundaki bireylerin ortalamalarından daha yüksektir. Betimsel istatistik değerlerine ilişkin veriler Tablo 26'da yer almaktadır.

Tablo 26. Meslek Türü Değişkeni Açısından Kırşehir Halkının Kırşehir Belediyesi'nin Yaptığı Faaliyetleri Yeterli Bulma Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri

	Minimum	Maximum	N	M	SS
Ev hanımı	1,00	4,80	69	3,11	,89793
Memur	1,00	4,10	93	2,87	,74213
Esnaf	1,00	5,00	23	2,60	1,15286
İşçi	1,00	4,00	41	2,77	,99715
SerbestMeslek	1,00	4,70	28	3,03	,92057
Çiftçi	2,00	4,00	7	2,93	,79313
Öğrenci	1,00	5,00	82	2,60	,84568
Emekli	2,00	4,20	27	2,87	,73318
Herhangi bir mesleğim yoktur	1,50	4,00	14	2,70	,81994

Meslek türü içerisinde ev hanımlarının belediyenin sunmuş olduğu faaliyetleri yeterli bulmasında kadınlara yönelik faaliyette bulunan Aile Yaşam Merkezi, Kadın Emek Pazarı, Kervansaray Konağı ve Bahçelievler Nene Hatun Konağı Kurs Merkezlerinin ve bu merkezlerde gerçekleştirilen etkinliklerin katkısının olduğu söylenilebilir. Bu hizmet alanlarında bayanların el becerilerinin geliştirilmesi, bilgilerinin arttırılması için çeşitli kurslar verilmekte, spor salonu bulunmakta, sosyalleşmelerine katkı sağlayacak her türlü program, seminer, gezi, sergi gibi etkinliklerde bulunulmaktadır. Ayrıca bayanların gelir elde etmelerine imkan sağlayan Kadın Emek Pazarı'da ekonomik açıdan destekleyici bir hizmettir. Bu açılardan bakıldığında belediyenin sunduğu hizmetleri ev hanımlarını evinde sorumlulukları olan bir rolün dışına da çıkarmıştır. Ev hanımlarına çeşitli imkanların sunulması onların daha tatminkar davranmalarında etkili olmuştur. Bu durum bir bakıma hizmet beklentilerinin de karşılandığını göstermekte ve yapılan faaliyetler diğer meslek gruplarına oranla daha yeterli görülmektedir.

Saha çalışması sonucunda elde edilen bulgulara göre:

- ✓ İlk olarak katılımcıların demografik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Demografik bulgulara göre; cinsiyet açısından kadın katılımcıların sayısı erkeklerin sayısından fazladır. Medeni durum açısından araştırmaya katılanların yarısından fazlası evlidir. Bunu sırasıyla bekarlar, dullar, boşanmış olanlar ve eşinden ayrı yaşayanlar izlemektedir. Yaş unsuru bakımından ankete katılım sağlayanların

büyük bir çoğunluğu yani 250 kişi 25-64 yaş aralığındaki bireylerden oluşmaktadır. İkinci sırada 15-24 yaş aralığındaki bireyler gelmekte ve ankete katılım sağlamak istemeyen 65 ve üstü bireyler en düşük yaş grubunu oluşturmaktadır. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde araştırmaya katılanların yaklaşık dörtte birinin eğitim düzeyleri düşük olmakla beraber dörtte üçünün eğitim düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların mesleklerine yönelik bulgular incelendiğinde meslek türleri açısından oransal olarak eşit dağılım sağladığı söylenemez. En yüksek orana sahip meslek türünü memurlar, öğrenciler ve ev hanımları oluşturmaktadır. Esnaf, serbest meslek ve emeklilerin oranları birbirine yakın olmakla birlikte en düşük düzeyde çiftçilere ulaşılmıştır. Araştırmaya katılanların doğum yeri ve Kırşehir'de ikamet etme sürelerinden elde edilen bulgulara göre katılımcıların yarıdan fazlası Kırşehir doğumlu ve uzun süredir Kırşehir'de yaşamakta oldukları tespit edilmiştir.

- ✓ Araştırmaya katılanlara sosyal belediyecilik kelimesinden ne anladıkları sorulmuştur. Elde edilen bulgulara göre, sosyal belediyecilik kelimesinden Kırşehir halkı tarafından en çok anlaşılanı sosyal hizmet iken, ikinci sırada sosyal yardım, üçüncü sırada konser, sinema, şenlik gibi kültürel faaliyetler, dördüncü sırada kurs ve eğitim faaliyetleri, beşinci sırada istihdam ve en az anlaşılan kelime grubu ise rehberlik ve danışmanlık hizmetleri olmuştur. Ankete katılım sağlayan 384 kişi olmasına rağmen soruya 455 yanıtın alınması sosyal belediyeciliğin tek bir hizmet alanında yoğunlaşması değil birden fazla hizmet alanına yönelik olmasını göstermektedir. Sosyal belediyecilik sosyal yardım, istihdam, sosyal hizmet, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, kurs ve eğitim faaliyetleri, konser, sinema, şenlik gibi kültürel faaliyetlerin hepsini kapsayan bir hizmet anlayışa sahiptir. Katılım sağlayan bireylerden gelen cevapların da farklılık göstermesi, her ne kadar cevaplar oransal olarak farklı olsa da bu anlayışın farklı hizmet alanlarına dönük bir anlayış olduğunu desteklemektedir. Cevapların yarıdan fazlasını sosyal belediyeciliğin sosyal hizmet ve sosyal yardım olarak anlaşılması oluşturmuştur. Verilen yanıtlar Kırşehir halkının sosyal belediyeciliğe ilişkin bir fikir sahibi olduklarını göstermektedir.
- ✓ Katılımcılara belediyeye kendiniz, yakınlarınız ve tanıdıklarınız için sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanmak için hiç müracaatınız oldu mu sorusu yöneltilmiştir. Gelen cevaplar içerisinde 87 kişi sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanmak için

müracaat yaptığını belirtirken, 297 kişi ise sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanmak için hiç müracaat yapmadığını belirtmiştir. 384 kişi içinde 297 kişi sosyal yardım ve sosyal hizmetlerden faydalanmak için ne kendileri ne de çevresindeki bireyler için müracaat yapmamışlardır. Bu durum araştırmaya katılanların ve çevresindeki bireylerin sosyal yardım ve sosyal hizmetlere gereksinim duymadıklarını göstermektedir. Her ne kadar ankete katılanlardan tanımlayıcı özel bilgiler (ad, soyad, ev ve iş adresi gibi) talep edilmese de yardım alan bireyler kimi zaman ve bazı sebeplerle yardım aldıklarını gizleme gereği duyabilirler. Bu sayının yüksek olmasında verilen cevapların objektif olmaması da bir etken olabilir. Katılım sağlayanların yaklaşık olarak dörtte birinin müracaatta bulunması yani 87 bireyin ve çevresindeki bireylerin sosyal yardım ve sosyal hizmetlere gereksinim duyduklarını, düşük oranda da olsa dezavantajlı kesimlere ulaşıldığını göstermektedir.

- ✓ Araştırmanın katılımcılarına belediyenin sosyal yardımlardan hangisinden yararlandınız sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların cevapları incelendiğinde, 302 kişi hiç bir sosyal yardımdan yararlanmadığını ifade etmektedir. Bununla beraber, Kırşehir halkının yararlandıkları sosyal yardım türleri içerisinde en çok yakacak yardımı, eğitim yardımı ve gıda yardımı bulunmakta iken, giysi yardımı ve yeni doğan bebek seti yardımı en az yararlanılan yardım türleridir. Ankete katılım sağlayan 384 kişiden 421 yanıt gelmesi birden fazla sosyal yardımdan yararlanıldığını göstermektedir. Katılımcıların büyük bir kısmının yani 302 kişinin hiçbir sosyal yardımdan yararlanmamaları sosyal yardıma ihtiyaç duymayan, muhtaç durumda olmayan bireylerden oluştuğu söylenilebilir. Soruya yanıt verenlerin dörtte birinden az kısmının sosyal yardımlara gereksinimi olan muhtaç durumdaki bireylerden oluştuğu söylenilebilir. 82 katılımcıdan gelen 119 cevap sosyal yardımlardan yararlanıldığı ve aynı zamanda birden fazla sosyal yardım türünden yararlanılması yönündedir. Gıda, yakacak ve eğitim yardımından yararlananların sayılarının eşitliği dikkat çekmektedir. Yani gıda yardımı alan birinin aynı zamanda yakacak ve eğitim yardımı da aldığı sonucuna ulaşabiliriz.
- ✓ Araştırmanın katılımcılarına sosyal hizmet projelerinden hangilerinden yararlandınız sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların cevapları incelendiğinde, 280 kişi herhangi bir sosyal hizmet projesinden yararlanmadığını ifade etmektedir. Bununla beraber, Kırşehir halkının yararlandığı sosyal hizmet projesi türleri

içerisinde en çok Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) hizmeti bulunmakta iken, Engelsiz Kalpler Kulübü hizmeti en az yararlanılan hizmet türüdür. Belediyenin sunduğu sosyal hizmet projelerinden yararlanmayan bireyler yani 280 kişi büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu sonuç gösteriyor ki araştırmaya katılanların büyük bir kısmının sosyal hizmetlere gereksinim duymadıkları, dezavantajlı durumda olmadıkları yönündedir. Geriye kalan 104 katılımcıdan 117 yanıtın alınması birden fazla sosyal hizmet projesinden yararlanan bireylerin olduğu sonucu çıkartılabilir. Demografik özelliklere ilişkin sayısal değerlerin yer aldığı Tablo 12'de 65 ve üstü 36 bireyin bulunduğu tespit edilmiş ve bu kapsamda 36 yaşlı birey arasında Gönül Dağı Projesi'nden yararlanan 11 yaşlı vatandaşa ulaşılmıştır. Çocuklara, gençlere ve kadınlara yönelik faaliyette bulunan ve çok sayıda üyeye sahip olan Belediye Gençlik Merkezi ve Mahalle Konakları Kurs Merkezlerinden yararlananların sayısı diğer sosyal hizmetlerden yararlananlardan daha fazladır. Araştırmaya katılan bireyler tarafından fazla yararlanılan hizmet türü olmasında bu merkezlerin geniş bir kesime ulaşmasının ve hizmet sunmasının etkisi vardır. Belediyenin faaliyetlerinin incelendiği kısımda Hayır Evi birimi tarafından ihtiyaç sahibi birçok vatandaşın gereksinimlerini karşılamaya dönük hizmetler yapılmıştır. Ancak 7 katılımcı Hayır Evi'nden yararlandığını belirtmiş ve bu sayı düşük düzeyde kalmıştır. Engelsiz Kalpler Kulübü en az yararlanılan hizmet türleri arasında yer almakta ve araştırmaya katılan 1 tane engelli bireye ulaşıldığı tespit edilmiştir. Sosyal belediyecilik adına sunulan sosyal hizmet projelerinden yararlananların sayısı düşük düzeyde kalmıştır. Bu itibarla 384 birey içinde 104 kişinin yoksun sosyal kesimleri oluşturduğu sonucuna ulaşabiliriz.

- ✓ Araştırmaya destek veren katılımcılara belediyenin sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinden nasıl haberiniz oluyor sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların cevapları incelendiğinde, % 32,27'si akraba, komşu ve yakınlardan şeklinde cevap verirken, % 26,89'u sosyal paylaşım sitelerinden şeklinde yanıt vermiştir. Bununla beraber, en az haber alma biçimleri arasında % 4,16'sı yazılı yerel medya şeklinde yanıt verirken, % 3,67'si ise muhtarlık yanıtını vermiştir. Belediyenin Kırşehir halkına sunduğu sosyal belediyecilik alanındaki hizmetleri farklı iletişim kanallarından vatandaşa iletilmekte olduğu gözlenmektedir. Vatandaş sadece bir iletişim kanalından bu hizmetlerden haberdar olmamakta, birden çok iletişim kanalı vasıtasıyla belediyenin faaliyetlerinden haberdar olmaktadırlar.

- ✓ Araştırmanın katılımcılarına Kırşehir Belediyesi'nin en önemli ve öncelikli hizmeti ne olmalıdır sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların cevapları incelendiğinde, % 27,77'si, belediyenin en önemli ve öncelikli hizmetinin imar, su ve kanalizasyon olması gerektiğini düşünürken, % 23,14'ü sosyal ve kültürel hizmetler olması gerektiğini düşünmektedir. Bununla beraber, en düşük oranda cevap verenlerin oranı ise % 1,21 ile itfaiye cevabını vermiştir. Katılımcılar tarafından bu soruya toplamda 497 yanıt alınmıştır. Bunun nedeni vatandaşın birden fazla hizmet önceliğinin ve önemli görülen hizmet alanlarının olmasıdır. En önemli ve öncelikli hizmet sıralamasında imar, su ve kanalizasyon gibi alt ve üst yapıya yönelik hizmetlerin yer alması Kırşehir'de yaklaşık iki yıldır yapılan alt ve üst yapı çalışmalarına bağlanabilir. Çünkü yapılan çalışmalar her ne kadar halk için yapılsa da onların yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik olsa da çalışmaların tamamlanmasına kadar geçen süreçte vatandaşın hayatını olumsuz etkileyecek, bir bakıma zora sokacak durumlarda mevcut olmaktadır. Anketin uygulanması aşamasında da katılımcılar bu yönde ciddi eleştirilerde bulunmuşlar, yaşadıkları zorlukları ve tanık oldukları bazı durumları dile getirmişlerdir. İkinci en önemli ve öncelikli hizmet alanında sosyal ve kültürel hizmetlerin yer alması Kırşehir halkı tarafından bu hizmetlere ihtiyaç duyulduğunu, daha fazla sosyal ve kültürel hizmetlerin yapılması gerektiğini göstermektedir. Vatandaşın öncelik sıralamasında itfaiye hizmeti en son sırada yer almış, diğer hizmet alanlarından geride kalmıştır.
- ✓ Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nden memnuniyet durumlarının ölçülmesi adına sekiz farklı hizmet alanındaki memnuniyet durumları incelenmiştir. Hizmet alanlarına göre değerlendirme yapıldığında Kırşehir halkının en çok memnuniyet duyduğu hizmet alanı Ramazan ayı boyunca gerçekleştirilen konser, sohbet, tiyatro, halk oyunları gibi etkinlikler iken, ardından en yüksek ortalamadan en düşük ortalamaya doğru sırasıyla meslek ve beceri kazandırma kursları, çocuklara ve gençlere yönelik hizmetler, kadınlara yönelik hizmetler, yaşlılara yönelik hizmetler, yoksullara yönelik hizmetler, eğitim ve psikolojik destek hizmetleri gelmektedir. Bununla beraber, Kırşehir halkının en az memnuniyet duyduğu hizmet alanı ise engellilere yönelik hizmetler olmuştur. Belediyenin sunmuş olduğu hizmetlerden Ramazan ayı boyunca gerçekleştirilen etkinlikler, meslek ve beceri kazandırma kursları, çocuklara, gençlere ve kadınlara yönelik hizmetleri genel memnuniyet ortalamasının üstünde bir değer göstermektedir. Bunun nedeni ise bu kesimlere ve

hizmet alanlarına yönelik hizmetlerin yaygınlık göstermesi, katılımcılar tarafından bilinen hizmetler olmasının etkili olduğu söylenilebilir. Özellikle Ramazan ayı boyunca gerçekleştirilen etkinlikler Kırşehir halkının belli bir kesimine yönelik hizmet olmaktan ziyade toplumun tümüne yönelik bir hizmet türüdür. Açık havada gerçekleştirilmesi, bu hizmetten yararlananların fazla olması ve bu etkinliklere katılım sağlanmasa dahi haberdar olunması en fazla memnuniyet duyulan hizmet olmasında büyük etkisi vardır. Diğer yandan yaşlılara, yoksullara, engellilere yönelik hizmetler ve eğitim ve psikolojik destek hizmetleri memnuniyet ortalamasının altında bir değer göstermektedir. Bu alanlara yönelik hizmetler spesifik bir özellik göstermektedir. Yani hizmetten faydalanan kişiler ve onların yakınındaki bireyler sunulan bu hizmetlerin farkında olabilmektedirler. Bu açıdan çok bilinen hizmet olmaması ya da bilinmesine rağmen kimi nedenlerden ötürü örneğin belediyenin hizmet sunum tarzı ya da hizmetlerin yeterli düzeyde sunulmaması gibi olası durumların varlığı halinde bu hizmetlerin memnuniyet düzeyinin genel ortalamanın altında kalmasında etkili olduğu sonucuna ulaşabiliriz.

- ✓ Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik yaklaşımındaki yönetim anlayışına ve hizmetlerine yönelik görüşlerinin alınması amacıyla 15 soru sorulmuştur. Maddeler açısından değerlendirme yapıldığında, en yüksek ortalama Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) çok yerinde ve gerekli bir sosyal hizmet projesidir maddesine yöneliktir. Bununla beraber, en yüksek düzeyde olumlu görüş ifade edilen maddelerden bir diğeri Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) gençlerin ve çocukların gelişimi ve sosyalleşmesine katkı sağlıyor ve kadın girişimcilere yönelik yaz aylarında açılan Kadın Emek Pazarı maddeleridir. En düşük ortalamaya sahip maddeler içerisinde, Kırşehir Belediyesi eşitlik ve tarafsızlık ilkeleri doğrultusunda hizmetler sunuyor ve Kırşehir Belediyesi halkın sosyal ihtiyaçlarına zamanında ve hızlı bir biçimde cevap veriyor maddeleri Kırşehir halkı tarafından en düşük düzeyde değerlendirilen görüşlerdir. Belediyenin sosyal belediyecilik anlayışına ve sunulan hizmetlere yönelik görüşlerde çocuklara ve gençlere yönelik faaliyette bulunan Belediye Gençlik Merkezi ve kadınlara yönelik faaliyette bulunan Kadın Emek Pazarı'nın en yüksek değer ifade eden maddeler olmasında bu uygulamaların geniş bir kitleye hizmet vermesi, vatandaş tarafından bilinmesi, katılımcılar tarafından gerekli görülen ve gerçekleştirilen faaliyetlerin takdir edildiğini göstermektedir. İfade edilen görüşler içerisinde genel ortalamanın

üstünde yer alan maddeler içerisinde sosyal belediyecilik faaliyetlerinin toplumda önemli bir yerinin olduğu, toplumsal refaha ve sosyal dayanışmaya katkı sağladığı yönündeki olumlu görüşleri sosyal belediyecilik anlayışının temel amacıyla da bağdaşmaktadır. Yani katılımcılar belediyenin sosyal belediyecilik adına sunmuş olduğu hizmetleri toplumsal ve sosyal açıdan gerekli görmekte ve takdir etmektedirler. Diğer yandan ortalamanın altında kalan maddeler de bulunmaktadır. Belediyenin sosyal belediyeciliğe dair hizmet sunumunda daha etkin olması, ihtiyaçlara hızlı bir biçimde yanıt vermesi, eşitlik ve tarafsızlık ilkeleri ve objektif kriterler ölçüsünde hizmetler sunması, yeterli istihdam olanakları sağlaması gerektiği yönündeki görüşler ortalamanın altında kalan görüşlerdir. Anılan maddeler vatandaşın belediyeden daha iyi bir hizmet performansı beklediğini göstermektedir. Ayrıca belediyenin asıl ulaşılması gereken ihtiyaç sahiplerine tam anlamıyla ulaşmadığı ya da belki de siyasi sebeplerden ötürü ayrımcılık yaptığı, taraflı davrandığı yönünde eksikliğinin olduğu sonucu çıkartılabilir.

- ✓ Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik yaklaşımı kapsamındaki yönetim anlayışına ve sunduğu hizmetlere yönelik görüşlerinin cinsiyet, yaş, meslek türü ve eğitim durumu gibi demografik özellikler açısından anlamlı farklılığın olup olmadığı araştırılmıştır. Cinsiyet açısından değerlendirme yapıldığında erkek ve kadınlar arasında Kırşehir Belediyesi'ne yönelik görüşler açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır. Bununla beraber, analiz sonuçları, Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'ne yönelik görüşlerine ilişkin yaş değişkeni, eğitim durumu ve meslek türü değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.
- ✓ Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin yaptığı faaliyetleri yeterli bulma düzeylerine ilişkin görüşlerinin alınması amacıyla 10 soru sorulmuştur. Maddeler açısından değerlendirme yapıldığında, en yüksek oranda yeterli olunan hizmet Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) çocukların ve gençlerin beklentilerini karşılama açısından yeterli midir maddesine yöneliktir. Bununla beraber, en yüksek düzeyde olumlu görüş ifade edilen maddelerden bir diğeri sosyal belediyeciliği misyon edinen Kırşehir Belediyesi kentsel ve kültürel gelişimi yeterli düzeyde gerçekleştiriyor mu maddesidir. En düşük ortalamaya sahip maddeler içerisinde, belediye ve halk arasındaki iletişim düzeyi yeterli seviyede midir ve engelsiz bir yaşam için kentin fiziki yapısı engelli hemşerilerimizin hayatlarını kolaylaştırma

açısından yeterli midir maddeleri Kırşehir halkı tarafından en düşük düzeyde yeterli bulunan faaliyetlerdir. Belediyenin faaliyetlerinin yeterlilik düzeylerine yönelik görüşlerde genel ortalamanın altında kalan belediye halk arasındaki iletişim seviyesi, engelli vatandaşlar için kentin fiziki yapısı, bireylerin toplumsallaşmasını sağlayacak proje ve merkezler, sosyal yardımların yeterlilik düzeyi, sosyal ve kültürel programlar Kırşehir halkı tarafından yeterli bulunmayan hizmetlerdir. Bu durum vatandaşın belediyeden bu alanlara yönelik daha fazla hizmet beklentilerinin olduğu göstermektedir. Belediye Gençlik Merkezi Kırşehir halkı tarafından takdir edilen ve yeterli görülen bundan ötürü en yüksek yeterlilik düzeyine sahip olan hizmet alanıdır. Bunda daha önceki analiz sonuçlarında da bahsettiğimiz gibi bu merkezin çocuklar ve gençler gibi geniş bir kesime hizmet sunması, çok sayıda üyeye sahip olması ve vatandaş tarafından bilinen hizmet alanı olmasının rolü büyüktür. Bu merkez Kırşehir'deki çocuklar ve gençler için önemli bir sosyal sorumluluk projesi olarak görülmektedir. Her ne kadar anılan hizmet alanlarına yönelik faaliyetlerin yeterlilik düzeyleri birbirine yakın olsa da çok yüksek oranda yeterli bulunan hizmetler değildir. Bu açıdan genel itibariyle Kırşehir halkı belediyeden sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerine dönük sosyal ve kültürel yaşama etki edecek daha fazla hizmet arz etmesini beklemektedir. Bu alanlara yönelik hizmetler mevcut olmakla birlikte yeterli bulunmamakta, belediyenin hizmet performansının yüksek olması beklenmektedir.

- ✓ Son olarak Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin yaptığı faaliyetleri yeterli bulma düzeylerine ilişkin cinsiyet, yaş, meslek türü ve eğitim durumu gibi demografik özellikler açısından anlamlı farklılığın olup olmadığını anlamak için çıkarımsal istatistiklerden yararlanılmıştır. Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin yaptığı faaliyetleri yeterli bulma düzeylerine ilişkin cinsiyet açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır. Analiz sonuçları Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin yaptığı faaliyetleri yeterli bulma düzeylerine ilişkin eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. Bununla beraber, Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin yaptığı faaliyetleri yeterli bulma düzeylerine ilişkin yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. İleri analiz sonuçlarına göre alt-üst ve alt-orta seviyeleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre 65 yaş ve üzerindeki bireylerin görüşleri, 25-64 yaş aralığındakilerden ve 15-24 yaş aralığındaki bireylerin

ortalamalarından daha yüksektir. 65 yaş ve üstündeki vatandaşların belediyenin faaliyetlerini diğer yaş aralığındaki bireylere oranla daha yeterli bulmaları gençlere, yetişkinlere, orta yaşlılara göre hizmet beklentilerinin düşük seviyede olmasıyla ilişkilendirilebilir. Çünkü 15-24 ve 25-64 yaş aralığındaki bireyler hayattan daha fazla beklenti içinde olabilirler, hizmet talepleri ve ihtiyaçları daha farklı olabilmektedir. En yüksek yeterlilik düzeyi 65 ve üstündeki bireylerin görüşleridir. İkinci sırada 25-64 yaş aralığındakiler, üçüncü sırada 15-24 yaş aralığında bulunan bireyler yer almaktadır. Bu durum gösteriyor ki yaş değişkeninin küçülmesi hizmet yeterliliğinin az bulunması, daha fazla hizmet çeşidi ve beklentisinin olduğu, faaliyetlerin daha yaygın ve etkin sunulması gerektiği yönünde bir neticeye varılabilir. Kırşehir halkının Kırşehir Belediyesi'nin yaptığı faaliyetleri yeterli bulma düzeylerine ilişkin meslek türü değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Ev hanımı ile diğer meslek türü değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre ev hanımı olan bireylerin görüşleri, diğer meslek grubundaki bireylerin ortalamalarından daha yüksektir. Meslek türü içerisinde ev hanımlarının belediyenin sunmuş olduğu faaliyetleri yeterli bulmasında kadınlara yönelik faaliyette bulunan Aile Yaşam Merkezi, Kadın Emek Pazarı, Kervansaray Konağı ve Bahçelievler Nene Hatun Konağı Kurs Merkezlerinin ve bu merkezlerde gerçekleştirilen etkinliklerin katkısının olduğu söylenilebilir. Bu hizmet alanlarında bayanların el becerilerinin geliştirilmesi, bilgilerinin arttırılması için çeşitli kurslar verilmekte, spor salonu bulunmakta, sosyalleşmelerine katkı sağlayacak her türlü program, seminer, gezi, sergi gibi etkinliklerde bulunulmaktadır. Ayrıca bayanların gelir elde etmelerine imkan sağlayan Kadın Emek Pazarı'da ekonomik açıdan destekleyici bir hizmettir. Bu açılardan bakıldığında belediyenin sunduğu bu hizmetler ev hanımlarını evinde sorumlulukları olan bir rolün dışına da çıkarmıştır. Ev hanımlarına çeşitli imkanların sunulması onların daha tatminkar davranmalarında etkili olmuştur. Bu durum bir bakıma hizmet beklentilerinin de karşılandığını göstermekte ve yapılan faaliyetler diğer meslek gruplarına oranla daha yeterli görülmektedir.

SONUÇ

Kamu yönetiminin hem yapısal hem de işlevsel olarak önemli bir boyutunu oluşturan yerel yönetimlerin, özellikle küreselleşme-yerelleşme dinamikleri çerçevesinde realize olan gelişmeler neticesinde, görev alanları hızla artmakta ve çeşitlenmektedir. Altyapıdan istihdama, konuttan çevreye kadar genişleyen bu görev ve sorumluluklar son dönemde sosyal politika uygulamaları açısından dikkat çekmeye başlamıştır. Özellikle kentsel nüfusun yerel yönetim örgütlenmesi formatında olan belediyelerin, diğer hizmet alanlarında olduğu gibi "sosyal belediyecilik" kavramı bağlamında sosyal politika uygulamalarında ön plana çıktığı gözlemlenmektedir (Ökmen ve Parlak, 2015: 425).

Belediyeler kent yönetiminde hizmetlerde ekonomik ve yönetsel etkinliği sağlamak için kurulmuşlardır. Kentlerin, kentlerde yaşayan bireylerin ve toplumsal grupların sosyo-ekonomik yaşamdaki önemi de gittikçe artmaktadır. Değişen dünya düzenine uygun olarak belediyelerin fonksiyonları da toplumsal düzene uygun olarak değişme eğilimine girmiştir. Çağın gereklerine, bireysel ve toplumsal beklentilere gelişmiş ve çeşitlenmiş hizmet paketi ile belediyeler ekonomik, sosyal ve kültürel nitelikteki taleplere cevap vermek durumundadırlar. 1580 sayılı Belediye Kanunu'nu yürürlükten kaldıran 5393 sayılı Belediye Kanunu çağdaş belediyecilik anlayışlarından biri olan "sosyal belediyecilik" açısından belediyelere büyük önem ve sorumluluk yüklemiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde sosyal yardım, sosyal hizmet, sosyal politika ve sosyal devlet kavramlarına, amaçlarına ve hedef kitlesine temas edilmiş ve tarihsel gelişimleri Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası iki döneme ayrılarak incelenmiştir. Sosyal yardım, sosyal hizmet, sosyal politika ve sosyal devletin ana faaliyet konusunun ve hedef kitlesinin özel olarak ilgilenilmesi gereken bireyler ve toplumun tümüne yönelik hizmet sunmak olduğu tespit edilmiştir. Bireyin ekonomik ve sosyal açıdan refah düzeyinin arttırılması, hayat kalitesinin yükseltilmesi, bireysel açıdan gerçekleşen mutluluğu toplumsal alana yaymak, sosyal yaşamın bir düzen ve bütünlük içinde işleyebilmesi, sosyal barışın tesis edilmesi bu kavramların ortak amacı ve sosyal alana dönük uygulamalar

olduğu ortaya çıkmıştır. Tarihsel gelişimleri incelendiğinde Cumhuriyet öncesi dönemde merkezi devletin yetersiz kaldığı alanlarda sivil kanallar aracılığıyla toplumsal yardımlaşma ve dayanışmanın sağlandığı gözlenmiştir. Cumhuriyet sonrası dönemde sosyal devlet yönünde adımlar atılmış, sosyal kurumlar tesis edilmiş, sosyal hakların anayasal güvenceye alınmasıyla devletin vatandaşları için koruyuculuk rolünü üstlendiği tespit edilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde sosyal belediyecilik kavramı tüm boyutları ile ele alınmıştır. Yapılan inceleme sonucunda çağdaş belediyecilik yaklaşımlarından olan sosyal belediyecilik anlayışının temelleri 1990'lı yıllarda atılmış ve bu yıllardan itibaren belediyeler sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerine dönük hizmetler gerçekleştirmişlerdir.

Sosyal devletin mahalli düzeydeki uygulayıcı fonksiyonunu üstlenen sosyal belediyecilik anlayışı belediyelere sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel, sanatsal, eğitsel alanlara müdahale etmesini ve sosyal yaşamın sağlıklı işleyebilmesi için hizmetler sunulmasını öngörmektedir. Bu itibarla belediyeler anılan alanlara yönelik sınırları dahilindeki kadınlara, çocuklara ve gençlere, yaşlılara, engellilere, yoksullara, muhtaçlara, koruma gereksinimindeki kesimlere ve beldedeki tüm vatandaşlarına yaşam olanaklarını iyileştirmeye, mahrumiyetlerini gidermeye, her türlü sosyo-kültürel ve ekonomik gereksimlerini karşılamaya dönük görev ve sorumluluklar doğrultusunda hizmetler ifa ettiği tespit edilmiştir.

Çalışmanın ana amacının yer aldığı üçüncü bölümünde 5393 Sayılı Belediye Kanunu ile tanınan yetkiler ve görevler kapsamında Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik yaklaşımını ortaya koymak, sosyal belediyecilik hizmetlerinin uygulanıp uygulanmadığını ve bu hizmetlerin yerine getirilmesiyle hangi fonksiyonların icra edildiğini tespit etmek ve bu alandaki performansını değerlendirmek için belediyenin sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleri incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan araştırmalar ve incelemeler neticesinde ilk olarak Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı ile topluma sunduğu hizmetleri Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü kanalıyla gerçekleştirilmektedir. Aile Yaşam Merkezi, Belediye Gençlik Merkezi, Hayır Evi, Kervansaray Konağı ve Bahçelievler Nene Hatun Konağı Kurs Merkezleri, halk ekmek fırını, uygulamaya konulan projeler ve gerçekleştirilen sosyal yardım ve hizmetler bu müdürlük bünyesinde yer almakta ve faaliyetlerde bulunmaktadır.

Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik kapsamındaki sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleri ve projeleri incelendiğinde farklı toplumsal kesimlere hitap eden hizmetler ifa ettiği ortaya çıkmıştır. Sosyal belediyecilik yaklaşımının öngördüğü sosyal alan ve sosyal kesimlere yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet kriterlerini tam manasıyla taşımasa da Kırşehir Belediyesi'nin kadınlar, çocuklar ve gençler, yetim ve öksüz çocuklar, yaşlılar, engelliler, yoksullar, muhtaçlar, kimsesizler ve Kırşehir halkının tümüne yönelik büyük ölçüde sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetleri icra ettiği görülmektedir. Öyle ki kimi sosyal alanlara ve sosyal gruplara yönelik hizmet noksanlığı mevcut olsa da kadınlara yönelik; Aile Yaşam Merkezi, Kadın Emek Pazarı, Kervansaray Konağı ve Bahçelievler Nene Hatun Konağı Kurs Merkezleri, yeni doğan bebek seti yardımı, çocuklara, gençlere, yetim ve öksüz mağdur çocuklara yönelik; Aile Yaşam Merkezi, Huzurlu Aile Mutlu Çocuk Projesi, Şevkat Eli Projesi, Belediye Gençlik Merkezi, meslek ve beceri kazandırma kurs merkezleri, yaz spor okulu, Tarihe Yolculuk Projesi, sünnet şöleni, yaşlılara yönelik; Gönül Dağı Projesi, engellilere yönelik; Engelsiz Kalpler Kulübü, kadınlar, çocuklar, gençler, yaşlılar, engelliler de dahil olmak üzere yoksul ve muhtaç olanlara yönelik; Hayır Evi, cenaze yardımları, halk ekmek fırını, Kırşehir halkının tümüne yönelik; Neşet Ertaş Kültür ve Sanat Merkezi, tenis kulübü, yazlık sinema günleri, kitap fuarı, Ramazan iftarları ve etkinlikleri, kandil simidi ve Ahi pilavi dağıtımı, uçurtma şenliği, AK masa iletişim servisi, yeşil alanlar ve kentsel estetiğe yönelik faaliyetler, Kaynağından Ayrıştırma ve Geri Dönüşüm Projesi: Gelecek İçin Geri Dönüşüm gibi uygulamalar sosyal sorumluluk bilinci ile yapılan, Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik anlayışı doğrultusunda sunulan hizmetleri olarak tespit edilmiştir.

Kadın sığınma evleri, çocuk sığınma evleri, çocuk yuvaları, kreş, gençlere yönelik istihdam masaları, öğrenci yurdu, üniversite yurdu, huzurevleri, engellilere yönelik fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezi, yoksul ve muhtaçlara yönelik ucuz sosyal konutlar ve sağlığa ilişkin tüm toplumsal kesime hizmet verecek belediyenin sağlık tesislerine rastlanılmaması sosyal belediyecilik alanındaki hizmet noksanlığı olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca çalışmanın üçüncü bölümünde Kırşehir ilinde (merkezde) ikamet eden vatandaşlara yönelik yaptığımız saha çalışması ve sonucunda elde edilen bulguların değerlendirilmesine yer verilmiştir. Kırşehir halkı tarafından Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik kapsamında sunulan sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinden memnun olunma düzeyi 5 üzerinden 3,07 olarak çıkmış ve vatandaşın genel itibariyle hizmetlerden memnun olduğu tespit edilmiştir.

Kırşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilikteki yönetim anlayışı ve sunulan faaliyetleri Kırşehir halkı tarafından olumlu değerlendirilmiş ve belediyenin bu alandaki hizmetlerinin takdir edildiği ortaya çıkmıştır. Belediyenin sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarının yeterlilik düzeylerinin ortalaması 5 üzerinden 2,80 çıkmış ve kimi uygulamalar bu ortalamanın altında kalsa bile Kırşehir halkı tarafından hizmetler yeterli bulunmuştur. Genel olarak belediyenin kadınlara, çocuklara ve gençlere yönelik hizmet sunumundaki performans düzeyi diğer hizmet alanlarına ve sosyal gruplara oranla olumlu görüş beyan edilen hizmet sahalarıdır. Dikkat çeken en önemli durum ise engelli hemşehrilerimize dönük uygulamalara ilişkin maddelerin diğerlerine oranla düşük düzeyde kalmasıdır. Kırşehir Belediyesi'nin engelli vatandaşlarımıza hizmet sunumunda hassasiyetini ve performans düzeyini arttırması gerektiği bulgular neticesinde tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

Akalın, G. (1994). Anayasamızın Piyasa Ekonomisi İle Uyumlaştırılması: Mali ve Ekonomik Hükümler İle Sosyal ve Ekonomik Hak ve Ödevlerin Yeniden Düzenlenmesi. *Anayasa Yargısı Dergisi,* 11, 71-87.

Aliefendioğlu, Y. (1993). T.C. Anayasalarında Devlet Anlayışı. *Amme İdaresi Dergisi,* Haziran, 26(2), 3-17.

Alodalı, M. F. B., Usta, S. & Güneş, İ. (2010). Sosyal Refahın Sağlanmasında Yeni Bir Anlayış: Sosyal Belediyecilik ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi Örneği. Parlak, B. (Ed.), *Yerel Yönetimler Yerel Siyaset ve Kentsel Politikalar IV.Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 531-544). Bursa: Dora.

Alp, S. (2009). Refah Devleti Düşüncesinin Gelişimi ve Bir Liberal Alternatif Olarak Üçüncü Sektör. *Maliye Dergisi,* Ocak-Haziran (156), 265-279.

Altan, Ö. Z. (2008). *Sosyal Politika.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Anadol, C. (2001). *Türk-İslam Medeniyetinde Ahilik Kültürü ve Fütüvvetnâmeler.* 2. Baskı. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Aslaner, A. (2008). *Sosyal Yardımlaşmanın Modern Şekilleri (Bursa Yıldırım Belediyesi Örneği).* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Atar, Y. (2013). *Türk Anayasa Hukuku.* 8. Baskı. Konya: Mimoza Yayınları.

Aydın, M. (2009). *Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler.* İstanbul: Yedirenk.

Aygen, M. (2014). Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Elazığ Belediyesi Örneği. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi,* 1(1), 173-192.

Azrak, A. Ü. (1961). Sosyal Devlet ve 1961 Türk Anayasasının Sistemi. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 27*(1-4), 208-224.

Bayram, S. (2012). Osmanlı Devleti'nde Ekonomik Hayatın Yerel Unsurları: Ahilik Teşkilatı ve Esnaf Loncaları. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* 21, 81-115.

Beki, A. (2008). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları (Ümraniye Belediyesi Örneği),* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Bulut, N. (2003). Küreselleşme: Sosyal Devletin Sonu mu?. *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 52*(2), 173-197.

Çalışkan, Y. & İkiz, M. L. (2001). *Kültür, San'at ve Medeniyetimizde Ahilik.* 2. Baskı. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Çengelci, E. (1993). Sosyal Refahın Gerçekleşmesinde Sosyal Yardımın Rol ve Önemi, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi,* C: 11, S: 1-2-3, 9-34.

Çiçek, Ş. E. (2012). *Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Politikaları: "Batı Akdeniz Örneği".* Ağustos. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği.

Dedeoğlu, S. (2009). Eşitlik Mi Ayrımcılık Mı? Türkiye'de Sosyal Devlet, Cinsiyet Eşitliği Politikaları ve Kadın İstihdamı. *Çalışma ve Toplum*, (2), 41-54.

Doğan, N. (2015). Küreselleşme Bağlamında Sosyal Haklar ve Türkiye. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* Ekim, 8(40), 658-673.

Duyan, V. (2003). Sosyal Hizmetin İşlev ve Rolleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını,* Ekim, C: 4, S: 2, 1-22.

Erdoğan, M. (2011). *Anayasa Hukuku.* 7. Baskı. Ankara: Orion Kitabevi.

Erdoğan, M. (2013). *Anayasal Demokrasi.* 10. Baskı. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Eroğlu, H. T. (2013). Kamu Yönetiminde Sosyal Hizmetler. Acar, H., Negiz, N. & Akman, E., *Sosyal Politika ve Kamu Yönetimi Bileşenleriyle Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları* içinde (ss. 25-42). Ankara: Maya Akademi.

Ersöz, H. Y. (2005). 5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Deneyimleri. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi,* 50, 133-151.

Ersöz, H. Y. (2009a). Türkiye'de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Rolü ve Yeni Belediyecilik Anlayışının Esasları. *Kamuda Sosyal Politika, Yerel Yönetimler ve Sosyal Politika, 3*(9), 38-47.

Ersöz, H. Y. (2009b). Sosyal Politilakarda Yerelleşme. *Çerçeve Dergisi,* Ocak, (49), 80-87.

Ersöz, H. Y. (2011). *Sosyal Politikada Yerelleşme.* İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Ersöz, H. Y. (2016). Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Alanındaki Rolü. 21 Kasım 2016 tarihindehttp://www.sosyalpolitikalar.com.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=28:yerel-yoenetimlerin-sosyal-politika-alanndaki-rolue&catid=7:kapak-dosyas&Itemid=31 sayfasından erişilmiştir.

Fraenkel, J., Wallen, N., & Hyun, H. H. (2012). *How To Design And Evaluate Research İn Education* (8th ed.). Boston: McGraw Hill.

Genç, Y. & Barış, İ. (2015). Sosyal Hizmetlerin Yeniden Yapılandırılmasında Yerinden Yönetimin İşlevselliği. *International Journal Of Social Science,* 32, 95-117.

Gençler, A. & Çiftçi, M. (2013). Genel Olarak ve Türkiye Açısından Sosyal Politika Analizi. Acar, H., Negiz, N. & Akman, E., *Sosyal Politika ve Kamu Yönetimi Bileşenleriyle Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları* içinde (s. 3-24). Ankara: Maya Akademi.

George, D. & Mallery, M. (2003). *Using SPSS For Windows Step By Step: A Simple Guide And Reference*. USA: Allyn and Bacon.

Gören, Z. (1997). Sosyal Devlet İlkesi ve Anayasa Hukuku Açısından Yaşam Kalitesi. *Anayasa Yargısı Dergisi,* 14, 89-153.

Gören, Z. (2014). Sosyal Hukuk Devletinde Özgürlük ve Yükümlülük. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *2,* (26), 26-46.

Göze, A. (2013a). *Liberal Marxiste Faşist Nasyonal Sosyalist ve Sosyal Devlet.* 7. Baskı. İstanbul: Beta.

Göze, A. (2013b). *Siyasal Düşünceler ve Yönetimler.* 14. Baskı. İstanbul: Beta.

Gözler, K. (2015). *Türk Anayasa Hukuku Dersleri.* 19. Baskı. Bursa: Ekin.

Gül, H. & Sallan Gül, S. (2007). Sosyal Devletten Çalışma Refahına Geçişte Sosyal Haklar ve Yoksullar. *Amme İdaresi Dergisi,* 40(3), 1-30.

Güloğlu, T. & Es, M. (2008). Yerelleşen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler. *1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 257-267). 23-24 Ekim. Sakarya.

Gümüş, A. T. (2010). *Sosyal Devlet Anlayışının Gelişimi ve Dönüşümü*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Güven, S. (2013). *Sosyal Politikanın Temelleri.* 5. Baskı. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Kalaycı, Ş. (2014). *SPSS Uygulamaları Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri.* Ankara: Asil Yayınevi.

Kapani, M. (2013). *Kamu Hürriyetleri.* 7. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları.

Karagöl, E. T. & Dama, N. (2015). Geçmişten Günümüze Sosyal Yardımlar. *SETA/Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı,* Kasım,139, 5-28.

Karakılçık, Y. (2013). *Yeni Yerel-Bölgesel Gelişmeler Işığında Yerel Yönetimler.* Seçkin Yayıncılık.

Kaya, E. (2009). *Yoksullukla Mücadelede Avrupa'nın ve Türkiye'nin Sosyal Yardım Modeli.* Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara.

Kaya, E. (2016). Sosyal Belediyecilik. 31 Mart 2016 tarihinde http://www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyalbelediyecilik.htm sayfasından erişilmiştir.

Keleş, S. (2008). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Kesgin, B. (2012a). *Kamu Sorumluluğunda Sosyal Hizmet*. Aralık. Açılımkitap.

Kesgin, B. (2012b). Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Ağustos, (26), 169-180.

Kılıç, R. & Çetinkaya, Ş. (2012). Türkiye'de Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardım Stratejileri ve Bir Model Önerisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık, 34, 93-114.

Kırşehir Belediyesi 2013 Yılı Faaliyet Raporu. 11 Nisan 2016 tarihinde http://www.kirsehir.bel.tr/Icerik-135-2013YiliFaaliyetRaporu sayfasından erişilmiştir.

Kırşehir Belediyesi 2014 Yılı Faaliyet Raporu. 11 Nisan 2016 tarihinde http://www.kirsehir.bel.tr/Icerik-136-2014YiliFaaliyetRaporu sayfasından erişilmiştir.

Kırşehir Belediyesi 2015 Yılı Faaliyet Raporu. 23 Mayıs 2017 tarihinde http://kirsehir.bel.tr/User_Files/2015-1.pdf sayfasından erişilmiştir.

Kırşehir Belediyesi 2015 Yılı Performans Planı. 11 Nisan 2016 tarihinde http://kirsehir.bel.tr/User_Files/2015per.pdf sayfasından erişilmiştir.

Kırşehir Belediyesi 2016 Yılı Faaliyet Raporu. 23 Mayıs 2017 tarihinde http://www.kirsehir.bel.tr/Icerik-140-2016YiliFaaliyetRaporu sayfasından erişilmiştir.

Kırşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu. 8 Haziran 2018 tarihinde http://www.kirsehir.bel.tr/Icerik-142-2017YiliFaaliyetRaporu sayfasından erişilmiştir.

Kırşehir Belediyesi 2017 Yılı Performans Programı. 23 Mayıs 2017 tarihinde http://www.kirsehir.bel.tr/User_Files/2017.pdf sayfasından erişilmiştir.

Kırşehir Belediyesi 2010-2014 Dönemi Stratejik Planı. 11 Nisan 2016 tarihinde http://kirsehir.bel.tr/User_Files/planN.pdf sayfasından erişilmiştir.

Kırşehir Belediyesi 2015-2019 Dönemi Stratejik Planı. 11 Nisan 2016 tarihinde http://kirsehir.bel.tr/User_Files/2015-2019.pdf sayfasından erişilmiştir.

Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Brifing Dosyası

Koray, M. (2012). *Sosyal Politika.* 4. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi.

Küçükkaraca, N. (2013). İnsan Hakları, Sosyal Adalet ve Sosyal Hizmet. Acar, H., Negiz, N. & Akman, E., *Sosyal Politika ve Kamu Yönetimi Bileşenleriyle Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları* içinde (ss. 83-96). Ankara: Maya Akademi.

Mahiroğulları, A. (2018). Selçuklu/Osmanlı Döneminde Kurumsal Bir Yapı: Ahilik/Gedik Teşkilatı ve Sosyo-Ekonomik İşlevleri. 9 Haziran 2018 tarihinde http://dergipark.gov.tr/download/article-file/9305 sayfasından erişilmiştir.

Mermer, B., Şataf, C. & Negiz, N. (2016). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* C:21, S:4, 1299-1322.

Mütevellioğlu, N. (2006). Sosyal Devlet Bireysel Özgürlükleri Sınırladı mı?. *Amme İdaresi Dergisi,* Eylül, 39(3), 23-45.

Negiz, N. & Akman, E. (2013). Sosyal Devlet, Sosyal Hizmet ve Yerel Yönetimler. Acar, H., Negiz, N. & Akman, E., *Sosyal Politika ve Kamu Yönetimi Bileşenleriyle Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları* içinde (ss. 43-64). Ankara: Maya Akademi.

Niray, N. (2002). Anadolu Ahiliği'nin Sosyo-Ekonomik Yönleri. *Hacı Bektaşi Veli Dergisi, (24).*

Ökmen, M. & Parlak, B. (2015). *Yerel Yönetimlerde Yeni Vizyonlar.* Bursa: Ekin Yayınevi.

Özbek, N. (2002). Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Sosyal Devlet. *Toplum ve Bilim,* (92), 7-33.

Özbek, N. (2013). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyal Devlet*. 5. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları.

Özbudun, E. (2009). *Anayasa Hukuku.* Yürük, A. T. (Ed.). 5. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Özdemir, S. (2007). *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti.* 2. Baskı. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Özdemir, S. (2009). Küreselleşmenin Sosyal Politikalar ve Refah Devletleri Üzerindeki Etkileri. *Çerçeve Dergisi*, Ocak, (49), 54-66.

Özer, M. A. (2015). Sosyal Ekonomi Politikaları Kapsamında Sosyal Belediyecilik Anlayışı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Temmuz-Aralık, (35), 79-100.

Özerkmen, N. (2004). Ahiliğin Tarihsel-Toplumsal Temelleri ve Temel Toplumsal Fonksiyonları-Sosyolojik Yaklaşım. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi,* 44(2), 57-78.

Öztürk, N. (2006). Ekonomide Devletin Değişen Rolü. *Amme İdaresi Dergisi,* Mart, 39(1), 17-38.

Pallant, J. (2005). *SPSS Survival Guide.* Crow's Nest, NSW: Allen ve Unwin.

Pehlivan, O. (2016). *Kamu Maliyesi.* Trabzon: Celepler.

Pektaş, E. K. (2010). Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar. *Akademik İncelemeler Dergisi,* 5(1), 4-22.

Sallan Gül, S. (2006). *Sosyal Devlet Bitti Yaşaşın Piyasa! Yeni Liberalizm ve Muhafazarlık Kıskacında Refah Devleti.* 2. Baskı. Ankara: Ebabil Yayıncılık.

Sallan Gül, S. (2013). Sosyal Devlet Ya Da Refah Devleti Nedir? Kamalak, İ. & Gül, H. (Der.), *Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları* içinde (ss. 65-97). 2. Baskı. İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.

Sevinç, İ. (2015). Sosyal Belediyecilik Uygulamalarında Kent Bilgi Sistemlerinin Kullanımı: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi,* 22(1), 201-218.

Seyyar, A. (2008). Yerel Siyasetin Gelişiminde Sosyal Politikaların Önemi. *Yerel Siyaset* içinde (ss. 237-258). Ocak. Okutan Yayıncılık.

Seyyar, A. (2009). Türkiye'nin Yeni Sosyal Politikaları Nasıl Olmalı? *Çerçeve Dergisi*, Ocak, (49), 32-37.

Seyyar, A. (2011). *Sosyal Politika Bilimine Giriş*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Sönmez, M. B. (2009). Klasik Belediyecilikten Yeni Belediyecilik Anlayışına Geçiş: "Sosyal Belediyecilik" (Ümraniye Belediyesi'nin Eğitim Alanına Yönelik Sosyal Belediyecilik Hizmetleri). *Ulasal Kalkınma ve Yerel Yönetimler 2, 4. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyum Bildirileri 2* içinde (ss. 875-888). 19-20 Ekim. Ankara: TODAİE.

Sözer, A. N. (1994). *Türkiye'de Sosyal Hukuk.* Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Şahin, Y. (2015). *Yerel Yönetimler.* 2. Baskı. Bursa: Ekin Yayınevi.

Şenkal, A. (2011). *Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika.* 3. Baskı. İstanbul: Alfa Yayınları.

Şenkal, A. (2016). Sosyal Politika Perspektifinden Sosyal Devleti Düşünmek. 11 Nisan 2016 tarihinde http://www.sosyalpolitikalar.com/ sayfasından erişilmiştir.

Şişman, Y. (2016). Çalışma İlişkilerinin Türkiye'deki ve Dünyadaki Tarihsel Gelişimi. Kağnıcıoğlu, D. (Ed.), *Çalışma İlişkileri (ss.27-63).* Mart, 4. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Talas, C. (1982). Sosyal Haklar ve Türk Anayasalarında Sosyal Hakların Evrimi. *İnsan Hakları Yıllığı Dergisi,* (3-4/1), 38-75.

Talas, C. (1990). Yaşam Hakkı ve Toplumsal Haklar. *İnsan Hakları Yıllığı Dergisi,* (12/1), 83-90.

Talas, C. (1993). Liberalciliğin Geri Dönüşü ve Sonrası. *Amme İdaresi Dergisi,* Eylül, 26(3), 3-12.

Tanör, B. (2014). *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri.* 24. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tanör, B. & Yüzbaşıoğlu, N. (2013). *1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku.* Eylül. 13. Baskı. İstanbul: Beta.

Taşçı, F. (2018). Türkiye'nin Kamusal Sosyal Yardım Anlayışı (1980- 2007) Üzerine Bir Analiz. 11 Haziran 2018 tarihinde http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKEwjHjfCL8srbAhWIiaYKHTVHAWEQFjACegQIARA7&url=http%3A%2F%2Fdergipark.gov.tr%2Fdownload%2Farticle-file%2F9202&usg=AOvVaw01FsdBRh-3e-2UMzOAef_F sayfasından erişilmiştir.

Tasdemir, C. (2003). Combined Effects Of Mineral Admixtures And Curing Conditions On The Sorptivity Coefficient Of Concrete. *Cement And Concrete Research*, *33*(10), 1637-1642.

Tekeli, İ. (1983). Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye'de Belediyelerin Gelişimi. *Amme İdaresi Dergisi*, Haziran, (16/2), 3-22.

Tireli, M. (2010). Ahiliğin Sosyal Güvenlik ve Dayanışma Boyutu. *İdarecinin Sesi,* Mayıs-Haziran, 139, 19-24.

Tokol, A. & Alper, Y. (Eds). (2014). *Sosyal Politika.* Genişletilmiş 5. Baskı. Bursa: Dora Yayınları.

Toprak, D., Ağcakaya, S. & Gül, H. (2016). Bir Kamu Politikası Uygulaması Olarak Sağlıkta Dönüşüm ve Sosyal Devlet. *Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri, Kayfor 13 Bildiri Kitabı* içinde (ss. 998-1030). Ocak. Konya.

Toprak, D. & Şataf, C. (2009). Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi,* 1(1), 11-24.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). 28 Eylül 2017 tarihinde https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr sayfasından erişilmiştir.

Türkoğlu, İ. (2013). Sosyal Devlet Bağlamında Türkiye'de Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik. *Akademik İncelemeler Dergisi,* 8(3), 275-305.

Yay, S. (2014). Tarihsel Süreçte Türkiye'de Sosyal Devlet. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum,* 3(9), 147-161.

Yaylı, H. (2009). Türkiye'de Belediyelerin Kent Yoksulluğu İle Mücadele Politikalarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma: Kırıkkale Belediyesi Örneği. *Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler 1 , 4. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyum Bildirileri 1* içinde (ss. 399-450). 19-20 Ekim. Ankara: TODAİE.

Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2014). *Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Detay Yayıncılık.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 9. Genişletilmiş Baskı. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldırım, U. & Göktürk, İ. (2008). Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyecilik Anlayışı: Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı. *1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 237-255). 23-24 Ekim. Sakarya.

Yüksel, H. (2014). *Güncel Gelişmeler Işığında Sosyal Politika*. Bursa: Ekin Yayınevi.

1580 Sayılı Belediye Kanunu. 9 Haziran 2018 tarihinde http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.3.1580&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=1580&Tur=1&Tertip=3&No=1580 sayfasından erişilmiştir.

1961 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. 4 Şubat 2016 tarihinde https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa61.htm sayfasından erişilmiştir.

1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. 4 Şubat 2016 tarihinde https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm sayfasından erişilmiştir.

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu. 23 Haziran 2018 tarihinde http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2828.pdf sayfasından erişilmiştir.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. 5 Mart 2016 tarihinde http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.5216&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=&Tur=1&Tertip=5&No=5216 sayfasından erişilmiştir.

5393 Sayılı Belediye Kanunu. 5 Mart 2016 tarihinde http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.5393&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=&Tur=1&Tertip=5&No=5393 sayfasından erişilmiştir.

6360 Sayılı "On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun". 9 Haziran 2018 tarihinde http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.6360&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=6360&Tur=1&Tertip=5&No=6360 sayfasından erişilmiştir.

EKLER

Değerli Katılımcı;

Bu çalışma ile Kırşehir Belediyesi'nin dezavantajlı ve riskli gruplar olarak nitelendirilen kadınlar, çocuklar, gençler, yoksullar, yaşlılar, engelliler, kimsesizler, mağdur bireyler ve genel olarak Kırşehir halkına yönelik sosyal yardım, sosyal hizmet, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda gerçekleştirmiş olduğu kısaca **"Sosyal Belediyecilik"** hizmetlerine yönelik bütün faaliyetlerini siz değerli katılımcılar açısından değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda yapılan anket çalışmamızda soruların hepsini objektif bir biçimde cevaplamanız değerlendirme açısından önem arz etmektedir.

Göstermiş olduğunuz ilgiye teşekkür eder, saygılar sunarım.

Demet BARAN
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz?
☐ Kadın ☐ Erkek

2. Medeni Durumunuz?
☐ Bekar ☐ Evli
☐ Boşanmış ☐ Dul
☐ Eşinden Ayrı Yaşıyor

3. Yaşınız?
☐ 15-24 ☐ 25-64 ☐ 65+

4. Eğitim Durumunuz?
☐Okur-Yazar Değilim
☐Okur Yazarım
☐İlköğretim
☐Lise
☐Üniversite
☐Lisansüstü

5. Mesleğiniz?
☐ Ev hanımı ☐ Memur
☐ Esnaf ☐ Işçi
☐ Serbest Meslek ☐ Çiftçi
☐ Öğrenci ☐ Emekli
☐ Herhangi bir mesleğim yoktur

6. Doğum yeriniz?
☐ Kırşehir ☐ Kırşehir dışı

7. Kaç yıldır Kırşehir'de ikamet ediyorsunuz?
☐ 1 yıldan az ☐ 1-5 yıl arası
☐ 6-10 yıl arası ☐ 11-15 yıl arası
☐ 16+

8. Kırşehir'de hangi mahallede ikamet ediyorsunuz?
☐ Ahi Evran ☐ Aşıkpaşa ☐ Bağbaşı
☐ Bahçelievler ☐ Çukurçayır ☐ Gölhisar
☐ Kayabaşı ☐ Kervansaray ☐ Kındam
☐ Kuşdilli ☐ Medrese ☐ Nasuhdede
☐ Yenice ☐ Güldiken

9. Sosyal Belediyecilik deyince aklınıza ne geliyor?
☐ Sosyal Yardım ☐ Istihdam ☐ Sosyal Hizmet
☐ Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri
☐ Kurs ve Eğitim Faaliyetleri
☐ Konser, sinema, şenlik gibi kültürel faaliyetler
☐ Diğer

10. Belediyeye kendiniz, yakınlarınız ve tanıdıklarınız için sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanmak için hiç müracaatınız oldu mu?

☐Evet ☐Hayır

11. Aşağıdaki sosyal yardımlardan hangisinden yararlandınız?
☐Gıda Yardımı ☐ Kırtasiye Yardımı
☐Yakacak Yardımı ☐ Cenaze Yardımı
☐Giysi Yardımı ☐Eğitim Yardımı
☐ Iftar Yemeği ☐ Ekmek Yardımı
☐ Yeni Doğan Bebek Seti Yardımı
☐ Herhangi bir sosyal yardımdan yararlanmadım.

12. Aşağıdaki sosyal hizmet projelerinden hangilerinden yararlandınız?
☐Gönül Dağı Projesi
☐ Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM)
☐Şefkat Eli Projesi
☐ Mahalle Konakları Kurs Merkezleri
☐Huzurlu Aile Mutlu Çocuk Projesi
☐ Hayırevi
☐ Engelsiz Kalpler Kulübü
☐ Diğer
☐ Herhangi bir sosyal hizmet projesinden yararlanmadım.

13. Belediyenin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler faaliyetlerinden nasıl haberiniz oluyor?

☐ Sosyal paylaşım merkezinden (Twitter, Facebook, You Tube)
☐ Belediye Yayınları (Dergi, gazete, broşür)
☐ Belediye Web Sitesi
☐ Yazılı Yerel Medya
☐ Görsel Yerel Medya
☐ Muhtarlık
☐ Akraba, komşu ve yakınlardan
☐ Diğer

14. Kırşehir Belediyesi'nin en önemli ve öncelikli hizmeti ne olmalıdır?

☐ Imar, su ve kanalizasyon
☐ İtfaiye
☐ Ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar
☐ Sosyal ve kültürel hizmetler
☐ Temizlik ve katı atık
☐ Kentsel Dönüşüm ve Konut
☐ Diğer

Aşağıda yer alan belediye hizmetlerini yandaki ölçeğe göre değerlendiriniz		**Hiç Memnun Değilim**	**Memnun Değilim**	**Kararsızım**	**Memnunum**	**Çok Memnunum**
15	Yoksullara yönelik hizmetler					
16	Çocuklara ve gençlere yönelik hizmetler					
17	Engellilere yönelik hizmetler					
18	Kadınlara yönelik hizmetler					
19	Yaşlılara yönelik hizmetler					
20	Meslek ve beceri kazandırma kursları					
21	Eğitim ve psikolojik destek hizmetleri					
22	Ramazan ayı boyuncu gerçekleştirilen konser, sohbet, tiyatro, halk oyunları gibi etkinlikler					

Aşağıdaki soruları yandaki ölçeğe göre değerlendiriniz		**Kesinlikle Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle Katılıyorum**
23	Kırşehir Belediyesi sosyal belediyeciliği etkin uyguluyor.					
24	Kırşehir Belediyesi çalışanları halkın ihtiyaçlarına cevap verebilecek ölçüde sosyal proje üretme konusunda yetkindir.					
25	Kırşehir sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan gelişmiş, yaşanılabilir bir kenttir.					
26	Kırşehir Belediyesi toplumun beklentilerine yönelik hizmetler sunuyor.					
27	Kırşehir Belediyesi halkın sosyal ihtiyaçlarına zamanında ve hızlı bir biçimde cevap veriyor.					
28	Kırşehir Belediyesi eşitlik ve tarafsızlık ilkeleri doğrultusunda hizmetler sunuyor.					
29	Sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler objektif kriterler dikkate alınarak ihtiyaç sahiplerine ulaştırılıyor.					
30	Kırşehir Belediyesi yerel toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel gelişiminden sorumlu bir belediyecilik misyonu sergiliyor.					

	Aşağıdaki soruları yandaki ölçeğe göre değerlendiriniz	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
31	Belediyenin sunmuş olduğu sosyal belediyecilik faaliyetlerine yönelik hizmetleri toplumda önemli bir yer teşkil ediyor.					
32	Toplumun refahı açısından sosyal belediyecilik faaliyetleri topluma önemli bir katkı sağlıyor.					
33	Belediyenin sosyal hizmet ve yardımları sosyal dayanışmanın güçlendirilmesine katkı sağlıyor.					
34	Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) çok yerinde ve gerekli bir sosyal hizmet projesidir.					
35	Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) gençlerin ve çocukların gelişimi ve sosyalleşmesine katkı sağlıyor.					
36	Kadın girişimcilerin üretime katılması amacıyla yaz aylarında açılan Kadın Emek Pazarı kadınlarımıza ekonomik ve sosyal açıdan destek sağlıyor.					
37	Kırşehir Belediyesi yeteri kadar istihdam olanakları sağlıyor.					

	Aşağıdaki soruları yandaki ölçeğe göre değerlendiriniz	Kesinlikle Yetersiz	Yetersiz	Karasızım	Yeterli	Kesinlikle Yeterli
38	Sosyal ve kültürel hayatın gelişimine katkıda bulunacak sosyal ve kültürel programlar yeterli düzeyde midir?					
39	Belediyenin sosyal belediyeciliğe dair hizmet sunumundaki performans düzeyi yeterli midir?					
40	Belediyenin dezavantajlı gruplara yönelik sosyal sorumluluk ve duyarlılığı yeterli midir?					
41	Sağlıklı toplum oluşturmak ve destek vermek amacıyla spor yapılabilecek alanlar yeterli midir?					
42	Belediye Gençlik Merkezi (BEGEM) çocukların ve gençlerin beklentilerini karşılama açısından yeterli midir?					
43	Yapılan sosyal yardımlar yoksulluğu giderme açısından yeterli düzeyde midir?					
44	Gençlerin, çocukların, kadınların, yaşlıların vs. toplumsallaşmasını sağlayacak projeler ve merkezler yeterli midir?					
45	Belediye ve halk arasındaki iletişim düzeyi yeterli seviyede midir?					
46	Engelsiz bir yaşam için kentin fiziki yapısı engelli hemşerilerimizin hayatlarını kolaylaştırma açısından yeterli midir?					
47	Sosyal belediyeciliği misyon edinen Kırşehir Belediyesi kentsel ve kültürel gelişimi yeterli düzeyde gerçekleştiriyor mu?					

Anketimize vermiş olduğunuz destek için teşekkür ederiz.